E. C. BENTLEY

ULTIMA ANCHETĂ A LUI PHILIP TRENT

EDITURA TINERETULUI

AVENTURI

AVENTURA

E. C. BENTLEY

ULTIMA ANCHETĂ A LUI PHILIP TRENT

În românește de CONSTANTIN STREIA
și MIHAI ATANASESCU

EDITURA
TINERETULUI

Coperta de DONE STAN

E. C. BENTLEY
TRENT'S LAST CASE
Penguin Books
London

Capitolul I

VEŞTI RELE

Cum ar putea oare lumea, aşa cum o ştim noi, să facă o deosebire clară între ceea ce e într-adevăr important şi ceea ce pare numai să aibă importanţă?

Cînd creierul inegalabil, plin de planuri al lui Sigsbee Manderson a fost străpuns de un glonţ tras de o mînă necunoscută, lumea nu a pierdut nimic care să merite măcar o singură lacrimă; dimpotrivă, ea a păstrat din amintirea crudă a deşertăciunii unei bogăţii — aşa cum o acumulase cel dispărut — un singur lucru demn de atenţie: că nu se găsise nici un prieten adevărat să-i deplîngă moartea şi că decedatul nu săvîrşise în viaţă nici cea mai neînsemnată faptă datorită căreia acesta să merite a i se cinsti memoria. Dar celor ce trăiau în marele vîrtej al afacerilor, cînd au auzit de dispariţia lui, li s-a părut că o lovitură de trăsnet zguduie pămîntul.

În întreaga istorie întunecată a negoţului din ţara lui nu izbutise nimeni să se impună ca el cu atîta vigoare în lumea comercială. În templul lumii de afaceri el avea un sanctuar aparte. Existaseră şi înainte giganţi financiari destul de puternici ca să dirijeze şi să mărească forţele capitalului şi să perceapă un beneficiu acceptat ca atare, în valoare de milioane, pentru străduinţele lor; Manderson fusese o excepţie printre ei, datorită faptului că

o palidă aureolă de piraterie romantică — foarte îndrăgită de compatrioţii lui — se statornicise în chip nedefinit în jurul frunţii sale, făcînd să fie privit de toţi de-a lungul anilor ca un păzitor necontestat al stabilităţii, ca cel ce înlătură crizele urzite şi ca un duşman al rechinilor care mişună în jurul Wall Street-ului, gata să dea o lovitură.

Averea lăsată de bunicul său — unul dintre rechinii mai mici din vremea lui — o moştenire, mărită, de la tatăl său, care dăduse netulburat în cursul unei vieţi îndelungate bani cu împrumut, fără să-şi investească vreodată capitalul în acţiuni. Sigsbee Manderson, care nu ştiuse niciodată ce înseamnă să nu ai sume mari de bani la dispoziţie, părea hărăzit să facă parte integrantă din plutocraţia americană mai nouă, consolidată prin tradiţia şi obişnuinţa unei mari bogăţii. Dar nu a fost aşa. Deşi asimilase prin creştere şi educaţie ideile europene despre condiţia exterioară corespunzătoare omului bogat, deşi acestea sădiseră în firea lui instinctul măreţiei olimpice a fastului care nu-ţi sare-n ochi în fel şi chip, moştenise, totuşi, o mare parte din apucăturile căutătorului de aur şi ale corsarului financiar care fusese strămoşul lui. În vremea acelei prime perioade a carierei sale de om de afaceri, privită ca o epocă de începuturi proaste, nu se remarcase a fi mai mult decît un jucător genial cu o şansă proprie în înfruntare cu oricare alta — un copil minune care aducea în activitatea captivantă a speculaţiilor un creier cu mult mai înzestrat decît cele ce i se împotriveau. Napoleon la Sfînta Elena a spus că războiul este „une belle

occupation"[1]; la fel și tînărul Manderson descoperise că lupta sălbatică, variată și complicată de la bursa de acțiuni din New York e o ocupație frumoasă.

Apoi s-a petrecut transformarea. La moartea tatălui său, pe cînd Manderson avea treizeci de ani, se părea că fusese surprins de un adevăr nou al puterii și al gloriei zeului pe care-l servea. Cu adaptabilitatea elastică, promptă, a neamului din care făcea parte, se înhămă la o muncă stăruitoare în activitatea bancară a tatălui său, dîndu-și osteneală să nu mai audă zgomotele de luptă din Wall Street. În cîțiva ani, izbuti să controleze întreaga activitate a marei firme, înălțînd-o ca un dig în calea mării furtunoase a pieței comerciale prin conservatorismul ei nezdruncinat, precum și prin siguranța și puterea ei financiară. Neîncrederea provocată de acțiunile sale din tinerețe se spulberase cu desăvîrșire. Acum era cu totul alt om. Cum s-a petrecut transformarea asta, n-ar fi putut să spună nimeni cu siguranță, însă a circulat un zvon că această revelație ar fi fost pricinuită de anumite vorbe rostite de tatăl său pe patul de moarte — singurul om de pe lume pe care-l respectase, ba poate că-l și iubise.

Începu așadar să domine întreaga viață financiară. În scurtă vreme, el se făcu binecunoscut la marile burse ale lumii. Cel ce-i rostea numele evoca viziunea a tot ceea ce era temeinic și solid în cadrul vastei bogății a Statelor Unite. El plănuia vaste combinații financiare, comasa și concentra industriile

[1] O frumoasă îndeletnicire (în limba franceză în text).

de anvergură continentală, finanța cu o judecată perfectă marile proiecte ale statului sau ale întreprinderilor particulare. De nenumărate ori, cînd „se ținea tare“, ca să sfărîme o grevă sau să monopolizeze un domeniu vast de activitate, știa că ruinează o mulțime de căminuri mărunte; iar dacă minerii, oțelarii sau crescătorii de vite îl sfidau amenințîndu-l cu încetarea lucrului, putea fi mai ilegal și mai violent decît ei. Dar acționa astfel în numele scopurilor legitime ale afacerilor. Zeci de mii de oameni săraci îl blestemau, însă oamenii de afaceri nu-l urau. El era gata oricînd să dea o mînă de ajutor pentru apărarea și manevrarea puterii bogăției în orice colț al țării. Energic, calm și infailibil în tot ce făcea, el slujea pofta națională de măreție; și o țară recunoscătoare îl supranumea „Colosul“.

Totuși, o latură a personalității lui Manderson din această ultimă perioadă rămăsese multă vreme necunoscută, nefiind nici măcar bănuită de cei mulți, cu excepția cîtorva secretari, locotenenți și asociați de-ai lui de pe vremea perioadei tulburi a trecutului său. Acest cerc restrîns știa că Manderson, stîlpul afacerilor trainice și al stabilității pieței, trecea uneori prin ore de nostalgie după vremurile plăcute cînd Wall Street-ul tremura la auzul numelui său. Era — spunea unul dintre ei — ca și cum piratul Barbă-Neagră[1] se stabilise, ca un comerciant cumsecade, la Bristol, în urma jafurilor de pe mare. Totuși, piratul din el apărea din cînd în cînd pe neașteptate cu un cuțit între dinți și cu chibrituri de sulf scăpărînd la panglica pălăriei. În cursul unor astfel de

[1] Pirat celebru în Marea Antilelor.

spasme ale revenirii la starea primară, el plănuise pe hîrtie, în camera secretă a birourilor firmei Manderson — *Colefax and Company* — cîteva incursiuni vijelioase pe piață. Dar niciodată nu fuseseră aplicate. Piratul Barbă-Neagră își înfrîngea eul de pe vremuri, răzvrătit, și cobora spre contoarele băncii sale, fredonînd, poate pe șoptite, o strofă-două din „Doamnele spaniole“[1]. Apoi își îngăduia să se bucure de o mulțumire inofensivă, arătînd vreunui Rupert al pieței cum s-ar fi putut da o lovitură în valoare de un milion de dolari. „Mi se pare — ar fi spus el cu un asemenea prilej aproape regretînd — că Wall Street-ul e pe cale să se transforme într-un loc foarte plictisitor de cînd l-am părăsit.“

Încetul cu încetul, zvonul acestei slăbiciuni amabile a „Colosului“ se răspîndise în lumea oamenilor de afaceri, care erau tare bucuroși că o aflaseră.

*

La vestea morții sale, panica izbucni de-a lungul piețelor ca un uragan, fiindcă se petrecuse într-un moment critic. Cursurile se clătinau și se prăbușeau ca niște zgîrie-nori năruiți de cutremur. Timp de două zile Wall Street-ul fu infernul gălăgios al unei deznădejdi cumplite. Pe tot cuprinsul Statelor Unite, oriunde speculațiile își aveau devotații lor, se stîrni un vînt al ruinei și un flagel al sinuciderilor. Nici în Europa nu au fost puțini aceia ce și-au pus capăt vieții, legată din păcate de soarta

---

[1] Operă neterminată a compozitorului englez Elgar (1857—1934).

unui financiar, pe care cei mai mulţi dintre ei nu-l văzuseră niciodată. La Paris, un bancher renumit a ieşit liniştit de la bursă şi s-a prăbuşit mort pe treptele largi ale clădirii, în mijlocul unor evrei zăpăciţi, cu o fiolă strivită în palmă. La Frankfurt, un altul s-a zvîrlit din vîrful catedralei, lăsînd pe locul unde se izbise de turnul roşu o pată mai purpurie. Oamenii se înjunghiau, se împuşcau sau se spînzurau, sorbeau moartea sau o inspirau ca pe oxigen, fiindcă într-un colţ singuratic al Angliei viaţa părăsise o inimă rece, pusă în slujba lăcomiei.

Şocul acesta ar fi putut apărea într-un moment mai groaznic. Se petrecuse tocmai cînd Wall Street-ul se afla cuprins de o „panică" înăbuşită — înăbuşită fiindcă timp de o săptămînă marile interese cunoscute ca fiind acţionate sau controlate de „Colos" trebuiseră să combată cu desperare efectele neaşteptatei arestări a lui Lucas Hahn şi ale dezvăluirii jafului săvîrşit de acesta la banca Hahn. Această bombă explodase la rîndul ei într-un moment cînd piaţa era în „scădere", dincolo de limitele de rezistenţă. În limbajul locului, criza era de neînlăturat. Rapoartele despre culturile de cereale nu fuseseră strălucite, şi cîteva relatări despre situaţia căilor ferate erau mai puţin bune decît se aşteptase. Dar peste tot, pe cuprinsul vastei zone a speculaţiei, unde se simţise fiorul temutului crah, „ceata lui Manderson" intervenise şi menţinuse piaţa. În tot timpul acelei săptămîni, orice jucător la bursă, mărginit ori ager, sentimental sau rapace, văzuse în ceea ce se petrecea mîna uriaşului ce se-ntinsese de departe, ca să-i apere. Manderson, ţipau toate ziarele în cor, comunică în fiecare oră cu locote-

nenții săi din Wall Street. Un ziar fusese în stare să arate în cifre precise suma cheltuită cu telegramele în ultimele douăzeci și patru de ore între New York și Marlstone din Anglia; el povestea cum un mic grup de telegrafiști experimentați fuseseră trimiși de autoritățile poștale la Marlstone, ca să facă față potopului de mesaje. Un alt ziar dezvăluise faptul că Manderson, de îndată ce aflase vestea crahului băncii Hahn, se gîndise să-și întrerupă vacanța și să se întoarcă în patrie pe bordul *Lusitaniei*, dar ajunsese atît de repede să fie stăpîn pe situație, încît se hotărîse pînă la urmă să rămînă acolo unde era.

Toate acestea fuseseră născociri mai mult sau mai puțin conștiente ale „redactorilor financiari", împinși și încurajați de violenții oameni de afaceri ai grupului Manderson, care știau că planurile lor nu ar putea fi cu nimic mai bine folosite decît cu iluzia adorării eroului — mai știind și că Manderson nu răspunsese nici măcar cu o vorbă la toate mesajele lor, și că faimosul Howard B. Jeffrey de la firma *Steel and Iron* fusese adevăratul organizator al victoriei. În felul acesta combătură îngrijorarea timp de patru zile febrile, și oamenii se mai liniștiră. Sîmbătă, deși pămîntul de sub picioarele domnului Jeffrey mai bubuia din cînd în cînd întocmai ca murmurul vulcanului Etna pe cale de a se liniști, el socoti că-și făcuse datoria. Piața acțiunilor era fermă și în creștere ușoară; duminică, Wall Street-ul dormi sleit, dar recunoscător pentru pacea recîștigată.

Luni, în prima oră de tranzacții, în jurul celor șaizeci de acri ai zonei financiare alergă un zvon sinistru. Izbucnise cu iuțeala fulgerului — o licărire

parcă venind de nicăieri, deşi trebuie să bănuim că fusese şoptită mai întîi la telefon — o dată cu un ordin urgent de vînzare — de către un funcţionar oarecare de la serviciul de telegrame. O convulsie vădită zdruncină lista convalescentă a tranzacţiilor de acţiuni. În numai cinci minute, zgomotul înfundat al pieţei de la rotonda din Broad Street se transformă în ţipăt ascuţit şi strigăte frenetice. Dinăuntrul stupului bursei se auzea un vacarm al zumzetului provocat de teamă, şi oamenii intrau şi ieşeau în fugă, cu capul gol. „E adevărat?" întreba fiecare, şi toţi răspundeau cu buze tremurînde că e o minciună scornită din cine ştie ce interes „ivit pe neaşteptate". După un alt sfert de oră, veni vestea unei bruşte şi dezastruoase prăbuşiri a acţiunilor „yankee" la Londra, la închiderea zilei de bursă. Era suficient. New York-ul mai avea încă patru ore de tranzacţii. Strategia de a-l arăta pe Manderson drept salvatorul şi păzitorul pieţei se întoarse ca un bumerang, cu o forţă copleşitoare, împotriva autorilor ei, şi Jeffrey, cu urechea la telefonul său particular, asculta relatarea dezastrului cu dinţii strînşi. Noul Napoleon pierduse „Marengo"-ul său. El văzu întregul peisaj financiar alunecînd şi prăvălindu-se în haos dinaintea lui. Într-o jumătate de oră, ştirea că se descoperise cadavrul lui Manderson, însoţită de zvonul inevitabil că ar fi vorba de o sinucidere, fu tipărită de vreo zece-douăsprezece ziare; dar explozia panicii începuse a bîntui cu violenţă înainte ca vreun exemplar să ajungă în Wall Street, vînturîndu-i pe Howard B. Jeffrey şi pe colaboratorii săi ca pe frunzele luate de vîrtej.

Toate acestea veniseră din senin.

Nimic nu se schimbase în structura vieții generale. Cerealele se coceau mai departe în bătaia razelor de soare. Rîurile transportau mai departe șlepurile și alimentau cu energie nenumăratele motoare. Turmele de oi se îngrășau pe pășuni, și cirezile de vite erau nesfîrșite. Oamenii munceau pretutindeni în cadrul feluritelor servituți pentru care fuseseră sortiți și nu se mîniau mai mult decît de obicei din cauza lanțurilor ce-i încătușau. Bellona se zvîrcolea și murmura ca totdeauna, dormindu-și totuși somnul neliniștit. Pentru omenire, în afară de un milion-două de jucători de bursă pe jumătate smintiți și orbi față de adevărata viață, moartea lui Manderson nu însemna nimic; viața și munca din întreaga lume își continuau drumul. Cu cîteva săptămîni înainte de a muri, mîinile lui puternice controlaseră toate firele uriașei rețele comerciale și industriale pe care o supraveghease. Înainte ca el să fie îngropat, compatrioții lui făcuseră ciudata descoperire că existența puternicului mecanism al monopolului, datorat numelui lui Sigsbee Manderson, nu fusese o condiție a prosperității materiale echilibrate. Panica se spulberă în două zile, rupturile se cîrpiră, falițiii dispărură; piața își „recăpătă cursul ei obișnuit".

În timp ce delirul de scurtă durată dăinuia încă, în Anglia izbucni un scandal intern, care atrase pe neașteptate atenția ambelor continente. În dimineața următoare, firma *Chicago Limited* se prăbuși, iar un politician cunoscut fu împușcat în aceeași zi cu sînge rece de fratele soției sale pe străzile orașului New Orleans. La numai o săptămînă de la izbucnirea sa, cazul Manderson „se răcise", pentru redactorii

rutinați ai ziarelor din Statele Unite. Valurile de vizitatori americani ce cutreierau Europa admirau mereu monumentele și statuile multor oameni care muriseră săraci, fără ca nici unul dintre ei să se gîndească vreodată la cel mai faimos dintre bogătașii lor. Ca și poetul mort la Roma cu o sută de ani mai înainte, el fusese îngropat departe de țara sa, dar printre toți bărbații și toate femeile originare din patria lui Manderson, care se îmbulzesc în jurul mormîntului lui Keats din cimitirul de la poalele lui Monte Testaccio, nu se găsește nici unul — și nici nu se va găsi — care să se reculeagă în fața mormîntului acestui bogătaș de lîngă mica biserică din Marlstone.

Capitolul II

ZGUDUIND ORAȘUL DIN PLIN

În singura cameră mobilată confortabil din birourile ziarului *Record*, telefonul de pe masa lui sir James Molloy începu să țîrîie. Sir James făcu un gest cu stiloul, și domnul Silver, secretarul său, își părăsi lucrul și se apropie de aparat.

— Cine-i acolo? întrebă el. Cine?. . . Nu vă aud . . . Ah, e domnul Bunner, nu-i așa? . . . Da, însă . . . Știu, dar e grozav de ocupat în după-amiaza asta. Nu puteți . . . Ah, într-adevăr? Bine; atunci vreți să rămîneți la telefon? E Calvin Brunner, mîna dreaptă a lui Sigsbee Manderson — zise el

laconic, punînd receptorul în fața lui sir James. Stăruie să vă vorbească. Spune că vrea să vă comunice o știre foarte gravă. Telefonează de la casa din Bishopsbridge, așa că va trebui să vorbiți tare.

Sir James privi telefonul fără tragere de inimă, dar apucă totuși receptorul.

— Ce e? întrebă dînsul cu vocea lui puternică și așteptă. Da — continuă el apoi. În clipa următoare, Silver, care-l urmărea cu atenție, îi văzu chipul plin de uluire și groază. Doamne Dumnezeule! murmură sir James și, strîngînd mai bine aparatul în mînă, se ridică încet în picioare, în timp ce asculta absorbit cu totul, repetînd din cînd în cînd: Da, da! Imediat după aceea, continuînd să asculte, privi pendula și-i spuse repede lui Silver pe deasupra microfonului: Du-te și adu-i sus pe Figgis și pe tînărul Williams. Grăbește-te! Silver o zbughi din cameră.

Reputatul ziarist era un irlandez înalt, robust și inteligent, în vîrstă de cincizeci de ani, oacheș și cu mustață neagră — un om dotat cu o energie neobosită, celebru în societatea pe care el o cunoștea în mod temeinic și pe care o trata cu competența pe jumătate cinică a rasei sale. Totuși, nu era cîtuși de puțin un șarlatan; nu obișnuia să creeze taine și nu avea pretenția de a părea mai savant decît era, observînd ușor pretențiile de felul acesta la alți semeni de-ai săi. Cu aspectul lui de bărbat chipeș, cultivat și bine îmbrăcat, cînd îl cuprindea mînia sau o preocupare intensă își punea pecetea pe ochii și sprîncenele sale, făcea impresia unui om întrucîtva crud; însă cînd se lăsa în voia firii sale generoase, îți apărea ca cel mai prietenos om din

lume. Era directorul societăţii care poseda cel mai de seamă ziar de dimineaţă, *Record*, precum şi cel mai indispensabil ziar de seară, *Sun*, cu redacţia pe partea cealaltă a străzii. Pe lîngă aceasta, mai deţinea şi funcţiunea de redactor-şef al ziarului *Record*, în redacţia căruia atrăsese în decursul anilor din întreaga ţară personalul cel mai priceput în toate privinţele. Se călăuzea de maxima: „Unde nu găseşti talente naturale, străduieşte-te din răsputeri să foloseşti meritele solide"; şi le folosea în mare măsură pe amîndouă. Subalternii săi îl respectau aşa cum puţini sînt respectaţi într-o profesiune de loc prielnică dezvoltării simţămîntului de preţuire.

— Eşti sigur că asta-i totul? întrebă sir James după ce ascultă cîteva minute atent şi puse unele întrebări. Şi de cînd s-a aflat?... Da, desigur, poliţia ştie; dar servitorii? Fără îndoială că acolo acum e totul cunoscut... Bine, bine, să încercăm ... Ascultă, Bunner, îţi rămîn foarte obligat. Mă voi revanşa. Tu ştii că am obiceiul să-mi ţin promisiunile. Vino să mă vezi de cum soseşti în oraş... Prea bine, s-a-nţeles totul. Acum trebuie să acţionez potrivit cu veştile pe care mi le-ai dat. La revedere.

Sir James puse receptorul în furcă şi luă mersul trenurilor de pe raftul din faţa lui. După o rapidă consultare a acestui oracol, îl aruncă înjurînd, tocmai în clipa cînd Silver se năpusti în cameră, urmat de un bărbat cu trăsături aspre şi cu ochelari şi de un tînăr cu ochi ageri.

— Notează cîteva fapte, Figgis — zise sir James, fără nici un semn de agitaţie şi vorbind repede şi calm. De îndată ce-ţi vei lua notele, scrie cît mai repede un articol pentru o ediţie specială a ziarului

Sun. Omul cu trăsături aspre dădu din cap afirmativ și se uită la ceas, care arăta ora trei și cîteva minute; scoase un carnet de note și trase un scaun la masa de scris principală. Silver — continuă sir James — du-te la Jones, să telegrafieze imediat corespondentului nostru local să lase totul și să plece numaidecît la Marlstone. Să nu i se spună motivul în telegramă. Nu suflați nici o vorbă inutilă despre noutatea asta pînă ce *Sun* nu se va vinde pe străzi cu toate amănuntele, înțelegeți cu toții de ce. Williams, repede-te și înștiințează-l pe domnul Anthony să fie gata pentru un articol pe-a-ntîia pe două coloane, care va zgudui întregul oraș. Transmite-i că trebuie să ia măsurile de prevedere pentru o știre-bombă în exclusivitate. Spune-i că Figgis va fi gata în cinci minute cu așternerea pe hîrtie a faptelor și că ar fi bine să-l lase să scrie întreaga poveste chiar în camera lui. În drum, roag-o pe miss Morgan să se prezinte la mine fără întîrziere și anunță telefonistele să încerce să mă pună în legătură cu domnul Trent. După ce vei sta de vorbă cu domnul Anthony, vino îndărăt aici și rămîi în cameră.

Tînărul cu ochii ageri dispăru ca o fantomă. Sir James se întoarse imediat către Figgis, care aștepta, cu creionul pe hîrtie.

— Sigsbee Manderson a fost asasinat — începu el, vorbind iute și răspicat, în timp ce străbătea camera în sus și în jos, cu mîinile la spate. Figgis trasă un semn de stenografiere cu o emoție asemănătoare cu aceea pe care ar fi avut-o dacă i s-ar fi spus că era vreme frumoasă. Manderson, soția lui și doi secretari — continuă sir James — se aflau de două săptămîni la proprietatea denumită *White*

Gables[1] de la Marlstone de lîngă Bishopsbridge. Cumpărase proprietatea de patru ani. De la cumpărarea ei își petrecea acolo cîtva timp din vară împreună cu doamna Manderson. Noaptea trecută s-a culcat, ca de obicei, cam pe la unsprezece și jumătate. Nimeni nu știe cînd s-a trezit și cînd a ieșit din casă. Nu s-a observat lipsa lui pînă astăzi de dimineață. Cam pe la ora zece, trupul său a fost descoperit de grădinar. Zăcea într-un șopron din curtea casei. Fusese împușcat în cap, mai exact, în ochiul stîng. Moartea trebuie să fi fost fulgerătoare. Cadavrul nu a fost jefuit, dar există urme de echimoze la încheieturile mîinilor, arătînd că s-a petrecut o luptă. Doctorul Stock din Marlstone, chemat imediat, va efectua autopsia. Poliția din Bishopsbridge, care a sosit fără întîrziere la fața locului, este șovăielnică, și se crede că nu are nici o indicație pentru identificarea ucigașului. Asta-i tot, Figgis. Domnul Anthony te așteaptă. Acum trebuie să-i telefonez ca să aranjez lucrurile.

Figgis ridică privirea.

— Unul dintre cei mai iscusiți detectivi ai Scotland-Yard-ului — sugeră el — a fost însărcinat cu anchetarea cazului. E o afirmație pe care o putem face cu siguranță.

— Dacă vrei — zise sir James.

— Și doamna Manderson? Era acolo?

— Da. Ce vrei să știi despre dînsa?

— Încremenită ca urmare a șocului — făcu o aluzie reporterul — nu mai vrea să vadă pe nimeni. Reacție omenească.

---

[1] Frontoanele albe (în limba engleză în text).

— N-aş adăuga asta, domnule Figgis — se auzi o voce calmă. Era vocea lui miss Morgan, o femeie palidă şi graţioasă, care apăruse fără zgomot în cursul dictării. O cunosc pe doamna Manderson — continuă ea, întorcîndu-se către sir James. Pare sănătoasă şi inteligentă. Soţul ei a fost ucis? Nu cred că şocul ar putea s-o paralizeze. E mai mult ca sigur că va face tot ce-i stă-n putinţă să ajute poliţia.

— Atunci e cam în genul dumitale, miss Morgan — zise sir James cu un zîmbet fugar. Priceperea şi stăpînirea ei de sine erau proverbiale în redacţie. Retuşeaz-o, Figgis. Şterge-o imediat! Acum, domnişoară, cred că ştii de ce am nevoie.

— Din întîmplare, fişa noastră biografică despre Manderson e la zi — răspunse miss Morgan, coborîndu-şi genele negre, ca să se concentreze mai bine. Am examinat-o chiar acum cîteva luni. În mod practic este gata pentru ziarul de mîine. Cred că *Sun* ar face mai bine să folosească notiţa biografică a vieţii sale pe care au avut-o cu doi ani în urmă cînd Manderson s-a dus la Berlin şi a rezolvat dificultăţile ivite în problema potasiului. Îmi amintesc că e o schiţă foarte bună a vieţii lui, şi ei n-ar fi în stare să alcătuiască ceva mai reuşit. În ceea ce priveşte ziarul nostru, fără îndoială că dispunem de o serie întreagă de decupări despre viaţa milionarului, cele mai multe învechite. Se vor pune la dispoziţia redactorilor de îndată ce vor sosi. Mai avem şi două portrete foarte bune, proprietatea noastră; cel mai reuşit este un desen făcut de domnul Trent pe cînd se găsea undeva cu Manderson pe acelaşi vapor Este mai bun decît orice fotografie;

dar dumneavoastră sînteţi de părere că publicul preferă o fotografie proastă unui desen bun. Vi le voi trimite numaidecît jos şi veţi putea alege. După cîte văd, ziarul *Record* stăpîneşte bine situaţia, afară de cazul că nu veţi fi în măsură să trimiteţi la timp un om la locul crimei, ca să fie de vreun folos pentru ediţia de mîine.

Sir James oftă adînc.

— Noi la ce mai sîntem buni? îl întrebă el, descurajat, pe Silver, care se întorsese la biroul său. Ea ştie tot, pînă şi Bradshaw-ul[1], pe dinafară.

Miss Morgan îşi aranjă manşetele albe cu un aer răbdător.

— Mai e nevoie de ceva? întrebă dînsa în clipa cînd telefonul sună.

— Da, de un singur lucru — răspunse sir James, luînd receptorul. Aş vrea să faci o dată o greşeală crasă, miss Morgan, o gafă de neşters, ca să ne recăpătăm cumpătul. Ea îşi luă îngăduinţa să schiţeze un zîmbet încîntător chiar în clipa cînd ieşi.

— Tu eşti, Anthony? întrebă sir James şi începu imediat să se consulte amănunţit cu redactorul-şef care se afla peste drum. El intra arareori în clădirea ziarului *Sun*. „Atmosfera unui ziar de seară —se zice că ar fi spus el — ar fi foarte agreabilă, dacă ţi-ar plăcea acest fel de lucruri". Anthony, un Murat al Fleet Street-ului[2], care înfrunta, încîntat, vîrtejurile, ducînd o luptă crîncenă împotriva timpului, ar fi spus acelaşi lucru despre un ziar de dimineaţă.

---

[1] Mers al trenurilor în Marea Britanie, creat de George Bradshaw (1801—1853).

[2] Stradă unde se află aproape toate ziarele din Londra.

După vreo cinci minute, intră un băiat în uniformă și anunță că se stabilise legătura telefonică cu domnul Trent. Sir James își întrerupse brusc convorbirea cu Anthony.

— Să-mi dea imediat legătura — îi ordonă el băiatului. Alo! strigă dînsul în microfon după cîteva clipe.

O voce din aparat răspunse:

— Alo! Să te ia naiba! Ce dorești?

— Aici e Molloy — zise sir James.

— Știu — răspunse vocea. Aici e Trent. Tocmai pictam un tablou și am fost întrerupt într-un moment dificil. Ei! Sper cel puțin că e vorba de ceva important!

— Trent — zise sir James, cu un ton impresionant — este într-adevăr ceva important. Vreau să lucrezi pentru noi.

— Te gîndești la vreo distracție pe cheltuiala voastră? răspunse vocea. Te rog să mă crezi că n-am nevoie de vacanță. Acum sînt dispus să muncesc. Tocmai pictez cîteva lucruri destul de bune. De ce nu lași oamenii în pace?

— S-a-ntîmplat ceva foarte grav.

— Ce anume?

— Sigsbee Manderson a fost asasinat, împușcat în cap, și nu se cunoaște ucigașul. Cadavrul a fost descoperit azi-dimineață. Drama s-a petrecut la proprietatea sa de lîngă Bishopsbridge.

Sir James îi povesti interlocutorului său, scurt și limpede, faptele pe care le comunicase și lui Figgis.

— Ce crezi despre toate astea? sfîrși el.

Nu-i răspunse decît un mormăit puternic.

— Vino imediat! îl îndemnă sir James.

— Piei, ispită!
— Te duci la Marlstone, nu-i aşa?
Urmă o pauză scurtă.
— Mai eşti acolo? întrebă sir James.
— Ascultă, Molloy — îl întrerupse cealaltă voce pe un ton morocănos — ăsta poate să fie şi poate să nu fie un caz pentru mine. Nu se poate preciza. E posibil să fie un mister, dar şi ceva tot atît de simplu ca o bucată de pîine cu brînză. Faptul că trupul n-a fost jefuit pare interesant, dar se poate să-l fi lichidat şi vreun mizerabil de vagabond, pe care l-a găsit dormind în parc şi a încercat să-l dea afară. Astfel de gesturi se potrivesc cu firea lui. Un asasin de soiul ăsta ar fi putut foarte bine să aibă destulă minte să ştie că a nu lua bani şi lucruri de valoare este cel mai cuminte lucru. Îţi mărturisesc cinstit că n-aş vrea să ajut să fie spînzurat un nenorocit, care, atrăgînd atenţia asupra unui om ca Sig .Manderson, dă faptei sale semnificaţia unui protest social.
Sir James zîmbi — un zîmbet de izbîndă.
— Hai, prietene, ai început să cedezi. Recunoaşte că abia aştepţi să te duci să vezi despre ce e vorba. Ştii bine şi dumneata că asta vrei. Dacă nu-ţi va conveni ceva, nu te opreşte nimeni să nu laşi după aceea totul baltă. Apropo, unde te afli?
— Mă poartă un vînt rătăcitor — răspunse cu nehotărîre vocea de la capătul firului — şi în străfundul sufletului sînt încîntat.
— Poţi fi aici într-o oră? stărui sir James.
— Cred că da.— mormăi vocea. De cît timp mai dispun?

— Bun băiat! Ei bine, ai timp destul, tocmai aceasta-i partea cea mai rea. În noaptea asta trebuie să mă bizui pe corespondentul nostru local. Cel mai bun tren de zi a plecat acum o jumătate de oră. Trenul următor merge încet și pornește din Paddington la miezul nopții. Dacă vrei, poți lua „buster"-ul. Sir James se referea la un automobil de-al său foarte rapid. Dar nu vei ajunge la timp, ca să mai faci ceva în noaptea asta.

— Și mi-aș pierde și somnul. Nu, mulțumesc. Prefer trenul. Știi bine că-mi place grozav să călătoresc pe calea ferată; am o chemare pentru ea. Ațîț focul și sînt ațîțat. Eu sînt cîntecul fredonat de hamal.

— Ce tot spui?

— N-are importanță — zise vocea cu tristețe. Spuneam — continuă Trent — că oamenii tăi ar vrea oare să-mi caute un hotel aproape de locul crimei și să telegrafieze să mi se rețină o cameră?

— Imediat! Vino aici cît poți mai iute.

Sir James puse din nou receptorul în furcă. În clipa cînd se întoarse la hîrtiile sale, jos, în stradă, izbucni pînă departe un strigăt ascuțit. El se apropie de fereastra deschisă. O ceată de băieți agitați se năpusteau în jos, pe treptele clădirii ziarului *Sun*, ca s-o ia în susul căii ce duce spre Fleet Street. Fiecare dintre ei căra un pachet de ziare și un afiș mare cu următorul conținut:

ASASINAREA
LUI
SIGSBEE
MANDERSON

Sir James zîmbi, zornăindu-și voios banii din buzunar.

— E o manșetă strașnică — remarcă el, întorcîndu-se către mister Silver, care se afla lîngă dînsul.

Acesta a fost epitaful lui Sigsbee Manderson.

Capitolul III

MICUL DEJUN

A doua zi dimineața, cam pe la ora opt, domnul Nathaniel Burton Cupples stătea pe veranda hotelului din Marlstone. Medita la micul lui dejun. În cazul său, această expresie familiară trebuia luată ad litteram; medita în mod real la micul dejun așa cum medita asupra fiecărui act conștient al vieții sale, cînd avea timp să chibzuiască. Se gîndea că în ziua precedentă, agitația și zarva stîrnite de descoperirea cadavrului lui Manderson îi tăiaseră pofta de mîncare, făcîndu-l să bage în stomac cu mult mai puțină hrană decît de obicei. De aceea în dimineața aceasta era înfometat; se trezise și se pregătise sufletește vreme de o oră pentru micul dejun; ca urmare, se hotărî să-și îngăduie și a treia bucată de pîine prăjită, împreună cu un ou suplimentar; în rest, ca de obicei. Deficitul urma să-l completeze cu prilejul prînzului, lucru ce putea fi studiat mai tîrziu.

Fiind așadar hotărît, înainte de a comanda meniul, Cupples se dedică mulțumirii de a privi natura timp de cîteva minute. Exploră cu ochi de cunoscător

frumusețea falezei accidentate, unde o stîncă mare, găurită, se înălța din marea lucioasă ca sticla, precum și frumusețea regulată a vastelor pășuni înclinate, a arăturilor și a pădurilor ce coborau ușor dinspre faleză către întinsa regiune mlăștinoasă. Cupples era un îndrăgostit al peisajelor.

Potrivit de înalt, cu chipul sobru, în vîrstă de aproape șaizeci de ani, avea o sănătate mai degrabă delicată, însă era rezistent și activ pentru anii săi. Barba rară și mustața nu ascundeau gura cu buze subțiri dar bine desenate; ochii — frumoși și ageri, nasul ascuțit și fălcile înguste îi dădeau în mare măsură un aer clerical — impresie accentuată de hainele sale de culoare închisă și de pălăria neagră, moale. În general, făcea într-adevăr impresia unui preot. Era un om foarte conștiincios, harnic și ordonat, cam lipsit de imaginație. În casa tatălui său se obișnuia ca personalul casnic să se recruteze prin niște anunțuri în care se spunea că e vorba cu adevărat de o familie serioasă. Din fortăreața aceea posomorîtă el scăpase cu două daruri sfinte, oarecum nealterate: o nesfîrșită bunătate și o voioșie nevinovată care nu rămînea cu nimic datoare umorului. În alte vremuri și cu o instruire clericală, ar fi putut cîștiga tichia purpurie de episcop. În realitate, era un membru marcant al Societății pozitiviste din Londra, un bancher retras din activitate, un văduv fără copii. Viața sobră, dar nu fără bucurii, și-o petrecuse în cea mai mare parte în mijlocul cărților și al muzeelor; cunoștințele sale temeinice, acumulate cu răbdare, despre subiecte ciudat de variate, care-i stîrniseră interesul în diferite momente ale vieții, îi asiguraseră un loc ceva mai retras în lumea pașnică

a profesorilor și a custozilor, precum și a celor ce-și închină viața cercetărilor; la reuniunile lor prietenoase și fără pretenții din timpul cinei se simțea mai mult decît oriunde în largul său. Autorul lui favorit era Montaigne.

Chiar în clipa cînd domnul Cupples își sfîrșea micul dejun pe o măsuță de pe verandă, un automobil mare coti pe drumul din fața hotelului.

— Cine-i? îl întrebă el pe chelner.

— Este administratorul — răspunse tînărul, distrat. S-a dus să ia un domn de la gară.

Mașina urcă drumul, și portarul se grăbi să deschidă portiera. Cînd un bărbat înalt, zvelt, mult mai tînăr decît el, coborî din mașină și urcă pe terasă, aruncîndu-și pălăria pe un scaun, Cupples scoase o exclamație de plăcere. Pe fața osoasă, donchișotescă a noului sosit flutura un zîmbet plăcut; hainele lui aspre, din tweed, părul și mustața scurte, erau într-o dezordine tolerabilă.

— Cupples, dar e minunat! strigă noul-venit, înhățîndu-l pe bătrîn înainte ca acesta să apuce a se ridica și strîngîndu-i cu tărie mîna întinsă. Astăzi mă ajută norocul — continuă noul-venit cu volubilitate. A doua oară într-o singură oră! Cum o mai duci, preabunul meu prieten? Și ce faci aici? De ce stai în fața acestui mic dejun devastat? Vrei să-ți amintești de măreția lui de mai înainte, sau meditezi la felul în care a fost consumat? Sînt încîntat să te văd.

— Aproape că te așteptam, Trent — răspunse Cupples zîmbind. Arăți minunat, scumpul meu prieten. Îți voi povesti totul. Dar cred că nu ai luat încă micul dejun. Vrei să-l iei aici, la masa mea?

— Fără-ndoială! zise Trent. Un mic dejun copios și enorm, desigur, însoțit de o conversație rafinată, și lacrimile revederii nu se vor mai usca. Vrei, tinere Siegfried, să pui un tacîm pentru mine pînă cînd mă duc să mă spăl? Nu voi lipsi nici trei minute.

Dispăru în hotel, și Cupples, după o clipă de gîndire, se duse la telefonul de la biroul recepției. Cînd se întoarse, prietenul său se și așezase la masă; acesta tocmai își turna ceaiul, arătînd un interes neprefăcut în alegerea alimentelor.

— Cred c-o să am astăzi o zi grea — zise dînsul, repezind în chip ciudat cuvintele, ceea ce părea a fi un obicei la el. E de așteptat ca pînă deseară să nu mai apuc să mănînc. Îmi închipui că ghicești de ce am venit, nu-i așa?

— Fără-ndoială. Vrei să faci un reportaj despre crimă.

— Asta ar fi o formulare lipsită de expresivitate — răspunse Trent, disecînd o fleică. Aș prefera să spun că am venit ca răzbunător al sîngelui vărsat, ca să-l urmăresc pe vinovat și să apăr onoarea societății. Acesta e cadrul activității mele. Familiile sînt astfel servite chiar la domiciliu. Ziceam, Cupples, că am și avut un început bun. Așteaptă puțin și-o să-ți spun.

Urmară cîteva momente de tăcere, în cursul cărora noul-venit mînca repede și distrat, în timp ce Cupples îl privea fericit.

— Proprietarul hotelului de aici — începu să vorbească, în sfîrșit, bărbatul înalt — e un băiat cu o judecată remarcabilă și un admirator de-al meu. Știe mai mult decît mine despre anchetele mele. I s-a telegrafiat de la ziarul *Record* noaptea

trecută că voi sosi și cînd am coborît din tren azi-dimineață la ora șapte, l-am găsit așteptîndu-mă cu un automobil înalt cît o căpiță de fîn. Și-a ieșit din minți de bucurie că mă aflu aici. Iată ce-nseamnă gloria. Sorbi o ceașcă de ceai și continuă: Primele lui cuvinte la asta s-au rezumat: dacă aș vrea să văd cadavrul și, dacă vreau, el crede că poate să facă asta pentru mine. Are o minte ascuțită ca un brici. Cadavrul se află în cabinetul medical al doctorului Stock, după cum știi, jos în sat, în starea în care era cînd a fost găsit. În dimineața asta i se va face autopsia, așa că am picat la timp. Ei bine, m-a condus la cabinetul doctorului, dîndu-mi amănunte complete asupra cazului din toate punctele de vedere. Așa că atunci cînd am sosit, eram cu totul „au fait"[1]. Bănuiesc că proprietarul unui hotel ca acesta are o oarecare trecere la medic. În orice caz, doctorul nu ne-a făcut nici o greutate, ca și polițistul de serviciu, care m-a rugat stăruitor să nu-i dezvălui numele în ziar.

— Am văzut cadavrul înainte de a fi transportat — zise Cupples. N-aș putea spune că am observat la el ceva deosebit, în afară de faptul că împușcătura în ochi aproape nu-i desfigurase fața și, aparent, nu provocase nici o pierdere de sînge. Încheieturile mîinilor erau zgîriate și zdrelite. E de așteptat ca dumneata, cu priceperea și cunoștințele dumitale, să descoperi și alte amănunte mai grăitoare.

---

[1] La curent (în limba franceză în text).

— Am descoperit unele amănunte, nici vorbă, dar nu știu dacă au vreo importanță. Sînt mai degrabă ciudate. Să luăm, de pildă, încheieturile miinilor. Prin ce împrejurare ai ajuns să le vezi pline de zdrelituri și zgîrieturi? Vreau să spun că l-ai mai văzut pe Manderson înainte de crimă?

— Desigur — răspunse Cupples.

— Ei bine, i-ai zărit vreodată încheieturile miinilor?

Bancherul căzu pe gînduri.

— Nu — zise el, după o vreme — acum, cînd atingi chestiunea aceasta, îmi amintesc că atunci cînd am stat de vorbă cu Manderson aici purta manșete tari, care-i acopereau o mare parte a miinilor.

— Purta totdeauna astfel de manșete — zise Trent. Prietenul meu, proprietarul hotelului, susține același lucru. I-am atras atenția asupra faptului, pe care nu l-ai observat la cadavru, că manșetele nu se vedeau, fiind împinse în sus în mîneci, așa cum ți s-ar întîmpla și dumitale dacă ai îmbrăca o haină în grabă și nu ți-ai trage manșetele. Așa se explică faptul că i-ai văzut încheieturile miinilor.

— Da, cred că ăsta-i un amănunt grăitor — observă Cupples, blajin. De unde vrei poate să tragi concluzia că atunci cînd s-a trezit, s-a îmbrăcat în grabă.

— Da, dar să fie asta realitatea? Proprietarul hotelului susține același lucru ca și dumneata: „Întotdeauna era îmbrăcat cu o oarecare eleganță“, a zis el, deducînd faptul că Manderson, trezindu-se în chipul acela misterios înaintea tuturor din casă,

ieșise foarte grăbit în curte. „Uitați-vă la pantofii lui, a continuat dînsul. Mister Manderson avea mereu încălțămintea foarte îngrijită. Or, se vede bine că și-a legat șireturile în mare grabă." Am fost de aceeași părere cu el. „Și și-a lăsat dantura în cameră, a încheiat proprietarul, dovadă că a fost tulburat și grăbit, nu-i așa?" Recunosc că așa se părea. Dar i-am răspuns: „Ascultă, dacă era așa de grăbit, de ce și-a făcut cărarea de pe cap cu cea mai mare grijă? Cărarea asta e o operă de artă. Pentru ce s-a îmbrăcat cu atîta atenție?, fiindcă purta lenjeria completă, butoni la cămașă, jartiere, iar prin buzunare avea un ceas cu lanț, bani, chei și alte lucruri". Asta i-am spus hotelierului, și el nu a fost în stare să-mi dea nici o explicație. Dumneata ai putea?

Cupples chibzui:

— Asta ar putea sugera faptul că s-a grăbit numai spre sfîrșit. Hainele și pantofii rămîn la urmă.

— Dar nu și dantura. Poți întreba asta pe oricine poartă dantură. Apoi, am aflat că nu s-a spălat cînd s-a trezit, ceea ce la un om îngrijit ca el dovedește că era foarte grăbit chiar de la început. Și mai e ceva. Unul din buzunarele vestei sale era căptușit cu piele de căprioară artificială, ca să păstreze ceasul de aur, dar și-a pus ceasul în buzunarul din partea cealaltă. Orice om cu obiceiuri intrate în sînge își dă seama de ciudățenia acestui fapt. În realitate, există indicii de mare agitație și grabă, dar și altele contrarii. Deocamdată nu-mi dau seama de nimic. Trebuie să cercetez în primul rînd curtea, dacă voi putea cîștiga încrederea personalului de serviciu.

Trent continuă să-şi consume micul dejun. Mister Cupples zîmbi cu bunăvoinţă.

— Tocmai în chestiunea asta — zise el — aş putea să-ţi fiu de un mare ajutor. Trent îl privi surprins. Îţi spun că te cam aşteptam. Îţi voi explica situaţia. Doamna Manderson, care e nepoata mea . . .

— Ce? Lui Trent îi scăpară cu zgomot din mînă cuţitul şi furculiţa. Cupples, îţi baţi joc de mine!

— Vorbesc foarte serios, Trent, acesta este adevărul — răspunse Cupples, grav. Tatăl ei, John Peter Domecq, era fratele soţiei mele. Cred că pînă acum nu ţi-am vorbit niciodată de nepoata mea sau de căsătoria ei. Mărturisesc sincer că subiectul acesta mi-a fost totdeauna neplăcut şi m-am ferit să vorbesc despre el. Să mă întorc acum la ceea ce eram gata să-ţi spun: noaptea trecută, pe cînd mă aflam acolo, în casa lui Manderson . . . Fiindcă veni vorba de ea, poţi s-o vezi şi de aici. Ai trecut cu maşina pe dinaintea ei — continuă el, arătînd un acoperiş roşu, ce se vedea printre nişte plopi, la vreo trei sute de iarzi, fiind singura clădire vizibilă, răzleţită de micul sat ce se afla în valea din faţa lor.

— Desigur că am văzut-o — zise Trent. Printre altele, proprietarul hotelului mi-a povestit totul despre ea, în timp ce mă aducea aici cu maşina de la Bishopsbridge.

— Şi alţii de la Marlstone au aflat de dumneata şi de succesele dumitale — urmă Cupples. După cum spuneam, pe cînd mă aflam acolo în noaptea trecută, mister Brunner, unul din cei doi secretari ai lui Manderson, zicea că nădăjduieşte ca ziarul

Record să te trimită aici, să te ocupi de cazul acesta, deoarece poliția părea să fie într-adevăr dezorientată. A amintit de vreo două din succesele dumitale din trecut, și Mabel, nepoata mea, a arătat un mare interes cînd i-am vorbit după aceea de dumneata. Suportă totul uimitor de bine, Trent; are o remarcabilă tărie de caracter. Mi-a spus că-și amintește de articolele dumitale despre cazul Abinger. O îngrozește gîndul că ziarele ar putea exploata această tristă întîmplare și a stăruit să fac tot ce-mi stă-n putere să-i țin pe ziariști cît mai departe de locul crimei. Sînt sigur că înțelegi starea ei sufletească, Trent; nu este vorba de vreo repulsie față de profesiunea de ziarist. Dar ea mi-a afirmat că dumneata pari a avea mari aptitudini de detectiv și nu se va opune nici unei acțiuni care ar putea să clarifice crima. Apoi i-am spus că ești un amic al meu, te-am descris ca pe un om plin de tact și discreție pentru simțămintele altora, și convorbirea s-a sfîrșit prin cuvintele ei că, dacă vei veni, să fii ajutat fără rezerve.

Trent se întinse peste masă și-i strînse tăcut mîna. Cupples, foarte încîntat de întorsătura pe care o luau lucrurile, continuă:

— Am vorbit cu nepoata mea la telefon chiar acum și e bucuroasă că ai sosit. M-a rugat să-ți spun că poți face orice cercetare vrei și că-ți pune casa și împrejurimile la dispoziție. Ea ar prefera să nu te vadă; nu mai iese din budoarul ei. A și fost interogată de un detectiv care se află acolo și nu se mai simte în stare să răspundă la alte întrebări. Mai spune că nu crede să mai poată dezvălui ceva care să fie cît de cît folositor. E de părere că cei doi

secretari și Martin, valetul — un bărbat foarte inteligent — ar putea să-ți dea toate lămuririle.

Trent își termină micul dejun, pierdut în gînduri. Își umplu tacticos pipa și se așeză pe balustrada verandei.

— Cupples — zise el calm — mai știi ceva în legătură cu această întîmplare, despre care însă n-ai prea vrea să vorbești?

Cupples tresări ușor, aruncîndu-i o privire plină de uimire.

— Ce vrei să zici? întrebă el.

— Mă refer la soții Manderson. Ascultă! Ceva m-a mirat în cazul ăsta de la bun început. Un om moare pe neașteptate, în chip violent, și, ca să spunem așa, pe nimeni nu-l doare moartea lui. Proprietarul hotelului mi-a vorbit despre cel ucis cu nepăsarea omului care nu l-a văzut niciodată, deși, după cîte știu, au fost de ani de zile vecini în fiecare vară. Apoi, chiar și dumneata povestești cele petrecute cu cel mai netulburat sînge rece. Iar doamna Manderson, ei bine, te rog să nu-mi iei în nume de rău dacă-ți spun că am văzut femei mult mai desperate din cauza asasinării soților lor decît pare să fie ea. Să existe oare o sămînță de adevăr în toate astea, Cupples, sau e numai o închipuire a mea? Ce ciudățenie se ascunde în persoana lui Manderson? Am călătorit o dată cu el pe același vapor, dar nu am stat de vorbă. Știu numai cum se purta în public și te pot asigura că purtarea lui era destul de respingătoare. Vezi, asta ar arunca o oarecare lumină asupra cazului, de aceea pun astfel de întrebări.

Cupples își luă un timp de gîndire. Își trecu degetele prin barba rară, uitîndu-se la mare. În cele din urmă, se întoarse spre Trent.

— Nu văd nici un motiv — zise el — care m-ar opri să nu-ți răspund, fiindcă sîntem, scumpul meu prieten, între patru ochi. Nu e nevoie, cred, să accentuez faptul că nu trebuie să vorbești de asta nici măcar pe departe. În realitate, nimeni nu-l iubea cu adevărat pe Manderson; și sînt convins că cei mai apropiați de el îl iubeau cel mai puțin.

— De ce? țîșni întrebarea celuilalt.

— Cei mai mulți oameni socot că asta e greu de explicat. Încercînd să-mi explic mie însumi senzațiile încercate, aș putea doar să spun că la omul ăsta simțeai o lipsă totală a oricărei calități generatoare de simpatie. Nu avea nimic deosebit de respingător în firea lui. Nu era prost crescut, vicios sau plictisitor, ba, în realitate, putea fi chiar extrem de interesant. Dar aveam impresia că era în stare să sacrifice orice om, fără excepție, pentru înfăptuirea planurilor sale în strădania de a se afirma și de a-și impune voința întregii lumi. Poate că e vorba numai de o închipuire, dar nu cred că era lipsită de orice sîmbure de adevăr. Oricum, Mabel, îmi pare rău c-o spun, se simțea foarte nefericită. Am aproape de două ori vîrsta dumitale, scumpul meu prieten; deși încerci totdeauna atît de amabil să mă faci a mă simți ca și cum am fi contemporani, sînt totuși un om bătrîn și, ca atare, s-au găsit mulți, destul de mulți binevoitori, să-mi mărturisească unele din supărările lor casnice; dar n-am auzit de vreun alt caz care să se asemene cu situația nepoatei mele și a soțului ei. O cunosc de cînd era copilă, Trent,

și „știu“, îți dai seama pesemne că nu folosesc cuvîntul ăsta cu ușurință, știu că e o femeie plăcută și onorabilă, ca să nu mai vorbim de celelalte calități pe care și le-ar putea dori orice om. Dar Manderson o făcea de cîtva timp nefericită.

— În ce fel? întrebă Trent, cînd Cupples tăcu o vreme.

— Cînd o iscodeam pe Mabel despre asta, primeam același răspuns: i se părea că e mereu nemulțumit de ea. O ținea la distanță, fără nici o explicație. Nu știu cum a-nceput sau ce anume ascundea atitudinea lui; tot ceea ce Mabel mi-a mărturisit e că el nu avea absolut nici un motiv care să-l îndreptățească să se poarte astfel. Cred că ea știa ce era în sufletul lui, oricare ar fi fost motivul; dar e foarte mîndră. Se pare că situația asta a durat luni întregi. În cele din urmă, acum o săptămînă mi-a trimis o scrisoare. Sînt singura ei rudă mai apropiată. A rămas fără mamă de cînd era copilă; și după moartea tatălui ei, John Peter, i-am ținut loc de tată pînă cînd s-a măritat, cu cinci ani în urmă. Într-o zi, mi-a trimis o scrisoare cu rugămintea de a o ajuta și am venit aici numaidecît. Așa se explică faptul că mă aflu la Marlstone.

Cupples tăcu și sorbi puțin ceai. Trent trase un fum din țigară, contemplînd priveliștea zilei călduroase de iunie.

— N-am vrut să mă duc la proprietatea *White Gables* — continuă Cupples. Cred că-mi cunoști concepțiile despre alcătuirea economică a societății și despre relațiile dintre capital și salariu și nu mă-ndoiesc că știi cum a folosit Manderson imensa lui putere industrială cu mai multe prilejuri bine-

cunoscute. Mă refer mai ales la tulburările de la minele de cărbuni din Pennsylvania de acum trei ani. În afară de antipatia mea pentru el, îl priveam ca pe un criminal și ca pe o rușine a societății. Am tras la hotelul ăsta, unde am stat de vorbă cu nepoata mea. Am aflat de la ea ceea ce ți-am spus acum pe scurt. Mi-a mărturisit că umilința situației, chinul și strădulnța de a salva aparențele o copleșesc și mi-a cerut sfatul. I-am răspuns că ar trebui să-l înfrunte și să-i ceară o explicație a purtării lui. Dar nu a primit sugestia mea. Se prefăcea totdeauna că nu observă nici cea mai mică schimbare în purtarea lui și știam că nimic nu ar convinge-o să recunoască față de el că o rănise, o dată ce mîndria îi dictase această atitudine. Viața, scumpul meu Trent — încheie el oftînd — e plină pînă la refuz de astfel de tăceri încăpățînate și neînțelegeri alimentate continuu.

— Îl iubea? întrebă Trent pe neașteptate, la care Cupples nu răspunse imediat. Îi mai rămăsese vreo fărîmă de iubire pentru el? se corectă detectivul.

Cupples se juca cu lingurița de ceai.

— Cred că nu-l mai iubea — zise el încet. Dar să n-o judeci greșit, Trent. Nimic pe lume nu ar fi putut-o convinge să recunoască asta față de cineva, chiar și față de sine însăși, poate, atîta vreme cît se socotea legată de el. Și ajung la concluzia că în afară de această încordare tîrzie a relațiilor dintre ei, Manderson fusese totdeauna atent și generos.

— Mi-ai spus că nu a voit să vorbească deschis cu dînsul despre neînțelegerea dintre ei.

— Într-adevăr. Și știam din experiență că e cu totul zadarnic să încerci a clinti o femeie din familia Domecq să acționeze astfel, cînd îi fusese rănită

demnitatea. Așa că după ce m-am gîndit bine la situația ei, a doua zi am pîndit prilejul și l-am oprit pe Manderson pe cînd trecea prin fața hotelului. L-am rugat să-mi îngăduie favoarea unei convorbiri de cîteva minute, a primit și am intrat împreună colo jos, în parc. Nu întreținusem cu el nici un fel de legătură de la căsătoria nepoatei mele, dar, fără-ndoială, și-a amintit de mine. I-am vorbit îndată absolut deschis. I-am împărtășit tot ce-mi mărturisise Mabel. I-am spus că n-aș putea nici aproba, nici condamna faptul că mă făcuse părtaș al intimităților ei, dar că suferea și că mă socot îndreptățit să-l întreb cum de a fost în stare s-o aducă în starea asta.

— Și cum a primit Manderson intervenția dumitale? întrebă Trent zîmbind în sinea sa, în timp ce contempla priveliștea din fața lui. Imaginea prietenului său atît de blajin somîndu-l pe Manderson să-i dea socoteală îl amuza grozav.

— Nu prea bine — răspunse acesta cu tristețe. În realitate, de loc bine. Îți pot repeta aproape vorbă cu vorbă tot ce-a spus, fiindcă n-au fost prea multe cuvinte. A zis: „Ascultă, Cupples, să nu te amesteci. Nevastă-mea știe să-și poarte singură de grijă. Am descoperit asta, precum și alte lucruri". Manderson părea foarte liniștit; știi, de altfel, ce se zicea despre dînsul, că nu-și pierde niciodată cumpătul, deși îngăduie-mi să spun că avea în ochi o lucire care l-ar fi înspăimîntat pe orice om convins că dreptatea nu-i de partea lui. Dar ultimele sale cuvinte și tonul său, pe care nu-l pot reproduce, mă enervaseră tare mult. Îți dai seama că-mi iubesc nepoata — continuă el simplu. Este singura copilă din casa

noastră, adică a mea. Mai mult, soţia mea a crescut-o ca pe fata noastră, şi orice părere despre Mabel o simt, în înflăcărarea momentului, ca pe o părere indirectă despre răposata mea soţie.

— Şi i-ai cerut imediat explicaţii — sugeră Trent încet. I-ai pretins să-ţi lămurească afirmaţiile.

— Desigur. O clipă m-a privit fix, şi am văzut umflîndu-i-se o venă de la tîmplă, un aspect neplăcut. Apoi a răspuns absolut liniştit: „Cred că chestiunea asta a ajuns prea departe", după care s-a întors să plece.

— S-o fi referit la convorbirea voastră? întrebă Trent, pe gînduri.

— S-ar putea crede că da, ţinînd seama numai de cuvinte. Dar felul în care le-a rostit a făcut să mă cuprindă un simţămînt ciudat, un fel de teamă. Am avut impresia că luase o hotărîre cumplită. Însă, trebuie să spun, spre părerea mea de rău, că mi-am pierdut capul. M-am înfuriat la culme — Cupples îşi cerea oarecum iertare — şi l-am împroşcat cu o mulţime de vorbe nesăbuite. I-am amintit că legea acordă un anumit grad de libertate soţiilor supuse unui tratament crud. I-am făcut cîteva aluzii cu totul neplăcute despre reputaţia lui şi i-am strigat în faţă că oamenii de felul său n-ar merita să mai trăiască. Am rostit toate acestea şi alte vorbe tot atît de nechibzuite sub ochii şi foarte posibil în auzul a vreo cinci-şase oameni care se aflau pe veranda asta. În ciuda tulburării mele, le-am observat privirile cînd am urcat din nou drumul spre hotel după ce-mi uşurasem sufletul, fiindcă fără îndoială mi-l uşurasem — oftă Cupples, lăsîndu-se pe spate în scaunul său.

— Și Manderson n-a mai zis nimic?

— Nici un cuvînt. M-a ascultat, uitîndu-se fix la mine, tot atît de liniștit ca înainte. Cînd am terminat, pe buze i-a fluturat un zîmbet, privindu-mă, apoi s-a întors deodată și a plecat, ieșind pe poartă și îndreptîndu-se spre *White Gables*.

— Și cînd s-a întîmplat asta...?

— Sîmbătă dimineață.

— Presupun că de atunci nu l-ai mai văzut în viață.

— Nu — zise Cupples. Sau, mai degrabă, da, l-am mai văzut o dată. Mai tîrziu, în aceeași zi, pe terenul de golf. Dar n-am vorbit cu el. În dimineața următoare a fost găsit mort.

Cei doi se priviră cîteva clipe în tăcere. Cîțiva pasageri ai hotelului, care se întorceau de la scăldat, urcară treptele verandei și se așezară la o masă lîngă ei, îndrugînd vrute și nevrute. Chelnerul se apropie. Cupples se ridică și, luînd brațul lui Trent, îl duse către un teren vast de tenis dintr-o parte a hotelului.

— Am motivele mele să-ți spun toate astea — începu Cupples plimbîndu-se cu Trent încet în sus și în jos.

— Cred — răspunse acesta, umplîndu-și pipa din nou, cu grijă. O aprinse, trase un fum, apoi zise: Voi încerca să ghicesc motivele, dacă vrei.

Chipul foarte grav al lui Cupples se destinse, schițînd un zîmbet.

— Ai socotit posibil — zise Trent gînditor — ba, aș putea spune, erai convins, nu-i așa, că voi afla singur că e vorba de ceva mai mult decît de o simplă ceartă conjugală. Te-ai temut ca nu cumva în imaginația mea bolnavă să nu capăt convingerea că

doamna Manderson are o oarecare legătură cu crima. Și decît să mă lași să mă pierd în speculații zadarnice, te-ai hotărît să-mi descrii exact situația și, întîmplător, să-mi sugerezi, ca unuia care-ți cunoaște judecata perfectă, părerea pe care o ai despre nepoata dumitale. Este adevărat?

— Perfect adevărat. Ascultă, scumpul meu prieten — zise Cupples cu însuflețire, punînd mîna pe brațul celuilalt. Voi fi foarte sincer. Sînt tare mulțumit că Manderson e mort. L-am privit ca pe omul care n-a făcut pe lume, ca factor economic, decît rău. Știu că a nenorocit o ființă care era ca și copilul meu. Dar mă tem foarte mult ca Mabel să nu fie amestecată în această întîmplare și bănuită de complicitate la crimă. Mi se pare de nesuportat gîndul că delicatețea și bunătatea ei ar putea fi în contact, chiar și numai pentru o clipă, cu brutalitatea legii. Ea nu e pregătită pentru așa ceva și s-ar simți tare dezorientată. Presupun că în zilele noastre sînt multe femei de douăzeci și șase de ani care ar fi în stare să înfrunte o astfel de încercare. Am observat că unul din rezultatele educației femeilor din zilele noastre e un fel de asprime despre care ele cred că le-ar ajuta să facă față tuturor neplăcerilor. Și nu spun că ar fi ceva regretabil, dat fiind condițiile vieții femeilor de astăzi. Totuși, Mabel nu se aseamănă cu acestea. Ea se deosebește tot atît de mult de ele ca și de domnișoarele sclifosite pe care le vedeam în jurul meu pe cînd eram copil. Are spirit, un caracter ales, are gusturi rafinate și e inteligentă. Toate acestea fiind împletite — Cupples schiță un gest vag — cu subtilitatea, rezerva și misterul feminin. Mă tem că nu e un copil al secolului. N-ai

cunoscut-o pe soţia mea, Trent, nu-i aşa? Ei bine, Mabel e ca şi copila soţiei mele.

Tînărul detectiv îşi lăsă capul în jos. Cei doi străbătură peluza de tenis, de la un capăt la altul, înainte ca Trent să întrebe cu blîndeţe:

— De ce s-a căsătorit cu Manderson?

— Nu ştiu — răspunse Cupples scurt.

— Presupun că-l admira — sugeră Trent.

Cupples ridică din umeri.

— Mi s-a spus adesea că o femeie se simte de obicei atrasă de bărbatul care a reuşit cel mai bine în mediul ei. Desigur că e greu de înţeles în ce măsură o personalitate puternică şi voluntară ca Manderson a putut influenţa o tînără fată care nu avea alte afecţiuni, mai ales dacă şi-a pus în minte s-o cucerească. Probabil că este un lucru irezistibil să vezi că-ţi face curte un om cunoscut de lumea întreagă. Fără îndoială că ea auzise de el, de puterea lui financiară considerabilă şi nu avea nici cea mai mică idee (frecventase mai ales cercuri cu înclinări artistice şi literare) cîtă asprime, cîtă lipsă de milă presupune o asemenea putere. Mă întreb dacă-şi dă şi astăzi seama de asta. Cînd am auzit prima oară de flirtul ei cu Manderson, greşeala se şi făcuse şi mi-am dat seama că ar fi zadarnic să-mi spun părerea, pe care de altfel nici nu mi-a cerut-o. Mabel era majoră, şi din punct de vedere al convenienţelor sociale nu se putea spune nimic împotriva lui Manderson. Apoi, cred că imensa lui bogăţie ar fi însemnat o vrajă pentru orice femeie. Mabel avea o mică avere proprie suficientă, probabil, s-o facă să-şi dea seama de însemnătatea reală a unei averi de milioane. Dar toate acestea nu sînt decît ipoteze.

Fără îndoială, nu s-a gîndit niciodată să-l ia de bărbat pe vreunul dintre tinerii care, după cîte știam, îi făceau curte; și cu toate acestea, nu cred și n-am crezut niciodată că l-a iubit pe acest bărbat de patruzeci și cinci de ani, cu care, nici vorbă, a vrut să se căsătorească. Dar dacă m-ai întreba de ce a făcut-o, ți-aș răspunde pur și simplu că nu știu.

Trent aprobă din cap, și după ce mai făcu vreo cîțiva pași, se uită la ceas.

— Ceea ce mi-ai spus m-a interesat atît de mult — zise el — încît am uitat cu totul scopul principal al prezenței mele aici. Nu trebuia să-mi irosesc dimineața de astăzi. Mă voi duce chiar acum la *White Gables* și voi începe cercetările care vor dura pînă către prînz. Dacă ești liber, Cupples, mi-ar face plăcere să-ți vorbesc despre ceea ce am descoperit, afară numai dacă mă va opri ceva neașteptat.

— În dimineața asta mă plimb — răspunse Cupples. Mă gîndesc să iau prînzul la micul han *Cele trei butoaie*, din apropierea terenului de golf. Vino și dumneata. Este puțin mai departe, de-a lungul drumului, cam la un sfert de milă dincolo de *White Gables*. Poți să-i vezi acoperișul între cei doi copaci. Se gătește destul de simplu acolo, însă foarte gustos.

— Cîtă vreme se poate bea o halbă de bere — zise Trent — e pe cinste. Vom mînca brînză cu pîine și să ne păzească cerul de microbul luxului, al slăbiciunilor și al viciului în viața noastră simplă! Atunci, pe curînd!

Alergă spre verandă să-și ia pălăria, apoi, după ce o flutură ca să-l salute pe Cupples, dispăru. Bătrînul se așeză într-un șezlong de pe peluză, cu mîinile

împreunate pe după cap, contemplînd cerul albastru, fără nori.

— E un băiat bun — murmură el. Cel mai bun dintre toţi. Şi e grozav de pătrunzător şi rafinat! Doamne, cît de ciudate sînt toate astea!

Capitolul IV

CĂTUŞE ÎN AER

Ca pictor şi fiu de pictor, Philip Trent îşi cîştigase încă din tinereţe o anumită reputaţie în cercurile artistice engleze. Mai mult, tablourile sale se vindeau. Aceasta se explica prin talentul său original, viguros, şi printr-o metodă de lucru continuă, întreruptă de izbucniri de violent entuziasm creator. Numele tatălui său contribuia şi el la succesul lui, pe lîngă faptul că o avere destul de însemnată îl punea la adăpost de acuzaţia neplăcută că ar flata gusturile publicului. Dar mai mult decît orice îi netezise calea spre succes darul lui natural de a se face iubit. Voia bună şi o fantezie plină de vervă şi spirit au fost de totdeauna foarte preţuite. La aceste calităţi se mai adăuga şi un dar natural de a se apropia de alţii, care-i aducea mai mult decît o simplă popularitate. Avea o judecată pătrunzătoare faţă de semenii săi, dar acest proces se petrecea numai lăuntric; oricine se simţea bine dispus în prezenţa unui om care părea că se amuză totdeauna. Iar dacă avea toane din cauza unor izbucniri ale

fanteziei sau fiindcă era absorbit cu totul de o anumită sarcină, chipul lui nu-şi pierdea decît foarte rar obişnuita-i voioşie. Pe lîngă o cunoaştere aprofundată a artei sale şi a istoriei ei, avea o cultură temeinică, dominată de dragoste pentru poezie. La treizeci şi doi de ani, nu trecuse încă de vîrsta rîsului şi a aventurii.

Dar ajunsese la o celebritate de o sută de ori mai mare decît aceea a profesiunii alese, datorită unuia din impulsurile sale spontane. Într-o zi citi într-un ziar povestea unei crime ciudat de rară în ţara noastră — un asasinat într-un tren. Circumstanţele crimei erau foarte încurcate: două persoane asupra cărora cădeau bănuielile se aflau sub stare de arest. Trent, pentru care a se interesa de o astfel de întîmplare însemna o senzaţie nouă, îi auzi pe prietenii săi discutînd despre crimă şi începu, fără să urmărească vreun scop, să citească reportajele din diferite jurnale în legătură cu ea. Ele îi aţîţară curiozitatea; imaginaţia lui începu să lucreze într-un chip nou şi ciudat pentru el, întemeindu-se pe faptele cunoscute; fu cuprins de o emoţie asemănătoare cu aceea dată de momentele sale de inspiraţie artistică sau de aventuri personale. Spre seară, scrise o scrisoare lungă şi o trimise redactorului-şef al ziarului *Record*, pe care-l alesese, fiindcă dăduse cea mai inteligentă şi mai completă versiune a crimei.

În această scrisoare urmase îndeaproape exemplul lui Poë în cazul asasinatului lui Mary Rogers. Neavînd altă sursă de inspiraţie în afară de ziare, el atrase atenţia asupra semnificaţiei anumitor fapte în aparenţă neglijabile, sistematizînd probele în aşa fel încît o bănuială gravă căzu asupra unui individ,

care se prezentase ca martor. Sir James Molloy publicase scrisoarea cu litere aldine. În aceeaşi seară, acesta din urmă putu să anunţe în ziarul *Sun* arestarea şi mărturisirea completă ale omului bănuit de Trent.

Sir James, care cunoştea toate cercurile londoneze, nu pierdu mult timp ca să facă cunoştinţă cu Trent. Cei doi se înţeleseră foarte bine, deoarece tînărul pictor, datorită unui anumit tact înnăscut, ştergea orice deosebire de vîrstă dintre el şi ceilalţi. Marile rotative din subsolurile clădirii ziarului *Record* îi stîrniră un entuziasm nemaicunoscut pînă atunci. Pictă acolo un tablou pe care sir James îl cumpără de îndată ce-l văzu, categorisindu-l ca pe un crochiu minunat în stilul lui Heinrich Kley.

Cîteva luni după aceea izbucni afacerea cunoscută sub numele de „misterul Ilkley". Sir James îl invită pe Trent la un dineu excelent şi după aceea îi oferi o sumă care i se păru tînărului fantastic de mare pentru serviciile sale temporare în calitate de reporter al ziarului *Record* în cazul Ilkley.

— Vei reuşi — îl încurajă redactorul-şef. Ştii să scrii lucruri bune, ştii cum să vorbeşti cu oamenii şi te pot învăţa micile procedee tehnice ale meseriei de reporter într-o jumătate de oră. Şi apoi, ai un creier apt de a dezlega misterele, sînge rece, o judecată dreaptă şi suficientă imaginaţie. Gîndeşte-te cum te vei simţi dacă vei izbuti să dezlegi acest mister!

Trent recunoscu că ar încerca o mare satisfacţie. Fumă îndelung, se încruntă, şi pînă la urmă ajunse la concluzia că singurul lucru ce-l făcea să şovăie era teama de a începe o activitate cu totul nouă. Şi

cum era obişnuit să lupte împotriva fricii, primi oferta lui sir James.

Şi reuşi. Se dovedi pentru a doua oară mai tare decît autorităţile competente, şi numele lui era pe toate buzele. Apoi se retrase şi se apucă iar de pictură. Nu se simţea cîtuşi de puţin atras de gazetărie, şi sir James, care se pricepea întrucîtva în artă, se stăpîni cu delicateţe — contrar multor altor redactori — de a-l ispiti, oferindu-i un salariu mare. Dar în anii următori apelase poate de vreo treizeci de ori la serviciile lui Trent, cînd se ivise necesitatea de a rezolva probleme delicate în Anglia sau în străinătate. Uneori, Trent, absorbit de arta sa, refuzase; alteori îi luaseră alţii înainte cu descoperirea adevărului. Dar ca urmare a colaborării lui întîmplătoare cu ziarul *Record*, numele său ajunse foarte cunoscut în Anglia. În rest, faptul că publicul nu-i cunoştea decît numele, neştiind nimic despre personalitatea lui, se potrivea cu firea sa. Ceruse ziarelor *Record* şi *Sun* o tăcere absolută în legătură cu el; iar celelalte ziare se fereau să facă reclamă unui reporter al lui sir James.

*

Pe cînd urca repede drumul în pantă spre proprietatea *White Gables*, Trent îşi spunea: „Cazul Manderson ar putea să se dovedească extrem de simplu. Cupples e un bătrîn înţelept, dar probabil că nu e în stare să aibă o părere imparţială despre nepoata lui. Cu toate acestea, şi proprietarul hotelului, care-i vorbise de frumuseţea doamnei Manderson în termeni care atrăseseră atenţia lui Trent, stăruise îndeosebi asupra bunătăţii acesteia. Fără a se exprima cu prea mare pricepere, proprietarul

izbutise totuși s-o descrie în așa fel, încît detectivul amator să capete o imagine foarte clară despre ea. „Nu e copil prin împrejurimi — spusese el — care să nu se înveselească la auzul vocii doamnei Manderson, ba chiar și oamenii maturi se înveselesc cînd o văd. Sosirea ei e așteptată în fiecare vară cu multă plăcere. Vă rog să observați, nu vreau să spun că e una din acele femei care nu au decît o inimă bună și nimic mai mult. Are și demnitate; știți ce-nseamnă asta, curaj și voință. Nu e nimeni în Marlstone căruia să nu-i pară rău de mîhnirea ei, deși poate că unii dintre noi cred în realitate că a avut noroc". Trent era foarte nerăbdător să dea ochi cu doamna Manderson.

Acum putea să vadă, după o peluză mare cu arbuști, fațada unei case cu două etaje, cu ziduri din cărămidă roșie închisă și cu două frontoane, de unde i se trăsese și numele. Din automobil nu zărise casa în dimineața aceea decît în fugă. Era o clădire modernă, construită cel mult de zece ani. Proprietatea, întreținută cu grijă, avea aerul acela de pace îmbelșugată care învăluie și cele mai mici clădiri de la țară ale oamenilor avuți din Anglia. În fața casei, dincolo de drum, se întindea o pajiște largă pînă la marginea falezei; în spatele ei se așternea un teren împădurit, de-a lungul unei văi largi, pînă către regiunea mlăștinoasă. Părea absolut fantastic ca o crimă să fi fost comisă într-un loc atît de pașnic: totul era liniștit și ordonat; totul evoca foarte elocvent o viață tihnită și bine gospodărită. Cu toate acestea, dincolo de casă și aproape de gardul viu, care se înălța între grădină și drumul alb și ars de soare, se afla șopronul cu

uneltele de grădinărit, lîngă care fusese găsit cadavrul lui Sigsbee Manderson, prăbușit în apropierea gardului de lemn.

Trent trecu pe lîngă poarta intrării principale, urmîndu-și drumul, pînă cînd ajunsese în fața acestui șopron. La o depărtare de cincizeci de metri, drumul se abătea pe neașteptate, ca să șerpuiască printre plantații dese; și chiar acolo, înainte de cotitură, un mic gard viu împrejmuia grădina casei, la colț cu o mică barieră vopsită în alb. El se apropie de bariera ce servea de obicei ca intrare de serviciu și pentru grădinari. Portița se deschise ușor, și el urcă încet aleea ce continua în dosul casei, între gardul viu din exterior și un șir înalt de rododendroni. Printr-o deschizătură a acestui gard viu, Trent porni pe o cărare care-l ducea către căsuța mică din lemn, ce se înălța printre arborii de dinaintea unui colț al fațadei. Cadavrul lui Manderson fusese găsit în partea cea mai îndepărtată a căsuței de clădirea principală; și Trent își dădu seama că o femeie de serviciu, care ar fi apărut în dimineața din ajun la una din ferestrele cele mai apropiate ale clădirii principale, întrebîndu-se cum s-ar simți dacă ar fi tot atît de bogată ca stăpînul ei, ar fi putut privi spre colibă, fără să vadă cadavrul.

Detectivul examină locul cu atenție, apoi cercetă interiorul căsuței, dar în afară de urmele de iarbă călcată în jurul locului unde zăcuse cadavrul, nu putu să observe nimic. Aplecîndu-se, cu ochi ageri și chiar pipăind cu degetele, examină amănunțit pămîntul pe o întindere destul de mare; însă fără nici un rezultat.

Fu întrerupt de zgomotul făcut de ușa principală — primul ce-l auzi venind din casă. Atunci sări în picioare și se duse pînă la marginea aleii principale, de unde văzu un om îndepărtîndu-se iute spre poarta mare a proprietății.

Auzind zgomot de pași pe pietriș, acesta se întoarse brusc, cu un gest nervos și rămase nemișcat, privindu-l fix pe Trent. Chipul său, apărut pe neașteptate, era înfricoșător de palid și istovit. Totuși, se vedea că e un bărbat tînăr. Ochii săi albaștri rătăciți, fără nici un rid în jurul lor, exprimau o mare oboseală și un puternic zbucium sufletesc. Cînd se apropiară unul de altul, Trent se uită cu admirație la umerii lați ai necunoscutului și la silueta lui mlădioasă și plină de vigoare. În aspectul său țeapăn din cauza oboselii, în trăsăturile frumoase, regulate, în părul blond, tuns scurt, și chiar în vocea cu care i se adresă lui Trent se observa influența unei educații deosebite. „Ai crescut pe terenurile de la Oxford, după cîte-mi dau seama, tinere prieten" — își zise Trent.

— Dacă numele dumneavoastră este Trent — îl întîmpină tînărul cu o voce plăcută — sînteți așteptat. Domnul Cupples a telefonat de la hotel. Pe mine mă cheamă Marlowe.

— Ați fost secretarul lui Manderson, dacă nu mă-nșel — spuse Trent. Detectivul simțea o deosebită atracție pentru tînărul Marlowe. Fiindcă, deși părea că se află în pragul unei depresiuni nervoase, tînărul nu-și pierduse aerul de sănătate morală și de strălucire deosebită, așa cum o au toți reprezentanții stratului său social la vîrsta asta. Dar în ochii săi obosiți se observa o expresie care sfida

privirea pătrunzătoare a lui Trent — expresie obișnuită, asemănătoare cu a unui om care cîntărește și meditează asupra unor lucruri îndepărtate. Era o privire prea inteligentă, prea sigură și hotărîtă, ca să poată fi calificată ca visătoare. Trent avu impresia că mai văzuse chipul acesta pe undeva. El urmă: E o încercare groaznică pentru dumneavoastră toți. Mă tem că v-a răvășit grozav, domnule Marlowe.

— Puțină oboseală, asta-i tot — replică tînărul, plictisit. Am stat la volanul automobilului toată noaptea de duminică și aproape toată ziua de ieri; după ce am aflat veștile, n-am mai închis ochii o clipă. Cine ar fi putut dormi? Dar acum am o întîlnire, domnule Trent, cu doctorul, pentru a lua anumite dispoziții în legătură cu ancheta. Cred că se va face mîine. Dacă vreți, intrați în casă și întrebați de domnul Bunner, care vă așteaptă; vă va povesti tot ce s-a-ntîmplat și vă va servi de ghid. Bunner e celălalt secretar; este american și-i un băiat încîntător; se va ocupa de dumneavoastră. Fiindcă veni vorba, mai e și un detectiv acolo, inspectorul Murch de la Scotland Yard. A sosit ieri.

— Murch! exclamă Trent. Sîntem vechi prieteni. Dar cum naiba a făcut de a putut începe cercetările atît de repede?

— Nu știu. Dar l-am găsit aici ieri seară la înapoierea mea de la Southampton interogînd toată lumea, și azi-dimineață a sosit de la ora opt. Acum se află în bibliotecă, acolo unde se vede deschisă ușa cu geamuri de la extremitatea casei. Poate că vreți să intrați și să-i vorbiți.

— Așa voi face — zise Trent.

Marlowe dădu aprobator din cap și se îndepărtă. Iarba deasă a peluzei, ce străjuia drumul principal de acces spre casă, înăbușea zgomotul pașilor lui Trent care mergea ca o pisică. După cîteva clipe, se uită prin fereastra întredeschisă de la extremitatea dinspre sud a casei și zîmbi cînd văzu spatele lat și capul cu păr cărunt, tuns scurt, al inspectorului Murch. Acesta era aplecat asupra unui număr de hîrtii desfăcute, așezate pe o masă.

— Totdeauna a fost așa — zise Trent cu melancolie. La auzul cuvintelor lui, bărbatul tresări, întorcîndu-se imediat. Sînt învățat din copilărie să-mi văd spulberate cele mai scumpe speranțe — continuă el — iar de data asta credeam că am luat-o înaintea Scotland Yard-ului și iată că-l găsesc la fața locului pe cel mai iscusit detectiv al poliției metropolitane.

Detectivul zîmbi cu o oarecare gravitate și se apropie de fereastră:

— Te așteptam, domnule Trent — zise el. Este un caz în genul celor care știu că te interesează.

— Deoarece gusturile mele sînt cunoscute — răspunse acesta, intrînd în cameră — aș fi preferat să-mi fie respectate și să nu i se fi îngăduit nesuferitului meu rival să se apropie de acest caz. Mi-ai luat-o cu mult înainte, am aflat totul. Trent își roti ochii prin cameră. Cum ai făcut să vii atît de repede la fața locului? Știu că ești iute ca fulgerul; cerbul n-a fost niciodată întrecut de un pas mai sprinten; dar nu-mi explic cum ai izbutit să fii aici la timp, ca să-ncepi cercetările de ieri seară! Are Scotland Yard-ul la dispoziție o escadrilă secretă de

avioane? Sau este aliat cu forțele infernului? În orice caz, se impune ca în privința asta să se ceară o explicație Ministerului de Interne.

— E mult mai simplu decît crezi — zise Murch, cu indiferență profesională. Din întîmplare, eram în concediu cu soția mea la Halvey, nu mai departe de douăsprezece mile de aici, de-a lungul coastei. De îndată ce poliția a aflat de asasinat, am și fost înștiințat. Am telegrafiat șefului, care m-a însărcinat imediat cu anchetarea cazului. Am sosit ieri seară cu bicicleta și de atunci am început să lucrez.

— În legătură cu acest răspuns, îngăduie-mi să te întreb — zise Trent — ce mai face doamna Murch?

— Foarte bine, mulțumesc — răspunse inspectorul — vorbește adesea de dumneata și de jocurile pe care aveai obiceiul să le organizezi cu copiii noștri. Dar scuză-mă, domnule Trent, nu e nevoie să te străduiești a-mi vorbi despre fel de fel de fleacuri, în timp ce cercetezi totul cu ochii. Acum îți cunosc metodele. Îmi dau seama că te-ai descurcat ca de obicei și că ai îngăduința stăpînei casei să inspectezi toată locuința și să interoghezi pe oricine.

— Exact — răspunse Trent. Mă pregătesc să-ți deschid calea, inspectore. Îți datorez o revanșă, vulpe bătrînă, pentru că mi-ai luat-o înainte în cazul Abinger. Dar dacă e adevărat că deocamdată nu ești dispus să duci o conversație de salon, să lăsăm complimentele și să vorbim despre treburi. El se apropie de masă, își aruncă ochii pe hîrtiile aranjate pe ea într-o anumită ordine, apoi se întoarse către biroul cu ruloul deschis și cercetă repede sertarele. Văd că biroul a fost golit. Hai atunci, inspectore, să ne împărțim rolurile, ca de obicei.

Trent se întîlnise adesea, cu prilejul unor anchete, cu inspectorul Murch — un om foarte apreciat de Departamentul de cercetări criminale. Era un polițist tăcut din fire, plin de tact și foarte pătrunzător, un bărbat cu mult curaj, care se distinsese în urmărirea celor mai primejdioși criminali. Omenia sa era tot atît de masivă ca și trupul, care, la rîndul său, era prea viguros chiar și pentru un polițist. Datorită simpatiei, ei se prețuiseră de la început unul pe altul și se statornicise între ei una din acele prietenii cu care tînărului pictor îi plăcea să-și înfrumusețeze viața. Inspectorul discuta cu el, confidențial, mai liber decît cu oricare altul, amănuntele și aspectele fiecărui caz în parte, ca să-l clarifice împreună. Fără-ndoială că în intimitatea lor se păstrau anumite reguli și limite. Se înțeleseseră ca Trent să nu se folosească niciodată în reportajele sale de nici un element pe care nu l-ar fi putut cunoaște decît din izvor oficial. Mai mult, fiecare dintre ei își rezervase dreptul, pentru prestigiul și onoarea carierei lor, să nu-și împărtășească descoperirile sau ipotezele esențiale în rezolvarea problemei respective. Trent insistase să se respecte cu multă grijă principiile a ceea ce el numea „sportivitate polițistă". Murch, căruia îi plăcea lupta și nu avea decît de cîștigat dintr-o colaborare cu o inteligență atît de vie ca a celuilalt, lua parte la acest joc cu multă pasiune. În întrecerea în care unul căuta să dovedească superioritatea presei asupra poliției, iar celălalt, contrariul, victoria încununa cînd experiența îndelungată și metoda de lucru a inspectorului, cînd judecata mai rapidă și imaginația mai vie ale lui Trent, la care se adăuga

și flerul înnăscut de a recunoaște într-o clipă semnificația oricărui lucru cu toate deghizările lui.

Inspectorul primi așadar ultima propunere a lui Trent cu toată sinceritatea și, rezemîndu-se amîndoi de pervazul ușii cu geamuri, discutară cazul Manderson, gustînd în același timp pacea adîncă și splendoarea peisajului de vară ce se așternea dinaintea lor, scăldat într-o ceață ușoară.

*

Trent scoase din buzunar un caiet subțire și, în timp ce vorbeau, schiță din cîteva trăsături repezi și sigure planul bibliotecii. Avea obiceiul să procedeze așa în astfel de ocazii, adesea chiar cu îndărătnicie, și din cînd în cînd deprinderea aceasta se dovedise folositoare.

Biblioteca, o cameră spațioasă, care se afla în colțul casei, era luminată din plin de ferestre mari ce se deschideau în doi pereți. În mijloc se găsea o masă mare. Pentru cel care ar fi intrat pe fereastră, biroul cu rulou se găsea imediat în stînga, lipit de perete. În fața ușii interioare din peretele din stînga, în capătul celălalt al camerei, se afla o fereastră mare împărțită în carouri. Dincolo de ușă, sprijinit de perete, se vedea un dulap-colțar minunat sculptat și un alt dulap ocupa un intrînd de lîngă șemineu. Pe pereți, unde nu erau rafturi de cărți, atîrnau cîteva gravuri colorate de Harunobu, pe care Trent se hotărî să le examineze mai amănunțit cu alt prilej. În rest, cărțile păreau, după aspectul lor, că fuseseră cumpărate cu metrul, fără să fi fost scoase vreodată din rafturi. Aveau legături de lux și cuprindeau operele marilor romancieri,

eseişti, istorici şi poeţi ai literaturii engleze, aşezate la rînd ca o armată bine aliniată. Se mai aflau acolo şi cîteva scaune, lucrate, ca şi dulapul şi masa din lemn de stejar sculptat; în faţa biroului se vedeau un fotoliu modern şi un scaun cu pivot. Deşi avea un aer de bogăţie, camera părea totuşi goală. Singurele obiecte portabile erau: un bol mare de porţelan, de un albastru minunat, aşezat pe masă, o pendulă, cîteva cutii pentru ţigări, care împodobeau şemineul, şi pe birou, un aparat telefonic obişnuit.

— Ai văzut cadavrul? întrebă inspectorul.

Trent dădu din cap afirmativ, adăugînd:

— Şi locul unde a fost descoperit.

— Primele impresii pe care le-am cules aici mă tulbură — zise inspectorul. Din cele auzite la Halvey am crezut la început că e vorba de un furt obişnuit şi de un asasinat săvîrşit de vreun vagabond oarecare, deşi aşa ceva nu s-a mai întîmplat prin partea locului. Dar chiar de la începutul anchetei am dat peste cîteva amănunte ciudate, pe care le-ai notat desigur şi dumneata. Mai întîi, Manderson a fost împuşcat pe proprietatea sa, aproape de casă. Totuşi, nu există nici cea mai mică urmă de furt. Cadavrul nu a fost jefuit. Pe scurt, dacă am ignora cîteva fapte, ai fi înclinat să tragi concluzia că e vorba de o simplă sinucidere. Şi-apoi, mai e ceva care nu trebuie uitat: mi s-a spus că de vreo lună, Manderson avea o stare de spirit foarte ciudată. Ştii, fără îndoială, că între el şi soţia lui exista un fel de neînţelegere. Oamenii de serviciu observaseră de multă vreme o schimbare în purtarea lui faţă de ea şi în ultima săptămînă aproape că nu i-a vorbit de loc. Ei declară că Manderson era foarte schimbat,

tăcut și plin de toane, probabil din cauza acestei supărări sau din alt motiv. Fata din casă zice că făcea impresia unui om convins că i se va întîmpla ceva. În sfîrșit, asta declară ei. Și iată din nou concluzia logică: sinucidere! Spune, te rog, dragă Trent, de ce nu e vorba de sinucidere?

— Faptele, așa cum le cunosc eu, sînt absolut contrarii acestei ipoteze — răspunse tînărul, care stătea pe pervazul ferestrei, ținîndu-și genunchii cu mîinile. În primul rînd, nu s-a găsit nici o armă. Am căutat și eu, ca și dumneata, și nu am descoperit în apropierea cadavrului nici o armă de foc. În al doilea rînd, urmele de la încheieturile mîinilor, zgîrieturile și zdreliturile recente nu le putem explica decît ca pricinuite într-o luptă cu cineva. În al treilea rînd, cine a mai auzit vreodată de o sinucidere cu un glonț tras în ochi? Apoi am aflat de la proprietarul hotelului de aici un alt fapt, poate amănuntul cel mai ciudat din acest caz. Manderson s-a îmbrăcat complet înainte de a ieși în grădină, dar și-a uitat dantura. Cum s-ar putea ca un sinucigaș să se îmbrace complet, pentru a da cadavrului său un aspect decent, dar să-și uite tocmai dantura?

— Acest ultim detaliu nu mi-a atras atenția — recunoscu Murch. Dar e un sîmbure de adevăr în ceea ce spui. Însă eu nu cred într-o sinucidere, bizuindu-mă pe temeinicia altor fapte care mi s-au părut demne de luat în seamă. Azi-dimineață am căutat ipoteze chiar în această casă. Mă aștept ca și dumneata să faci același lucru.

— Așa e. Mi se pare că e un caz în care sînt necesare ipotezele. Hai, Murch, să ne dăm puțină osteneală; să-i bănuim pe toți. Mai întîi, pe cei

din casă. Ascultă! Uite, îți spun pe cine bănuiesc: bineînțeles, pe doamna Manderson; dar și pe cei doi secretari, știu că sînt doi, însă nu-mi dau seama pe care dintre ei ar trebui să-l bănuiesc mai mult. Îi mai suspectez pe valetul și pe fata din casă, ca și pe ceilalți oameni de serviciu, dar mai ales pe băiatul care face ghetele. Fiindcă veni vorba, cîți oameni de serviciu sînt? Am încă multe bănuieli de formulat, oricare ar fi natura serviciului prestat; dar aș vrea să mă lămuresc asupra acestui subiect numai din curiozitate.

— Mă faci să rîd — răspunse inspectorul — însă la începutul unei anchete, suspiciunea generală e metoda cea mai sigură, asta o știi tot atît de bine ca și mine, Trent. În orice caz, eu am stat aici de vorbă cu destui oameni în noaptea trecută și astăzi ca cel puțin deocamdată să nu mă mai intereseze unii dintre ei. Îți vei construi propriile dumitale concluzii. În ceea ce privește servitorimea, iat-o: un majordom, fata din casă principală și alte trei, dintre care una, foarte tînără, și un bucătar. Mai există un șofer, deocamdată absent, deoarece e plecat să-și îngrijească o luxație la încheietura mîinii. Băiat de serviciu nu există.

— Și grădinarul? Nu mi-ai spus nimic despre această figură sinistră și tenebroasă a grădinarului. Îl ții deoparte, Murch. Hai să jucăm cinstit! Spune-mi ce știi, ca un bun camarad, sau te voi denunța comitetului de arbitri.

— Grădina e întreținută de un om din sat, care vine de două ori pe săptămînă. Am stat de vorbă cu el. Ultima oară a fost aici vinerea trecută.

— Atunci îl suspectez și mai mult — zise Trent.

Şi acum să vorbim de casa propriu-zisă. Pentru început, vreau să scotocesc puţin camera unde mi s-a spus că Manderson îşi petrecea cea mai mare parte a timpului, şi după aceea, dormitorul lui, mai ales dormitorul. Dar, fiindcă ne aflăm în camera asta, să începem cu ea. Se pare că te găseşti în acelaşi stadiu al anchetei ca şi mine. Sau poate că ai şi examinat dormitoarele?

Inspectorul încuviinţă, dînd din cap.

— Am văzut dormitorul lui Manderson şi pe acela al soţiei sale. Cred că acolo nu-i nimic de găsit. Camera lui e foarte simplu mobilată, aproape goală; nu există nici un indiciu; cel puţin eu nu am descoperit nimic deosebit. Se pare că Manderson era un adept al vieţii simple. Nu a folosit niciodată serviciile unui valet. Încăperea se aseamănă cu o chilie de călugăr, cu excepţia hainelor şi a pantofilor. O vei găsi în aceeaşi stare în care am găsit-o eu; şi mi s-au dat asigurări că nu a fost schimbat nimic din clipa cînd Manderson a părăsit-o ieri dimineaţă la o oră încă necunoscută. Dormitorul acesta al lui comunică cu al doamnei Manderson, despre care te asigur că nu se aseamănă de loc cu o chilie. Aş spune că acestei doamne îi plac foarte mult lucrurile frumoase. Dar şi-a părăsit dormitorul chiar în dimineaţa descoperirii crimei, spunînd fetei din casă că n-ar putea dormi într-o cameră care dă spre dormitorul soţului ei asasinat. Un simţămînt foarte natural la o femeie, nu-i aşa? Acum, ca să mă exprim astfel, a campat într-o cameră de rezervă.

„Ehei, prietene! îşi spuse Trent, în timp ce lua cîteva note în carneţelul său. Ai pus ochii pe doamna Manderson ori nu? Îţi cunosc prea bine tonul inex-

presiv al vocii tale de inspector. Îmi pare rău că n-am văzut-o încă. Sau ai descoperit ceva împotriva ei şi nu vrei să aflu şi eu, sau te-ai convins, dimpotrivă, că e nevinovată, dar te-ai bucura să-mi irosesc vremea pe o pistă falsă. Foarte bine; aşa-i jocul, care, pe măsură ce se desfăşoară, mi se pare tot mai interesant.“ Apoi zise tare:

— Ei bine, voi face schiţa dormitorului mai tîrziu. Dar să vorbim puţin de camera asta.

— Ei îi spun bibliotecă — îl lămuri inspectorul. Manderson avea obiceiul să-şi facă aici corespondenţa, şi-şi petrecea în odaia asta cea mai mare parte a timpului. De cînd a început să nu se mai înţeleagă cu soţia lui, se retrăgea seara în această cameră, şi cînd se afla la *White Gables*, îl găseai totdeauna aici. Oamenii de serviciu l-au văzut pentru ultima oară în viaţă în această încăpere.

Trent se ridică şi se uită din nou prin hîrtiile de pe masă.

— Cele mai multe dintre ele sînt scrisori de afaceri şi acte — îl lămuri Murch. Rapoarte, prospecte şi atîta tot. Se mai află şi cîteva scrisori în legătură cu chestiuni personale, în care nu găseşti însă nici un indiciu. Secretarul american se numeşte Bunner şi este tipul cel mai amuzant pe care l-am întîlnit vreodată; azi-dimineaţă am scos împreună cu el hîrtiile din birou. I-a intrat în cap ideea că Manderson primise nişte scrisori de ameninţare, şi că ele au legătură cu asasinarea lui. Dar nici urmă de aşa ceva; am examinat hîrtie cu hîrtie. Singurul lucru mai deosebit e faptul că printre ele se aflau şi cîteva pachete de bancnote, reprezentînd o sumă importantă, şi doi săculeţi cu diamante nemontate. De aici reiese că Manderson

începuse de cîtva timp să cumpere diamante, ca să le speculeze, un nou gen de joc, care părea, după spusele secretarului, că-l distrează.

— Fiindcă veni vorba de secretari — îl întrerupse Trent. L-am întîlnit chiar adineauri afară pe unul cu numele de Marlowe; un flăcău chipeş, cu ochi destul de ciudaţi, dar, după aspect, englez sută-n sută. Celălalt mi-ai spus că e american. Ce nevoie avea Manderson de un secretar englez?

— Marlowe mi-a dat o lămurire în această privinţă. Secretarul american era mîna dreaptă a lui Manderson pentru problemele de afaceri, unul din membrii personalului său de la New York, şi nu-l părăsea niciodată. El, Marlowe, nu se ocupa de loc de activitatea financiară a milionarului, de care nu avea habar, ci se îngrijea de caii de curse, de automobile, de iaht, precum şi de toate aranjamentele sportive, ceea ce făcea din el un om „bun la toate", cum se spune. Cred că manipula sume însemnate de bani. Celălalt secretar era absorbit cu totul de problemele financiare şi sînt convins că avea destul de lucru. Existenţa unui secretar englez a fost o manie a lui Manderson. Înainte de Marlowe, a avut mai mulţi secretari de felul acesta.

— Îşi dovedea astfel bunul gust — observă Trent. Nu crezi că ar fi extrem de interesant să te ocupi de plăcerile unuia din Plutocraţii moderni, cu P mare? Atîta doar, se spune că plăcerile lui Manderson erau cu totul nevinovate. Marlowe mi se pare totuşi că ar fi destul de slab în rolul lui Petronius[1]. Dar să

[1] Scriitor latin, autorul lui „Satyricon", celebru prin festinele sale.

ne întoarcem la ceea ce ne interesează — urmă el, uitîndu-se la notele sale. Mi-ai spus chiar acum că oamenii de serviciu l-au văzut pe Manderson viu pentru ultima dată în această cameră. Asta înseamnă . . .?

— Că a avut o convorbire cu soția lui înainte de a se culca. Da, omul de serviciu cu numele de Martin l-a văzut pentru ultima oară în această cameră. L-am pus să-mi povestească tot ce știe și a făcut-o cu mare plăcere. O întîmplare de soiul ăsta îi bucură pe servitorii unei case.

Cîteva clipe, Trent se uită gînditor pe fereastra deschisă, la colinele scăldate în razele soarelui.

— Te-ar plictisi dacă ai mai auzi din nou povestirea lui? întrebă el în cele din urmă. Drept răspuns, Murch sună. Aproape imediat apăru un bărbat de vîrstă mijlocie, sobru, bine ras, cu înfățișarea distinsă a unui valet de casă mare.

— Acesta este domnul Trent, autorizat de doamna Manderson să cerceteze toată casa și să interogheze pe oricine — îl lămuri inspectorul. Ar vrea să-i spui tot ce știi.

Martin se înclină, indiferent. Își dădu seama dintr-o privire că Trent e un gentleman. Dar îi trebuia timp să se convingă că era într-adevăr ceea ce el numea un gentleman în înțelesul adevărat al cuvîntului.

— V-am observat venind încoace, domnule — zise valetul, cu o politețe rece. Pronunța cuvintele rar și măsurat. Am primit instrucțiuni să vă ajut cu tot ce-mi stă în putință. Domnul dorește să-i povestesc toate amănuntele serii de duminică?

— Te rog — zise Trent, cu voce gravă. Felul de a fi al lui Martin îi stîrnea rîsul, dar se strădui să alunge orice semn de ilaritate de pe fața sa.

— L-am văzut ultima oară pe domnul Manderson...

— Nu, nu, nu începe cu asta — îl întrerupse Trent, liniștit. Spune-mi tot ce-ți amintești despre dînsul din seara aceea, începînd de la cină, să zicem. Încearcă să nu neglijezi nici cele mai mici detalii.

— După cină, domnule? Da, îmi aduc aminte că după cină, domnul Manderson și domnul Marlowe s-au plimbat, stînd de vorbă, pe aleea care străbate livada. Iar dacă-mi cereți detalii, dați-mi voie să vă spun că vorbeau de ceva important, deoarece am auzit cuvintele domnului Manderson cînd au pătruns din nou în casă prin intrarea din spate. Acestea au fost, după cîte-mi amintesc, următoarele: „Dacă Harris e acolo, fiecare minut e important. Trebuie să pleci numaidecît. Și nu sufla o vorbă nimănui". Domnul Marlowe a răspuns: „Prea bine. Numai să-mi schimb hainele și sînt gata", sau ceva asemănător. Am auzit acestea foarte clar, fiindcă tocmai treceau prin fața ferestrei oficiului meu. După aceea, domnul Marlowe s-a dus în camera sa, iar domnul Manderson a intrat în bibliotecă și m-a sunat. Mi-a înmînat cîteva scrisori pentru a le da factorului poștal în ziua următoare și mi-a ordonat să aștept, fiindcă domnul Marlowe îl convinsese să facă împreună o plimbare cu mașina sub clar de lună.

— Foarte ciudat — zise Trent.

— Și eu am avut același gînd, domnule. Dar mi-am amintit de cuvintele „nu sufla o vorbă nimănui" și mi-am spus că povestea despre plimbarea cu mașina

sub clar de lună avea scopul să inducă în eroare pe cine i-ar fi putut auzi.

— Ce oră era?

— Cam ora zece, aș putea spune. După ce a stat de vorbă cu mine, domnul Manderson a așteptat pînă cînd domnul Marlowe a coborît și a adus mașina în dreptul peronului. După aceea s-a dus în salon, unde se găsea doamna Manderson.

— Asta nu ți s-a părut ciudat?

Martin căzu pe gînduri.

— Fiindcă mă întrebați, domnule — zise el prevăzător — vă voi spune că era prima oară cînd l-am văzut intrînd în salon din clipa cînd am venit aici anul acesta. Dînsului îi plăcea să-și petreacă serile în bibiliotecă. Dar în seara aceea de duminică n-a rămas cu doamna Manderson decît cîteva clipe. Apoi a plecat imediat împreună cu domnul Marlowe.

— I-ai văzut plecînd?

— Da, domnule, au plecat spre localitatea Bishopsbridge.

— Și l-ai mai văzut pe domnul Manderson după aceea?

— Da, după o oră sau așa ceva, în bibliotecă, domnule. Cred că era vreo unsprezece și un sfert, aș putea spune, fiindcă auzisem mai înainte orologiul bisericii bătînd ora unsprezece. Vă mărturisesc că am un auz foarte fin.

— Presupun că domnul Manderson te-a sunat, nu-i așa? Ce s-a întîmplat cînd ai răspuns la sonerie?

— Domnul Manderson scosese o carafă cu whisky, un sifon și un pahar din dulapul unde le ținea.

Trent îl întrerupse cu un gest al mîinii:

— Fiindcă am ajuns aici, te întreb, și te rog să-mi răspunzi sincer: domnul Manderson avea obiceiul să bea mai mult decît trebuie? Vreau să înțelegi limpede că nu e o curiozitate neobrăzată din partea mea. Țin să aflu asta fiindcă s-ar putea să ne ajute la lămurirea misterului.

— Prea bine, domnule — răspunse Martin, cu un aer grav. Nu șovăi o clipă să vă spun și dumneavoastră ceea ce i-am spus deja domnului inspector. Stăpînul meu, datorită îndeletnicirilor sale, era foarte cumpătat. În cei patru ani de cînd sînt în serviciul dînsului, nu l-am văzut să bea mai mult de un pahar-două de vin la cină, foarte rar puțin vin la prînz, și din cînd în cînd un pahar de whisky cu sifon înainte de culcare, fără ca asta să fi fost un obicei. Dimineața, găseam adesea paharul numai cu puțin sifon; uneori îl amesteca și cu whisky, însă niciodată cu o cantitate prea mare. Nu avea băuturi preferate; de cele mai multe ori se mulțumea cu sifon simplu, deși eu îmi permisesem să-i sugerez niște ape minerale naturale, pe care începusem să le apreciez prin casele pe unde servisem mai înainte. Păstra băuturile în dulapul de aici, fiindcă nu-i prea plăcea să ceară a fi servit. Bineînțeles că nu mă prezentam niciodată la dînsul după cină decît cînd mă suna. Și cînd îi trebuia ceva, îi plăcea să i se aducă totul repede și să fie lăsat cît mai curînd singur. Nu putea suferi să fie întrebat dacă mai are nevoie de ceva. Domnul Manderson, domnule, avea niște gusturi foarte simple.

— Prea bine! Va să zică, te-a sunat în seara aceea cam pe la unsprezece și un sfert. Poți să-ți amintești exact cuvintele lui?

— Cred că le pot repeta aproape cu exactitate, domnule, fiindcă nu au fost prea multe. Mai întîi, m-a întrebat dacă domnul Bunner s-a culcat, și eu i-am răspuns că s-a retras de mai multă vreme în camera dînsului. Apoi mi-a spus ca cineva să aștepte pînă la douăsprezece și jumătate sosirea unui mesaj telefonic important; deoarece domnul Marlowe plecase cu mașina la Southampton, domnul a dorit să aștept eu, și dacă mesajul sosește, să scriu textul, fiindcă nu voia să fie deranjat. Mi-a cerut să-i aduc sifon proaspăt. Și cred că asta e tot, domnule.

— N-ai observat nimic deosebit?

— Cînd am venit la chemarea soneriei, stătea la birou, cu receptorul telefonului la ureche, parcă așteptînd o legătură. În timp ce-mi dădea ordine, asculta atent. Cînd m-am întors cu sifonul, vorbea la telefon.

— Îți amintești ce spunea?

— Prea puțin, domnule; vorbea de cineva, care se afla pe undeva, într-un hotel, ceea ce nu mă interesa. N-am stat în cameră decît atît cît să pun sifonul pe masă și m-am retras. Pe cînd închideam ușa, l-am auzit spunînd: „Ești sigur că nu e la hotel?“, sau cam așa ceva.

— Și atunci l-ai văzut în viață și l-ai auzit vorbind pentru ultima oară?

— Nu, domnule. Ceva mai tîrziu, pe la unsprezece și jumătate, mă instalasem cu o carte în mînă, cu ușa oficiului întredeschisă, și l-am auzit pe domnul Manderson urcînd scara spre dormitor. M-am dus imediat să închid fereastra de la bibliotecă și să pun zăvorul la ușa de serviciu. N-am auzit nimic mai mult.

Trent medită o clipă.

— Cred că n-ai ațipit de loc — zise el, iscoditor — în timp ce așteptai mesajul telefonic, nu-i așa?

— Oh, nu, domnule! Sînt totdeauna treaz la ora asta. Dorm foarte prost, mai ales în vecinătatea mării și, în general, citesc în pat pînă la miezul nopții.

— Și a sosit vreun mesaj?

— Nu, domnule.

— Nu? Bănuiesc că dormi cu fereastra deschisă în nopțile astea călduroase, nu-i așa?

— N-o închid niciodată noaptea, domnule.

Trent își luă o ultimă notă; apoi mai citi o dată cu atenție însemnările de mai înainte. După aceea se ridică și străbătu camera cîteva clipe în lung și-n lat, cu ochii în jos. În cele din urmă se opri în fața lui Martin.

— Toate astea par foarte simple și naturale — zise el. Dar aș vrea să lămuresc cîteva amănunte. Înainte de a te culca, te-ai dus să închizi fereastra din bibliotecă. Ce fereastră anume?

— Ușa cu geamuri de lîngă birou. Rămăsese deschisă toată ziua. Celelalte ferestre din fața ușii se deschideau arareori.

— Dar perdelele? Mă-ntreb dacă cineva din grădină ar fi putut să se uite în casă.

— Oh, foarte ușor, domnule, dacă ar fi stat în partea aceea a grădinii. Perdelele nu era niciodată trase cînd era cald. Domnul Manderson stătea de multe ori în picioare în pragul ușii fumînd, cu privirea fixă în întuneric. Dar nimeni nu l-ar fi putut vedea, dacă nu l-ar fi căutat dinadins cu ochii.

— Înțeleg. Și acum spune. Zici că ai un auz foarte fin și l-ai văzut pe domnul Manderson intrînd în

casă după cină, cînd s-a întors din grădină. Dar l-ai auzit intrînd și după ce s-a înapoiat din plimbarea cu mașina?

Martin tăcu o vreme.

— Acum, cînd îmi atrageți atenția, mi-amintesc că nu l-am auzit. Am aflat că s-a întors numai fiindcă m-a sunat. Dacă ar fi intrat pe ușa principală, desigur că l-aș fi auzit închizînd-o. Însă nu mă îndoiesc că a intrat din grădină pe fereastra-ușă de tip francez. Omul se gîndi o clipă, apoi adăugă: De obicei, domnul Manderson intra pe ușa principală, își agăța pălăria și pardesiul în hol, apoi cobora scările în bibliotecă. Fiind probabil foarte grăbit să se ducă la telefon, a străbătut peluza, îndreptîndu-se spre fereastra întredeschisă, ceea ce făce totdeauna, domnule, cînd avea ceva important de rezolvat. Îmi mai amintesc acum că avea pălăria pe cap și că și-a aruncat pardesiul pe masă. Apoi mi-a dat cîteva ordine pe un ton sec, așa cum făcea în general cînd era preocupat. Domnul Manderson era într-adevăr un om grăbit, „ocupat pînă peste cap“, cum se spune.

— Ah, va să zică părea preocupat? Dar n-ai spus chiar acum că n-ai descoperit nimic deosebit la dînsul?

Un zîmbet melancolic fulgeră pe chipul lui Martin.

— Observația dumneavoastră dovedește că nu l-ați cunoscut pe domnul Manderson, domnule, dacă-mi este îngăduit s-o spun. Era ceva firesc la dînsul să fie grăbit. Mi-a trebuit multă vreme să mă obișnuiesc cu felul său de a fi. Totdeauna era grăbit, fie că stătea cu totul nemișcat, fie că fuma o țigară, medita, citea, scria, dicta și telegrafia, toate în același timp, adesea mai bine de o oră fără întrerupere, că aproape

ameţeai numai urmărindu-l. Iar cînd era vorba de a da un telefon sau de a primi unul, era totdeauna foarte grăbit.

Trent se întoarse către inspector, care răspunse privirii sale printr-un semn din ochi de încuviinţare. Arătînd fără şovăială înţelegere pentru felul de a ancheta al lui Trent, Murch puse şi el pentru prima oară o întrebare:

— Spui, aşadar, că l-ai lăsat telefonînd lîngă fereastra deschisă, cu luminile aprinse şi cu băuturile răcoritoare pe masă, nu-i aşa?

— Aşa e, domnule Much.

Uşoara schimbare pe care Trent, cu spiritul său perspicace, o observă în atitudinea lui Martin cînd îi răspunse inspectorului, îl amuză. Dar îşi concentră imediat atenţia asupra întrebării următoare a inspectorului.

— În ceea ce priveşte răcoritoarele. Ai susţinut că domnul Manderson nu prea avea obiceiul să bea whisky înainte de a se culca. În seara aceea a băut?

— N-aş putea spune. Camera a fost dereticată a doua zi dimineaţa de una din fetele din casă, şi paharul a fost spălat ca de obicei. Ştiu că seara carafa cu whisky era aproape plină. O umpluse cu cîteva zile mai înainte şi cînd am adus sifonul proaspăt, m-am uitat la ea din obişnuinţă, ca să mă conving că mai e destul whisky.

Inspectorul se duse la dulapul înalt din colţ, îl deschise şi scoase o carafă din cristal, pe care o puse pe masă, în faţa lui Martin.

— A fost mai plină decît acum? întrebă el foarte calm. Aşa am găsit-o azi-dimineaţă. Carafa era pe jumătate goală.

Martin păru să-și piardă pentru prima oară sîngele rece. Apucă iute carafa, o înclină în fața ochilor, apoi îi privi pe Trent și pe Murch nespus de uimit, zicînd cu voce stinsă:

— De cînd am văzut-o ultima oară, adică de duminică seară, a dispărut din carafă aproape o jumătate de sticlă de whisky.

— Nu s-a atins de ea nimeni din ai casei? insinuă Trent încet.

— Nici vorbă! răspunse Martin scurt, adăugînd: Iertați-mă, domnule, dar asta mi se pare prea de tot! De cînd îl cunosc eu pe stăpînul meu nu s-a întîmplat așa ceva. În privința fetelor din casă pot garanta că nu pun mîna pe nimic; iar eu, cînd vreau să beau, mă servesc singur, fără să am nevoie de carafă. Luă din nou carafa și-și repetă mecanic observațiile în legătură cu conținutul, în timp ce inspectorul Murch îl privea cu o mulțumire netulburată, așa cum își contemplă un meșteșugar opera de artă.

Trent întoarse o pagină nouă în carnețelul său și o lovi gînditor cu vîrful creionului. Apoi ridică fruntea și zise:

— Oare domnul Manderson și-a schimbat hainele pentru cina din seara aceea?

— Desigur, domnule. Era îmbrăcat într-un smoching, căruia el îi zicea „tuxedo", așa cum spun americanii și pe care-l purta de obicei cînd lua cina acasă.

— Și cînd l-ai văzut pentru ultima dată era îmbrăcat la fel?

— Da, domnule, dar fără smoching. Cînd își petrecea serile în bibliotecă, ceea ce se-ntîmpla des, îmbrăca după cină un veston de vînătoare mai vechi,

de culoare deschisă, puțin cam țipător pentru gusturile britanice. Cînd l-am văzut ultima oară, îl avea pe dînsul. Îl agăța de obicei în dulapul acesta — și Martin deschise dulapul, în timp ce vorbea — împreună cu undițele și alte unelte de pescuit, ca să-l poată îmbrăca imediat după cină, fără a fi nevoit să urce în dormitor.

— Și lăsa haina de la smoching în dulap, în locul vestonului de vînătoare?

— Da, domnule. Fata din casă o ducea sus în fiecare dimineață.

— Dimineața — repetă Trent încet. Ei bine, fiindcă veni vorba, vrei să-mi spui tot ce știi în legătură cu ceea ce s-a petrecut dimineața? După cîte înțeleg, lipsa lui Manderson nu s-a observat pînă cînd n-a fost descoperit cadavrul său către ora zece.

— Întocmai, domnule. Stăpînul meu interzisese de a fi trezit sau de a i se aduce ceva dimineața. Dînsul ocupă o cameră separată de aceea a doamnei. De obicei se trezea cam pe la opt și intra în baie, ca apoi să coboare înainte de ora nouă. Dar uneori dormea și pînă la ora nouă sau zece. Doamna Manderson punea totdeauna să fie trezită la șapte, cînd fata din casă îi aducea și ceaiul. Ieri dimineață, pe la opt, doamna Manderson își lua ca de obicei micul dejun în salonașul său, toată lumea credea că domnul Manderson se afla încă în pat, dormind, cînd Evans s-a năpustit în casă cu zguduitoarea veste.

— Înțeleg — zise Trent. Și acum, altceva. Ai spus că ai pus zăvorul la ușa de la intrare înainte de a te culca. N-ai mai încuiat și alte uși?

— Da, domnule, am pus zăvorul la ușa de la intrare. În această parte a casei nu e nevoie să se mai

încuie alte uși. Mai înainte însă, pusesem zăvoarele la cele două uși din dos și controlasem dacă toate ferestrele de la parter sînt bine închise. Dimineața am găsit totul cum lăsasem seara.

— Ai găsit totul ca seara. Acum încă o întrebare, ultima, cred. Hainele cu care era îmbrăcat cadavrul erau dintre acelea pe care le-ar fi putut purta în chip obișnuit în ziua aceea?

Martin își frecă bărbia gînditor.

— Îmi aduceți aminte de uluirea care m-a cuprins cînd am văzut prima oară cadavrul, domnule. În prima clipă, nu mi-am dat seama ce era ciudat la haine, dar m-am lămurit numaidecît. Felul de guler pe care-l avea domnul Manderson nu-l purta decît la frac. Apoi am băgat de seamă că era îmbrăcat cu toate veșmintele pe care le purtase seara, cămașa cu pieptul tare, în sfîrșit totul, în afară de veston; vestă și pantaloni, pantofii maro și cravata albastră. În privința costumului, era unul din cele șase pe care le schimba de obicei. Dar nu e cu putință, domnule, ca stăpînul meu să fi îmbrăcat lenjeria de corp pe care o avea pe dînsul numai fiindcă o găsise la îndemînă, în loc să-și pună cămașa și gulerul pe care le purta totdeauna ziua. Asta dovedește, ca și alte lucruri, cît de grăbit a fost să se îmbrace.

— Desigur — zise Trent. Ei bine, cred că asta-i tot ce voiam să aflu. Mi-ai povestit totul cu o claritate deosebită, Martin. Dacă mai tîrziu va fi nevoie să te mai întreb ceva, presupun că te voi găsi.

— Voi fi cu totul la dispoziția dumneavoastră, domnule — zise Martin, înclinîndu-se și retrăgîndu-se liniștit.

Trent se înfundă într-un fotoliu, oftînd adînc.

— Martin e admirabil — spuse el. E cu mult mai amuzant decît o comedie. N-are asemănare cu nimeni și nici nu va avea vreodată. Ce-i drept, e drept. Nici măcar o fărîmă de lucru rău în bătrînul Martin. Știi, Murch, că faci o greșeală bănuindu-l?

— Dar n-am spus niciodată că-l bănuiesc — răspunse inspectorul uimit. Îți dai foarte bine seama, dragă Trent, că el nu ți-ar fi povestit totul așa cum a făcut-o, dacă ar fi crezut că-l bănuiesc.

— Desigur că n-a crezut. E un om uimitor, un mare artist, Martin ăsta ; dar în ciuda acestor calități, nu-i cîtuși de puțin sperios. Nici măcar o clipă nu i-a trecut prin minte că dumneata, Murch, ai putea să-l bănuiești, pe el, neîntrecutul si desăvîrșitul Martin! Dar eu îți citesc gîndurile. Trebuie să știi, dragă inspectore, că am studiat cu foarte mare luare-aminte psihologia ofițerilor de poliție. E o ramură științifică prea neglijată. Polițiștii sînt cu mult mai interesanți decît criminalii, dar cu mult mai greu de pătruns. În vreme ce-l interogam pe Martin, am văzut numai cătușe în ochii dumitale. Iar buzele dumitale modelau silabele cuvintelor înfricoșătoare: „Este de datoria mea să-ți spun că tot ceea ce vei declara va fi consemnat și va constitui o probă împotriva dumitale“. Atitudinea dumitale i-ar fi putut înșela pe mulți, însă pe mine nu mă mai înșeală.

Murch rîse din toată inima. Glumele lui Trent nu-l impresionau cîtuși de puțin, ci, dimpotrivă, le privea ca pe o dovadă de stimă, ceea ce era adevărat; și întotdeauna îl amuzau.

— Prea bine, Trent — zise el — mărturisesc că ai dreptate. Nu mai are rost să neg; am pus ochii

pe Martin. Nu pot spune că am ceva precis împotriva lui; dar știi tot atît de bine ca și mine cît de des sînt amestecați valeții în astfel de întîmplări, și omul ăsta mi se pare prea sigur de el. Fără îndoială că-ți amintești de cazul valetului lordului William Russell, care, după cîteva ore după ce-l asasinase pe stăpînul său în pat, s-a dus, ca de obicei, dimineața să dea perdelele la o parte, tot atît de liniștit și netulburat ca înainte. În ceea ce privește fetele din casă, le-am interogat pe toate și cred că nu au nici cel mai mic amestec cu crima. Dar pe Martin nu-l pot lăsa deoparte atît de ușor. Nu-mi place felul său de a fi. Cred că ascunde ceva, și dacă ascunde, voi ști să descopăr despre ce este vorba.

— Destul! zise Trent. Să nu golim pînă la fund urna prezicerilor amare. Să ne întoarcem la fapte. Ai oare vreo dovadă care să poată contrazice povestirea lui Martin așa cum ne-a relatat-o?

— Nimic sigur pînă acum. Mai mult, aș putea spune că părerea lui în legătură cu faptul că Manderson a intrat în bibliotecă pe ușa-fereastră, după ce s-a dat jos din mașină, părăsindu-l pe Marlowe, mi se pare cu totul posibilă. Am interogat-o în privința asta pe fata din casă care a măturat a doua zi camera și mi-a mărturisit că erau urme de pietriș în apropierea ferestrei, pe mochetă și în jurul covorului. Și mai e și acum o urmă de pași afară, pe pietriș — continuă inspectorul, scoțînd un metru pliant din buzunar și descriind, cu ajutorul lui, conturul urmelor. Se potrivesc perfect cu talpa pantofilor de lac pe care Manderson i-a purtat în seara aceea; o să găsești

pantofii aceia pe ultimul raft de sus din dormitorul său; sînt singurii pantofi de lac din rîndul acela. Mi i-a arătat chiar fata care i-a curățat de dimineață.

Trent se aplecă și examină urmele cu mare atenție.

— Foarte bine — zise el. Trebuie să recunosc, Murch, că ai făcut multe pînă acum. Punctul cu whisky-ul a fost excelent; l-ai marcat magistral. Mă simțeam îndemnat să strig: „Iată un lucru la care ar fi trebuit să mă gîndesc și eu!“

— Am crezut că te-ai și gîndit — zise Murch. Uite, Trent, nu ne aflăm decît la începutul anchetei, dar ce-ai zice de următoarea ipoteză preliminară: doi oameni au întocmit un plan de jefuire, și Martin i-a ajutat. Ei stiu unde se află bibelourile și argintăria de valoare în salon și în restul casei. Supraveghează casa și-l văd pe Manderson ducîndu-se la culcare. Martin vine să închidă fereastra și o lasă într-adins, ca din întîmplare, întredeschisă. Ei așteaptă pînă la douăsprezece și jumătate ca Martin să se culce; apoi intră în bibliotecă și încep mai întîi să guste whisky-ul. Să presupunem că Manderson nu dormea încă și că a auzit zgomotul pe care l-au făcut deschizînd fereastra, sau oricare alt zgomot. Îi aude și presupune că sînt hoți; se ridică din pat, ca să vadă ce se petrece și-i surprinde, poate chiar în clipa cînd se apucau de lucru. Hoții lasă totul baltă și fug; Manderson îi urmărește pînă la șopronul grădinarului și reușește să-l apuce pe unul de guler; urmează o luptă; unul dintre ei, pierzîndu-și capul, îl împușcă pe Manderson. Acum, domnule Trent, încearcă să anulezi ipoteza mea.

— Foarte bucuros — răspunse acesta. Numai pentru a-ți face plăcere, Murch, deoarece sînt convins

că nu crezi un cuvînt din tot ce-ai spus. Mai întîi: hoții nu au lăsat absolut nici o urmă și fereastra a fost găsită a doua zi dimineața închisă, potrivit declarației lui Martin. E drept că asta n-ar fi o dovadă. În al doilea rînd: nimeni din casă nu a auzit zgomotele provocate de fuga hoților din bibliotecă și nici pe Manderson strigînd după ei, în casă ori afară. În al treilea rînd: cum se poate ca Manderson să coboare în urmărirea hoților fără să strige pe nimeni, cu toate că Bunner și Martin se aflau în apropierea lui? În al patrulea rînd: ai auzit vreodată, în lunga dumitale carieră, ca vreun proprietar să se scoale în toiul nopții ca să-nșface hoții și să se-mbrace complet cu lenjerie de corp, cămașă, guler și cravată, cu pantaloni, vestă, haină, ciorapi și pantofi grei, de piele? Și care, culmea, să-și fi terminat toaleta de dandy, aranjîndu-și cărarea, și să-și fi pus ceasul cu lanț? Socot că s-a îmbrăcat cam prea mult pentru ceea ce avea de făcut. Singurul amănunt necesar aspectului feței pare că l-a uitat, mă refer la proteza dentară.

Inspectorul se aplecă gînditor înainte, cu mîinile sale mari încrucișate.

— Nu — zise el în cele din urmă — fără-ndoială că teoria mea nu e valabilă. Mai repede cred că va trebui să ne zbatem destul ca să aflăm de ce un om se trezește înaintea servitorilor săi, se îmbracă din cap pînă-n picioare și este asasinat în apropierea casei sale în zorii zilei, ca să fie cu totul rece și țeapăn la ora zece dimineața.

Trent clătină din cap.

— Pe acest ultim considerent nu se poate construi nimic. Am discutat problema asta cu oameni foarte

competenţi. Nu m-ar mira — adăugă el — dacă noţiunile tradiţionale despre răcirea corpului şi rigiditatea de după moarte ar trimite adesea nevinovaţi la spînzurătoare! Sînt convins că doctorul Stock e pătruns de toate aceste idei preconcepute ca, de altfel, cei mai mulţi medici din vechea generaţie. E aproape tot atît de sigur, aşa cum va răsări soarele mîine, că doctorul ăsta, Stock, se va comporta ca un măgar cu prilejul anchetei. Am văzut de ce e-n stare. Va susţine că Manderson trebuie să fi fost mort de multă vreme, ţinînd seama de gradul de răceală a cadavrului şi de *rigor mortis*. Mi-l închipui foarte bine cum cercetează vreun manual învechit de pe vremea cînd era student. Ascultă, Murch, îţi voi spune cîteva lucruri care-ţi vor face mari greutăţi în cariera dumitale profesională. Mulţi factori pot să grăbească sau să întîrzie răcirea unui corp fără viaţă... Manderson zăcea într-o iarbă deasă, umedă de rouă, în umbra şopronului grădinarului. Iar în privinţa rigidităţii, dacă a murit într-o luptă sau sub înrîurirea unei adînci emoţii, se poate ca trupul său să fi devenit rigid în chip instantaneu; s-au observat multe cazuri de acest fel mai ales cînd e vorba de leziuni craniene, aşa cum s-a întîmplat cu Manderson. Pe de altă parte, se poate ca rigiditatea să nu se fi produs decît după opt sau zece ore după moarte. Astăzi, dragă inspectore, nu mai poţi trimite pe nimeni la spînzurătoare întemeindu-te pe *rigor mortis*, oricît de rău ţi-ar părea. Aşadar, ceea ce am putea spune e următorul lucru: dacă ar fi fost împuşcat după ora cînd oamenii din casă se trezesc pentru a-şi începe activitatea, împuşcătura ar fi fost auzită

și foarte probabil că scena ar fi fost chiar văzută. În realitate, trebuie să raționăm pornind neapărat de la presupunerea că a fost împușcat la o oră cînd nimeni nu era încă treaz. Să zicem, deci, că a fost împușcat la ora 6.30 dimineața. Manderson s-a dus la culcare la ora 23, și Martin a rămas treaz pînă la ora 0.30. Presupunînd că a adormit de îndată ce s-a întins în pat, crima s-a comis în cele șase ore care au mai rămas; e un timp destul de lung. Dar chiar dacă n-am ține seama de ora la care a fost comisă crima, aș vrea să-mi spui, rogu-te, ce l-a făcut pe Manderson, care în general dormea pînă tîrziu, să fie treaz și îmbrăcat înainte de ora 6.30, în zori? Și de ce nici Martin, care are un somn ușor, nici Bunner și nici soția decedatului nu l-au auzit îmbrăcîndu-se și părăsind camera? Probabil că Manderson a fost foarte prevăzător. Trebuie să fi mers cu pas de pisică. Nu crezi, ca și mine, că, privind din aceste puncte de vedere, cazul acesta, în întregul lui, e foarte ciudat și te zăpăcește?

— Așa se pare — încuviință inspectorul.

— Și acum — zise Trent, ridicîndu-se în picioare — te voi lăsa să meditezi mai departe și mă voi duce să-mi arunc ochii prin dormitoare. Poate că în timp ce eu scotocesc etajele superioare, dumneata vei dezlega misterul de mai sus printr-o străfulgerare de geniu. Dar — adăugă Trent cu o voce ascuțită, iritată, întorcîndu-se în pragul ușii — dacă poți cumva să-mi explici de ce un om care-și îmbracă toate hainele uită să-și ia dantura, atunci poți să-mi dai un picior și să mă trimiți la cel mai apropiat azil de nebuni, ca să mă interneze ca atins de un început de slăbiciune mintală.

Capitolul V

CERCETĂRILE LUI TRENT

Există clipe în viață cînd s-ar putea crede că sufletul, care de obicei este preocupat de grijile sale misterioase, lasă deodată să răsară în conștiința noastră un fel de previziune a evenimentelor fericite hotărîte de soartă. Cine nu a avut uneori siguranța stranie că totul se va sfîrși cu bine pentru el? Nu e vorba de speranța plină de înfiorare a omului în primejdie, nici de iluzia perseverentă a optimistului, ci de o convingere spontană, țîșnind ca o pasăre din desiș, că succesul în acțiunea noastră, mică sau mare, e foarte aproape. Generalul pe cîmpul de bătălie știe deodată, încă din zorii zilei, că ziua aceea îi va aduce izbînda; jucătorul de golf de pe gazon simte pe neașteptate că va da o lovitură miraculoasă. Tot așa și Trent, după ce părăsi biblioteca, urcînd scara proprietății *White Gables*, avea impresia că se îndreaptă cu certitudine spre succes.

Prin minte i se învîrteau, haotic, o mulțime de ipoteze și deducții, cîteva observații ușoare, abia înregistrate, despre care ghicea că au o semnificație, nu puteau fi grupate încă în jurul vreunei ipoteze verosimile asupra crimei; cu toate acestea, urcînd scara, avea convingerea absolută că totul se va lămuri.

Cele două dormitoare dădeau într-un coridor lat, acoperit cu un covor și luminat de o fereastră mare de la capătul lui. Coridorul se întindea pe toată lungimea casei și se prelungea, în unghi drept, cu un

alt coridor mai strîmt, străjuit de camerele personalului de serviciu. Numai camera lui Martin făcea excepţie, dînd pe un mic palier, la jumătatea scării ce ducea spre etajul superior. Trecînd prin faţa acestei încăperi, Trent aruncă o privire înăuntru. Era mică, pătrată şi curată, cu un aspect obişnuit. Urcă ultimele trepte, avînd o deosebită grijă să nu facă nici cel mai mic zgomot, şi se strecură pe lîngă zid, păşind cu mare băgare de seamă; cu toate acestea, provocă o serie de trosnituri foarte clare.

El ştia că dormitorul lui Manderson era primul pe dreapta, la etajul întîi, aşa că porni spre el. Încercă zăvorul şi încuietoarea uşii, care funcţionau normal, apoi examină cheia pe toate feţele. După aceea începu să cerceteze camera.

Era o încăpere mică, ciudat de goală. Milionarul avea obiecte de toaletă foarte simple. Totul rămăsese exact ca în dimineaţa în care se făcuse sinistra descoperire a cadavrului în parc. Cearşafurile şi cuverturile, luminate viu de razele soarelui, ce pătrundea pe fereastră, se aflau încă desfăcute pe un mic pat de lemn. Soarele se mai răsfrîngea şi în părţile confecţionate din aur ale delicatei opere de artă dentară, care se afla într-un bol de sticlă, cu apă, de pe o măsuţă mică şi simplă de lîngă pat. Pe măsuţă se mai găsea un sfeşnic din fier forjat. Cîteva lucruri de îmbrăcăminte erau aruncate în dezordine pe spatele unuia din scaunele cu fundul de trestie. Pe comodă, care servea şi ca masă de toaletă, se aflau felurite obiecte în dezordinea lăsată de obicei de un om foarte grăbit. Trent le examină cu luare-aminte. Mai descoperi că Manderson nu

se bărbierise şi nici nu se spălase. Apoi învîrti cu degetul proteza dentară din bol şi se încruntă din nou, gîndindu-se la prezenţa ei inexplicabilă.

Aspectul sărăcăcios şi dezordinea din această mică încăpăre scăldată în razele soarelui făcură asupra lui Trent o impresie deprimantă. Îşi închipui obrazul răvăşit al unui om îmbrăcîndu-se într-o tăcere adîncă, în lumina cenuşie a zorilor, cu privirea înspăimîntată şi uitîndu-se mereu la uşa dincolo de care se afla dormitorul soţiei sale.

Trent se înfioră şi, pentru a-şi concentra din nou atenţia asupra lucrurilor actuale, deschise cele două garderoburi mari din perete, ce flancau patul din ambele părţi. În ele se afla îmbrăcămintea a cărei gamă bogată fusese, în chip vădit, una din puţinele condiţii de confort ce-l bucurase pe omul care dormise în camera aceea.

În privinţa încălţămintei, Manderson folosise deopotrivă privilegiul bogăţiei. Pe două rafturi lungi, din partea de jos, se înşirau nenumărate perechi de pantofi, toţi bine lustruiţi şi îngrijiţi, dar nici o pereche de ghete. Trent, el însuşi un amator de pantofi din piele bună, se apropie de ei şi examină bogata colecţie cu ochiul unui bun cunoscător. Se putea observa că Manderson putea să fie mîndru de piciorul său mic şi bine făcut. Pantofii erau în general înguşti, cu vîrful rotund, executaţi artistic şi modelaţi fără excepţie pe acelaşi calapod.

Deodată, privirea îi căzu pe o pereche de pantofi de lac de pe raftul de sus.

Era încălţămintea despre care-i vorbise inspectorul Murch — încălţămintea purtată de Manderson în seara dinaintea morţii sale. Trent îşi dădu imediat

seama că era foarte uzată; mai observă că fusese lustruită de foarte curînd. Atenţia lui fu atrasă de o particularitate a feţelor. Se apropie şi-i compară cu ceilalţi pantofi, încruntînd sprîncenele. Apoi îi luă în mînă şi examină linia de îmbinare a feţelor cu talpa.

În timp ce făcea asta, începu să fluiere uşor, fără să-şi dea seama, dar cu o mare exactitate, o arie pe care inspectorul Murch, dacă ar fi fost de faţă, ar fi recunoscut-o imediat.

Cei mai mulţi oameni care se bucură de obicei de multă stăpînire de sine au un tic involuntar — o dovadă pentru cei ce-l cunosc că sînt foarte emoţionaţi. Inspectorul ştia că ori de cîte ori Trent descoperă o pistă serioasă, începe să fluiere încet un anumit fragment de arie, fără ca el, Murch, să poată spune sigur de ce melodie e vorba, în realitate fiind primele măsuri din *Lied ohne Wörter*[1] în la major, al lui Mendelsohn.

El întoarse încălţămintea şi după vreo cîteva măsurători cu un metru de pînză cauciucată, se uită cu atenţie la tălpi. La ambii pantofi, în unghiul dintre toc şi talpă, descoperi o urmă slabă de pietriş roşu.

Puse pantofii pe duşumea şi se duse la fereastră cu mîinile la spate, unde rămase o clipă nemişcat, fluierînd uşor şi urmărind peisajul cu ochii unui om care nu vede nimic. Buzele i se întredeschiseră o singură dată ca să scoată mecanic înjurătura cu care orice englez îşi manifestă mulţumirea că a descoperit ceva. În cele din urmă, se întoarse la rafturi şi cercetă repede, însă cu atenţie, fiecare pereche de pantofi.

---

[1] Cîntec fără cuvinte (în limba germană în text).

Terminînd cercetarea, luă în mînă obiectele de îmbrăcăminte de pe scaun, le examină cu de-amănuntul și le puse la loc. Apoi se întoarse din nou la garderoburi și le scotoci cu luare-aminte. Obiectele de pe masa de toaletă îi atraseră atenția pentru a doua oară. După aceea se așeză pe scaunul gol, își luă capul în mîini și rămase cîteva minute nemișcat, cu ochii la covor. În sfîrșit, se ridică și deschise ușa care corespundea cu dormitorul doamnei Manderson.

O singură privire îi fu de ajuns să-și dea seama că această spațioasă încăpere fusese transformată în grabă, pentru a nu mai semăna cu dormitorul unei femei. De pe toaletă se îndepărtaseră obiectele de uz feminin; pe pat, pe scaune și pe măsuțe nu se aflau nici un fel de obiecte de îmbrăcăminte, pălării, poșete sau cutii; nici cea mai mică urmă din conspirația tenace a mănușilor, vălurilor, batistelor și panglicilor ca să pună capăt captivității din sertare. Încăperea se asemăna cu o cameră goală de musafiri. Totuși în fiecare detaliu al mobilierului și al decorării se putea observa un gust sigur și rafinat. Trent își dădu seama, cu ochiul lui de artist, de perfecțiunea culorilor și formelor în mijlocul cărora tînăra femeie, victimă a unei căsnicii nefericite, își depănase visurile și căzuse pradă celor mai triste gînduri; și înțelese că ea rămăsese cel puțin cu resursele unei firi de artist. Interesul lui pentru femeia necunoscută spori; și se încruntă deodată gîndindu-se la acuzația care apăsa asupra ei și la fapta care se reconstituia în fiece clipă cu o precizie din ce în ce mai mare în mintea lui activă.

Detectivul se îndreptă spre o mare ușă cu geamuri ce se afla în mijlocul peretelui opus, o deschise și

ieşi pe un balcon mic cu o balustradă de fier. Străbătu cu privirea peluza largă de sub el, de care-l despărţea numai un strat îngust de flori; aceasta se prelungea, după ce cobora brusc către capăt pînă la livada cu pomi fructiferi. Cealaltă fereastră se deschidea printr-un sistem de pervaz-ghilotină deasupra uşii cu geamuri a bibliotecii. În colţul cel mai îndepărtat dinăuntrul camerei se mai afla o a doua uşă, ce corespundea cu coridorul; pe aici intra dimineaţa fata din casă, ca să-şi trezească stăpîna, şi tot pe-aici părăsea încăperea.

Acum, Trent, şezînd pe pat, schiţă repede în carneţelul său un plan al celor două dormitoare. Patul de aici se găsea în colţul dintre uşa de comunicaţie cu coridorul şi fereastra-ghilotină, capul patului aflîndu-se lîngă zidul despărţitor dintre acest dormitor şi acela al lui Manderson. El examină atent perdelele; apoi se întinse hotărît în pat, uitîndu-se prin uşa întredeschisă către camera vecină.

După ce termină şi această examinare, se ridică din nou şi adăugă pe schiţa sa cele două noptiere cu capac mobil aşezate de o parte şi de alta a patului. Pe măsuţa cea mai îndepărtată de pat se vedea o frumoasă lampă electrică de aramă, conectată printr-un fir la o priză din perete. Trent o privi gînditor, apoi se uită la comutatoarele care alimentau cu lumină celelalte lămpi ale camerei. Acestea se aflau, ca de obicei, pe peretele de lîngă uşă, şi detectivul se încredinţă că, aşa cum stătea intins în pat, nu le putea atinge cu mîna; după aceea se ridică şi verifică dacă lămpile funcţionau. Apoi se întoarse pe călcîie, intră iute în camera lui Manderson şi sună.

— Am nevoie din nou de ajutorul dumitale, Martin — zise el, cînd valetul apăru, țeapăn și netulburat, în cadrul ușii. Aș vrea s-o conving pe fata din casă a doamnei Manderson să stea de vorbă cu mine.

— Bine, domnule.

— Ce fel de femeie e? Inteligentă?

— E franțuzoaică, domnule — răspunse valetul, laconic, adăugînd după o scurtă pauză: E venită de curînd aici, dar, fiindcă-mi cereți părerea, ei bine, sînt convins că această femeie cunoaște lumea destul ca să se poată descurca.

— Vrei, probabil, să spui că știe destul de bine să-și ascundă gîndurile, nu-i așa? Nu face nimic. Vreau să-i pun numai cîteva întrebări.

— O voi trimite imediat sus, domnule — zise valetul, retrăgîndu-se, și Trent începu să se plimbe în jurul micii încăperi, cu mîinile la spate. Mai curînd decît se aștepta, dinaintea lui apăru tăcută o tînără măruntică, îmbrăcată în negru.

Tînăra fată-n casă, cu ochii mari, căprui, îl văzuse pe Trent și-l privise pe furiș de la o fereastră cînd acesta străbătuse peluza, și de atunci nădăjduise cu înfrigurare ca acest lămuritor de mistere (a cărui faimă era la fel de mare în saloane ca și în camerele personalului de serviciu) să se gîndească s-o interogheze și pe ea. Mai întîi simțise nevoia să facă o scenă, fiindcă nervii îi erau mai mult decît încordați, dar ceilalți servitori nu-i apreciau de loc scenele, iar pe de altă parte, felul oficial de a se purta al inspectorului Murch o înghețase. Trent, după cum se așteptase din capul locului, nu avea de loc aerul unui polițist și, de la distanță, îi păruse chiar *sympathique*.

Totuşi, de cum intră în odaie, inspectorul o preveni că orice încercare de cochetărie ar fi fost o greşeală din partea ei, dacă dorea să facă de la început o impresie bună. Aşa că întrebă cu un aer de prietenoasă nevinovăţie:

— *Monsieur désire*[1] să-mi vorbească? adăugînd imediat: Mă numesc Célestine.

— Desigur — răspunsese Trent, cu o linişte absolut profesională. Iată ce aş vrea, Célestine. Ieri dimineaţă, la ora şapte, cînd ai adus ceaiul stăpînei dumitale, uşa aceasta de comunicaţie dintre cele două dormitoare era deschisă?

Célestine se însufleţi într-o clipă.

— Oh, *yes!* zise ea, folosind o expresie englezească favorită. Uşa era ca de obicei deschisă, domnule, şi ca de obicei, am închis-o. Dar trebuie să explic ceva. Vă rog să mă ascultaţi! Cînd intru în odaia doamnei pe cealaltă uşă de colo, ah! dacă domnul şi-ar da osteneala să intre în camera cealaltă, s-ar lămuri totul mai uşor — urmă dînsa şi, înaintînd cu un pas viu către uşa de comunicaţie, puse mîna pe braţul lui Trent, îndemnîndu-l să treacă înaintea ei în cealaltă încăpere. Uitaţi! Intru cu tava cu ceai în felul ăsta. Mă apropii de pat. Înainte de a ajunge aproape de pat, uşa de comunicaţie din dreapta mea e ca-ntotdeauna larg deschisă, aşa! Totuşi, domnul îşi poate da seama că nu pot vedea nimic în camera domnului Manderson. Uşa se deschide către pat şi nu spre mine, care mă apropii din partea asta. O închid fără să mă uit înăuntru. Aşa e ordinul. Ieri, totul era ca de obicei. N-am zărit nimic în camera

[1] Domnul doreşte (în limba franceză în text).

cealaltă. Doamna dormea ca un înger, n-a văzut nimic. Am așezat tava pe masă, trag perdelele, prepar toaleta, mă retrag. Iată! și Célestine făcu o poză ca să respire și un gest larg cu mîinile.

Trent, care-i urmărise mișcările și gesticulația cu o atenție mereu crescîndă, dădu din cap în semn de aprobare.

— Acum înțeleg cum s-a petrecut totul — zise el. Mulțumesc, Célestine. Va să zică, se putea crede că domnul Manderson se afla încă în dormitorul său în timp ce stăpîna dumitale se trezea, se îmbrăca și-și lua micul dejun în budoarul ei?

— *Oui, monsieur*[1].

— În realitate, nimeni nu a observat absența lui — continuă Trent. Bine. Célestine, îți rămîn foarte obligat — încheie el, deschizînd din nou ușa ce dădea spre celălalt dormitor.

— Pentru puțin, domnule — răspunse Célestine, străbătînd mica încăpere. Nădăjduiesc că domnul îl va descoperi pe asasinul domnului Manderson. Dar, ca să spun adevărul, nu-l regret prea mult — adăugă ea cu o violență neașteptată și uimitoare, punînd mîna pe clanța ușii dinspre coridor. Trent auzi scrîșnetul dinților ei și îi văzu obrajii oacheși înroșindu-se. Engleza o părăsi și începu să strige un potop de cuvinte în limba ei natală: *Je ne regrette pas du tout, du tout! Madame, oh! Je me jetterais au feu pour madame, une femme si charmante, si adorable! Mais un homme comme monsieur, maussade, boudeur, impossible! Oh, non! de ma vie! J'en avais par-dessus la tête de monsieur! Ah! Vrai!*

---

[1] Da, domnule! (în limba franceză în text).

Est-ce insuportable, tout de même, qu'il existe des types comme ça! Je vous jure que . . .[1]

— *Finissez ce chahut*, Célestine![2] o întrerupse Trent cu asprime. Tirada Célestinei în limba franceză îi amintise deodată de anii săi de studenție de la Paris și urmă în aceeași limbă: *En voilà une scène! C'est rasant, vous savez. Faut réntrer ça, mademoiselle. Du reste, c'est bien imprudent, croyez-moi!*[3] Stăpînește-te! Trebuie să ai puțin bun simț! Dacă inspectorul de jos te aude vorbind astfel, intri-n încurcătură! Și nu mai gesticula atît; ai putea să răstorni cine știe ce. S-ar părea — urmă el mai blînd, în timp ce fata se liniștea sub privirea sa autoritară — că ești chiar mai bucuroasă decît ceilalți de asasinarea lui Manderson. Aș putea aproape bănui, Célestine, că Manderson nu s-a ocupat atît de mult de dumneata după cum ai dorit și ai crezut că se cuvine!

— *A peine s'il m'avait regardé!*[4] răspunse Célestine simplu.

---

[1] Nu-l regret de loc, cîtuși de puțin! Doamna, ah! m-aș arunca în foc pentru ea! O femeie atît de încîntătoare, atît de adorabilă! Dar un bărbat ca domnul, morocănos, îmbufnat, imposibil! Ah, nu! în viața mea nu am văzut un asemenea om. Eram mai mult decît sătulă de domnul! Ah, da, nu e totuși insuportabil că există oameni de felul acesta? Vă jur că . . . (în limba franceză în text).

[2] Termină cu bîrfeala! (în limba franceză în text).

[3] Poftim, ce scenă! E inoportună! Stăpînește-te, domnișoară. De altfel, e o mare imprudență, crede-mă! (în limba franceză în text).

[4] Abia se uita la mine. (în limba franceză în text).

— *Ça, c'est un comble!*[1] remarcă Trent. Cred că ai fi o tînără tare potrivită la o sindrofie. Steaua sub care te-ai născut lucește violent, clar și roșu, fără pîlpîiri; și nu se va stinge niciodată, Célestine. *Mademoiselle*, acum sînt foarte ocupat. *Bonjour*. Fără îndoială că ești o femeie frumoasă.

Célestine primi această ultimă frază cu un compliment abia așteptat. Mirarea o făcu să-și recapete cumpătul. Deschise, vioaie, ușa, îi aruncă lui Trent o ocheadă, îi surîse peste umăr, apoi dispăru iute.

Trent, acum singur în micul dormitor, se răcori cu două expresii tari, în limba franceză, apoi se întoarse la problema pe care trebuia s-o rezolve. Luă din nou perechea de pantofi pe care o mai examinase și o puse pe unul din cele două scaune din cameră apoi se așeză pe scaunul celălalt. Rămase astfel multă vreme cu mîinile în buzunar, în fața acestor martori muți. Din cînd în cînd, fluiera pe șoptite cîteva măsuri. În cameră se lăsase o liniște adîncă. Un foșnet slab pătrundea prin fereastra deschisă, venind dinspre copacii din parc. Uneori, briza mișca frunzele plantei agățătoare, dese, care încadra fereastra. Dar Trent, cu chipul sever și preocupat de gînduri, parcă încremenise.

Stătu așa timp de o jumătate de oră. Apoi se ridică deodată în picioare. Puse pantofii în raft, la locul lor, cu grijă, și ieși pe palier.

În partea cealaltă a coridorului se aflau ușile altor două dormitoare. O deschise pe aceea care era drept în fața lui și intră într-o cameră de dormit, unde nu domnea cîtuși de puțin o ordine severă.

---

[1] Asta-i culmea! (în limba franceză în text).

Intr-un colț erau îngrămădite cîteva bastoane și undițe de pescuit, într-altul se afla un vraf de cărți. Se vedea că fata din casă nu izbutise să pună ordine în colecția de obiecte atît de diferite, lăsate pe toaletă și pe șemineu: pipe, bricege, creioane, chei, mingi de golf, scrisori vechi, fotografii, mici cutii de lemn, de metal și sticle. Cîteva acuarele și aquaforte reușite împodobeau pereții; la un capăt al garderobului erau sprijinite cîteva gravuri înrămate, neagățate pe pereți. Sub fereastră se înșirau în rînd pantofi și cizme. Trent străbătu camera și cercetă încălțămintea cu multă atenție; apoi scoase metrul pliant și măsură cîteva perechi, fluierînd ușor. După ce termină, se așeză pe marginea patului, rotindu-și ochii atent prin cameră.

Fotografiile de pe șemineu îi atraseră atenția. Se ridică și se uită la una din ele, reprezentîndu-i pe Marlowe și Manderson călare. Alte două fotografii reprezentau piscuri vestite din Alpi. Se mai afla acolo și o fotografie ștearsă a trei tineri — unul dintre ei fiind fără îndoială cunoștința sa din dimineața aceea, cu ochii albaștri, rătăciți — îmbrăcați în haine soldățești zdrențuite din secolul al șaisprezecelea. O alta înfățișa o bătrînă doamnă, foarte maiestuoasă, care semăna puțin cu Marlowe. Trent luă, mecanic, o țigară dintr-o cutie deschisă de pe șemineu și o aprinse, uitîndu-se la fotografii. Apoi îl interesă o cutie plată, de piele, de lîngă cutia cu țigări.

O deschise cu ușurință și găsi, în ea un revolver mic, lucrat artistic, și vreo zece-douăsprezece cartușe împrăștiate. Pe mînerul revolverului erau gravate inițialele „J. M.“.

Se auziră pași pe scări; inspectorul Murch apăru în cadrul ușii întredeschise și-l văzu pe Trent, care deschisese patul revolverului, uitîndu-se în magazia încărcătorului.

— Mă-ntrebam ... — începu el, dar se opri brusc, văzînd ce făcea celălalt. Ochii săi inteligenți îi aruncară o privire mirată. Al cui e revolverul ăsta, Trent? întrebă el pe un ton voit nepăsător.

— Fără îndoială că al ocupantului acestei camere, domnul Marlowe — răspunse Trent tot atît de nepăsător, arătînd inițialele. L-am găsit zăcînd pe șemineu. Mi se pare un mic revolver comod și aș putea spune că a fost foarte bine curățat de cînd a fost folosit ultima oară. Dar eu nu prea mă pricep la arme de foc.

— Ei bine, eu, în schimb, mă pricep de minune — vorbi inspectorul, calm, luînd revolverul din mîna întinsă a lui Trent. Sînt specialist în arme de foc, lucru pe care credeam că-l știi. Dar nu e nevoie de un expert ca să observe asta ... El puse din nou revolverul în cutia lui de piele de pe șemineu, luă unul din cartușe și-l așeză în palma mîinii sale mari; apoi scoase un obiect mic din buzunarul vestei și-l plasă lîngă cartuș. Era un glonț micuț de plumb, cu vîrful puțin turtit, pe suprafața sa cu cîteva zgîrieturi lucioase, provocate de curînd.

— Ăsta-i glonțul fatal? murmură Trent, aplecîndu-se deasupra mîinii întinse a inspectorului.

— Da, ăsta este! răspunse Much. S-a oprit în osul din spatele cutiei craniene. Doctorul Stock l-a extras chiar acum o oră și l-a înmînat ofițerului de poliție locală, care tocmai mi l-a trimis. Zgîrieturile astea lucioase pe care le vezi au fost pricinuite de instrumentele chirurgicale. Celelalte urme sînt lăsate de

ghinturile țevii revolverului, ale unui revolver ca acesta — continuă el, lovind ușor arma cu palma. Aceeași marcă și același calibru. Nu există nici un alt revolver care să lase glonțului astfel de urme.

Trent și inspectorul se priviră cîteva clipe, cu micul pistol pus în tocul lui. Tînărul rupse primul tăcerea:

— Misterul ăsta e foarte bizar — zise el. Pare a fi vorba de un alienat. Observi simptome precise de nebunie. Hai să vedem puțin unde am ajuns. Apare ca lucru sigur faptul că Manderson l-a trimis pe Marlowe cu mașina la Southampton, și că Marlowe s-a dus, întorcîndu-se ieri seară foarte tîrziu, cu multe ore după comiterea crimei.

— În legătură cu aceste fapte nu există nici cea mai mică îndoială — zise Murch, accentuînd ușor cuvintele.

— Și acum — continuă Trent — această armă de foc lucioasă și insinuantă ne invită să credem următoarele ipoteze: că Marlowe nu s-a dus de loc la Southampton; că s-a întors acasă în timpul nopții; că, fără s-o deștepte pe doamna Manderson sau pe altă persoană, l-a trezit într-un fel sau altul pe Manderson, făcîndu-l să se îmbrace și să iasă în grădină; acolo, l-a ucis pe milionar cu un glonț tras cu acest revolver acuzator; după aceea, și-a curățat bine pistolul, s-a înapoiat în casă și din nou, fără să deranjeze pe nimeni, l-a pus în cutia lui de piele, într-un loc unde să fie descoperit de ofițerii de poliție; apoi s-a retras și și-a petrecut restul zilei ascunzîndu-se, împreună cu un automobil enorm, ca să se întoarcă, prefăcîndu-se că nu știe nimic de întreaga întîmplare, la ora . . . care era ora aceea?

— Puţin după ora 9 dimineaţa — spuse clar inspectorul, privindu-l pe Trent cu un aer întunecat. După cum se vede, domnule Trent, asta e prima teorie sugerată de această descoperire şi pare destul de neverosimilă, sau mai curînd ar fi cu totul verosimilă, dacă nu s-ar nărui la prima vedere. Cînd s-a comis crima, Marlowe trebuie să fi fost la o distanţă între cincizeci şi o sută de mile. Fiindcă a fost într-adevăr la Southampton.

— De unde ştii?

— L-am interogat aseară, şi am notat tot ce mi-a declarat. A ajuns la Southampton luni dimineaţă, cam pe la 6.30.

— Oh! Stai! exclamă Trent enervat. Ce-mi pasă mie de ce povesteşte el? Ce-ţi pasă şi dumitale de tot ce-a îndrugat? Vreau să ştiu cum de ştii dumneata că s-a dus într-adevăr la Southampton.

Much pufni în rîs.

— Ştiam c-o să-ţi pierzi firea, Trent — zise el. Ei bine, nu văd de ce să nu-ţi spun adevărul. După ce am sosit ieri seară, de îndată ce am aflat liniile mari ale cazului de la doamna Manderson şi de la personalul de serviciu, m-am dus imediat la oficiul poştal şi am telegrafiat agenţilor noştri de la Southampton. Înainte de a se culca, Manderson îi spusese soţiei sale că-şi schimbase hotărîrea şi în loc să se ducă el, l-a trimis pe Marlowe la Southampton, ca să capete cîteva informaţii importante de la cineva care urma să plece cu pachebotul din ziua următoare. Totul părea destul de verosimil, însă vezi, singurul om dintre toţi ai casei, pe care, ca să zic aşa, nu-l avusesem sub mînă ieri dimineaţă era Marlowe. Nu s-a înapoiat cu maşina decît seara tîrziu; aşa că

în loc să-mi frămînt creierul mai departe, am telegrafiat oamenilor noștri de la Southampton să-mi dea cîteva informații. Azi-dimineață, la prima oră, am primit răspuns — încheie el, înmînîndu-i lui Trent o serie de benzi de telegramă, pe care acesta le citi:

> „Persoana cu automobilul corespunzînd semnalmente sosit aici Bedford Hotel orele 6.30 dimineața — înscris sub numele Marlowe — lăsat mașina garaj hotel, spus paznic mașina aparține Manderson — luat baie, micul dejun apoi ieșit și fost văzut în docuri luînd informații despre pasager numele Harris de pe pachebotul pentru Le Hâvre — repetat întrebările despre Harris de mai multe ori pînă pachebot plecat — întors hotel unde a luat prînzul orele 13,15 — plecat puțin după aceea cu mașina — agenții companiei declară cabină fost reținută săptămîna trecută pe numele Harris, dar Harris nu călătorit în acel pachebot — inspector Burke".

— Simplu și mulțumitor — remarcă Much, în timp ce Trent îi înapoia telegrama după ce o citise și a doua oară. Declarația lui Marlowe se verifică punct cu punct. Mi-a spus că a colindat docurile timp de o jumătate de oră sau așa ceva, nădăjduind că Harris va apărea în ultimul minut, apoi s-a înapoiat la hotel, a luat prînzul și s-a hotărît să se întoarcă numaidecît la Marlstone. I-a trimis lui Manderson următoarea telegramă: „Harris nu sosit — scăpat

vaporul — revin — Marlowe", care a ajuns aici în cursul după-amiezii și s-a amestecat cu celelalte scrisori ale decedatului. Marlowe s-a înapoiat cu mașină în viteză mare și a sosit obosit ca un cîine. Cînd a auzit de la Martin vestea morții lui Manderson, aproape că a leșinat. Din cauza asta și pentru că nu dormise de atîta vreme, cînd l-am interogat noaptea trecută, era aproape istovit, dar absolut lucid.

Trent luă din nou revolverul și învîrti distrat cilindrul cîteva clipe.

— Manderson a avut ghinionul ca Marlowe să-și lase pistolul și cartușele la îndemîna oricui — zise el, în sfîrșit, cînd puse din nou arma în cutia ei de piele. Nu crezi c-a fost o tentație pentru cineva?

Much dădu din cap.

— La urma urmei, dacă te gîndești bine, nu te-alegi cu mare lucru din povestea asta cu revolverul. Marca asta de pistol, importată din Statele Unite, e foarte răspîndită în Anglia. Cincizeci la sută din oamenii care-și procură astăzi un revolver, ca să aibă un mijloc de apărare, sau cu gînduri rele, își cumpără unul cu marca și calibrul acesta. E o armă foarte sigură și ușor de purtat în buzunar. Mii de astfel de revolvere se află în prezent în posesia unor ticăloși, precum și a unor oameni cinstiți. De exemplu — urmă inspectorul, nepăsător — chiar și Manderson avea unul absolut la fel. L-am descoperit într-unul din sertarele de sus ale biroului de la parter, și acum se găsește în buzunarul pardesiului meu.

— Aha! Va să zică aveai de gînd să păstrezi acest mic secret pentru dumneata?

— Da, recunosc — zise inspectorul — dar, fiindcă ai descoperit revolverul lui Marlowe, am socotit că e mai bine să știi și de existența celuilalt. Poate că nici unul din ele nu ne va folosi pentru dezlegarea tainei. Persoanele din această casă...

Cei doi oameni tresăriră, și inspectorul se întrerupse brusc, chiar în clipa cînd ușa întredeschisă a dormitorului fu deschisă încet, cu totul, și un om apăru în prag. El își plimbă ochii de la revolverul pus în tocul său încă deschis, la fața lui Trent și a inspectorului Murch. Aceștia din urmă, deoarece nu auziseră nici cel mai mic zgomot al apropierii lui, se uitară amîndoi deodată la picioarele lungi și subțiri ale noului-venit: purta pantofi de tenis cu tălpi de cauciuc.

— Fără îndoială că dumneavoastră sînteți domnul Bunner — zise Trent.

Capitolul VI

DESTĂINUIRILE DOMNULUI BUNNER

— Calvin C. Bunner vă stă la dispoziție — spuse noul-venit, cu o politețe exagerată, scoțînd din gură țigara neaprinsă. El era obișnuit cu felul domol și ceremonios al englezilor de a vorbi cu străinii, și vioiciunea lui Trent îl descumpănise în mod vizibil. Desigur că sînteți domnul Trent — continuă el. Doamna Manderson mi-a vorbit acum o clipă de dumneavoastră. Bună dimineața, domnule căpitan.

Murch răspunse acestui salut bizar dînd din cap.
— Mă duceam spre camera mea și, auzind aici zgomot neobișnuit de voci, am intrat să văd ce se petrece — zise Bunner, rîzînd voios. S-ar putea să fi crezut că am ascultat la ușă — continuă el. Nu, domnule, nu-i genul meu; am de spus un cuvînt-două despre revolver... despre acesta... asta-i totul.

Bunner era un tînăr subțire, cam scund, cu un obraz palid, bine bărbierit, osos, aproape feminin, cu ochi mari, negri și inteligenți. Își purta părul negru, ondulat, cu cărare la mijloc. De obicei, între buze ținea o țigară, și în absența ei, acestea erau totdeauna întredeschise, exprimînd o vioiciune continuă. Această expresie dispărea cînd fuma sau morfolea o țigară în gură, Bunner recăpătîndu-și aerul absolut rece și înțelept al iancheului care era în realitate.

Născut la Connecticut, la terminarea colegiului intrase în birourile unui agent de schimb, acolo, se ocupase întîmplător de afacerile pe care Manderson le întreținea cu această firmă și atrăsese atenția acestuia. Colosul îl observase cîtva timp și-i oferise în cele din urmă postul de secretar particular. Bunner era un model de om de afaceri, demn de încredere, stăruitor, metodic și exact. Manderson ar fi putut găsi, fără îndoială, mulți oameni cu aceste calități; dar îl angajase pe Bunner, fiindcă era în același timp inteligent și discret, pe lîngă faptul că mai avea și o ciudată intuiție cu privire la fluctuațiile cursurilor la bursă.

Trent și americanul se măsurară cu priviri pline de răceală. Amîndoi păreau mulțumiți de concluziile lor.

— Tocmai mi se demonstra — zise Trent, politicos — că descoperirea acestui revolver, care ar putea fi arma folosită la asasinarea lui Manderson, nu reprezintă mare lucru. Mi se spune că e o armă obişnuită în ţara dumneavoastră, acum fiind foarte populară şi aici, în Anglia.

Bunner întinse o mînă osoasă şi scoase revolverul din tocul său.

— Da, domnule — zise el, manipulînd pistolul cu aerul unui om obişnuit cu aşa ceva. Căpitanul are dreptate. Este ceea ce noi numim în America „Micul Arthur" şi vă pot asigura că în clipa aceasta nenumărate duplicate se află în buzunarul a sute de mii de oameni. După părerea mea, e prea uşor — urmă el, băgîndu-şi mîna sub colţul jachetei şi scoţînd un revolver cu un aspect înfricoşător. Poftim, luaţi-l în mînă pe acesta, domnule Trent, dar să ştiţi că e încărcat. Marlowe l-a cumpărat pe „Micul Arthur" înainte de a părăsi America anul acesta, ca să-i facă plăcere patronului său. Manderson susţinea că e caraghios ca cineva să circule fără revolver în secolul douăzeci. Atunci, Marlowe s-a dus şi a cumpărat ce i s-a oferit fără să-mi ceară şi mie sfatul. Totuşi, e o armă bună — încuviinţă el, uitîndu-se chiorîş la cătarea pistolului. La început Marlowe nu ştia să tragă, dar după ce l-am ajutat vreo lună să se antreneze, a făcut mari progrese. Cu toate acestea, nu s-a putut obişnui niciodată să-l poarte cu el, în timp ce pentru mine, a-l purta e tot atît de natural ca şi necesitatea de a îmbrăca pantalonii. Port cu mine revolverul de ani de zile, fiindcă Manderson ar putea fi oricînd urmărit de cineva. Şi iată că l-au „lichidat" în

lipsa mea. Acum, domnilor, vă rog să mă scuzaţi, trebuie să mă duc la Bishopsbridge. În aceste zile am multe de făcut şi trebuie să expediez un teanc de telegrame destul de gros ca să te îneci în el.

— Şi eu trebuie să plec — zise Trent. Am o întîlnire la hanul *Cele trei butoaie*.

— Îmi daţi voie să vă duc cu maşina acolo? interveni Bunner, prietenos. Trec pe la răscrucea aceea. Spuneţi, căpitane, nu veniţi cu noi? Nu? Atunci hai, domnule Trent, să mă ajutaţi să scot maşina. Şoferul lipseşte şi în afară de spălatul ei trebuie să facem noi totul.

Vorbind mereu în felul său tărăgănat, Bunner îl conduse pe Trent la parter, traversă casa, ieşiră şi se îndreptară spre garajul din spate, care se găsea la o mică distanţă de clădirea principală. Era un loc plăcut, răcoros, la adăpost de razele fierbinţi ale soarelui de amiază.

Bunner nu părea a fi prea grăbit să scoată maşina afară. Îi oferi lui Trent o ţigară, pe care acesta o primi, apoi o aprinse pentru prima oară şi pe a sa. După aceea se aşeză pe scara maşinii şi, cu mîinile sale subţiri strînse între genunchi, se uită fix la însoţitorul său.

— Ei bine, domnule Trent — vorbi el după cîteva clipe — acum vă pot spune cîteva lucruri care vă vor fi, poate, de folos. Cunosc reputaţia dumneavoastră. Sînteţi un om inteligent şi activ, şi mie îmi place să am de-a face cu asemenea oameni. Nu ştiu dacă nu mă înşel, dar detectivul care era cu dumneavoastră îmi face impresia unui imbecil. Voi răspunde la orice întrebare pe care va avea iscusinţa să mi-o pună, de fapt am şi răspuns, dar

fizionomia sa nu mă încurajează să-i împărtășesc, fără să mi-o ceară, cîteva idei proprii. Mă înțelegeți?

Trent făcu un gest de încuviințare.

— E un sentiment prin care trec mulți oameni în prezența poliției noastre — zise el. Cred că asta se datorește aerului său oficial. Dar dați-mi voie să vă contrazic, fiindcă Murch e cu totul altfel de cum presupuneți dumneavoastră. Este unul dintre cei mai iscusiți ofițeri de poliție din Europa. Nu are un spirit prea viu, dar e foarte pătrunzător și se bucură de o experiență imensă. Punctul meu forte e imaginația, însă vă asigur că în materie de anchetă polițienească, experiența are o valoare mult mai mare.

— Nu are o valoare mai mare! interveni Bunner cu însuflețire. Nu ne aflăm în prezența unui caz banal, domnule Trent, și vă voi arăta unul din motive. Eu cred că patronul știa că i se va întîmpla ceva; ba mai mult, sînt sigur că nu spera să scape.

Trent trase o lădiță în fața lui Bunner, care stătea mai departe de el pe scara mașinii, și se așeză pe ea.

— Asta pare un lucru serios — zise el. Spuneți-mi, vă rog, părerile dumneavoastră.

— Susțin asta din cauza schimbării petrecute de cîteva săptămîni în comportarea patronului. Ați auzit fără îndoială spunîndu-se, domnule Trent, că era un om care nu-și pierdea niciodată stăpînirea de sine. E absolut adevărat. L-am privit totdeauna ca pe omul de afaceri cel mai dur și mai calm pe care l-am cunoscut vreodată. Avea un sînge rece extraordinar și nu am mai văzut altul ca el. Și-l cunoșteam pe Manderson mai bine decît oricine. Eram ajutorul lui în activitatea care însemna, în-

tr-adevăr, viața pentru dînsul. Cred că-l cunoșteam chiar mai bine decît această sărmană femeie, soția lui. Îl cunoșteam mult mai bine decît Marlowe, fiindcă el nu intra niciodată în biroul lui Manderson cînd era vorba de afaceri serioase, și mai bine decît oricare dintre prietenii săi.

— Avea prieteni? îl întrebă Trent.

Bunner îi aruncă o privire ageră.

— Văd că ați fost bine informat — remarcă el. Nu. La drept vorbind, nu avea nici unul. Avea multe cunoștințe printre marii oameni de afaceri pe care-i vedea aproape zilnic; uneori se ducea cu ei la vînătoare sau îi invita pe iahtul său. Dar nu cred ca Manderson să-și fi dezvăluit cuiva, oricine ar fi fost, măcar un singur colțișor al inimii sale. Dar iată ce voiam să spun: Începînd cu cîteva luni în urmă, patronul s-a schimbat vădit, nu-l mai văzusem așa niciodată; se întunecase la față, devenise morocănos de parcă se gîndea fără-ncetare la ceva rău, nedefinit. Și așa a fost mereu de atunci înainte; așa era în oraș, la birou și acasă, purtîndu-se ca și cum îl apăsa o grea povară. Ba, acum cîteva săptămîni și-a pierdut și stăpînirea pe sine. Domnule Trent, ascultați-mă bine — urmă americanul, punîndu-și mîna osoasă pe genunchiul detectivului — sînt singurul om care știe toate astea. Față de ceilalți, Manderson se arăta numai posac și ostenit; dar cînd era cu mine, fie în birou, fie în altă parte, unde lucram împreună, dacă cel mai mic lucru nu mergea bine, Doamne, se frămînta ca un nebun! L-am văzut în biblioteca de la *White Gables* deschizînd o scrisoare care nu i-a plăcut și a început să strige și să gesticuleze cu un indian piele roșie,

spunînd că ar vrea să îl aibă în față pe trimițătorul scrisorii, ca să-l facă bucățele și mai știu eu ce. Era demn de plîns. Nu aș fi crezut niciodată că s-ar putea schimba atît. Și-apoi, mai e ceva. Cu o săptămînă înainte de a muri, Manderson a început să-și neglijeze treburile, pentru prima oară de cînd îl cunosc. N-a vrut să răspundă la scrisori și la telegrame, cu toate că în America lucrurile mergeau din ce în ce mai prost. Nu mai încape vorbă că preocuparea lui, de orice natură ar fi fost, îi distrusese cu totul nervii. L-am sfătuit odată să consulte un medic, dar m-a trimis la dracu'. Totuși, manifestările acestea nu le cunoșteam decît eu. Dacă, de pildă, doamna Manderson ar fi intrat pe neașteptate în cameră, pe cînd era cuprins de una din aceste stări de nebunie, el s-ar fi liniștit numaidecît, devenind glacial ca de obicei.

— Și credeți că această stare se datora unei preocupări grave, unei temeri adînci că cineva îi amenința viața?

Americanul încuviință din cap.

— Dar nu v-ați gîndit oare — continuă Trent — că starea lui s-ar putea datora unei tulburări cerebrale, unei epuizări nervoase din cauza surmenajului, să zicem? Acesta e primul gînd care-mi răsare în minte, auzind povestirea dumneavoastră. De altfel, acest simptom e foarte obișnuit la oamenii de afaceri de peste ocean, nu-i așa? Cel puțin asta-i impresia pe care o ai citind ziarele.

— Nu vă lăsați indus în eroare de asemenea baliverne — zise Bunner, serios. Numai oamenii care se îmbogățesc prea repede își pierd mințile. Gîndiți-vă la toți marii noștri financiari de talia lui Man-

derson: aţi auzit vreodată că vreunul dintre ei a luat-o razna? Credeţi-mă, lor nu li se întîmplă niciodată aşa ceva. Se spune, o ştiu foarte bine, că orice om are scrîntelile sale — adăugă Bunner, gînditor — dar de aci pînă la adevărata demenţă e o cale lungă. Orice om are maniile, excentricităţile sale... cum ar fi fobia pisicilor... sau o slăbiciune ca a mea: nu pot mînca nici un fel de peşte.

— Care era scrînteala lui Manderson?

— Oh, bătrînul avea destule! Mai întîi, îl îngrozeau luxul şi fastul inutil, la care, în general, oamenii bogaţi nu prea rezistă. Nu-i plăceau de loc bibelourile şi ornamentele nefolositoare. Nu-i plăcea să i se facă mici servicii; nu putea suferi ca servitorii să fie în preajma lui în afară de cazul cînd îi chema. Cu toate că Manderson era tot atît de meticulos ca oricare altul cu îmbrăcămintea şi încălţămintea sa (a cheltuit, domnule Trent, sume foarte mari de bani pe pantofi), nu a voit niciodată să angajeze un valet personal. Nu i-a plăcut niciodată să-l atingă cineva, de aceea s-a bărbierit totdeauna singur.

— Am auzit şi eu cam aşa ceva. Şi care crezi că este cauza?

— Ei bine — răspunse Bunner, tărăgănat — cred că e vorba de o mentalitate deosebită, de un fel de sensibilitate bolnăvicioasă şi bănuială generală, de natură ereditară. Se spune că tatăl şi bunicul său erau la fel. Se asemăna cu un cîine care roade un os, fiind încredinţat că toţi abia aşteaptă prilejul să i-l fure. În realitate, nu avea absoluta siguranţă că frizerul îi va tăia gîtul; dar admitea că există posibilitatea s-o facă şi nu voia să-şi asume nici un risc. Apoi, în afaceri, era totdeauna convins că ci-

neva rîvnea și voia să-i ia osul lui, lucru adesea adevărat, dar nu totdeauna. Datorită acestei mentalități, bătrînul milionar era cel mai prevăzător și mai discret om din marea finanță; un fel de a fi care a contribuit și el la succesul său... Cu toate acestea, nu înseamnă că era un zănatic, domnule Trent, nu; nici pe departe. M-ați întrebat dacă Manderson nu începuse să-și piardă mințile înainte de a muri. Cred că era istovit, preocupat de cine știe ce taină și nervii îi slăbiseră cu totul.

Trent fuma, pierdut în gînduri. Se întreba pînă la ce punct Bunner era la curent cu dificultățile conjugale ale fostului său patron și se hotărî să-l iscodească.

— După cîte-am înțeles, Manderson nu se prea înțelegea cu soția lui.

— Da, e adevărat. Dar credeți dumneavoastră că supărarea asta l-ar fi putut tulbura într-atît pe un om ca Manderson? Nu, domnule! Era o personalitate prea puternică pentru ca să se lase doborît de o neplăcere de felul acesta.

Trent îi aruncă o privire pe jumătate lipsită de încredere. Dar în ochii plini de istețime și ardoare ai lui Bunner descoperi cea mai clară inocență. Acesta era convins într-adevăr că o neînțelegere serioasă între un bărbat și soția lui nu putea fi decît un izvor secundar de îngrijorare pentru un om bogat.

— Totuși, care era cauza neînțelegerii dintre ei? întrebă Trent.

— Mă puteți descoase cît vreți, dar nu știu prea multe — răspunse Bunner, scurt, trăgînd adînc din țigară. Marlowe și cu mine am vorbit adesea despre

asta, dar nu am ajuns la nici o concluzie. La început am crezut că bătrînul — zise Bunner mai încet, aplecîndu-se înainte — era dezamăgit și contrariat că nu are un moștenitor; dar Marlowe mi-a spus că dezamăgită e soția lui. Și cred că nu greșea; el a tras această concluzie din cîteva cuvinte rostite de fata din casă, franțuzoaică, a doamnei Manderson.

Trent îl privi cu mult interes.

— Célestine — zise el, gîndindu-se: „Așadar, aici voia să ajungă!"

Bunner înțelese greșit privirea detectivului.

— Să nu credeți, domnule Trent, că-l trădez pe Marlowe — spuse el. Marlowe nu e un astfel de tip. Célestine a început să țină la dînsul fiindcă vorbea franțuzește la perfecție și se străduia mereu să stea cît de puțin de vorbă cu el. Din acest punct de vedere, servitorii francezi nu se aseamănă cu cei englezi. De altfel, fie că e fată-n casă sau nu, nu văd cum ar putea îndrăzni o femeie să vorbească despre așa ceva cu un bărbat. Însă francezii sînt greu de înțeles — încheie el, clătinînd încet din cap.

— Dar ca să ne întoarcem la ceea ce-mi spuneați mai înainte. Credeți că Manderson trăia de cîtva timp cu spaima că va fi ucis, nu-i așa? Dar cine-l putea amenința? Mărturisesc că plutesc cu totul în întuneric.

— Nu se poate zice că era vorba chiar de spaimă — replică Bunner, gînditor. Cred mai curînd că era vorba de o îngrijorare, dacă vreți, sau de o nesiguranță, asta-i părerea mea. Patronul se speria în orice caz destul de greu și, mai mult decît atît,

dacă asta se întîmpla, nu lua nici un fel de măsuri de prevedere, ba chiar le ignora cu totul. Părea mai curînd că dorea să termine cît mai repede, aş spune eu, dacă am admite că impresia mea e cît de cît întemeiată. Stătea, de pildă adesea în timpul nopţii în dreptul ferestrei de la bibliotecă, uitîndu-se în întuneric, cămaşa sa albă constituind o ţintă perfectă pentru oricine ar fi voit să-l ucidă. În privinţa întrebării cine ar fi putut să-i ameninţe viaţa, ei bine, domnule Trent — zise Bunner cu un zîmbet şters — se vede că nu aţi trăit în Statele Unite. Să luăm numai greva de la minele de cărbuni din Pensylvania; atunci s-ar fi găsit treizeci de mii de oameni, fără să ţinem seama de femei şi copii, care ar fi folosit cel mai mic prilej ca să găurească pielea omului ce-i condamnase, ori să moară de foame, ori să se supună condiţiilor lui. Şi era vorba de treizeci de mii din cei mai vînjoşi emigranţi străini din ţară, domnule Trent. În această categorie găseşti un tip de om în stare de orice, care să-şi ascundă ura timp de ani de zile, ca apoi să-şi omoare duşmanul într-o zi sau alta, după ce acesta îşi uitase răul pricinuit. Unii au zvîrlit în aer cu dinamită un om din statul Idaho, care le jucase un renghi cu zece ani în urmă la New Jersey, în celălalt capăt al Statelor Unite. Credeţi oare că Atlanticul i-ar fi putut împiedica să-şi înfăptuiască planul? Vă asigur că faptul de a fi un mare om de afaceri în ţara noastră presupune o anumită îndrăzneală. Nu, domnule, patronul ştia, a ştiut-o de totdeauna, că exista o tagmă întreagă de tipi primejdioşi, răspîndiţi pe

tot cuprinsul Statelor Unite, care pîndeau prilejul să-l doboare. Aflase, cred, în oarecare măsură că unii dintre aceștia erau cu siguranță pe urmele lui. Ceea ce mă dezorientează cu totul e însă faptul că nu înțeleg de ce nu a încercat niciodată să se ferească și de ce s-a pus la dispoziția lor, cum a făcut-o ieri dimineață în grădină, expunîndu-se pur și simplu, cum s-ar spune, să fie asasinat.

Bunner tăcu și, cîteva clipe, cei doi oameni stătură fără să scoată o vorbă, cu sprîncenele încruntate, în timp ce fumul se ridica din țigările lor în rotocoale albăstrui. În sfîrșit, Trent se ridică.

— Teoria dumneavoastră e cu totul nouă pentru mine — vorbi el. E absolut rațională; acum trebuie doar să verificăm dacă se adaptează bine la toate faptele. Nu trebuie să vă fac dezvăluiri în legătură cu misiunea încredințată mie de ziarul care m-a angajat, totuși vă pot spune: sînt convins că Manderson a fost asasinat cu premeditare și cu o extraordinară iscusință. Vă sînt foarte recunoscător. Vom mai vorbi despre asta — adăugă el, uitîndu-se la ceas și încheind: Sînt așteptat de cîtva timp de un prieten. Pornim?

— Ora două! strigă Bunner, privindu-și și el ceasul, după ce se ridică de pe scara mașinii. În bătrînul New York acum e ora zece dimineața. Nu cunoașteți Wall Street-ul, domnule Trent. Ei bine! Să nădăjduim că nici eu, nici dumneavoastră nu vom vedea vreodată ceva care să se asemene mai mult cu infernul ca tumultul dezlănțuit în Wall Street în clipa aceasta.

Capitolul VII

DOAMNA ÎN DOLIU

Valurile mării se spărgeau cu furie de picioarele falezei; briza sufla, și soarele îneca uscatul cu o lumină dătătoare de viață, revărsînd-o din cerul albastru, acoperit de norișori albi. Pe vremea aceasta minunată pentru tărîmurile engleze, Trent, care nu dormise prea bine, coborî înainte de ora opt spre un mic bazin de apă format de stînci, care-i fusese recomandat, și se cufundă în apa limpede. Înotă vreme de zece minute printre steiurile masive, cenușii, pînă în larg, luptînd cîtva timp împotriva unui curent cu direcția spre țărm, apoi se întoarse la refugiul său, înviorat și împrospătat. Zece minute mai tîrziu urca din nou faleza și, alungînd deocamdată dezgustul adînc provocat de ancheta de care trebuia să se ocupe, făurea proiecte pentru dimineața aceea.

Era ziua anchetei — a doua zi după sosirea sa la Marlstone. Nu făcuse mari progrese în dezlegarea misterului după ce se despărțise de Bunner pe drumul spre Bishopsbridge. În după-amiaza din ajun, se plimbase cu Cupples, pornind de la han spre oraș; cumpărase cîteva lucruri într-o farmacie, apoi stătuse de vorbă, în secret, cu un fotograf; după aceea expediase o telegramă cu răspuns plătit și luase cîteva informații de la centrala telefonică. Vorbise foarte puțin despre anchetă cu Cupples, care nu se arătase de loc curios. De altfel, Trent nu-i spusese nimic despre rezultatele cercetărilor sale și nici

despre demersurile întreprinse. După ce se înapoiase de la Bishopsbridge, detectivul amator scrisese o lungă relatare pentru ziarul *Record* şi o încredinţase corespondentului local al ziarului s-o expedieze, acesta simţindu-se mîndru de misiunea lui. După aceea, luase cina cu Cupples şi-şi petrecuse restul serii singur, pe verandă, cufundat în gînduri.

În dimineaţa aceasta, în vreme ce urca pe faleză, îşi spunea că nu avusese niciodată un caz mai neplăcut sau care să-i fi dat atît de mult de furcă. Cu cît se gîndea mai adînc la el în lumina aurie a razelor de soare şi a acestei zile noi, cu atît i se părea mai complicat şi mai tenebros. Bănuielile şi aproape tot ceea ce ştia îi frămîntaseră creierul, provocînd mereu alte întrebări şi alungîndu-i somnul; şi acum, scăldat în aerul curat şi în lumina orbitoare, cu trupul şi spiritul împrospătat de puritatea sălbatică a mării, vedea şi mai limpede adînca vinovăţie în care credea şi era şi mai dezgustat de mobilul pe care-l bănuia. Dar acum, cel puţin zelul şi instinctul său de vînător se treziseră din nou. El nu va căruţa şi nu va fi îngăduitor cu nimeni; nici un considerent nu-l va împiedica să-l demaşte pe adevăratul vinovat. Nădăjduia că în cursul zilei, plasa pe care o întinsese pentru a-l prinde se va strînge. Dar mai avea de lucru în dimineaţa aceea; şi aştepta cu o vie nerăbdare, deşi nu cu prea mari speranţe, răspunsul la telegrama pe care o lansase ca pe o rachetă cu o zi mai înainte.

Cărarea ce ducea la hotel şerpuia pe coama falezei şi, apropiindu-se de un loc — o parte a falezei prăbuşită de mai multă vreme — pe care-l observase pe cînd înota, Trent înaintă pînă la marginea ei şi se uită în jos, ca să urmărească mai îndeaproape

cele mai frumoase și mai delicate figuri desenate de apă — și anume valurile mici ce se sparg de stînci sălbatice. Dar nu văzu nici o stîncă. La cîțiva pași sub el, faleza se prelungea, devenind o platformă mare și puțin accidentată, de mărimea unei camere spațioase, acoperită cu o iarbă deasă și mărginită din trei părți de pereți abrupți. Acolo, aproape de marginea falezei, care se întrerupea brusc, o femeie, cu brațele de după genunchi, cu ochii pironiți pe norul prelung de fum al unei nave ce se îndepărta, părea că visează.

Lui Trent care se obișnuise, datorită carierei lui, să trăiască îndeosebi prin senzațiile sale vizuale, această femeie i se păru că întruchipează cel mai frumos tablou pe care-l contemplase vreodată. Chipul ei de o paloare mată, îmbujorat ușor de sărutarea lină a vîntului, îi dezvăluia lui Trent un profil de o regularitate delicată, lipsit de orice asprime; totuși, sprîncenele negre, curbate pînă în punctul unde aproape se uneau, îi dădeau, în starea de odihnă, un aspect oarecum sever, dezmințit în chip ciudat de liniile șerpuitoare ale gurii. Trent își spuse că absurditatea sau ridicolul unui îndrăgostit, care ar scrie sonete, cîntînd sprîncenele iubitei sale, ar fi dezmințite de frumusețea unor sprîncene ca cele pe care le vedea acum. Tînăra femeie avea un nas drept și fin, lung pînă la linia atenuării frumuseții, făcînd o minte trează să regrete că nu poate admira cu acest prilej și un vîrf de nas puțin în vînt. Pălăria ei zăcea în apropiere, pe iarbă, și briza vioaie se juca în părul său negru și des, suflînd spre spate cele două șuvițe mari — care altfel i-ar fi acoperit o bună parte din frunte — și fluturînd nenumărate bucle mici din

părul adunat la spate. Femeia era îmbrăcată din cap pînă-n picioare în negru; de la pantofii de piele de căprioară pînă la pălăria de pe iarbă; de la picioare pînă la gîtul gol, veşmintele de stofă neagră, mată, şi tot ceea ce purta erau de calitate şi-i veneau bine. Se observa cu uşurinţă din aspectul ei delicat şi visător — aşa cum o vedea el — că această femeie poseda arta desăvîrşită de a se îmbrăca bine — cea mai veche dintre arte — oferind privirilor o siluetă admirabilă, datorită frumuseţii trupului, acum atît de fermecător curbat în poziţia lui, cu genunchii strînşi de braţele înlănţuite. În felul ei de a se îmbrăca ghiceai preferinţa pentru eleganţa franţuzească şi cum stătea aşa întruchipa o siluetă foarte modernă. Iar dacă cineva i-ar fi privit chipul, ar fi descoperit în el strălucirea şi triumful tuturor fiinţelor viguroase care înfruntă în primăvara fiecărui an soarele, vîntul şi marea. Îşi mai putea da seama şi de feminitatea ei atît de pură şi puterincă, atît de sigură — inconştient — de sine însăşi, lucru atît de rar la o englezoaică şi cu atît mai rar la o americană.

Trent nu se oprise decît o clipă, surprins de imaginea femeii în negru, apoi îşi continuase drumul, sus, pe creasta falezei, spiritul lui viu înregistrînd viziunea neaşteptată în cele mai mici amănunte. În vremea asta, creierul său pătrunzător şi activ sesizase şi gustase amănuntele de mai sus cu promptitudinea aceea săgetătoare care-i uimea pe oamenii cu un spirit mai domol; faptul că o contemplase atît, dovedea că fusese aproape orbit de această apariţie. Acum, emoţia estetică, trează, şi entuziasmul, îi dublau capacitatea simţurilor. Acest tablou i se înti-

părise în memorie în cîteva clipe ca să nu se mai șteargă niciodată.

Cum trecea prin iarbă, nu prea departe de ea, fără să facă nici cel mai mic zgomot, femeia, singură cu gîndurile ei, se mișcă brusc; își desprinse mîinile fine din jurul genunchilor, își destinse membrele și trupul cu o grație felină, apoi ridică încet capul și-și întinse brațele, cu degetele răsfirate și curbate, ca și cum voiau să cuprindă întreaga frumusețe și vigoare copleșitoare a dimineții. Acest gest nu putea să însemne decît manifestarea dorului de libertate, de expansiune, a unui suflet hotărît să trăiască, să meargă înainte și să se bucure de fericire.

Trent o văzu astfel o clipă, trecînd prin dreptul ei, apoi nu-și mai întoarse privirea. Își dădu seama imediat cine trebuie să fi fost și i se păru că o perdea întunecată se lăsase între el și lumina zilei.

*
* *

În timpul micului dejun de la hotel, domnul Cupples constată că Trent nu prea era înclinat să vorbească, acesta scuzîndu-se că avusese o noapte de insomnie. Domnul Cupples, dimpotrivă, era vioi ca o pasăre.

Perspectiva anchetei părea că-l însuflețise. El îi ținu lui Trent o adevărată prelegere despre istoricul acelui tribunal foarte vechi și atît de ocupat odinioară, denumit Curtea procurorului regal, și făcu vreo cîteva observații în legătură cu libertatea de invidiat a procedurii sale, fără să contrazică nici normele de drept, nici jurisprudența. Apoi începu să vorbească despre cazul ce urma să fie examinat de tribunal chiar în dimineața aceea.

— Cînd m-am dus după cină la *White Gables*, Bunner mi-a expus teoria sa asupra crimei. E un tînăr demn de atenție, Trent. Uneori vorbește încîlcit, dar sînt convins că e un temeinic cunoscător al societății, lucru cu totul neobișnuit pentru un tînăr de vîrsta lui. De altfel, faptul că Manderson făcuse din el principalul său ajutor vorbește de la sine. Se pare că ține piept cu o mare energie încurcăturilor financiare provocate de moartea patronului său și mi-a dat sfaturi foarte înțelepte cu privire la acțiunile ce trebuiesc întreprinse în interesul lui Mabel și cele mai bune măsuri de luat pînă cînd clauzele testamentului vor intra în vigoare. Ca urmare, m-am simțit mult mai puțin înclinat decît aș fi fost poate altfel să privesc ca artificială ipoteza lui despre o vendetă a salariaților. Cînd l-am întrebat, a fost în stare să-mi povestească o mulțime de cazuri, în care felurite atacuri, de cele mai multe ori izbutite, au fost îndreptate împotriva vieții celor ce-și atrăseseră dușmănia puternicelor organizații ale salariaților. Trăim, într-adevăr, într-o epocă teribilă, scumpul meu prieten. Cred că nu există o perioadă asemănătoare în istorie, cînd disproporția dintre elementele materiale și morale ale societății să fi fost mai mare sau atît de amenințătoare pentru stabilirea structurii sociale. Dar nicăieri, după părerea mea, perspectivele nu sînt atît de întunecate ca în Statele Unite.

— Credeam — zise Trent, nepăsător — că puritanismul e acolo tot atît de puternic ca și nebunia de a cîștiga bani.

— Observația dumitale — răspunse Cupples, cu cel mai mare umor de care era în stare — nu sprijină cu nimic ceea ce dumneata numești puritanism, un

termen mai degrabă convențional decît precis. Nu e nevoie să-ți amintesc că a fost creat pentru a denumi o categorie de englezi care năzuiau să înlăture din slujbele și ritualul religiei lor anumite elemente socotite demne de dispreț. Observația dumitale este totuși cît se poate de nimerită, și temeinicia ei e foarte bine dovedită de cazul lui Manderson însuși, care avea, după cîte știu, virtutea purității, a abstinenței și a cumpătării în forma ei cea mai evidentă. Nu, Trent, există alte aspecte, chiar mult mai valoroase, printre factorii morali de care vorbesc; în cadrul naturii noastre vremelnice, cu cît ne ocupăm mai mult de complexitatea tehnicii pe care știința o pune în mîinile noastre, ne rămîne mai puțină vigoare pentru dezvoltarea țelurilor sacre ale umanității existente în ființa noastră. Mașinile agricole au scos din uz sărbătoarea secerișului cu clacă. Mijloacele de transport mecanic au desființat hanurile de odinioară, sau ceea ce era mai frumos la ele. Nu e nevoie să înmulțesc exemplele. Concepția pe care ți-o exprim acum — urmă domnul Cupples, întinzînd foarte liniștit puțin unt pe o felie de pîine prăjită — e privită ca fundamental greșită de mulți dintre cei ce gîndesc în general ca și mine despre temeiurile mai adînci ale vieții, însă eu, spre deosebire de dînșii, sînt absolut convins de adevărul ei.

— Ar fi cazul s-o exprimăm sub formă epigramatică — zise Trent ridicîndu-se de la masă. Dacă am izbuti s-o cristalizăm în cîteva formule dibace, cum ar fi: „Jos cu papistașii!“ sau: „Afară cu străinii!“, am găsi mulți oameni care să intre-n foc pentru ele. Dar mi se pare că voiai să te duci la *White Gables* înainte de anchetă. În acest caz, tre-

buie să pleci, ca să te poți întoarce la timp pentru ședința tribunalului. Trebuie să merg și eu acolo, așa că, dacă vrei, putem face drumul împreună. Așteaptă-mă numai o clipă să dau fuga să-mi iau aparatul de fotografiat.

— Desigur — răspunse Cupples.

Numaidecît după aceea plecară împreună, pe căldura mereu crescîndă a dimineții de vară. Acoperișul proprietății *White Gables,* o pată sumbră de un roșu mat pe fondul copacilor cu coroana de culoare verde închis, se armoniza bine cu starea de spirit a lui Trent. Se simțea greoi, tulburat și trist. Nu ar fi voit în ruptul capului ca lovitura care o va izbi, poate, pe ființa radioasă de frumusețe și dornică de viață văzută în dimineața aceea să fie dată de mîna lui. Un simțămînt de cavalerism, poate exagerat, rămăsese în firea lui Trent din primele norme de conduită învățate de la mama sa; dar în momentele acelea groaza de a strivi o ființă atît de fermecătoare era expresia atît a unui artist cît și a unui gentleman. Pe de altă parte, putea să-și lase ancheta fără nici un rezultat? Dar importanța cazului i se părea atît de mare, încît gîndul unui eșec îl înspăimîntă tot atît de mult. Niciodată nu se ocupase de un caz atît de neobișnuit și avea convingerea că numai el singur descoperise adevărul. Așadar, își puse în gînd să nu lase ziua aceea să se scurgă fără să afle dacă nu cumva ceea ce credea făcea parte din domeniul închipuirii. Era gata să-și calce în picioare remușcările pînă în clipa cînd va fi absolut sigur că avea motive să le aibă. În dimineața aceea, ar putea să se lămurească definitiv.

Cînd Trent și Cupples intrară pe poarta de unde se așternea aleea principală, îi văzură pe Marlowe și Bunner stînd de vorbă înaintea ușii de la intrare. În penumbra portalului se afla doamna în negru.

Ea îi zări și veni cu un aer grav să-i întîmpine pe peluză, cu un mers cum și-l închipuise Trent — drept și armonios, cu o ușoară legănare. Cînd Cupples i-l prezentă pe Trent, ea îl fixă cu bunăvoință cu ochii ei negri cu sclipiri aurii. Pe chipul palid, parcă purtînd o mască a deznădejdii, nu mai descopereai nici urmă de emoție ce păruse că-l aureolează pe faleză. Ea rosti formulele de rigoare, cu o voce gravă și monotonă. După ce-i spuse cîteva cuvinte unchiului ei, se întoarse din nou spre Trent.

— Nădăjduiesc că veți izbuti să găsiți vinovatul — zise dînsa, cu vocea gravă. Credeți că ve-ți reuși?

În clipa cînd pronunță aceste cuvinte, Trent și luă o hotărîre. El răspunse:

— Cred că da, doamnă Manderson. După ce-mi voi termina cercetările, vă voi ruga să-mi acordați o întrevedere, ca să vorbim despre acest caz. Va fi poate necesar să vă consult, înainte de a publica faptele în ziar.

Ea păru curioasă, și în ochi îi apăru o expresie trecătoare de melancolie.

— Dacă va fi nevoie, fără îndoială că va trebui să procedați astfel — zise ea.

Trent șovăi tocmai cînd se pregătea să vorbească din nou. Își aduse aminte că tînăra femeie nu voise să-i repete și lui ceea ce-i declarase inspectorului Murch, ba chiar își exprimase dorința de a nu fi de loc interogată. Cu toate acestea, el își dădu seama că ar fi vrut să-i mai audă vocea și s-o privească mai

îndelung; însă chestiunea de care trebuia să-i vorbească îl tulbura cu adevărat: era un amănunt care nu se potrivea nicăieri în tot eşafodajul făurit de el în legătură cu acest caz. Se putea foarte bine ca doamna Manderson să explice printr-un singur cuvînt acest amănunt pe care altcineva nu l-ar fi putut lămuri. Se înarmă deci cu tot curajul său.

— Aţi fost atît de binevoitoare — zise Trent — să-mi îngăduiţi să cercetez toată casa, făcîndu-mi toate înlesnirile pentru clarificarea cazului, încît îmi iau curajul să pun una sau două întrebări, la care cred că nu veţi refuza să răspundeţi. Pot s-o fac?

Ea îl privi cu un aer plictisit.

— Ar fi absurd din partea mea să refuz. Întrebaţi-mă, domnule Trent!

— Numai o întrebare — spuse acesta cu însufleţire. Am descoperit că soţul dumneavoastră a scos de curînd o foarte importantă sumă de bani de la banca sa din Londra, pe care o păstra aici. Această sumă e încă neatinsă. Ştiţi de ce a făcut asta?

Doamna Manderson îl privi uimită.

— Nu pot să-mi explic — răspunse ea. Nu ştiam că retrăsese această sumă de la bancă şi sînt foarte surprinsă auzind asta!

— De ce sînteţi atît de surprinsă?

— Credeam că soţul meu avea foarte puţini bani în casă. Duminică seara, chiar înainte de a pleca cu maşina, a venit să mă vadă în salon, unde mă aflam. Părea enervat din cine ştie ce cauză şi m-a întrebat dacă nu-i pot împrumuta pînă a doua zi cîteva bancnote sau chiar aur. M-a mirat cererea lui, fiindcă nu rămînea niciodată fără bani; în general, avea asupra sa totdeauna cel puţin o sută de lire.

Am deschis scrinul meu şi i-am dat tot ceea ce posedam, cam treizeci de lire.

— Şi nu v-a explicat de ce-i trebuiau?

— Nu. I-a pus în buzunar şi după aceea mi-a spus că domnul Marlowe îi convinsese să facă împreună o plimbare cu maşina sub clar de lună şi la întoarcere spera să doarmă bine. După cum poate ştiţi, de obicei avea insomnii. Apoi a plecat cu Marlowe. Mi s-a părut ciudat că avea nevoie de bani tocmai duminică seara, dar am uitat repede această întîmplare şi mi-am amintit de ea abia acum, cînd m-aţi întrebat.

— E ceva ciudat în toate astea, fără-ndoială — murmură Trent, privind în gol.

Cupples rămase cu nepoata sa, ca să vorbească despre pregătirile pentru anchetă, şi detectivul se îndreptă spre Marlowe, care se plimba încet pe peluză. Tînărul păru că se simte uşurat, vorbind despre ancheta apropiată. Deşi părea încă nervos şi obosit, descrise cu un oarecare umor plin de nepăsare solemnitatea cu care se comportă poliţia locală şi aerele de importanţă ale doctorului Stock. Trent îndrumă treptat conversaţia spre problema crimei, şi Marlowe deveni imediat foarte grav.

— Bunner mi-a împărtăşit teoria lui — zise el, cînd Trent aminti de ipoteza americanului. Dar nu m-a convins, fiindcă nu lămureşte unele din faptele cele mai curioase. Am trăit însă destul timp în Statele Unite, ca să ştiu că o astfel de răzbunare tainică şi melodramatică nu e imposibilă. Ea redă un aspect caracteristic al unor anumite secţii ale asociaţiilor profesionale de acolo. Americanilor le place

asta, şi au talent pentru astfel de treburi. Aţi citit „Huckleberry Finn", de Mark Twain?

— E ca şi cum m-aţi întreba dacă ştiu cum mă cheamă! exclamă Trent.

— Ei bine, cred că trăsătura cea mai caracteristică din această epopee americană este urzirea de către Tom Sawyer a unui plan foarte complicat şi romantic, care cere un timp îndelungat, pentru a înlesni fuga negrului Jim, lucru ce se putea face cu uşurinţă în douăzeci de minute. Ştiţi foarte bine cît de mult le plac lor lojile francmasonice şi confreriile. Fiecare club dintr-un colegiu are insignele şi costumele sale secrete. Aţi auzit, fără îndoială, vorbindu-se despre mişcarea cu caracter politic *Know nothing*[1] şi despre Ku-klux-klan. Apoi amintiţi-vă de tirania ca de roman foileton exercitată de Brigham Young în statul Utah, mergînd pînă la vărsarea de sînge. Fondatorii statului mormon făceau parte din cea mai pură spiţă de ianchei din America; şi ştiţi cum s-au purtat. Toate aparţin aceleiaşi trăsături morale. Americanii fac haz de ea, dar eu o privesc cu o mare seriozitate.

— Această trăsătură morală capătă fără îndoială un aspect foarte urît — zise Trent — cînd ea se îmbină cu crima, cu viciul şi chiar numai cu belşugul. În general, însă, am un respect nemărturisit pentru oamenii hotărîţi să ducă o viaţă interesantă şi frămîntată, în ciuda civilizaţiei. Totuşi, pentru a ne reîntoarce la ceea ce ne interesează, credeţi cumva că starea mintală a lui Manderson a fost influenţată

---

[1] „Să nu se afle nimic". Partid politic din S.U.A. între anii 1854 şi 1856.

într-o oarecare măsură de o asemenea amenințare, așa cum crede Bunner? De pildă, pare foarte ciudat faptul că v-a trimis la Southampton în toiul nopții.

— Era ora zece, ca să fiu exact — îl corectă Marlowe. Dar trebuie să știți că, chiar dacă m-ar fi scos din pat la miezul nopții, nu aș fi fost prea mirat. Felul lui de a fi se încadrează în ceea ce vorbeam. Manderson avea o înclinare puternică, gustul național american pentru procedee dramatice. Era destul de mîndru de faima sa binemeritată de a da lovituri neprevăzute și de a merge la țintă cu o spontaneitate neînduplecată, învingînd toate condițiile potrivnice. El se hotărîse pe neașteptate să afle o noutate de la omul acela, Harris...

— Cine este Harris? îl întrerupse Trent.

— Nu știe nimeni. Nici Bunner n-a auzit vreodată de el și n-are habar despre ce afacere era vorba. Tot ceea ce știu este că atunci cînd m-am dus la Londra săptămîna trecută, ca să mă ocup de diferite treburi, domnul Manderson mi-a cerut să rețin pentru un anume George Harris o cabină pe pachebotul care a plecat luni. Se pare că Manderson a simțit deodată nevoia să afle știri de la Harris, care aveau, pesemne, un caracter prea secret pentru a fi telegrafiate; și cum nu aveam nici un tren convenabil, am fost trimis acolo așa cum ați aflat.

Trent aruncă o privire în jurul său, ca să se convingă că nu îi aude nimeni, apoi se întoarse cu un aer grav către Marlowe:

— Vă voi comunica ceva despre care cred că nu știți — spuse el calm. Martin a prins cîteva vorbe de la sfîrșitul convorbirii dintre dumnea-

voastră și Manderson în grădină, înainte de a pleca împreună cu dînsul în plimbarea cu mașina. El l-a auzit pe Manderson zicînd: „Dacă Harris e acolo, fiecare moment e important". Acum, domnule Marlowe, dumneavoastră știți foarte bine care e misiunea mea aici. Am fost trimis să fac o anchetă și nu trebuie să vă supere ceea ce vă voi cere. Aș vrea să vă întreb dacă mai susțineți totuși, și după ce ați aflat ceea ce a auzit Martin, că nu știți despre ce afacere era vorba.

Marlowe clătină din cap.

— Vă asigur că nu știu absolut nimic. Întrebarea nu mă supără de loc, e foarte firească. I-am povestit deja inspectorului Murch cum s-a desfășurat convorbirea. Manderson mi-a declarat deschis că nu poate să-mi spună despre ce afacere e vorba. Voia numai să-l găsesc pe Harris și să-i comunic că patronul dorea să afle cu orice preț cum mai stau lucrurile și să-i aduc o scrisoare sau un mesaj din partea lui. Mi-a mai spus că Harris s-ar putea să nu vină, însă dacă vine, să mă grăbesc, fiindcă fiecare moment e important. Acum știți și dumneavoastră tot atît de multe ca și mine.

— Această convorbire s-a petrecut înainte ca el să-i fi comunicat soției sale că-l veți duce la o plimbare cu mașina sub clar de lună. Mă întreb: de ce a ținut atît de mult să ascundă misiunea dumneavoastră?

Tînărul făcu un gest de descurajare.

— De ce? Nici eu nu pot ghici mai multe decît dumneavoastră.

— De ce s-a ascuns de doamna Manderson — murmură Trent ca pentru sine, cu ochii în pămînt. Apoi,

ridicînd capul, îl privi pe interlocutorul său drept în ochi.

— Și de Martin s-a ascuns — adăugă celălalt, liniștit. Și lui i-a spus același lucru.

Trent arătă cu o mișcare bruscă a capului că terminase cu această chestiune. Apoi scoase din buzunarul interior al hainei un portofel din care trase două foi de hîrtie mici și imaculate.

— Uitați-vă la aceste două foi de hîrtie, domnule Marlowe — zise el. Le-ați mai văzut vreodată pînă acum? Aveți vreo idee de unde provin? adăugă dînsul, în timp ce Marlowe luă cîte una în fiecare mînă și le examină curios.

— S-ar părea că au fost tăiate cu un cuțit sau cu foarfecele dintr-o mică agendă a acestui an, din paginile lunii octombrie — remarcă Marlowe, privindu-le pe ambele părți. Nu văd nimic scris pe ele. Nu cunosc pe nimeni aici care să aibă o astfel de agendă. Dar ce-i cu ele?

— Poate că nu reprezintă mare lucru — murmură Trent cu îndoială. Dar se înțelege că oricine din această casă ar putea avea o astfel de agendă, fără ca dumneavoastră să știți. De altfel, nu mă așteptam de loc să fiți în stare a arăta precis de unde vin aceste foi; aș fi fost într-adevăr mai mirat dacă ați fi putut-o face.

Tăcu, fiindcă doamna Manderson venea spre ei.

— Unchiul meu crede că ar trebui să plecăm — zise ea.

— Eu voi pleca înainte cu domnul Bunner — spuse Cupples, cînd se apropie. Trebuie să ne ocupăm de cîteva chestiuni cît se poate de curînd. Vrei să

vii după noi împreună cu acești doi domni, Mabel? Înainte de a ajunge la procuror, vă așteptăm.

Trent se întoarse către tînăra femeie.

— Cred că doamna Manderson mă va scuza — vorbi el. În realitate, am venit aici azi-dimineață ca să descopăr anumite detalii pe care am crezut că le voi găsi. Nu mă gîndesc să asist la ancheta procurorului.

Ea îl privi cu o totală indiferență.

— Bineînțeles, domnule Trent, faceți numai ceea ce doriți. Ne bizuim cu toții pe dumneavoastră. Domnule Marlowe, dacă vreți să mă așteptați, voi fi gata în cîteva clipe.

Doamna Manderson dispăru în casă. Unchiul ei și pornise împreună cu americanul spre garajul parcului.

Trent se uită drept în ochii lui Marlowe.

— Iată o femeie minunată! zise el cu un ton grav.

— O spuneți fără s-o cunoașteți — replică Marlowe cu același ton. E mai mult decît atît.

Trent nu răspunse. Își întorsese privirea peste cîmp, spre mare. Tăcerea fu întreruptă deodată de un zgomot provocat de niște pantofi cu blacheuri. Pe drumul dinspre hotel, la o mică depărtare apăru un băiat, venind spre ei. Ținea în mînă nu plic galben — fără îndoială, o telegramă. Trent îl urmări cu o privire nepăsătoare, pe cînd acesta trecea pe lîngă Cupples și Bunner și se întoarse spre Marlowe.

— Îngăduiți-mi să vă întreb ceva fără nici o legătură cu restul — zise el. Ați studiat la Oxford?

— Da — încuviință tînărul. Dar de ce mă întrebați?

— Oh! Voiam numai să știu dacă am ghicit. Poți să ghicești de multe ori universitatea la care a urmat cineva, nu-i așa?

— Da, se poate — încuviinţă Marlowe. Toţi oamenii au fără îndoială un aer caracteristic. Chiar dacă nu aş fi ştiut, aş fi spus că dumneavoastră, de pildă, vă ocupaţi cu arta.

— De ce? Port părul prea lung?

— Oh, nu! Doar fiindcă priviţi oamenii şi lucrurile ca artiştii, cu un ochi care trece fără şovăire de la un detaliu la altul, mai degrabă studiindu-le decît pentru a le privi pur şi simplu.

În clipa aceea, băiatul ajunse lîngă ei gîfîind.

— O telegramă pentru dumneavoastră — îi spuse el lui Trent. A sosit chiar acum.

Detectivul rupse plicul, murmurînd o scuză, şi, citind-o, ochii lui se luminară atît de vizibil, încît, văzîndu-l, chipul obosit al lui Marlowe se destinse într-un zîmbet.

— Probabil că sînt veşti bune — murmură Marlowe aproape pentru sine.

Trent îi aruncă o privire inexpresivă.

— Nu este propriu-zis o veste — spuse el. Mi se confirmă numai că o altă ipoteză a mea este exactă.

Capitolul VIII

ANCHETA

Procurorul regelui îşi dădea foarte bine seama că pentru o zi întreagă din viaţa sa de magistrat de provincie era centrul de atracţie al tuturor şi luase prin urmare hotărîrea de a se arăta demn de această faimă trecătoare. Era un bărbat corpolent, vesel, care arăta un mare interes pentru aspectele dramatice ale profesiunii sale; vestea morţii miste-

rioase a lui Manderson, petrecută în circumscripția de sub jurisdicția sa, îl făcuse să fie cel mai fericit procuror regal din Anglia. Era înzestrat cu un remarcabil talent de a prezenta faptele unui proces, întărit de un deosebit belșug de cuvinte emoționante, în așa fel încît modela jurații ca pe o bucată de argilă și masca uneori cu o rară iscusință o interpretare îndoielnică a normelor de procedură.

Curtea s-a întrunit într-o cameră lungă, nemobilată, care fusese anexată de curînd la hotel și era destinată a fi sală de bal sau de concert. Pe primele rînduri ale fotoliilor pusese stăpînire un regiment de reporteri, iar cei care urmau să fie audiați ca martori ocupau scaunele dintr-o parte a mesei procurorului, de cealaltă parte stînd jurații, pe două rînduri, cu părul pomădat, simulînd o atitudine degajată. Un public pestriț ocupa restul sălii și asculta într-o liniște respectuoasă formalitățile de deschidere a ședinței. Ziariștii, obișnuiți cu astfel de ceremonii, sporovăiau între ei. Cei care-l cunoșteau pe Trent din vedere le spuneau celorlalți colegi că nu se afla în sală.

Primul martor a fost doamna Manderson, care a stabilit identitatea celui asasinat. Apoi procurorul, după cîteva întrebări în legătură cu sănătatea și antecedentele celui decedat, îi ceru să povestească amănunțit ultima convorbire pe care o avusese cu soțul ei. Procurorul dovedi față de doamna Manderson, în decursul depoziției acesteia, simpatia pe care o simțea orice om pentru această femeie îndoliată. Înainte de a vorbi, ea își ridică voalul negru și des, și paloarea accentuată a chipului ei, precum și calmul său desăvîrșit făcură o deosebită senzație. Nu

lăsa o impresie de asprime, ci simțeai din capul locului neobișnuita ei feminitate; și nici enigmatică nu părea. Se vedea însă limpede că avea un caracter viguros, datorită căruia își putea stăpîni emoția de a se afla în situația aceasta. O dată sau de două ori, în timp ce vorbea, își șterse ochii cu batista, dar vocea ei rămase gravă și clară pînă la sfîrșitul depoziției.

Povestea că Manderson urcase în dormitorul lui duminică seara, la ora sa obișnuită de culcare. Camera acestuia era de fapt o cameră de toaletă anexată dormitorului ei, comunicînd cu el printr-o ușă de obicei deschisă în timpul nopții. Atît camera de toaletă cît și dormitorul ei aveau uși spre coridor. Soțului său îi plăcuse de totdeauna să aibă o cameră de dormit mică și mobilată cît mai simplu. Cînd Manderson intrase în odaia lui de culcare, ea dormea, dar se trezise pe jumătate, cum se întîmpla adesea cînd soțul ei aprindea lumina în dormitorul lui. Chiar îi și vorbise. Nu-și mai amintea bine de vorbele ei, fiindcă era buimacă de somn, dar își adusese aminte că Manderson urma să se plimbe cu mașina sub clar de lună, și-l întrebase dacă făcuse o plimbare frumoasă și cît era ceasul. Îl întrebase de ceas fiindcă avusese impresia că dormise prea puțin și se așteptase ca soțul ei să vină mai tîrziu la culcare. La întrebarea ei, Manderson răspunsese că era unsprezece și jumătate și că-și schimbase proiectul în privința plimbării cu mașina.

— V-a spus de ce-și schimbase proiectul? întrebă procurorul.

— Da. Îmi amintesc foarte bine cuvintele lui, fiindcă... — aici, făcu o mică pauză, stînjenită.

— Fiindcă . . .? stărui cu blîndețe procurorul.

— Fiindcă, de obicei, soțul meu nu prea-mi vorbea despre afacerile sale — răspunse martora, ridicîndu-și capul cu un gest ușor de sfidare. Socotea că lucrurile astea nu m-ar putea interesa, și din cauza asta îmi dădea cît mai puține amănunte despre ele. De aceea am fost foarte surprinsă cînd l-am auzit spunîndu-mi că-l trimisese pe domnul Marlowe la Southampton să-i aducă unele informații importante din partea unei persoane care pleca spre Paris cu pachebotul de a doua zi dimineață. Zicea că domnul Marlowe va parcurge ușor acest traseu dacă nu i se întîmplă cine știe ce accident. Mi-a mai povestit că-l însoțise pe Marlowe în mașină numai o milă sau două; după care se întoarse acasă pe jos, și că plimbarea îi făcuse foarte bine.

— Nu v-a mai vorbit nimic altceva?

— Nimic, după cîte-mi amintesc. Fiind foarte somnoroasă, după cîteva clipe am adormit din nou. Mi-aduc aminte că l-am auzit pe soțul meu stingînd lumina, și atîta tot. Din clipa aceea nu l-am mai văzut în viață.

— N-ați auzit nimic în cursul nopții?

— Nu, nu m-am trezit înainte ca fata din casă să-mi aducă ceaiul în dimineața următoare, la ora opt. Ea a închis ușa de comunicație cu dormitorul soțului meu, așa cum făcea totdeauna și eram convinsă că el dormea încă, deoarece se scula adesea tîrziu, dimineața. Am luat micul dejun în camera mea, și cam pe la ora zece am fost anunțată că s-a găsit cadavrul soțului meu — încheie martora, lăsîndu-și capul în jos și așteptînd să i se îngăduie să se retragă.

Dar i se mai puse o întrebare.

— Doamnă Manderson — zise procurorul, cu aceeaşi voce binevoitoare, în care însă de data aceasta se simţea un accent mai dur — vă voi pune o întrebare destul de neplăcută în aceste triste împrejurări; dar e de datoria mea s-o pun. Este adevărat că relaţiile dumneavoastră din ultima vreme cu soţul decedat nu au mai fost relaţii de încredere şi afecţiune reciprocă?

Tînăra femeie îşi îndreptă trupul, maiestuoasă, uitîndu-se drept în ochii procurorului, cu obrajii îmbujoraţi.

— Dacă această întrebare e necesară — zise ea, rece şi clar — voi răspunde, ca să nu mai rămînă nici un fel de neînţelegere. În ultimele luni, atitudinea soţului meu faţă de mine mi-a pricinuit multă îngrijorare şi mîhnire. Purtarea lui se schimbase foarte mult: se făcuse foarte rezervat şi părea neîncrezător. Îl vedeam mai puţin decît înainte, fiindcă prefera să stea mai mult singur. Nu pot da nici un fel de explicaţie în legătură cu motivele acestei schimbări. Am încercat zadarnic să lupt împotriva ei, am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, în măsura îngăduită de demnitatea mea. Apăruse ceva între noi, nu ştiu ce anume, şi el nu mi-a spus niciodată despre ce este vorba. Mîndria m-a împiedicat să-i cer deschis să mă lămurească; dar m-am străduit să mă port cu dînsul ca totdeauna, în măsura în care-mi îngăduia asta. Cred că nu voi afla niciodată ce anume a avut împotriva mea.

Rostind aceste din urmă cuvinte, vocea martorei începu să tremure, în pofida stăpînirii de sine, ceea ce o făcu să-şi tragă din nou voalul negru pe faţă

și să rămînă dreaptă și nemișcată. Atunci unul dintre jurați îi puse o întrebare, nu fără oarecare șovăire:

— Deci, între dumneavoastră și soțul dumneavoastră, doamnă, nu a avut loc niciodată un schimb de cuvinte mai tari?

— Niciodată.

Cuvîntul fu rostit cu o voce ștearsă, dar toți simțeau că nici un fel de bănuială grosolană nu putea plana asupra purtării unei femei ca doamna Manderson.

Procurorul o mai întrebă dacă știa altceva care ar fi putut să-l tulbure pe Manderson în ultimul timp.

Ea răspunse că nu știa nimic în privința asta. Procurorul anunță interogatoriul terminat, și femeia voalată se îndreptă spre ieșire. Atenția generală, concentrată timp de cîteva minute asupra ei, se întoarse apoi spre Martin, pe care procurorul regal tocmai îl chemase în fața curții.

În clipa aceea Trent, care apăru în pragul ușii, începu să-și croiască drum prin asistență. Dar nu se uită la Martin, ci urmări silueta plăcută a doamnei Manderson, care înainta repede spre el, cu o privire întunecată, printr-un culoar ce se făcuse prin mulțime. Detectivul se dădu deoparte din dreptul ușii, cu un gest ușor de salut, tresărind cînd ea îl strigă pe nume cu o voce stinsă. Atunci o urmă în vestibul.

— Voiam să vă întreb — zise ea cu un glas slab și ciudat de schimbat — dacă vreți să-mi oferiți brațul și să mă conduceți pînă acasă. Nu l-am văzut pe unchiul meu lîngă ușă și am simțit deodată că-mi vine să leșin ... Aerul mă va înviora ... Nu, nu, nu

pot să rămîn aici — adăugă dînsa, cînd Trent o rugă să stea jos. Trebuie să mă duc acasă.

Mîna ei strînse pentru o clipă brațul lui Trent, de parcă, în ciuda slăbiciunii, voia să-l tragă afară, în curte; apoi se sprijini cu toată greutatea pe el și, susținută, cu capul aplecat, se îndepărtă încet de hotel, de-a lungul drumului umbrit de stejari, către *White Gables*.

Trent mergea tăcut, frămîntat de gîndurile care i se involburau în creier, repetînd: „Imbecil! Imbecil!" Tot ceea ce știa numai el, tot ceea ce ghicea și bănuia despre acest caz îi trecu prin minte în goană amețitoare; dar simțea mereu atingerea mîinii tremurătoare a tinerei femei, care se sprijinea de brațul lui, producîndu-i o exaltare ciudată și neașteptată. Se dojenea cu furie, purtînd pe chip masca aceea convențională, de atenție binevoitoare, pe care o arătă tinerei femei pînă în clipa cînd o conduse acasă și o văzu întinzîndu-se pe o canapea din salon. Ridicîndu-și vălul, ea îi mulțumi cu un aer grav și sincer și cu o privire de adevărată recunoștință. Îi spuse că se simțea mult mai bine și că o ceașcă de ceai o va înzdrăveni cu totul. Spera că nu-l reținuse pe Trent de la vreo treabă importantă. Îi era rușine de starea ei și crezuse că va suporta mai bine această încercare, însă nu se așteptase să i se pună ultimele întrebări.

— Mă bucur că nu m-ați auzit — zise ea, cînd el îi spuse că lipsise din sala de ședințe. Dar veți citi fără-ndoială totul în reportajele din ziare. M-a tulburat foarte mult faptul că a trebuit să vorbesc despre chestiunea aceea neplăcută — adăugă dînsa, cu simplitate — și m-am străduit din răsputeri să

nu mă dau în spectacol. Și toți oamenii de lîngă ușă, care aveau privirile ațintite asupra mea! Vă mulțumesc încă o dată că m-ați ajutat la nevoie... Am crezut că pot să v-o cer — încheie dînsa cu un aer straniu, zîmbind obosită.

Trent se retrase cu mîna încă înfiorată de atingerea degetelor reci ale tinerei femei.

Mărturiile personalului de serviciu și depoziția celui care descoperise cadavrul lui Manderson nu oferiseră nimic nou pentru curiozitatea reporterilor. Declarația reprezentantului poliției fu la fel de banală și lipsită de claritate ca de obicei la anchetele unor astfel de cazuri. Spre marea lui mulțumire, Bunner constată că depoziția sa constituie senzația zilei, și ea făcu să fie dată uitării interesanta dezvăluire în legătură cu neînțelegerile casnice, făcută de soția decedatului. El declară în fața curții ceea ce-i spusese și lui Trent. Creioanele rapide ale reporterilor nu scăpară un singur cuvînt din depoziția tînărului american, care apăru după aceea, fără neglijarea nici unei singure fraze, în toate jurnalele de seamă din Marea Britanie și Statele Unite.

În ziua următoare, opinia publică respinse ipoteza unei sinucideri posibile, pe care procurorul, în cuvîntul său final, adresat juraților, socotea că e cazul s-o formuleze, ca urmare a mărturiei doamnei Manderson. Este adevărat, fusese silit să recunoască magistratul, că depoziția doamnei Manderson nu era

în favoarea acestei ipoteze. El arătase foarte clar că în apropierea cadavrului nu fusese descoperită nici o armă.

— Această chestiune, domnilor — spuse el juraților — are o foarte mare importanță. Este, de fapt, concluzia principală pe care trebuie s-o examinați. Ați văzut cadavrul; ați auzit depoziția medicului; totuși, cred că e bine să vă citesc notele pe care le-am luat în legătură cu acest capitol, ca să vă amintesc faptele. Doctorul Stock v-a arătat, voi lăsa deoparte toți termenii medicali, repetînd depoziția în limbajul curent, că după părerea sa, moartea survenise cu șapte-opt ore înainte de a se descoperi cadavrul. El a declarat categoric că moartea a fost pricinuită de o rană provocată de un glonț de revolver, ce intrase prin orbita ochiului stîng, strivindu-l și urmîndu-și drumul pînă la baza creierului, aproape spulberîndu-l. Aspectul exterior al rănii, susține doctorul Stock, nu îngăduie ipoteza unei sinucideri, fiindcă nu există nici o urmă care să arate că arma de foc ar fi fost apăsată pe ochi sau măcar în apropierea lui; totuși, nu e absolut imposibil din punct de vedere fizic ca arma să fi fost descărcată de decedat cu propria lui mînă, la o mică distanță de ochi. Doctorul Stock ne-a mai arătat că nu a fost cu putință ca, după starea în care se afla cadavrul, să se spună cu siguranță dacă se petrecuse ori nu o luptă înaintea morții; în clipa în care medicul a văzut cadavrul și-a dat seama că nu-l mișcase nimeni de cînd fusese descoperit, și trupul neînsuflețit al lui Manderson zăcea într-o poziție care putea foarte bine să fie aceea a unui corp pră-

bușit după ce fusese atins de un glonț de revolver; dar zgîrieturile și zdreliturile de la antebrațe și încheieturile mîinilor păreau a fi recente, și medicul crede că sînt urme de violență.

În legătură cu acest punct — continuă el — cred că nu putem socoti remarcabila depoziție a domnului Bunner ca fără nici o semnificație. Poate că unii dintre dumneavoastră au fost surprinși să audă că în țara sa pot exista riscuri de felul celor descrise prin această mărturie, riscuri pe care le înfruntă de obicei persoanele cu o poziție ca a celui decedat. Pe de altă parte, poate că unii dintre dumneavoastră nu cunosc faptul că în lumea industrială din America nemulțumirile muncitorilor ating adesea o intensitate pe care, din fericire, noi n-o cunoaștem aici, în Anglia. L-am interogat pe martor foarte amănunțit în legătură cu acest punct. În același timp, domnilor, nu vă sugerez în nici un fel să vă însușiți teoria susținută de domnul Bunner pentru explicarea morții lui Manderson. Nu e vorba cîtuși de puțin de acest lucru. Depoziția sa nu face decît să ridice două chestiuni pe care trebuie să le luați în considerare: în primul rînd, se poate susține că, într-o anumită măsură, victima a fost mai amenințată sau mai expusă primejdiei unui atac criminal decît o altă persoană? În al doilea rînd, schimbarea petrecută de curînd în felul său de a fi, așa cum a fost descrisă de martor, îndreptățește ea convingerea că ultimele sale zile au fost întunecate de o mare îngrijorare? Vă rog să vă gîndiți cu toată seriozitatea la aceste două întrebări, înainte de a ajunge la o concluzie asupra celorlalte mărturii.

Cu aceasta, procurorul regelui, exprimîndu-și limpede părerea că domnul Bunner exprimase cea mai valabilă ipoteză, a cerut juriului să delibereze asupra unui verdict.

Capitolul IX

O PISTĂ NOUĂ

— Intră! strigă Trent.

Cupples intră în salonul ocupat de Trent la hotel. Era către seară, în ziua cînd juriul hotărîse, de pe scaun, că Manderson fusese asasinat de una sau mai multe persoane necunoscute. Detectivul, după ce-i aruncă o privire fugară noului venit, examină mai departe cu atenție un obiect dintr-o tavă de developat din metal emailat, pe care o mișca încet la lumina ferestrei. Era tare palid, și după gesturile sale, părea foarte nervos.

— Așază-te pe sofa — îi spuse el — fiindcă scaunele au fost cumpărate de ocazie la o licitație de obiecte aparținînd sfintei inchiziții spaniole, după abolirea ei. Iată un negativ remarcabil — continuă dînsul, ținînd clișeul sus în lumină, cu capul aplecat într-o parte ca să-l aprecieze mai bine. Cred că e destul de bine developat. Să-l lăsăm să se usuce, ca să termin cu corvoada asta.

În timp ce Trent strîngea grăbit de pe masă o mulțime de tăvi, clișee, cutii și sticle, Cupples lua

în mînă cînd un obiect, cînd altul, privindu-le cu o curiozitate plină de naivitate.

— Lichidul ăsta se cheamă hipoeliminator — zise Trent, cînd Cupples scoase dopul de la una din sticle și-i mirosi conținutul. E foarte folositor cînd ești grăbit să obții cît mai curînd un negativ. În orice caz, în locul dumitale, nu l-aș bea. Are calitatea de a elimina hiposulfitul de sodiu și nu m-aș mira dacă ar elimina și ființele omenești.

Printre nenumăratele obiecte de pe șemineu el găsi un loc pentru tot ceea ce adunase, apoi se așeză la masă, în fața lui Cupples.

— Vezi dumneata, calitatea cea mai de preț a unei camere de hotel e că frumusețea ei nu te preocupă și nu te împiedică să lucrezi. Ah, nu e locul unde un creier liniștit ar putea să se lase pradă unor visuri nebunești! Ai mai fost vreodată într-o cameră ca asta, Cupples? Eu am locuit-o pe aceeași de sute de ori. M-a urmărit și am dat de ea ani de-a rîndul pe tot cuprinsul Angliei. M-aș simți dezorientat dacă, din întîmplare, într-un hotel fantastic și îndepărtat mi s-ar da o altfel de odaie. Vezi! Uită-te la fața asta de masă, iată pata de cerneală pe care am făcut-o cînd am ocupat încăperea aceasta la Halifax. Covorul de colo l-am ars cu o țigară la Ipswich și i-am făcut o gaură. Dar văd că au schimbat geamul care acoperea tabloul „Simpatie tainică", pe care l-am spart, aruncînd cu gheata în el la Banbury. În felul acesta de camere lucrez minunat. În după-amiaza de astăzi, de pildă, am lucrat, după anchetă, cîteva negative excelente. Jos e o cameră obscură pe cinste.

— Ancheta! Da, mi-aduc aminte de ceva — zise Cupples, care știa că acest fel de digresiuni pline de fantezie ale lui Trent trădau excitarea nervoasă pricinuită de cercetări și se întreba unde voia să ajungă. Am venit să-ți mulțumesc, scumpul meu prieten, că ai avut grijă de Mabel azi-dimineață. Nu mi-am dat de loc seama că, după depoziție, s-a simțit rău; părea foarte calmă și în realitate chiar e o femeie cu o extraordinară stăpînire de sine. Ceea ce m-a făcut s-o las singură, ca să fiu mai atent la ultimele mărturii, pe care le-am socotit ca importante. A avut noroc că a găsit un prieten ca s-o ajute și-ți e foarte recunoscătoare. Acum se simte iar bine.

Trent, cu mîinile în buzunar, se încruntă ușor, fără să răspundă la această tiradă.

— Trebuie să-ți mărturisesc — spuse el după o scurtă pauză — că atunci cînd ai intrat ajunsesem la partea cea mai interesantă a muncii mele. Spune, ți-ar plăcea să urmărești puțin munca unui detectiv de mare clasă? Este tocmai ceea ce ar trebui să facă bătrînul Murch în clipa asta. Poate chiar c-o face; dar, spre gloria mea, sper, totuși, contrariul. Cu un salt, se ridică de la masă și se duse în camera de dormit. După cîteva clipe se întoarse cu o planșetă mare de desen, pe care se aflau cîteva obiecte felurite. Mai întîi trebuie să-ți prezint lucrușoarele astea — zise, așezîndu-le pe masă. Iată, acesta e un coupe-papier din fildeș; aici vezi două foi tăiate dintr-o agendă, din agenda mea, iar dincoace o sticlă cu apă de gură și o cutiuță din lemn de nuc lustruit. Unele din lucrușoarele acestea trebuie să fie puse la loc, înainte de căderea

nopţii, în camera persoanei de la *White Gables* căreia îi aparţin. Vezi ce om sînt eu, Cupples? Nimic nu mă opreşte. Le-am luat azi-dimineaţă, pe cînd erau toţi plecaţi la anchetă, şi fără îndoială că dacă proprietarul lor ar şti, purtarea mea i s-ar părea destul de ciudată. Acum, Cupples, n-a mai rămas pe planşetă decît un singur obiect. Mi-ai putea spune ce este, fără să-l atingi?

— Desigur — răspunse Cupples, examinînd obiectul cu foarte mare curiozitate. Este un bol obişnuit de sticlă. Pare să fie un bol pentru spălatul degetelor. Nu văd nimic deosebit la el — adăugă dînsul, după cîteva clipe de cercetare amănunţită.

— Nici eu nu văd mare lucru — zise Trent — şi totuşi tocmai asta-i şmecheria. Acum, Cupples, ia flaconul ăsta mare şi scoate-i dopul. Aşa. Recunoşti pudra din el? Cred că în copilărie ai înghiţit kilograme de astfel de pudră. Se dă la copii. I se spune de obicei „Pudră cenuşie“ şi e un amestec de mercur şi calciu. E o invenţie faimoasă. Acum, în timp ce eu ţin bolul aplecat deasupra acestei foi, vrei să torni puţină pudră din flacon, uite, aici... perfect! Nici chiar sir Edward Henry n-ar fi putut manipula pudra cu mai multă pricepere. Văd că ai mai făcut aşa înainte, Cupples. Eşti un expert.

— Ba nicidecum — se împotrivi acesta cu seriozitate, în timp ce Trent turna la loc, în flacon, pudra vărsată. Fii sigur că n-am habar de toate astea. Ce-am de făcut acum?

— Uite, şterge partea pudrată a bolului cu peria de păr de cămilă pe care o vezi. Acum priveşte

bolul. Cu cîteva clipe mai înainte nu ai observat nimic deosebit la el, dar acum observi ceva?

Cupples se apleacă puțin.

— Ce ciudat! exclamă el. Da, se zăresc pe el două amprente mari, cenușii, amprentele unor degete. Mai înainte nu se vedeau.

— Eu sînt Hawkshaw[1] detectivul — remarcă Trent. Ai vrea să auzi o scurtă conferință în legătură cu bolurile de sticlă pentru spălat degetele? Cînd iei unul din ele în mînă, pe el rămîn, timp de zile și chiar luni întregi, amprente, în general invizibile. Mîna omului, chiar absolut curată, nu e niciodată uscată, și uneori, în clipele de mare tulburare, de pildă, e foarte umedă. Ea lasă urme pe orice suprafață netedă pe care o atinge. Or, bolul acesta a fost atins de curînd de cineva cu o mînă destul de umedă. El pudră din nou bolul cu pudra cenușie și continuă: Uite, în partea asta e urma degetului mare, toate urmele fiind foarte clare — vorbea el, fără să ridice vocea, însă Cupples își dădu seama că era foarte emoționat în timp ce examina urmele șterse, de culoare cenușie, continuînd: Asta e fără îndoială amprenta degetului arătător. Nu e nevoie să-l învăț pe un om care cunoaște lumea atît de bine ca dumneata că ea are forma unei spirale răsucite cu două „delta" opuse simetric. Asta de dincoace e amprenta celui de-al doilea deget și constă dintr-o simplă buclă cu cincisprezece linii grupate în jurul unui nucleu. Știu că sînt cincisprezece fără să le număr, fiindcă

---

[1] Personaj popular din drama lui Tom Taylor „The ticket of leave Man".

aceste două amprente se află pe negativul examinat amănunţit de mine — urmă Trent, ridicînd în lumina soarelui într-apus unul din cele două negative şi arătînd amprentele cu un creion. Se pot vedea că sînt identice. Observi bifurcaţia liniilor la protuberanţa asta? Iat-o şi la cealaltă. Există cîteva protuberanţe caracteristice, care l-ar face pe un expert să jure înaintea tribunalului că amprentele de pe bol şi cele pe care le-am fotografiat cu acest negativ au fost lăsate de aceeaşi mînă.

— Dar unde le-ai fotografiat? întrebă Cupples cu ochii măriţi de uimire. Ce înseamnă toate astea?

— Am luat amprente de pe fereastră; se aflau în partea dinăuntru a geamului din stînga, de la dormitorul doamnei Manderson. Deoarece nu am putut lua geamul cu mine, le-am fotografiat după ce am lipit o bucată de hîrtie neagră pe partea cealaltă a lui. În ceea ce priveşte bolul, se afla în camera lui Manderson; în el îşi ţinea milionarul dantura în timpul nopţii. Pe acesta l-am luat cu totul.

— Dar amprentele nu au fost lăsate cumva de degetele lui Mabel?

— Desigur că nu — zise Trent cu hotărîre. Ele sînt de două ori mai mari decît cele pe care le-ar fi putut lăsa degetele tinerei femei.

— Atunci au fost făcute de Manderson?

— Tot ce se poate. Acum vrei să căutăm altele asemănătoare cu acestea? Cred că vom izbuti. Foarte palid şi fluierînd uşor, Trent destupă un alt flaconaş care conţinea o pudră neagră, densă. Asta e negru de fum — explică el. Dacă ţii în mînă cîteva secunde o bucată de hîrtie albă, şi după aceea presari

pe ea afurisita asta de pudră, ea îți va dezvălui amprentele degetelor. El luă grijuliu cu o pensetă una din foile tăiate din agenda sa și o întinse lui Cupples, ca s-o examineze. Pe hîrtia albă nu se vedea nici un fel de urmă. Apoi presără puțină pulbere neagră pe o față a hîrtiei și, întorcînd-o, o pudră și pe cealaltă parte, după care scutură ușor foaia, ca să îndepărteze pulberea de prisos. După aceea i-o întinse tăcut lui Cupples. Pe o parte a hîrtiei apărută foarte distinct, imprimate în negru, aceleași două amprente observate mai înainte pe bol și pe clișeul fotografic. Trent luă bolul și le compară. Pe urmă întoarse hîrtia pe cealaltă parte și văzu replica netă, în negru, a amprentei degetului mare, care fusese imprimată în culoarea cenușie, pe bolul din mîna sa.

— După cum vezi, e vorba de aceeași mînă — zise Trent, rîzînd nervos. Mă așteptam la asta, și acum știu ce înseamnă — urmă el, ducîndu-se la fereastră și pironindu-și privirea afară, în gol. Acum știu — repetă el încet, ca pentru sine. Rostise aceste vorbe cu amărăciune, în timp ce Cupples, nepricepînd nimic, se uită fix timp de cîteva clipe la spatele nemișcat al detectivului.

— Nu înțeleg absolut nimic — mărturisi în cele din urmă Cupples. Am auzit adesea vorbindu-se de știința amprentelor și mă întrebam mereu cum procedează poliția în asemenea situații. Mă interesează foarte mult, dar nu-mi dau seama de loc ce rol ar avea aici amprentele lui Manderson.

— Îmi pare foarte rău, Cupples — zise Trent, întrerupînd brusc alocațiunea meditativă a interlocutorului său și întorcîndu-se iute către masă. Am început

această anchetă, hotărît să înaintăm împreună pas cu pas; dar începînd din clipa aceasta, nu mai pot să-ţi comunic nimic, cel puţin pentru cîtva timp, ceea ce nu trebuie să te facă să crezi că mă-ndoiesc de discreţia dumitale. Cu toate acestea, îţi voi mai dezvălui ceva: am descoperit un fapt care cred că ar avea urmări foarte grave dacă ar fi cunoscut şi de un altul. Deodată, îşi ridică ochii spre Cupples, cu obrazul înăsprit, izbind cu pumnul în masă. Mă aflu într-o situaţie îngrozitoare. Am nădăjduit pînă-n clipa asta, împotriva oricărei raţiuni, să mă înşel. S-ar putea să mă înşel şi acum în deducţiile mele întemeiate pe faptul abia descoperit. Nu există decît un singur mijloc de verificare şi va trebui să am curajul să-l folosesc — urmă el, zîmbindu-i deodată omului nedumerit din faţa sa. Hai! Să mergem mai repede. Nu mă voi mai jelui şi-ţi voi povesti totul de îndată ce voi putea. Dar uite că nu mi-am terminat jocul cu flacoanele de pudră.

Se apropie de masă; se aşeză pe unul din scaunele atît de ponegrite mai înainte şi începu să examineze lama de fildeş a unui coupe-papier. Cupples, stăpînindu-şi uimirea, se aplecă înainte foarte curios, întinzîndu-i lui Trent flaconul cu negru de fum.

Capitolul X

SOŢIA MILIONARULUI

Doamna Manderson stătea la fereastra salonului ei de la *White Gables*, cu ochii la priveliştea de afară, estompată de o ploaie fină şi de ceaţă. Vremea

se schimbase brusc, ceea ce se întîmpla arareori în luna iunie în această parte a Angliei. Dinspre marea întunecată, venind spre cîmpie, se ridicau nori albi; din cerul de un cenuşiu monoton cernea o burniţă măruntă care şfichiuia din cînd în cînd geamurile cu zgomot trist. Tînăra femeie privea, dusă, acest spectacol glacial şi dureros, pe faţă cu o expresie de desperare. Era o zi îngrozitoare pentru o femeie, care se simţea singură, fără nici o ţintă în viaţă.

Deodată, se auzi o bătaie în uşă; ea răspunse „intră", îndreptîndu-şi trupul cu un gest inconştient, cum făcea ori de cîte ori îşi dădea seama că monotonia vieţii o abătuse prea mult. Fata din casă îl anunţă pe Trent, care-şi cerea scuze că vine la o oră atît de matinală, dar spera că doamna Manderson o să-l primească totuşi, fiind vorba de o chestiune foarte importantă. Aceasta dădu ordin să fie introdus şi se duse imediat în faţa unei oglinzi; văzîndu-şi chipul palid se strîmbă de nemulţumire, şi tocmai cînd se întorcea spre uşă, apăru detectivul.

Îşi dădu seama că acesta era schimbat. Obrazul lui purta urmele oboselii provocate de insomnie, şi în locul zîmbetului său obişnuit de voie bună avea un aer prevăzător şi rezervat, pe care intuiţia feminină a doamnei Manderson îl socoti de rău augur.

— Pot să vorbesc fără ocol? întrebă Trent, în timp ce ea îi întindea mîna. Trebuie să prind trenul de amiază spre Bishopsbridge, însă nu pot pleca înainte de a lămuri o chestiune care vă priveşte numai şi numai pe dumneavoastră, doamnă

Manderson. Am lucrat pînă la miezul nopții, și pînă-n zori am meditat. Acum știu ce am de făcut.

— Păreți îngrozitor de obosit — zise ea cu blîndețe. Nu vreți să luați loc? Stați în fotoliul acela care e foarte comod. Bineînțeles că e vorba de groaznica întîmplare de aici și de activitatea dumneavoastră de gazetar. Vă rog să-mi puneți orice întrebare la care credeți că pot răspunde, domnule Trent. Știu că lucrurile vor fi cu atît mai bune pentru mine, cu cît vă voi ajuta să vă faceți datoria. Spuneți că trebuie să-mi vorbiți neapărat; fărăndoială că vă simțiți dator s-o faceți.

— Doamnă Manderson — începu Trent, încet, măsurîndu-și cuvintele. Mă voi strădui din răsputeri ca lucrurile să fie cît mai bune pentru dumneavoastră. Totuși, sînt obligat să fac și lucruri rele pentru dumneavoastră, dar sper că totul va rămîne între noi. Sînteți liberă să răspundeți deschis sau nu la întrebările mele. Dar vă dau cuvîntul meu de onoare că nu voi pune decît întrebările ce-mi vor îngădui să iau o hotărîre dacă trebuie să public sau nu anumite lucruri foarte grave, nebănuite de nimeni, în legătură cu moartea soțului dumneavoastră, pe care cred că le-am descoperit numai eu și pe care, cred, nu le va mai descoperi nimeni. Ceea ce am descoperit și ceea ce sînt convins că am și dovedit vă va pricinui un șoc puternic. Dar s-ar putea ca descoperirea mea să aibă pentru dumneavoastră consecințe și mai grave și dacă voi constata că asta este realitatea, voi distruge acest manuscris (el puse un plic lung pe o măsuță din apropierea lui) și nimic din cuprinsul lui nu va vedea vreodată lumina tiparului. În plic se află,

asta v-o pot spune, o scrisoare personală către redactorul-șef al ziarului meu, urmată de un lung reportaj, care ar urma să fie publicat în ziarul *Record*. Poate că nu veți vrea să răspundeți la întrebările mele. În cazul că nu veți vrea, datorită obligației pe care o am față de șefii mei, voi lua acest plic chiar astăzi cu mine la Londra și-l voi înmîna directorului, ca să se servească de el cum va socoti de cuviință. Sînt convins, vă rog să mă înțelegeți, că nu am dreptul să rup manuscrisul numai din cauză că o anumită posibilitate mi-a răsărit în minte. Dar după ce voi afla de la dumneavoastră lucruri pe care nu le poate ști nimeni altul, îmi voi da seama dacă posibilitatea închipuită de mine are vreun temei și ca gentleman și om — șovăi înainte de a continua — care vă vrea binele, nu-mi rămîne decît să renunț la publicarea reportajului. În anumite direcții nu voi ajuta nici poliția. M-ați înțeles?

Vocea lui, punînd această întrebare, părea îngrijorată, în ciuda calmului său studiat. Dar pe chipul palid al tinerei femei nu se putea citi absolut nimic. Îl privea doar nemișcată, cu mîinile pe piept și cu umerii trași înapoi, cu o liniște absolută. Avea exact aceeași expresie ca în timpul anchetei.

— Vă înțeleg foarte bine — zise ea în cele din urmă, încet. Apoi, după ce trase adînc aer în piept, continuă: Nu știu ce lucru groaznic ați descoperit și nici la ceea ce v-ați gîndit, însă ați făcut bine și v-ați purtat foarte cinstit cu mine venind să-mi vorbiți. Acum vă rog să-mi spuneți tot!

— Asta-i imposibil. Secretul e al ziarului meu, nu al dumneavoastră. Dacă-mi voi da seama că e al

dumneavoastră, vă voi lăsa manuscrisul să-l citiți și apoi să-l rupeți. Vă rog să mă credeți! strigă el, cuprins din nou, pentru o clipă, de vechea lui însuflețire. Urăsc din răsputeri misterele; dar misterul acesta nu a fost provocat de mine. Trec acum prin cel mai neplăcut ceas din viața mea și-mi veți face sarcina cu atît mai grea dacă nu mă veți trata ca pe un ingrat. La prima întrebare la care vă rog să-mi răspundeți — continuă Trent, reluîndu-și, cu un efort, tonul rece și indiferent de mai înainte — este următoarea: Este adevărat, după cum ați declarat la anchetă, că nu aveți nici cea mai mică idee despre cauza pentru care răposatul dumneavoastră soț își schimbase atitudinea față de dumneavoastră, devenind neîncrezător și rezervat în ultimele luni ale vieții sale?

Doamna Manderson se ridică brusc de pe scaun, cu sprîncenele încruntate și cu ochii în flăcări. Trent se ridică și el o dată cu ea și luă plicul de pe masă, arătîndu-i că-și dă seama că întrevederea lor se treminase. Dar doamna Manderson ridică mîna și, cu obrajii roșii ca focul și abia mai respirînd, îl întrebă:

— Vă dați seama ce ați spus, domnule Trent? M-ați întrebat dacă nu sînt o sperjură!

— Întocmai — răspunse Trent, cu sînge rece, adăugînd după o scurtă pauză: V-am prevenit că voi vorbi fără a ține seama de regulile politeții, doamnă Manderson. Iar teoria că orice persoană cinstită, după ce a depus jurămîntul, nu ascunde nici o parte de adevăr în nici o împrejurare este un rezultat doar al politeții.

El aștepta să fie concediat; dar ea nu scoase un cuvînt, se duse la fereastră, în timp ce Trent urmărea

foarte nefericit ușoarele mișcări ale umerilor ei. Apoi, întoarsă mereu cu spatele, privind peisajul trist și ploios, vorbi, în cele din urmă, cu glas limpede:

— Domnule Trent, îmi inspiri încredere și simt că lucrurile de care eu doresc să nu se vorbească și nu vreau să se afle vi le pot încredința fără grijă. Sînt convinsă că procedați astfel dintr-un motiv foarte serios, deși nu-mi dau seama absolut de loc de el. Presupun că justiția va fi oarecum ajutată dacă vă răspund cinstit la întrebarea pe care mi-ați pus-o. Cred că trebuie să vă dați seama de ceea ce s-a petrecut într-adevăr înainte, mă refer la căsătoria mea. La urma urmei, mulți oameni v-ar putea spune tot atît de bine ca și mine că . . . nu a fost o căsnicie prea fericită. Eu nu aveam decît douăzeci de ani. Admiram la soțul meu forța, curajul și siguranța de sine. Era singurul om într-adevăr puternic pe care-l întîlnisem pînă atunci. Dar nu a fost nevoie să treacă multă vreme ca să-mi dau seama că-și iubește afacerile mai mult decît pe mine și, cred că și mai curînd am înțeles că m-am înșelat și m-am amăgit singură, așteptîndu-mă la lucruri imposibile și înșelîndu-mă, conștient, asupra sentimentelor mele, fiindcă eram orbită de ideea de a avea mult mai mulți bani decît ar fi visat orice fată din Anglia. Timp de cinci ani m-am disprețuit din cauza asta. În privința simțămintelor soțului meu pentru mine . . . ei bine, despre ele nu pot vorbi . . . adică vreau să spun că la aceste sentimente ale lui s-a adăugat totdeauna convingerea că aș face parte din categoria femeilor cărora le place să ocupe un loc important în societate și că aș participa cu bucurie la viața mondenă. Credea că aș putea deveni o personalitate

în saloane, făcîndu-i astfel cinste; credință pe care nu a pierdut-o nici chiar după ce a înțeles că se înșelase. Eu eram una din ambițiile sale, și faptul că-l lipseam de acest succes monden a constituit cea mai amară deziluzie a lui. Cred că era prea inteligent ca să nu-și fi dat seama că un om ca el, cu douăzeci de ani mai în vîrstă decît mine, avînd imense responsabilități financiare, ce-i absorbeau fiecare oră a vieții, și care nu iubea nimic altceva, lua asupră-și marele risc de a fi foarte nefericit în căsnicie cu o tînără crescută cu dragoste pentru cărți și muzică și cu idei prea puțin practice, obișnuită să se distreze în felul ei. Dar se bizuise în realitate pe mine, să pot face, ca soție, onorurile cerute de poziția lui în societate; în timp ce eu mi-am dat seama curînd că nu pot îndeplini acest rol.

Doamna Manderson, vorbind, se însuflețise cum Trent nu o mai văzuse pînă atunci. Vorbele curgeau de la sine, glasul începuse a vibra, căpătînd o expresivitate naturală, ce fusese înăbușită — se gîndea Trent — de șocul și stăpînirea de sine pe care și-o impusese în ultimele zile. Se întoarse cu iuțeală de la fereastră, uitîndu-se la Trent cu ochi strălucitori, și se îndreptă spre el, cu chipul ei frumos, îmbujorat și plin de viață, schițînd cu mîinile gesturi ușoare de accentuare a cuvintelor, în timp ce se lăsa pradă imboldului de a da frîu liber simțămintelor atît de îndelung refulate.

— Și oamenii — zise ea — oh, oamenii aceștia! Vă puteți închipui ce poate să însemne să-ți petreci viața printre astfel de oameni pentru cineva care a trăit totdeauna într-un mediu de creație, în care munca e privită cu o anumită demnitate; bărbații

și femeile cu care eram obișnuită se îndeletniceau cu profesiuni libere sau cu arta, erau plini de idealuri pe care le apărau, unii dintre ei fiind bogați, iar alții, cu totul săraci. Vă puteți închipui ce înseamnă să părăsești lumea asta și să intri într-un mediu unde, pentru a exista cît de cît trebuie să fii bogat, rușinos de bogat, unde numai banul contează și e gîndul care domină mintea fiecăruia, unde cei care strîng milioane sînt atît de tracasați de activitatea lor, încît în clipele de răgaz nu se pot ocupa decît de sport, iar cei fără nici o activitate sînt mai abrutizați decît cei ocupați, deoarece sînt foarte vicioși; femeile din lumea asta nu trăiesc decît pentru plăceri neroade și într-o imoralitate degradantă; vă dați seama cît de îngrozitoare poate fi o asemenea viață? Bineînțeles, știu că în lumea asta găsești și oameni inteligenți și de bun gust, însă ei sînt copleșiți de ceilalți pervertiți, și pînă la urmă sînt toți o apă și-un pămînt: deșertăciune, deșertăciune! Oh, desigur că am exagerat puțin, fiindcă mi-am făcut prieteni printre ei și m-am bucurat de unele clipe de fericire; dar asta este în realitate părerea mea despre această lume. Cît de mult am urît așa-zisele „sezonuri“ petrecute la New York și la Londra! Și viața la castel, croazierele pe iaht și restul, mereu aceeași lume, aceeași deșertăciune!

Vă dați seama, nu-i așa, că soțul meu nu avea habar de toate acestea. Viața lui nu era niciodată deșartă. El nu-și petrecea vremea mereu în societate, și cînd o făcea, mintea îi era preocupată de proiectele sale de afaceri și de greutățile ce trebuiau învinse. Nu bănuia ce se petrece cu mine, iar eu nu mi-am

deschis niciodată inima; n-aş fi putut s-o fac şi mi se părea că nu ar fi corect să-i dezvălui starea mea. Simţeam că trebuie să întreprind ceva ca să-mi justific calitatea de soţie, care se bucura de poziţia şi de bogăţia lui; şi singurul lucru ce-l puteam face era să încerc, să încerc mereu să fiu ceea ce dorea el . . . o soţie mondenă. Și am încercat. M-am străduit din răsputeri . . . dar pe măsură ce treceau anii îmi era tot mai greu . . . Niciodată n-am putut fi ceea ce se numeşte o amfitrioană care se bucură de simpatie; şi cum aş fi putut fi? N-am izbutit, deşi am încercat mereu . . . Îmi luasem obiceiul ca din cînd în cînd să-mi fur cîte o vacanţă, însă atunci mă simţeam vinovată că nu-mi îndeplinesc obligaţiile pe care le contractasem. Vorbele mele par îngrozitoare, dar acesta e adevărul. Am luat cu mine una din vechile mele colege de şcoală, care nu-și putea îngădui să călătorească, şi am plecat în Italia pentru vreo două luni, numai noi două, cheltuind puţin, și am fost foarte fericite; altă dată am petrecut un timp mai îndelungat la Londra, la niște prieteni care mă cunosc de cînd m-am născut și ne-am dus viaţa ca pe vremuri, cînd te gîndeai de două ori înainte de a cumpăra un bilet de teatru şi ne spuneam una alteia adresele croitoreselor mai ieftine. Aceste călătorii și altele de același fel au fost răstimpurile de viaţă cele mai plăcute de cînd mă căsătorisem şi m-au ajutat să suport restul. Dar simţeam cît de mult m-ar fi urît soţul meu dacă ar fi aflat cît mă bucuram de fiecare clipă în care retrăiam viaţa mea de altădată.

În sfîrşit, într-o zi, în ciuda faptului că mă străduiam să mă ascund de el, a ghicit totul. Și de îndată

ce purtarea cuiva îi atrăgea atenţia, el ştia să găsească şi resorturile ei cele mai tainice. Bănuise aproape totdeauna că nu corespundeam ideii ce şi-o făcuse despre mine că voi fi o femeie marcantă în societate, ceea ce socotea, cred, că e mai degrabă o nefericire pentru mine decît o lipsă. Dar cînd a început să-şi dea seama de realitate, deşi negam cu ipocrizie că nu-mi îndeplinesc rolul cu convingere, el a ghicit totul. Şi-a dat seama cît de mult mă dezgusta luxul, cît de plictisită eram de el, de strălucirea saloanelor şi de grămezile de bani, datorită oamenilor care duceau o asemenea viaţă, al căror caracter fusese modelat de lux şi lăcomia de înavuţire. Cred că... criza s-a petrecut anul trecut. Nu ştiu cum şi cînd. Poate mulţumită insinuării vreunei femei, fiindcă ele mă cunoşteau desigur mai bine. Nu mi-a spus nimic; cred că la început s-a străduit să nu-şi schimbe atitudinea faţă de mine; dar asemenea neînţelegeri au consecinţe nefaste şi le-am simţit amîndoi. Mi-am dat seama că înţelesese. În scurtă vreme am ajuns în situaţia de a nu mai avea unul faţă de altul decît o atitudine de politeţe şi respect formal. Înainte de a descoperi adevărul, fusesem amîndoi pe un picior de... cum să spun?... de prietenie liber-consimţită, ca să zic aşa. Vorbeam degajat de multe lucruri asupra cărora puteam fi de acord sau nu, fără ca din cauza aceasta raporturile noastre să se înrăutăţească... mă înţelegeţi? Dar apoi totul s-a sfîrşit. Am simţit că singura temelie posibilă pe care se clădise prietenia noastră se surpase... şi pe urmă a dispărut chiar şi simţămîntul de prietenie. Aşa stăteau lucrurile cu cîteva luni

înainte de moartea sa — încheie doamna Manderson foarte simplu.

Apoi se cuibări într-un colţ al sofalei de lîngă fereastră, ca şi cum ar fi vrut să se odihnească după un efort. Cîteva clipe au tăcut amîndoi. Trent se străduia să clasifice cu repeziciune cîteva impresii nelămurite. Mărturisirea deschisă a doamnei Manderson îl surprinsese foarte mult. Îl uimise sinceritatea, curajul cu care îşi povestise viaţa. În această fiinţă strălucită, copleşită de dorinţa de a vorbi şi vorbind cu toată pasiunea, el văzuse adevăratul temperament al acestei femei, după cum văzuse mai înainte, din întîmplare, aceeaşi femeie într-o stare de visare şi nestăpînită emoţie. În cele două ipostaze de mai sus, ea se asemăna foarte puţin cu fiinţa palidă, maiestuoasă şi conştient rezervată care se arăta a fi de obicei. La această uimire a lui Trent se adăuga, am putea spune, zguduitoarea frumuseţe brună a doamnei Manderson, care, datorită emoţiei, i se părea că atinge o strălucire aproape supraomenească. O mulţime de idei confuze i se îmbulziră în minte, în ciuda preocupărilor anchetei, dintre ele alegîndu-se cîteva... Ea era unică nu numai prin frumuseţe, ci şi fiindcă această frumuseţe se îmbina cu o natură viguroasă. Toate celelalte englezoaice foarte frumoase erau apatice şi toate femeile vioaie păreau a fi ars partea cea mai de preţ a frumuseţii lor; iată de ce nici o femeie frumoasă nu izbutise pînă atunci să-l farmece atît de mult ca aceasta. Cînd fusese vorba numai de spirit la o femeie, el preferase flacăra mai vie celei mai şterse, fără să dea prea mare atenţie lămpii în care ardea.

„Toate acestea sînt foarte îndoielnice“ — îi spunea

rațiunea, și instinctul îi răspundea: Da, totul e îndoielnic, afară de faptul că sînt fermecat". Și un instinct și mai adînc îl sfătuia: „Ferește-te de farmecul ei!"

Trent se sili să se gîndească din nou la povestirea doamnei Manderson și-și dădu seama că o convingere căreia nu i se putea împotrivi prindea rădăcini tot mai adînci în mintea lui. Da, totul era foarte frumos, dar nu se potrivea.

— Mi se pare că v-am făcut să spuneți mai mult decît aveați dumneavoastră de gînd să spuneți sau doream eu să aflu — zise el încet. Dar mai este o întrebare brutală, care constituie miezul întregii mele anchete — urmă dînsul ca un om care se pregătește să se arunce într-o apă rece. Doamnă Manderson, puteți să mă asigurați că schimbarea în felul de a se purta a soțului dumneavoastră nu era în legătură cu John Marlowe?

Atunci se petrecu un fapt de care Trent tocmai se temuse.

— Oh! strigă ea înspăimîntată, cu chipul tulburat și cu brațele întinse larg deschise, parcă implorînd milă; apoi își acoperi cu mîinile fața roșie ca focul, prăbușindu-se între perne; Trent nu mai vedea decît șuvițele grele de păr negru și trupul zguduit de convulsiuni și gemete ce-i sfîșiau inima, și un picior mic, întors fără grație, într-o stare totală de disperare. Ea se prăbușise plîngînd, deznădăjduită, ca un turn înalt care se surpă deodată.

Detectivul se ridică, foarte palid, dar calm. Puse cu foarte mare grijă plicul din mînă în mijlocul măsuței de lemn lustruit; apoi se îndreptă spre ușă, ieși, închizînd-o fără zgomot, și după cîteva clipe se

îndepărtă iute de *White Gables* prin ploaia care se cernea fără întrerupere. Alerga în neştire, orb, cu sufletul zguduit de uriaşul efort ca să-şi înăbuşe dorinţa aproape irezistibilă — cînd o văzuse atît de copleşită de ruşine — de a se tîrî la picioarele ei, să-i ceară iertare, să-i spună ceva — nu ştia ce, dar simţea că-i stă pe buze — să-şi calce propria demnitate în picioare şi să se lase învins de dorinţa nebunească ce-l cuprinsese de a-i îneca nefericirea în dezgust, rostind vorbe de dragoste unei femei al cărei soţ nu era încă îngropat — unei femei care iubea pe un altul.

Vraja lacrimilor doamnei Manderson fusese atît de puternică, încît insufleţise într-o singură clipă ceea ce — după cum îi spunea inima — nu ar fi trebuit niciodată să se nască. Fiindcă Philip Trent era un om tînăr, mai tînăr decît anii lui. Datorită unui anumit fel de viaţă, el îşi păstrase firea înfocată, iar spiritul său vulcanic îl făcea să fie cu totul nepregătit pentru o întîlnire ca aceasta — care apare de obicei o singură dată în tinereţea noastră, a tuturor, cum i se întîmpla lui acum. Îşi mărturisea acest fapt fără menajamente, numai în scopul de a-şi pune la încercare virtutea şi puterea voinţei.

Capitolul XI

ARTICOLUL NEPUBLICAT AL LUI TRENT

Scumpul meu Molloy,

Îţi scriu în eventualitatea că nu te voi găsi la birou. Am aflat cine l-a ucis pe Manderson, ceea ce-ţi

voi dovedi în această scrisoare. Eu mi-am făcut datoria; acum rămîne să hotărăști ce ai tu de făcut. Îl acuz, fără echivoc, de a avea legătură cu crima, pe un om încă nebănuit pînă astăzi — de fapt îl acuz spunînd că el este asasinul — dar nu cred că vei putea publica scrisoarea înainte de arestarea lui, și sînt convins că ai săvîrșit o ilegalitate chiar și după aceea, înainte de a fi judecat și găsit vinovat. Atunci o vei putea publica, dar poate că, pînă atunci, vei găsi un mijloc de a folosi altfel faptele descrise de mine. Asta te privește. Însă, între timp, te rog să intri în legătură cu Scotland Yardul și să le arăți ce ți-am scris. Nu vreau să mai am nimic de-a face cu cazul Manderson și ar fi fost mai bine să nu mă fi amestecat de fel.

Philip Trent

Iată concluziile mele:

Marlstone, 16 iunie

Încep acest al treilea și probabil ultim articol pentru ziarul *Record* despre moartea lui Manderson, cu sentimente contradictorii. Simt o adîncă ușurare, fiindcă în cele două scrisori anterioare am fost silit, în interesul justiției, de a trece sub tăcere constatările mele, care — dacă ar fi fost publicate atunci — ar fi atras atenția unei anumite persoane care poate că ar fi reușit să se salveze; fiindcă este vorba de un om cu un curaj și o energie ieșite din comun. Voi dezvălui faptele, dar mărturisesc că-mi sînt foarte neplăcute, atît povestea trădării cît și viclenia de care voi fi nevoit să vorbesc. Ele îți lasă un gust amar, un sentiment de revoltă față de mobilul crimei, pe care eu cred că l-am dezlegat.

Trebuie să amintesc faptul că în cea dintîi scrisoare a mea descriam situaţia aşa cum am găsit-o cînd am ajuns la faţa locului în primele ore ale zilei de marţi. Am arătat în ce împrejurări s-a descoperit cadavrul şi în ce stare se afla; am descris amănunţit taina care înconjura crima şi am pomenit de cîteva ipoteze ale poliţiei locale în legătură cu ea; am relatat atmosfera din casa decedatului şi am expus destul de amănunţit faptele şi gesturile acestuia în seara de dinaintea crimei. Am semnalat de asemenea un amănunt care poate părea a nu avea nici o legătură cu sinistra întîmplare, şi anume că o cantitate de whisky, mult mai mare decît îi era în obicei lui Manderson să bea seara înainte de culcare, dispăruse din carafa lui personală din clipa cînd fusese văzut pentru ultima oară în viaţă. În ziua următoare, ziua anchetei, am telegrafiat ziarului *Record* un simplu rezumat al dezbaterilor din faţa juriului prezidat de procurorul regal, făcut de reporterii ziarului la cererea mea după procesele-verbale încheiate în sala de şedinţe. Această zi nu s-a terminat încă şi vă scriu rîndurile de faţă. Am ajuns la capătul unei anchete care m-a pus pe urmele omului care va trebui să se dezvinovăţească de acuzaţia de a-l fi ucis pe Manderson.

În afară de principalul mister din acest caz, că Manderson se trezise cu mult înainte de ora sa obişnuită pentru a se duce să întîlnească moartea, mai erau încă două puncte ciudate despre care presupun că au atras atenţia miilor de cititori ai reportajelor din ziare: două puncte ce mie mi s-au părut limpezi la început. Primul era că, deşi cadavrul fusese găsit la nu mai puţin departe de treizeci

de metri de casă, toţi locatarii au declarat că nu au auzit nici un strigăt sau zgomot în decursul nopţii. Lui Manderson nu i s-a pus nici un căluş în gură, deci ar fi putut să strige; echimozele de la încheieturile mîinilor dovedesc că s-a luptat cu atacatorul său; apoi s-a tras cel puţin un foc de revolver (spun cel puţin unul, deoarece e un fapt recunoscut că la crimele cu arme de foc, mai ales precedate de o luptă, criminalul greşeşte de obicei cel puţin o dată ţinta). Acest fapt mi s-a părut cu atît mai ciudat, cînd am aflat că valetul Martin, un om cu auzul foarte ascuţit, suferea de insomnie, şi că dormitorul său, cu fereastra deschisă, dădea chiar spre şopronul în apropierea căruia s-a găsit cadavrul.

Al doilea fapt ce mi s-a părut foarte bizar e că Manderson îşi uitase dantura pe măsuţa de noapte. Ceea ce ar însemna că s-a trezit, s-a îmbrăcat complet, înnodîndu-şi chiar cravata şi luînd ceasul cu lanţ, şi a ieşit fără să-şi pună proteza dentară pe care o purta în gură zilnic de mulţi ani şi-i înlocuia toţi dinţii vizibili ce-i lipseau de la maxilarul superior. Nu se poate presupune că a fost foarte grăbit; şi chiar dacă ar fi fost, nu încape îndoială că şi-ar fi uitat altceva, dar nu dantura! Toţi cei ce poartă dinţi falşi vor fi de acord cu mine că a-ţi pune dantura imediat cînd te trezeşti din somn se transformă în obişnuinţă, devenind a doua natură. Totul depinde de dantură: posibilitatea de a vorbi, de a mînca, fără a mai vorbi de aspect.

Totuşi, în primul moment mi s-a părut că nici unul din aceste amănunte ciudate nu putea dezvălui mare lucru. Ele mi-au trezit numai bănuiala

că ceva pîndește din umbră, ceva care nu face decît să mărească misterul în jurul unui fapt și așa misterios: cum, de ce și de cine a fost împușcat Manderson?

După această mică introducere ajung la descoperirea care m-a îndreptat în primele ore ale cercetărilor mele spre pista ascunsă cu atîta ingeniozitate.

Am descris mai înainte camera de dormit a lui Manderson, simplitatea extremă a mobilierului în contrast atît de ciudat cu mulțimea de costume de haine și pantofi, modul deosebit în care comunica cu dormitorul doamnei Manderson. Pe cel mai de sus din cele două rafturi lungi pe care se aflau pantofii am găsit — acolo unde mi s-a spus că o voi găsi — perechea de pantofi de lac pe care Manderson îi purtase în seara de dinaintea morții sale. Am cercetat șirul de pantofi aliniați pe raftul acela, fără să bănuiesc că aș putea descoperi o pistă, ci mai curînd din cauză că, din întîmplare, mă pricep la calitatea pantofilor și toți cei pe care-i aveam în fața ochilor erau minunat lucrați. Dar atenția mi-a fost atrasă imediat de o particularitate măruntă a acestei perechi de pantofi de lac. Erau foarte ușori, adevărați pantofi de seară, cu talpa foarte subțire, cu bombeul neîntărit și foarte bine lucrați, ca de altfel și ceilalți. Erau vechi și foarte uzați, dar, fiind foarte bine întreținuți, ca de altfel toți pantofii, puși pe șanuri, păreau destul de aspectuoși. Mi-a rămas privirea pe o mică ruptură a pielii, acolo unde cele două părți cu găurile pentru șireturi se îmbină cu căputa. Aici era punctul de apăsare cînd un pantof strîmt e forțat de piciorul pe care-l

bagi în el, și această parte e întărită de obicei prin cusături rezistente la locul îmbinării. La cei doi pantofi pe care i-am examinat, această cusătură se rupsese, și căptușeala de piele cedase. Ruptura abia se vedea — nu avea nici măcar o optime de țol — și cum cele două margini se uniseră cînd nu mai fuseseră supuse vreunui efort, nimeni, în afară de un cunoscător în materie de pantofi, nu ar fi observat-o. Pe lîngă aceasta, un fapt și mai greu de observat, ba chiar invizibil pentru oricine care nu le-ar fi cercetat îndeaproape, era că acele cusături ce uneau talpa cu fețele erau puțin forțate. La vîrf și în partea laterală a fiecărui pantof, cusătura fusese întinsă atît de puternic, încît nu se putea să nu descoperi asta la o cercetare mai amănunțită.

Toate acestea dovedeau în mod limpede un singur lucru: că pantofii fuseseră purtați de cineva cu un picior mai mare.

Dar din aspectul pantofilor lui Manderson reieșea dintr-o privire, fără pic de îndoială, că acesta era totdeauna bine încălțat și îngrijit, poate chiar mîndrindu-se cu piciorul său mic și subțire. După verificare, mi-am dat seama că nici o altă pereche de pantofi, din toată încălțămintea lui Manderson, nu avea urme asemănătoare cu cele de mai sus; prin urmare, pantofii aceia fuseseră forțați de piciorul unui om care se chinuise să-și bage picioarele în pantofii strîmți pentru el. Reieșea, deci, că în afară de Manderson îi mai purtase cineva, și asta de curînd, fiindcă marginile rupturilor amintite mai sus erau absolut proaspete.

Posibilitatea ca o persoană străină să fi purtat pantofii după asasinarea lui Manderson nu putea fi acceptată; cadavrul său nu fusese descoperit decît cu douăzeci și șase de ore înainte de clipa cînd am examinat pantofii; apoi, de ce să-i fi purtat cineva? Pe de altă parte, ipoteza că cineva ar fi împrumutat și stricat încălțămintea pe cînd Manderson era încă în viață trebuia îndepărtată și ea; avînd atîția pantofi la dispoziție, nu i-ar fi ales tocmai pe aceștia. De altfel, în casă nu se aflau decît trei bărbați: valetul Martin și cei doi secretari. Dar mărturisesc că nu am dat acestor ipoteze atenția cuvenită, fiindcă gîndurile mi se îmbulzeau în minte, și totdeauna am constatat că în asemenea cazuri e bine să le lași să se clarifice. Chiar din clipa cînd m-am dat jos din tren la Marlstone în zorii dimineții zilei de marți, fusesem cu totul absorbit de amănuntele cazului Manderson; nici o singură secundă nu mă gîndisem la altceva. Și, deodată, vine momentul cînd demonul se trezește și începe să urle.

Dar să mă exprim într-un chip mai puțin fantastic. La urma urmei, este un detaliu psihologic binecunoscut de toți cei cu îndeletniciri sau înclinări ce-i pun în contact cu cazuri greu de rezolvat, indiferent de ce natură. Cînd într-un sistem de circumstanțe derutante norocul sau propriul tău efort te fac să descoperi un fapt ce reprezintă cheia acestui sistem, ideile se grupează spontan într-un fel cu totul nou în jurul acestui fapt, apărînd dintr-o dată aproape definitiv ordonate, înainte de a sesiza semnificația totală a faptului respectiv.

În cazul de față, de îndată ce am gîndit: „Un străin a purtat pantofii lui Manderson", prin minte mi-au fulgerat o mulțime de idei, toate înrudite între ele și întemeindu-se pe această noțiune nouă. Manderson nu băuse niciodată atîta whisky într-o singură seară. De asemenea, nu se știa să se mai fi îmbrăcat pînă atunci cu atîta neglijență cum fusese găsit cadavrul, cu manșetele trase în sus, în mîneci, și cu pantofii cu șireturile prost legate; părea de asemenea foarte ciudat să nu-și fi făcut toaleta cînd se trezise și să se fi îmbrăcat cu lenjeria de corp, cu cămașa și gulerul purtate în seara precedentă. Apoi părea și mai ciudat că-și pusese ceasul cu lanț într-alt buzunar al vestei decît cel căptușit în acest scop cu piele de căprioară. (Am semnalat toate aceste puncte în prima relatare, însă nu le-am dat nici eu nici alții vreo însemnătate cînd am examinat cadavrul).

Pe de altă parte, ținînd seama de relațiile conjugale pline de răceală dintre el și doamna Manderson, mi s-a părut foarte straniu faptul că milionarul comunicase atîtea amănunte soției sale despre faptele și gesturile sale, mai ales în timp ce se pregătea de culcare, știut fiind că în ultima vreme abia îi adresa cuvîntul și asta foarte rar. Apoi, era cu totul extraordinar ca Manderson să-și fi părăsit camera de dormit fără să-și pună dantura.

Toate aceste gînduri mi se îmbulzeau în minte, chemate din toate cutele memoriei și adunate din ceea ce mi se întipărise în creier cu prilejul cercetărilor și al observațiilor făcute în cursul dimineții. Ele mi-au fulgerat prin minte în mai puțin timp decît îți trebuie să le citești așternute pe hîrtie,

în vreme ce examinam pantofii pe o parte și pe alta, confirmîndu-mi-se ipoteza punctului principal.

Totuși, cînd am cîntărit bine ideea neîndoielnică, răsărită deodată în chip surprinzător în mintea mea, că nu Manderson a fost cel ce se afla în casă în noaptea aceea, ea mi s-a părut la început cu totul absurdă. Se știa precis că Manderson luase cina acasă și plecase apoi împreună cu Marlowe, cu automobilul, fiindcă fuseseră văzuți bine de mai multe persoane. Dar cine s-a întors la ora zece seara? Ideea mea mi se părea destul de lipsită de sens, dar n-o puteam înlătura. Am avut impresia că încep să întrezăresc o lumină slabă, asemănătoare cu zorile dimineții și că soarele trebuie să răsară. Am început să examinez punct cu punct tot ceea ce îi stîrnise curiozitatea, pentru a încerca să stabilesc de ce o persoană care se dăduse drept Manderson făcuse ceea ce milionarul însuși nu ar fi făcut.

N-am avut nevoie de o meditație îndelungată ca să ghicesc motivul care hotărîse persoana aceea să-și forțeze picioarele în pantofii lui Manderson. Poliția interpretează cu multă pricepere urmele de pași. Omul nu numai că avusese interesul să nu lase urmele propriilor săi pași, ci voise cu tot dinadinsul să lase urme care să fie neapărat ale lui Manderson; dacă ghiceam bine întregul său plan, asta însemna că urmărise să-i facă pe alții să creadă că milionarul se găsea în casă în noaptea aceea. Mai mult, el nu se mulțumise numai cu faptul de a lăsa anumite urme. Se gîndise să lase și pantofii — deoarece fata din casă îi găsise a doua zi dimineața în fața ușii — de parcă i-ar fi pus Manderson, potrivit obiceiului său de totdeauna. Aceasta îi luase, îi

lustruise, apoi îi pusese în raft mai tîrziu, în cursul dimineţii, după ce cadavrul fusese descoperit.

Cînd, în această nouă lumină, am început să mă gîndesc la faptul că dantura fusese uitată în dormitor, mi-a răsărit în minte imediat o explicaţie a ceea ce păruse a fi cel mai absurd punct al crimei. O proteză dentară nu e inseparabilă de proprietarul ei. Dacă ipoteza mea era adevărată, necunoscutul adusese din nou în casă dantura lui Manderson şi o pusese în dormitor din acelaşi motiv pentru care lăsase şi pantofii la uşă: el voia să nu existe nici un fel de îndoială asupra faptului că milionarul se întorsese acasă şi se culcase. Ceea ce m-a făcut să trag concluzia că *Manderson era mort înainte ca falsul Manderson să se fi întors la White Gables*. Şi alte puncte au confirmat această ipoteză.

De pildă, hainele asupra cărora mi-am concentrat atenţia cu prilejul noilor mele cercetări. Dacă nu mă înşelam, necunoscutul încălţat cu pantofii lui Manderson adusese cu siguranţă cu el pantalonii, vesta şi jacheta de vînătoare a acestuia. Toate aceste haine se aflau în faţa mea, în dormitor; în plus, Martin văzuse jacheta — asupra căreia nu te puteai înşela — îmbrăcată de cel ce stătea la telefon, în bibliotecă. De unde apărea lămurit — dacă nu mă înşela judecata — că jacheta aceea jucase un rol esenţial în planul necunoscutului. El ştia că dacă ar vedea-o Martin, şi-ar închipui imediat că e Manderson.

Aici, reflecţiile mele au fost întrerupte de un gînd care-mi scăpase pînă atunci. Presupunerea că Manderson se întorsese în noaptea aceea după plimbarea cu maşina era atît de puternică, încît nici eu şi

nimeni altul nu se gîndise la următorul punct esențial: *nici Martin, nici soția milionarului nu văzuseră fața omului luat drept Manderson.*

Doamna Manderson — potrivit depoziției sale de la anchetă, despre care am avut un raport amănunțit mulțumită stenogramelor reporterilor de la ziarul *Record* — nu-i văzuse fața. Ceea ce i-ar fi fost aproape imposibil, după cum o voi dovedi acum. Ea îi spusese doar cîteva vorbe, pe jumătate adormită, rezumînd o conversație pe care o avusese cu soțul ei viu cu o oră mai înainte. Apoi mi-am dat seama că Martin nu putuse vedea decît spatele necunoscutului care stătea aplecat deasupra telefonului, imitînd fără-ndoială o poziție caracteristică a milionarului. Și necunoscutul avea pe cap pălăria de fetru, cu boruri largi, a lui Manderson! Prea multe caracteristici concentrate laolaltă. De fapt, necunoscutul, știind că era de aceeași talie cu financiarul, nu avea nevoie de o altă deghizare în afară de jachetă, de pălărie și de darul său de a imita.

Cînd am ajuns la punctul acesta al reflecțiilor mele, m-am oprit cîtva timp ca să admir ingeniozitatea și sîngele rece ale acelui necunoscut. Apoi mi-am dat seama că această înlocuire a putut fi ușoară și sigură numai cu condiția ca darul de a imita să fie destul de dezvoltat, iar nervii să nu se lase mai prejos. Aceste două elemente asigurate, el s-ar fi putut demasca numai dacă ar fi survenit un accident.

Să ne întoarcem acum la felul cum am dezlegat această taină, pe cînd stăteam în dormitorul celui asasinat, cu pantofii revelatori dinainte. Oricine a urmărit descrierea mea poate acum să înțeleagă

de ce necunoscutul a preferat să se furişeze înăuntru pe uşa cu geamuri, în loc de a intra pe uşa din faţă. Dacă ar fi intrat pe uşa din faţă, fără îndoială că ar fi fost simţit de Martin, cu auzul său fin, care se afla în oficiu, în partea opusă a holului, şi poate că ar fi dat chiar nas în nas cu el.

Apoi mai era problema whisky-ului. Nu i-am atribuit o mare importanţă, fiindcă el se consumă de obicei într-un chip cu totul misterios într-o casă cu opt-nouă locatari; totuşi, părea foarte ciudat că dispăruse în felul acesta tocmai duminică seara. Martin, văzînd cantitatea băută, fusese absolut uluit. În clipa aceea mi s-a părut cu totul acceptabil faptul că un om zdravăn, cum pare să fi fost necunoscutul nostru — amestecat într-o afacere sîngeroasă, după ce dezbrăcase un cadavru şi trebuind să joace mai departe un rol desperat — se îndreptase spre carafa de whisky ca spre un prieten. Cu siguranţă că băuse din ea înainte de a-l suna pe Martin; şi probabil că după ce-i reuşise cu uşurinţă şi acest şiretlic, mai trăsese o duşcă.

Dar a ştiut să se oprească la timp. Mai trebuia să izbutească şi în partea cea mai primejdioasă a acţiunii sale: aceea de a se închide în camera lui Manderson — fapt evident de o importanţă vitală pentru el — de a stabili cîteva probe de neînlăturat că milionarul se aflase într-adevăr în cameră; şi asta, cu riscul — foarte mic, dar fără-ndoială destul de tulburător, ca femeia care dormea de cealaltă parte a uşii întredeschise să se trezească şi să-l descopere. E adevărat că dacă avea grijă să rămînă în afara razei vizuale foarte limitate a femeii adîncite în somn în patul ei, ea nu ar fi putut să-l vadă decît dacă

se trezea, se scula și venea lîngă ușă. M-am convins că o persoană întinsă în patul doamnei Manderson, care ar sta cu capul sprijinit pe perete, dincolo de ușă, nu ar putea să vadă nimic din camera cealaltă, în afară de unul din garderoburile din odaia milionarului. Mai mult, deoarece este de crezut că necunoscutul cunoaște perfect obiceiurile casei, el a presupus, fără-ndoială, că doamna Manderson dormea. O altă cauză despre care mi-am dat seama că l-a favorizat a fost aceea a înstrăinării dintre soți — disimulată de aceștia, printre altele, și prin păstrarea obiceiului lor de a dormi în dormitoare alăturate; însă răceala dintre ei era cunoscută de toți cei care-i frecventau. Bizuindu-se pe această răceală, spera ca, dacă doamna Manderson l-ar auzi, să nu dea o atenție deosebită presupusei prezențe a soțului ei în camera cealaltă.

Astfel, continuînd cu presupunerile mele, l-am urmărit pe necunoscut pînă în dormitorul lui Manderson, unde l-am văzut luînd toate măsurile de prevedere. Și, în timp ce jucam rolul lui, am trecut și eu printr-o ușoară spaimă, gîndindu-mă la șocul oribil ce trebuie să-l fi suferit cînd a auzit — de ceea ce se temea cel mai mult — vocea somnoroasă a doamnei Manderson vorbindu-i din camera cealaltă.

Cu prilejul anchetei, soția decedatului nu și-a putut aduce aminte exact de tot ceea ce a vorbit cu el. Ea și-a amintit că l-a întrebat de presupusul ei soț dacă plimbarea cu mașina fusese fructuoasă. Ce-a făcut necunoscutul în clipa aceea? Aici cred că ajungem la un fapt cît se poate de semnificativ. Nu numai că a rămas pironit locului în fața toaletei — așa cum mi-l închipui, ascultîndu-și bătăile inimii, gata

să-i spargă pieptul — nu numai că i-a răspuns tinerei femei imitînd vocea lui Manderson, dar, în mod voit, i-a dat o explicație amănunțită. I-a spus, datorită unei inspirații de moment, că-l trimisese pe Marlowe cu mașina la Southampton, că-l însărcinase să-i aducă informații importante de la o persoană care pleca a doua zi dimineața cu un pachebot spre Paris. De ce aceste detalii din partea unui bărbat care se purtase pînă atunci atît de rezervat cu soția lui și mai ales despre o chestiune care o interesa atît de puțin? De ce atîtea amănunte despre Marlowe?

Ajungînd la punctul acesta al povestirii mele, voi expune acum cîteva ipoteze pentru celelalte probleme: poate că între ora zece, cînd a plecat cu mașina, și un moment în jurul orei unsprezece, financiarul a fost împușcat — probabil la o distanță considerabilă de casă, așa că detunătura nu a fost auzită; corpul a fost adus, lăsat lîngă șopronul din grădină și dezbrăcat de haine; către ora unsprezece, un om care nu era Manderson, purtînd pantofii acestuia, pălăria și jacheta lui, a intrat în bibliotecă prin ușa cu geamuri dinspre grădină; ținea în mînă pantalonii negri, vesta, haina de mașină, dantura, luată din gura lui Manderson, și arma cu care milionarul fusese ucis; a ascuns toate acestea, a sunat după valet și s-a așezat lîngă telefon, avînd grijă să stea cu pălăria pe cap și cu spatele spre ușă; a rămas lîngă telefon tot timpul cît Martin s-a aflat în cameră; apoi a urcat la etaj, a intrat liniștit în odaia lui Marlowe și a pus revolverul cu care comisese crima — —revolverul lui Marlowe — în caseta de pe șemineu, de unde fusese luat; s-a dus apoi în

camera lui Manderson, a pus pantofii acestuia în fața ușii, a aruncat hainele milionarului pe un scaun, a băgat dantura în bolul de lîngă pat și a ales un costum de haine, o pereche de pantofi și o cravată din acelea ce se găseau în dormitor.

Aici voi întrerupe o clipă istorisirea mea despre acțiunile necunoscutului, pentru a formula o întrebare pentru care terenul a fost pregătit îndeajuns:

Cine era falsul Manderson?

Reexaminînd tot ceea ce știam sau ceea ce se putea deduce aproape sigur despre această persoană, am ajuns să stabilesc următoarele cinci ipoteze:

1. Avusese legături intime cu decedatul, fiindcă n-a făcut nici o greșeală jucîndu-și rolul său față de Martin și vorbind cu doamna Manderson.

2. Se asemăna la fizic cu Manderson, mai ales în ceea ce privește talia și lățimea umerilor, care determină îndeosebi forma unei siluete cînd e văzută din spate, șezînd, cu capul întors și complet îmbrăcat. Dar picioarele lui erau mai mari, deși nu cu mult mai mari decît ale milionarului.

3. Avea un talent deosebit de imitator și actor, bucurîndu-se probabil de o anumită experiență în acest domeniu.

4. Cunoștea în amănunt toate obiceiurile din casa Manderson.

5. Avea cel mai mare interes să facă să se creadă că Manderson era în viață și se afla în casă pînă după miezul nopții din ziua de duminică.

Iată ceea ce am stabilit ca sigur sau aproape sigur. Nu putem merge mai departe; și era totuși destul de mult.

Acum voi relata, într-o ordine corespunzînd cu

numerele paragrafelor de mai sus, cîteva fapte semnificative pe care am izbutit să le capăt despre John Marlowe, fie de la el personal, fie din alte surse:

1. Era secretarul particular al lui Manderson cu care fusese în relații de mare intimitate aproape patru ani.

3. Amîndoi aveau aproape aceeași talie de aproximativ șase picioare; amîndoi erau robuști și cu umeri lați. Marlowe, cu douăzeci de ani mai tînăr, avea trupul mai zvelt, dar și Manderson se bucura de o sănătate și o condiție fizică remarcabile. Pantofii lui Marlowe (dintre care am examinat cîteva perechi) erau cam cu un număr mai lungi și mai lați decît ai milionarului.

3. În după-amiaza primei zile a anchetei mele, după ce ajunsesem la rezultatele de mai sus, am trimis o telegramă cu următorul text unui prieten, fost membru al unui colegiu din Oxford, despre care știam că-l interesează mult activitatea teatrală:

„Rog telegrafiază reputația actor amator a lui John Marlowe la Oxford cursul ultimului deceniu. Urgent și confidențial".

Prietenul mi-a răspuns cu următoarea telegramă, care mi-a sosit a doua zi dimineața (în ziua anchetei):

„Marlowe fost membru clubul dramatic Universitatea Oxford timp de trei ani și președinte în 19 . . . stop interpretat roluri shakespeariene și excelat în roluri de caracter și imitații stop a avut mare succes farse și fost protagonist parodii istorice".

Mă hotărîsem să trimit această telegramă, la care am primit răspunsul folositor de mai sus, datorită faptului că văzusem pe șemineul din dormitorul lui Marlowe o fotografie, cu un citat din „Nevestele

vesele din Windsor", în care el, împreună cu alți doi, erau îmbrăcați în costumele celor trei ciraci ai lui Falstaff; pe fotografie se afla adresa firmei unui fotograf din Oxford, pe care mi-am notat-o.

4. Datorită raporturilor sale cu Manderson, Marlowe trăise în cadrul familiei acestuia. Nimeni altul, în afara personalului de serviciu, nu avusese atîtea prilejuri ca el să cunoască în amănunt viața intimă a milionarului.

5. Am verificat și e mai presus de orice îndoială că Marlowe a sosit la un hotel din Southampton în ziua de luni dimineața, la ora 6.30 și a început să-și îndeplinească misiunea, care, potrivit afirmațiilor făcute soției financiarului de către falsul Manderson, îi fusese încredințată de patronul său. După aceea, s-a întors cu mașina la Marlstone, unde a aflat cu uimire și groază vestea asasinării milionarului.

*

*   *

Acestea sînt, după părerea mea, faptele convingătoare cu privire la Marlowe. Acum să examinăm punctul 5 (așa cum a fost expus mai sus) în legătură cu concluzia numărul 5 despre falsul Manderson

În primul rînd trebuie să atrag atenția asupra unui element important. *Singura persoană care a declarat că l-ar fi auzit pe Manderson vorbind de Southampton înainte de a pleca cu mașina a fost Marlowe.*

Potrivit celor spuse de el — lucruri confirmate într-o anumită măsură de ceea ce a auzit din întîmplare valetul Martin —călătoria la Southampton ar fi fost hotărîtă în cursul unei convorbiri confidențiale

între Marlowe și Manderson, înainte de plecarea lor cu mașina; dar Marlowe nu a putut să-mi explice, cînd l-am interogat, de ce Manderson și-a ascuns intențiile, mascîndu-le cu pretextul că se duce să se plimbe cu secretarul său sub clar de lună.

Totuși, acest fapt n-a atras atenția nimănui. Marlowe avea un alibi de netăgăduit datorită prezenței sale la Southampton la ora 6.30; nimeni nu s-a gîndit să-l bănuiască de asasinat, care trebuie să se fi comis după 12.30 noaptea — oră la care valetul Martin s-a dus să se culce. Dar să fi fost Manderson care — întors de la plimbarea cu mașina — ținuse să vorbească de Southampton în mod deschis cu două persoane? *El a mers atît de departe, încît a chemat la telefon un hotel din Southampton și a pus persoanei de la celălalt capăt al firului întrebări ce confirmau istoria misiunii încredințate lui Marlowe.* Aceasta a fost tema convorbirii telefonice a lui Manderson cînd Martin a intrat în bibliotecă.

Acum să examinăm alibiul. Dacă milionarul se aflase într-adevăr în casă în noaptea aceea și nu o părăsise decît după ora 12.30 noaptea, putea fi bănuit Marlowe că avea vreo legătură cu crima? Trebuie să ținem seama de distanța dintre Marlstone și Southampton. Dacă Marlowe a plecat din Marlstone cu mașina la ora la care se presupune că a făcut-o — între 10 și 10.30 seara — cu un mesaj din partea lui Manderson, ar fi putut să străbată această distanță cu ușurință în intervalul de timp de mai sus. Dar ar fi fost aproape imposibil pentru o mașină marca Northumberland, de categorie mijlocie, cu patru cilindri, avînd 15 cai putere, să ajungă la Southampton la 6.30 dimineața, în afară de cazul că a plecat

din Marlstone cel mai tîrziu la miezul nopţii. Automobiliştii care vor examina harta rutieră şi vor face calculele necesare — cum le-am făcut eu în ziua aceea în biblioteca lui Manderson — vor fi de aceeaşi părere cu mine că, potrivit faptelor, aşa cum apăreau ele, nu putea să cadă absolut nici o bănuială asupra lui Marlowe.

Totuşi, chiar dacă faptele n-ar fi aşa cum au apărut la început; dacă Manderson era mort la unsprezece noaptea şi Marlowe i-a luat locul la *White Gables;* dacă Marlowe s-a retras în dormitorul lui Manderson, cum poate fi explicată apariţia sa în dimineaţa următoare la Southampton? *El ar fi trebuit să iasă din casă fără să fie auzit sau văzut şi să plece cu maşina la miezul nopţii.*

Dar Martin, cu urechea lui fină, a stat la oficiul lui pînă la ora 12.30 cu uşa deschisă, pîndind soneria telefonului. De fapt, el a stat de veghe la picioarele scării — singura scară care făcea legătura cu etajul superior.

Această dificultate ne duce la ultima şi cea mai importantă fază a anchetei mele. Avînd aceste fapte desluşit conturate în memorie, am petrecut dimineaţa din ziua anchetei vorbind cu felurite persoane şi verificînd toate verigile lanţului teoriei mele. N-am găsit decît un singur punct slab: aşteptarea lui Martin, care a durat pînă la ora 12.30. Dar, întrucît valetul primise instrucţiuni în sensul acesta, am înţeles că asta făcea parte fără îndoială din planul general menit să confirme alibiul lui Marlowe. Îmi dădeam seama că trebuie să existe o explicaţie. Dacă n-o puteam găsi, teoria mea nu avea nici o valoare. Trebuia să demonstrez că la ora cînd Martin s-a dus

să se culce, omul care se închisese în dormitorul lui Manderson era deja — după toate posibilitățile — la o distanță de mulți kilometri, pe drumul spre Southampton.

De altfel, eu îmi formulasem o ipoteză destul de valabilă — pe care fără-ndoială că și cititorul acestor rînduri și-o va formula — dacă am izbutit să expun limpede felul în care falsul Manderson a trebuit să-și organizeze fuga înainte de miezul nopții. Dar nu doream să se știe ceea ce-mi pusesem în gînd să fac. Dac-aș fi fost descoperit din întîmplare, pe cînd îmi făceam cercetările, nu aș mai fi putut ascunde direcția spre care se îndreptau. Am luat deci hotărîrea să nu verific totul decît a doua zi, în timp ce se va desfășura ancheta în fața juriului. Știam că dezbaterile se vor ține la hotel și mă bizuiam pe faptul că principalii locatari de la *White Gables* vor fi absenți și voi putea lucra în voie. Și așa s-a și întîmplat. În timp ce la hotel se deschideau dezbaterile, eu mi-am început activitatea la *White Gables.*

Luasem cu mine un aparat de fotografiat. Am efectuat cercetările asupra unor anumite indicii, pe baza principiilor binecunoscute și aplicate în mod obișnuit de poliție și chiar de mine însumi. Fără a descrie în mod amănunțit cercetările mele, pot să afirm de la început că am descoperit și am fotografiat două amprente digitale proaspete, foarte mari și vizibile, pe suprafața lustruită a sertarului de sus de la comoda din camera milionarului; am mai descoperit cinci alte amprente (printre multe altele mai mici și mai puțin recente lăsate de alte degete) pe sticla ușii cu geamuri de camera doamnei Manderson — o ușă care stătea întotdeauna

deschisă noaptea, cu o perdea în fața ei; și alte trei amprente pe bolul de sticlă în care s-a găsit proteza dentară a lui Manderson.

Am luat acest bol de la *White Gables* în apartamentul meu de la hotel, împreună cu alte cîteva articole alese din dormitorul lui Marlowe, pe care presupuneam că se află cele mai clare din nenumăratele amprente ce se găsesc totdeauna pe articolele de toaletă folosite zilnic.

Aveam mai dinainte, pe niște foi tăiate din agenda mea de buzunar, cîteva amprente digitale excelente ale lui Marlowe, pe care le-a lăsat în fața mea, fără să-și dea seama. Îi arătasem foile, întrebîndu-l dacă le recunoaște, și cele cîteva secunde cît le ținuse în mînă au fost îndestulătoare ca să lase urmele pe care după aceea le-am accentuat.

Către ora șase seara, două ceasuri după ce juriul pronunțase verdictul său împotriva unui asasin sau a unor asasini necunoscuți, eu îmi terminasem munca și eram în măsură să afirm că două din cele cinci mari amprente găsite pe ferestre și alte trei de pe bolul de sticlă fuseseră lăsate de degetele de la mîna stînga lui Marlowe, și că restul de trei de pe fereastră și celelalte două de pe sertar fuseseră făcute de mîna lui dreaptă.

La ora opt executasem la sediul lui H. T. Cooper, fotograf autorizat din Bihopsbridge, cu ajutorul său, o duzină de măriri fotografice ale amprentelor digitale lăsate de Marlowe, ce dovedeau în chip neîndoios asemănarea perfectă dintre acelea lăsate de el fără să-și dea seama în prezența mea, cu cele de pe obiectele din dormitorul său și cu cele adunate de mine

după cum am arătat. În felul acesta, reiese limpede că Marlowe fusese de curînd în dormitorul lui Manderson, unde în mod normal nu avea ce căuta, și în camera doamnei Manderson, unde prezența lui era și mai anormală. Nădăjduiesc că unele din aceste amprente vor putea fi reproduse cînd se va publica acest reportaj.

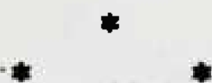
La ora nouă m-am înapoiat în camera mea de la hotel și am început să scriu acest manuscris. Teoria mea e acum expusă în întregime.

Ea se conturează prin formularea următoarelor ipoteze: în noaptea crimei, persoana care a luat locul financiarului, aflîndu-se în dormitorul acestuia, i-a spus doamnei Manderson — așa cum a declarat Martin — că Marlowe era în momentul acela pe drumul spre Southampton; după ce a făcut tot ceea ce trebuia în camera aceea, el a stins lumina și s-a întins în pat, îmbrăcat, așteptînd acolo pînă ce s-a asigurat că doamna Manderson adormise; apoi s-a ridicat și a străbătut pe furiș dormitorul doamnei Manderson, sub braț cu un pachet de haine și cu pantofii destinați cadavrului; s-a furișat după perdea, a deschis mai larg, cu mîinile, cele două părți ale ușii cu geamuri, a sărit peste balustrada de fier a balconului și s-a lăsat în jos pînă la o distanță de cîteva picioare deasupra peluzei de gazon moale.

Toate acestea, începînd din clipa intrării în dormitorul lui Manderson, se puteau petrece într-o jumătate de oră — ceasul fiind, potrivit declarației lui Martin, unsprezece și jumătate.

Cititorii și autoritățile competente își pot închipui foarte ușor ce s-a petrecut după aceea. Cadavrul a

fost găsit în dimineața următoare îmbrăcat, însă fără prea mare grijă. Marlowe a apărut cu mașina la Southampton la șase și jumătate dimineața.

Am terminat acest manuscris în apartamentul meu de la hotelul din Marlstone. E ora patru dimineața. Plec la Londra cu trenul care pornește din Bishopsbridge la amiază și, de îndată ce voi sosi, vă voi înmîna aceste pagini. Vă rog să comunicați faptele esențiale cuprinse în ele Serviciului de cercetări criminale.

PHILIP TRENT

Capitolul XII

ZILE NEFASTE

Trent depusese la redacția ziarului *Record* un raport scurt despre ancheta sa în cazul Manderson, care se încheia foarte banal, apoi plecase imediat la München, de unde îi scrisese lui sir James Molloy următoarele:

„Vă înapoiez cecul primit drept remunerație a anchetei făcute de mine în cazul Manderson. Raportul pe care vi l-am înaintat nu merită nici a zecea parte din valoarea cecului; nu l-aș fi refuzat dacă nu mi-ar

fi intrat în cap — nu știu de ce — să nu primesc nici un ban pentru această anchetă. Aș dori — dacă nu aveți nimic împotrivă — să mă plătiți după tariful obișnuit și să vărsați banii în folosul unei opere de binefacere care nu urmărește terorizarea celor ajutați — de știți cumva vreuna de acest fel. Am venit la München ca să văd niște vechi prieteni și să pun ordine în gîndurile mele — și descopăr că mă obsedează gîndul de a găsi o ocupație care să mă preocupe intens cîtva timp. Constat că nu mai pot picta: n-aș fi în stare să pictez nici măcar un grad. Vreți să mă angajați în calitate de corespondent special al ziarului și să mă trimiteți undeva? Dacă puteți depista o aventură serioasă, vă asigur că vă voi trimite reportaje captivante! După aceea mă voi liniști și mă voi întoarce la vechea mea activitate".

Sir James îi trimise telegrafic instrucțiuni să se deplaseze fără întîrziere în Curlanda și Livonia, unde „armele de foc" intraseră puternic în acțiune, și revolta bîntuia la orașe și sate. Era vorba de o misiune care cerea deplasări neîntrerupte și, timp de două luni, Trent își urmări norocul, care nu se arăta cu el mai nerecunoscător decît de obicei. El a fost singurul ziarist străin care a văzut cum generalul Dragilow a fost asasinat pe o stradă din Volmar, de o fată de optsprezece ani. El a fost martor la incendii, linșaje, execuții prin împușcare, spînzurări; pe zi ce trecea era tot mai dezgustat de urmările nefaste ale unei guvernări tiranice. În multe nopți a fost în primejdie să-și piardă viața; a rămas adesea cu totul flămînd. Dar nu s-a scurs dimineață sau seară fără s-o vadă în închipuire pe femeia pe care o iubea fără speranță.

Descoperi că era dominat de o mîndrie nefericită față de perseverența acestei dulci obsesii. Iubirea lui îl interesa ca un fenomen. Îl uimea, îi umplea sufletul de lumină. Nu mai trecuse niciodată printr-o asemenea încercare; ea îi confirma foarte multe lucruri, care, pînă atunci — în ciuda experienței sale în cunoașterea oamenilor — i se păruseră îndoielnice.

Nu se poate spune că la treizeci și doi de ani nu cunoscuse lumea emoțiilor. Tot ceea ce aflase în acest domeniu apăruse fără ca el să urmărească ori să caute, și nu mai rămăsese decît cu niște amintiri neplăcute; privind relațiile dintre sexe ca ceva obișnuit, misterul lor impenetrabil îl tulbura încă. El mergea prin viață cu un respect ciudat pentru anumite slăbiciuni ale femeii și pur și simplu înspăimîntat de duritățile ei; avea convingerea plină de făgăduială că o latură a firii lui nu se manifestase încă, și glasul care o va sili să se manifeste va fi auzit în momentul potrivit — dacă-i va ieși vreodată în cale, căci el nu va căuta un asemenea glas. Dar nu se gîndise niciodată la posibilitatea — dacă acesta va apărea într-adevăr într-o zi — ca realitatea să îmbrace o formă tragică. Cele două lucruri care-l uimiseră cu desăvîrșire în ceea ce privește simțămintele lui pentru Mabel Manderson era mai întîi spontaneitatea lor lipsită de orice calcul, și apoi zădărnicia lor plină de o fantastică deznădejde. Înainte de a fi el în cauză, fusese înclinat să ia în rîs tenacitatea pasiunilor neîmpărtășite ca pe o iluzie generoasă a tinereții.

Acum își dădea seama cît de mult se înșelase și trăia plin de tristețe, conștient că se înșelase.

În fața ochilor îi apărea femeia aceea așa cum o văzuse prima dată, schițînd gestul surprins de el pe cînd trecea fără să fie observat pe marginea falezei. Gestul ei larg, de bucurie plină de pasiune pentru libertatea abia căpătată, îl făcuse să înțeleagă mai mult decît orice cuvinte în ce măsură văduvia o elibera de chinuri, confirmînd, cu o forță îngrozitoare, bănuiala pe care o avusese și mai înainte, că moartea lui Manderson însemna pentru ea dreptul de a fi fericită cu bărbatul iubit. Nu putea să-și dea seama de momentul precis cînd îi apăruse această bănuială pentru prima oară în minte. Probabil că germenul ei fusese aruncat — după cum credea — cu prilejul primei sale întîlniri cu Marlowe. I se întipărise automat în minte grația și vigoarea evidente ale acestui tînăr, o dată cu trăsăturile și manierele lui plăcute, în stare de a se duce orice femeie cu sentimentele încă nefixate. Apoi, probabil că pusese în legătură, inconștient, acest fapt cu ceea ce-i spusese Cupples despre viața conjugală a familiei Manderson. Fără-ndoială că gîndul de mai sus îi apăruse în toată amploarea lui cînd, după ce descoperise identitatea asasinului, încercase să descopere și mobilul crimei. Mobilul, mobilul! Cu cîtă ardoare căutase un alt mobil decît cel apărut cu atîta stăruință și anume că Marlowe, obsedat de pasiune, ca și el, și cunoscînd realitățile înnebunitoare ale vieții acestei soții nefericite — trecuse la acțiune — cea mai vinovată — ca și Bothwell[1], pentru a o salva. Dar

[1] Nobil scoțian care a uneltit cu Maria Stuart, regina Scoției, uciderea soțului acesteia din urmă.

în pofida cercetărilor sale din momentul acela, şi apoi a meditaţiilor îndelungate asupra acestui punct, nu fusese în stare să descopere nimic care să-l fi împins pe Marlowe la o asemenea faptă — în afara acestei ispite, a cărei intensitate nu o cunoştea, dar dacă existase într-adevăr, exercitase o serioasă forţă de presiune asupra curajului acestuia, înăbuşindu-i orice scrupule. Dacă se putea încrede în puterea sa de apreciere, tînărul secretar nu era nici nebun, nici rău din fire. Dar asta nu ajungea ca să-l spele de orice vină. Fără îndoială, îşi spunea Trent, că nu arareori vezi un om săvîrşind o crimă de dragul unei femei. Dacă în păturile sociale îndestulate, slăbiciunea caracterului modern şi respectul inspirat de organizarea poliţiei fac crimele pasionale din ce în ce mai rare, ele nu sînt totuşi imposibile. Pentru a concepe şi a săvîrşi o asemenea faptă, era nevoie numai de un om dotat cu o îndrăzneală pe măsura inteligenţei sale şi al cărui suflet să fie narcotizat de vaporii unei intrigi sentimentale otrăvitoare.

Cu inima sfîşiată de nesfîrşite chinuri, Trent se străduia să înlăture prin raţiune teama pe care o avea că Mabel Manderson ştiuse de planul asasinării soţului ei. Nu se îndoia cîtuşi de puţin că ea îşi dăduse seama de întregul adevăr — după comiterea crimei; neuitata prăbuşire a ei în leşin, cînd Trent îi pusese pe neaşteptate şi fără s-o cruţe întrebarea despre Marlowe, spulberase şi ultima lui speranţă că aceştia doi nu se iubeau, şi detectivului i se păruse chiar că ea se temea ca iubirea lor să nu fie descoperită. În orice caz, ea a aflat adevărul după ce a citit manuscrisul lăsat de Trent şi este sigur că Marlowe nu fusese învinovăţit în mod public. Deci,

doamna Manderson distrusese manuscrisul, încrezătoare în cuvîntul detectivului că va păstra taina care amenința viața iubitului ei.

Dar ceea ce-l obseda mai cu seamă pe Trent era gîndul monstruos că se putea ca ea să fi cunoscut planul crimei și să fi păstrat o tăcere vinovată. Poate că ea bănuise ori ghicise ceva; dar se putea concepe oare faptul că această femeie cunoscuse întregul complot și luase parte la el? Trent nu putea să uite că prima lui bănuială asupra mobilului eventual al lui Marlowe îi fusese stîrnită de constatarea că tînărul fugise din casă prin camera doamnei Manderson. În clipa aceea, Trent nu o întîlnise încă și fusese destul de înclinat să accepte gîndul vinovăției și complicității frumoasei soții. El și-o închipuise ca pe o isterică pasionată, în ura și iubirea ei nemiloasă ca o felină, poate chiar ca pe instigatoarea activă, ca pe autoarea morală a crimei.

Apoi o văzuse, îi vorbise și o ajutase în criza ei de slăbiciune; chiar în clipa aceea, a primei lor întîlniri, toate bănuielile lui i se păruseră josnice. Îi văzuse gura și ochii și respirase aerul care o înconjura. Trent făcea parte din categoria celor ce se cred în stare de a adulmeca răutatea adevărată de la distanță. Cînd se aflase în fața ei, căpătase certitudinea bunătății inimii acestei femei, și faptul că o clipă o văzuse pe faleză lăsîndu-se în voia simțămîntului de ușurare că se sfîrșise cu servitutea din trecut, cu anii ei de sentimente neîmpărtășite și de feminitate înăbușită — lucrul acesta nu era de loc nepotrivit cu această bunătate. El credea cu neclintire că în singurătatea ei sufletească se

îndreptase spre Marlowe, dar nu putea să creadă că știa de planul criminal al acestuia.

Totuși, îndoielile îl frămîntau zi și noapte, și el își amintea că Marlowe își desfășurase toată activitatea în odaia lui Manderson, aproape în prezența lui Mabel, ușa dintre cele două dormitoare fiind deschisă, și că acesta fugise din casă pe ușa cu geamuri din camera ei. Oare Marlowe disprețuise orice prudență și-și luase asupra sa riscul de a-i destăinui ei totul? Sau — așa după cum Trent credea că e mai probabil — Marlowe continuase să joace rolul lui Manderson și se furișase afară în timp ce ea dormea? Trent nu credea că ea știa ceva despre deghizarea lui Marlowe în timpul depoziției sale în fața tribunalului; mărturia ei păruse sinceră. Sau — nu putea să înlăture această întrebare, deși o disprețuia — doamna Manderson rămăsese întinsă pe pat, așteptînd ca pașii și răsuflarea din camera vecină să-i spună că totul fusese săvîrșit? Printre toate infamiile posibile ale firii omenești era oare cu putință ca ipocrizia cruntă și cruzimea bestială să se ascundă sub o înfățișare atît de atrăgătoare și de gingașă?

Aceste gînduri nu-l părăseau niciodată pe Trent cînd rămînea singur.

*

* *

Trent îl servi deci pe sir James, chinuindu-se zdravăn timp de șase luni pentru remunerația primită, apoi se întoarse la Paris, unde se apucă de lucru cu mai multă tragere de inimă. Își recîș-

ţigase vechile lui aptitudini psihice şi intelectuale şi începuse să se simtă mai liniştit trăind în mijlocul unui cerc foarte ciudat, alcătuit din prieteni francezi, englezi şi americani, artişti, poeţi, ziarişti, poliţişti, patroni de hotel, soldaţi, avocaţi, oameni de afaceri şi alţii. Vechiul său dar de a-şi atrage simpatiile oamenilor din jurul său îl făcu să cîştige — ca în zilele studenţiei sale — anumite privilegii, de care englezii au parte arareori. Se bucura de favoarea foarte rară de a fi primit în sînul unei familii specific franceze; ajunsese să primească confidenţele serioase *des jeunes*[1] şi constatase că aceştia erau tot atît de convinşi că descoperiseră tainele artei şi ale vieţii ca şi tinerii de pe vremea lui Trent, cu zece ani în urmă.

Familia franceză era la fel ca în trecut, fără să se fi schimbat nici măcar tapetele sau mobilele. Dar tinerii — Trent observă acest lucru cu părere de rău — se deosebeau cu totul de înaintaşii lor. Erau mult mai superficiali şi uşuratici şi mult mai puţin înzestraţi. Tainele pe care ei căutau să le smulgă universului nu păreau a fi tot atît de importante şi interesante ca cele pe care le urmăriseră tinerii de altădată.

Trent credea în această schimbare şi o deplîngea, pînă cînd într-o zi, la un restaurant, luă masa întîmplător lîngă un bărbat bine hrănit, pe care, în ciuda ravagiilor provocate de o viaţă confortabilă, îl recunoscu a fi unul din tinerii din vremea sa. Acesta se obişnuise a se privi pe sine şi pe alţi trei

[1] Ale tinerilor (în limba franceză în text).

sau patru colegi ca fiind ermiții unui nou Parnas. El și cu școala lui flecăriseră pe terasele cafenelelor și-n alte părți mai mult decît o fac singuraticii, luîndu-și în același timp angajamentul, proclamat sus și tare, de a răsturna toate regulile. Decretaseră, mai ales, că poezia era liberă. Ermitul noului Parnas era acum funcționar la Ministerul de Interne, ba fusese și decorat; vorbind despre Franța, el își exprimă față de Trent părerea că aceasta avea nevoie mai mult decît oricînd de o mînă de fier. El fu în măsură să-i citeze detectivului englez prețul exact plătit pentru anumite trădări ale patriei, fapt despre care Trent nu auzise nimic pînă atunci.

Astfel, Trent fu silit să recunoască adevărul că el și prietenul său din administrația Ministerului de Interne erau cei ce se schimbaseră, nu tinerii, care rămăseseră aceiași. Totuși, nu era în stare să precizeze ce anume pierduse sau se stinsese în adîncul ființei sale, dacă se gîndea la înflăcărarea sa de altădată.

Într-o dimineață a lunii iunie, cînd cobora pe Rue des Martyrs, văzu îndreptîndu-se spre el o ființă cunoscută. Își întoarse privirea într-altă parte, fiindcă gîndul de a se întîlni cu Bunner i se părea de neconceput. De cîtva timp simțise că rana începea să i se vindece datorită farmecului muncii creatoare; se gîndise din ce în ce mai puțin și cu mai puțină durere la femeia pe care o iubea. Nu voia să i se mai amintească de cele trei zile petrecute la Marlstone. Dar strada era atît de strîmtă, încît tînărul american îl recunoscu imediat și nu-l lăsă să-i scape.

Manifestațiile sincere de prietenie ale acestuia îl făcură pe Trent să se rușineze, fiindcă în realitate

avea simţăminte de simpatie pentru Bunner. Luară prînzul împreună şi se întreţinură mai îndelung, americanul fiind cel ce vorbea. Trent îl asculta cu plăcere — ceea ce de fapt îl determinase să nu se despartă prea devreme de dînsul — şi făcea şi el, din cînd în cînd, cîte o observaţie. În afară de faptul că-i era simpatic, îi plăcea să stea de vorbă cu americanul şi din cauza nenumăratelor surprize verbale pe care le descoperea în limbajul lui.

Bunner locuia — după cum se părea — la Paris, în calitate de reprezentant al firmei Manderson şi era foarte mulţumit de poziţia şi perspectivele sale de viitor. Vorbi despre chestiunea aceasta vreo douăzeci de minute. După ce epuiză subiectul, îi povesti lui Trent — care mărturisi că lipsise din Anglia aproape un an — că Marlowe, scurt timp după moartea lui Manderson, preluase conducerea afacerilor tatălui său, care prosperaseră din nou. Bunner şi Marlowe rămăseseră în raporturi intime şi chiar îşi făcuseră planul să petreacă vacanţa de vară împreună. Bunner vorbea cu o admiraţie generoasă despre talentul prietenului său pentru afaceri. „Jack Marlowe are o minte foarte ascuţită — zise el — şi dacă ar avea mai multă experienţă, n-aş dori să-mi fie vreodată concurent. Ar putea să mă facă praf oricînd."

Pe măsură ce şuvoiul de vorbe al americanului se scurgea fără întrerupere, Trent îl asculta tot mai uluit. Îşi dădea seama din ce în ce mai clar că teoria lui în legătură cu ancheta era absolut eronată; Bunner nu făcu nici o aluzie la persoana care-l interesa pe Trent atît de mult; dar spuse că Marlowe se logodise cu o tînără irlandeză, al

cărei farmec îl lăudă cu entuziasmul caracteristic rasei sale.

Ascultîndu-l, Trent își crispă sălbatic mîinile sub masă. Ce se întîmplase? Mii de gînduri goneau în mintea sa în chip haotic. În cele din urmă se hotărî să pună o întrebare directă.

Bunner nu era prea bine informat. Știa că doamna Manderson părăsise Anglia de îndată ce toate problemele financiare provocate de moartea soțului ei fuseseră rezolvate și trăise o vreme în Italia. De cîtva timp se întorsese la Londra și, hotărîtă să nu mai locuiască în casa de pe Mayfair, cumpărase o locuință mai modestă în apropiere de Hampstead; după cîte înțelesese Bunner, ea mai cumpărase și o proprietate la țară; ducea o viață prea puțin mondenă și ieșea arareori în lume.

— Și cînd te gîndești că o sumă imensă de dolari așteaptă să fie cheltuiți! urmă Bunner, cu o notă de regret. Doamna Manderson are atîția bani că ar putea să-i arunce pe fereastră sau să hrănească păsările cu ei; totuși n-a făcut nimic. Patronul i-a lăsat mai bine de jumătate din averea lui. Și cînd te gîndești ce loc ar fi putut să ocupe în lume dacă ar fi voit! Este de o rară frumusețe și e cea mai desăvîrșită femeie pe care am întîlnit-o vreodată. Dar n-a fost niciodată în stare să învețe să cheltuiască banii cum ar trebui.

Bunner se pomeni vorbind aproape numai el, căci Trent era absorbit cu totul de propriile-i gînduri. Curînd, spuse că are o întîlnire de afaceri, și cei doi își luară prietenește rămas bun.

O jumătate de oră mai tîrziu, Trent se afla în atelierul său, unde, grăbit și în mod mecanic, începu

să-și facă bagajele. Ardea de nerăbdare să știe ce se întîmplase — trebuia să afle cu orice preț. Își dădea seama că nu se putea apropia de doamna Manderson, fiindcă nu voia să-i amintească de starea în care o văzuse cu prilejul ultimei lor întrevederi; poate că nu o va mai vedea niciodată. Totuși, trebuia să afle! ... Cupples era la Londra, ca și Marlowe ... Și, în orice caz, se săturase de Paris.

Toate aceste gînduri i se îmbulzeau în minte, făcînd să vibreze înăuntrul său o coardă nevăzută ce-i cutremura fără milă inima, și pe care el o blestema cu amărăciune, dîndu-și seama că nu putea să-i ignoreze existența. Ah, ce nebunie deșartă și demnă de compătimit!

În douăzeci și patru de ore, Trent smulse slabele rădăcini care-l legau de Paris. Puțin după aceea, el contempla, pe o mare ca de plumb, zidurile lucitoare ca de fortăreață ale falezei de la Dover.

*

* *

Dar, deși își limită, instinctiv, scopul precis ce-l urmărea, scoțîndu-l din mulțimea de intenții care-l stăpîneau, descoperi că nu-l poate urmări de la bun început.

Luase hotărîrea să-l vadă în primul rînd pe Cupples, care putea, fără îndoială, să-i dea mai multe amănunte decît americanul. Dar Cupples călătorea ca de obicei și nu era așteptat să se întoarcă decît peste o lună; iar Trent nu avea nici o scuză întemeiată ca să-l facă să se întoarcă mai repede. Pe Marlowe nu voia să-l vadă decît după ce se

va fi informat despre el și la alții în legătură cu situația lui. Se stăpîni să nu comită nebunia supremă de a o căuta pe doamna Manderson la locuința ei din Hampstead; nu putea să pătrundă acolo, și gîndul că ea ar fi observat cum o pîndește făcea să-i năvălească sîngele în obraz.

Se instală într-un hotel, închirie un atelier și se strădui zadarnic să-și găsească uitarea în muncă, așteptînd întoarcerea lui Cupples.

Dar după o săptămînă îi veni o idee pe care o puse în aplicare numaidecît. La ultima lor întrevedere, doamna Manderson vorbise în cîteva cuvinte despre dragostea ei pentru muzică. Așa că Trent se duse în seara aceea la Operă, și de atunci nu mai lipsi de la nici o reprezentație. Poate că în felul acesta putea s-o zărească și dacă, în ciuda prudenței sale, s-ar întîlni cu ea, amîndoi s-ar putea preface că nu se văd. La urma urmei, Opera era deschisă pentru toată lumea.

Trent era, așadar, prezent acolo în fiecare seară; trecea prin mulțimea de oameni din foaier cît putea de repede și de fiecare dată pleca acasă convins că ea nu fusese la reprezentație. Mersul la Operă deveni pentru el un fel de obișnuință, care-i dădea o anumită satisfacție, pe lîngă emoția vinovată a căutării. Fiindcă și lui îi plăcea muzica și atîta timp cît dura magia ei, nimic nu putea să-l liniștească mai bine.

Într-o seară, tocmai cînd intra, grăbindu-se să se strecoare prin mulțimea elegantă, simți cum cineva îi atinge brațul. Se întoarse, cu siguranța de necrezut că era ea.

Și într-adevăr — ea era. Mult mai strălucitoare

acum, eliberată de orice mîhnire și chin, zîmbind mai frumoasă decît oricînd în fermecătoarea ei toaletă de seară, îl făcu pe Trent să nu poată scoate o vorbă. Și ea părea că respiră mai iute decît era necesar, și cînd îl salută, în ochii ei apăru o lucire plină de îndrăzneală.

Nu rosti decît cîteva cuvinte:

— Nu vreau să pierd o notă din „Tristan și Isolda" și cred că și dumneata la fel. Vino să mă vezi în pauză.

Și-i spuse numărul lojii sale.

Capitolul XIII

IZBUCNIRE

Următoarele două luni au însemnat pentru Trent o epocă din viața sa la care nu s-a mai putut gîndi niciodată fără să se înfioare. O văzu pe doamna Manderson de mai multe ori, și amabilitatea ei rece, îmbinată cu o atitudine calculată cu rafinament, care se menținea la mijloc, între comportarea mai prietenoasă și primul stadiu al intimității îl zăpăcea de fiecare dată și-l aducea într-o stare de desperare. La Operă o găsise însoțită, spre marea lui uimire, de o anumită doamnă Wallace, o matroană ușuratică pe care Mabel o cunoscuse din copilărie. El află că doamna Manderson, la întoarcerea ei din Italia, frecventase din cînd în cînd cercurile de prieteni de care Trent era legat prin cultura și

înclinaţiile sale. Din spusele ei reieşea că se stabilise în Anglia în apropierea acestora; cîţiva dintre vecinii ei mai intimi erau prieteni de-ai lui Trent.

El îşi aminti nelămurit, dar cu neplăcere, că în seara aceea, la Operă, se aflase într-o poziţie de inferioritate; nu se simţise în largul lui, cu chipul congestionat, vorbind cu o spontaneitate prostească de aventurile sale din provinciile baltice şi dîndu-şi seama din cînd în cînd că se adresa exclusiv doamnei Wallace. Doamna Manderson, cînd el venise în lojă, se refăcuse din uşoara emoţie care o stăpînise în vestibulul Operei. Ea îi povesti lui Trent, cu o voce liniştită, despre călătoriile pe care le făcuse, de instalarea ei la Londra şi de prietenii lor comuni.

În cursul celei de-a doua jumătăţi a spectacolului, pe care Trent îl ascultase din loja ei, stînd în spatele celor două femei, nu mai putuse urmări nimic altceva în afara liniei obrajilor şi a părului ei, a conturului umerilor şi al braţelor, precum şi a mîinii care se rezema pe marginea lojii. Părul negru al tinerei femei îi dădea impresia unei păduri imense, de nepătruns, plină de farmec, ce-l atrăgea într-o aventură nefericită. La sfîrşitul reprezentaţiei, Trent, palid şi tăcut, şi-a luat rămas bun într-un chip pur formal.

Data următoare o văzu undeva, la ţară, la nişte prieteni comuni, unde fuseseră invitaţi şi unul şi altul. Atunci, precum şi cu alte prilejuri, el se dezmeticise cu totul. Trent imită atitudinea doamnei Manderson, prezentîndu-se astfel în mod decent, după părerea lui, dacă ţinea seama de faptul că... trăia într-o atmosferă de nelinişte, de uimire, de remuşcări şi de dorinţe. Nu-i înţelegea atitudinea

cu nici un chip. Fără-ndoială că ea citise manuscrisul său și-și dăduse seama de bănuiala cuprinsă în ultima lui întrebare pusă la *White Gables*. Atunci cum de putea fi în stare să se poarte cu el cu aceeași sinceritate și amabilitate pe care le arăta tuturor celorlalți oameni care n-o jigniseră în nici un fel?

Fiindcă Trent avea intuiția clară că, deși doamna Manderson părea că se poartă față de el la fel ca și cu ceilalți, nu încăpea nici o îndoială că înțelesese jignirea pe care i-o adusese. De mai multe ori, cu rarele prilejuri cînd putuseră vorbi între patru ochi, aceeași intuiție îi dezvăluise că doamna Manderson era pe punctul de a atinge subiectul acesta delicat, însă el schimbase de fiecare dată conversația, cu toată ingeniozitatea născută din teamă. Trent luă două hotărîri. Prima, să părăsească Londra de îndată ce va termina o comandă pe care trebuia s-o predea, și să n-o mai vadă pe doamna Manderson. Trăia într-o mare tensiune. Nu mai ardea de nerăbdare să afle adevărul; nu dorea altceva decît să capete confirmarea convingerii lui greșite, a faptului că nu înțelesese situația și lacrimile tinerei femei și că se dovedise în ceea ce scrisese un imbecil calomniator. Renunțase la orice speculații în legătură cu motivele care-l împinseseră pe Marlowe să-l ucidă pe Manderson.

Cupples se întorsese la Londra, dar Trent nu-l întrebă nimic. El își dădea seama că bătrînul avusese foarte mare dreptate cînd pronunțase cuvintele pe care detectivul și le amintea acum din cauza sublinierii lor: „Atîta timp cît s-a socotit legată de el . . . nimic pe lume n-ar fi putut s-o convingă să . . .“

El o întîlni din nou pe tînăra femeie la o cină, în casa mare, asemănătoare cu un cavou, a unchiului ei din Bloomsbury și se întreținu aproape toată seara cu un arheolog berlinez.

A doua hotărîre luată de Trent era de a nu mai rămîne niciodată singur cu doamna Manderson.

Dar cînd, după cîteva zile, ea îi scrise, invitîndu-l s-o viziteze în după-amiaza zilei următoare, el nu încercă nici măcar să se scuze. Nu era asta o provocare directă?

*

* *

Cît se servi ceaiul și încă puțină vreme după aceea, doamna Manderson luă parte absolut nestînjenită la conversația înfiripată de Trent în legătură cu ultimele noutăți ale zilei, ceea ce-l determină pe detectiv să presupună că ea renunțase la proiectul pe care, fără-ndoială și-l făcuse, de a-i vorbi serios în ziua aceea. Acum, frumoasa femeie părea lipsită de griji și zîmbitoare, amintindu-i lui Trent — și nu pentru întîia oară de la întîlnirea lor din prima seară de la Operă — ceea ce se scrisese cu mult timp înainte despre o prințesă de Brunswick: „Gura ei are zece mii de farmece, care încîntă sufletul". Doamna Manderson făcu ocolul minunatei camere unde-l primise pe Trent, arătîndu-i unul sau altul dintre nenumăratele bibelouri, comori răpite de la negustorii de mărunțișuri, rîzînd de cercetările, descoperirile și tocmelile provocate de aceste cumpărături. Iar cînd Trent o rugă să-l delecteze din nou cu una din bucățile pe care le mai cîntase la pian la unul din prietenii lor comuni, ea acceptă imediat.

Tînăra femeie cîntă cu aceeași perfecțiune de interpretare și cu aceeași pasiune care-l emoționase pe Trent cînd o ascultase prima dată.

— Sînteți o adevărată muziciană — zise el liniștit, cînd se termină cîntecul și ultima vibrație a melodiei se stinse cu totul. De altfel, o știam înainte de a vă auzi.

— Am cîntat totdeauna foarte mult, după cîte-mi amintesc. Muzica a fost de cînd mă știu foarte reconfortantă pentru mine — spuse ea simplu, întorcîndu-se spre el, pe buze cu un început de zîmbet. Cînd ai ghicit pentru prima oară că-mi place muzica? Oh, da! M-ai întîlnit la Operă. Dar asta nu însemna prea mult, nu-i așa?

— Nu — răspunse el distrat, încă preocupat de melodia care tocmai se terminase. Cred că am ghicit asta în prima clipă cînd v-am văzut. Apoi, dîndu-și seama de înțelesul cuvintelor rostite, amuți deodată, încremenind. Pentru prima dată de cînd se revăzuseră, fusese amintit trecutul.

Urmă o tăcere scurtă. Doamna Manderson îl privi, dar își întoarse repede ochii într-altă parte. Obrajii ei începură să se îmbujoreze și-și țuguie buzele, parcă gata să fluiere. Apoi cu gestul de dispreț al umerilor pe care Trent și-l amintea atît de bine, ea se ridică de la pian și se așeză pe un scaun în fața lui.

— Ultimele dumitale cuvinte — începu ea domol, uitîndu-se la vîrful pantofului ei — îmi vor servi foarte bine ca pretext pentru ceea ce voiam să spun. Te-am invitat dinadins astăzi aici, domnule Trent, fiindcă nu mai puteam aștepta. Chiar din ziua cînd

m-ai părăsit la *White Gables*, nu fac decît să-mi repet că nu-mi pasă de ceea ce gîndești despre rolul meu în întîmplarea aceea îngrozitoare; că dumneata nu ești absolut de loc omul să se ducă să-și împărtășească altora părerile lui despre mine. Am ajuns la această convingere după ce mi-ai arătat motivele care te-au determinat să distrugi manuscrisul. Mă întrebam ce mă privește pe mine asta. Dar mărturisesc că mi-am dat seama că mă privește în mod direct; sufăr îngrozitor că dumneata crezi ceva care nu e adevărat.

Își ridică ochii și înfruntă liniștită privirea lui Trent, care se uita la ea absolut fără nici o expresie.

— De cînd am început să vă cunosc, nu mai cred ceea ce am crezut la un moment dat.

— Mulțumesc — zise doamna Manderson, cu obrajii deodată roșii ca focul. Apoi adăugă, jucîndu-se cu o mănușă: Dar aș vrea să afli adevărul adevărat. Nu știam dacă ne vom mai întîlni vreodată — urmă ea aproape în șoaptă — dar simțeam că dacă asta se va întîmpla, va trebui să vorbesc deschis. Credeam că nu-mi va fi prea greu, fiindcă pari omul care pătrunde sensul lucrurilor; și pe lîngă aceasta, o femeie măritată nu se simte atît de stînjenită ca o tînără fată cînd trebuie să vorbească despre astfel de lucruri. Dar ne-am revăzut și am descoperit că, dimpotrivă, era foarte greu să ating acest subiect. Dumneata ai făcut să-mi fie atît de greu.

— Cum? întrebă Trent liniștit.

— Nu știu, sau mai bine zis, știu foarte bine. Vezi, tocmai din cauză că m-ai tratat exact ca și cum nu m-ai fi bănuit niciodată. Mi-am închipuit mereu că atunci cînd ne vom revedea, îmi vei

arunca din nou privirea îngrozitoare pe care mi-ai aruncat-o cînd mi-ai pus ultima întrebare la *White Gables*. Îți amintești? Dar nu, dimpotrivă, te-ai purtat ca oricare dintre prietenii mei. Ai fost de-a dreptul — ea șovăi, întizîndu-și brațele — amabil. Mă înțelegi, nu? După ce ne-am întîlnit și am vorbit pentru prima oară la Operă, pe drum spre casă mă întrebam dacă m-ai recunoscut într-adevăr. Adică, am crezut că m-ai recunoscut, după aspect, fără să-ți amintești cine sînt.

Trent nu putu să-și stăpînească un rîs scurt, dar nu zise nimic. Ea îi zîmbi dojenitor.

— Ei bine, nu-mi aminteam dacă mi-ai pronunțat numele. Dar cu prilejul următor, cînd ne aflam la familia Ireton, l-ai pronunțat și am înțeles. M-am hotărît de cîteva ori în cursul ultimelor zile să vorbesc, dar nu am îndrăznit. Aveam impresia că nu-mi vei îngădui, că de îndată ce voi atinge acest subiect, vei schimba conversația. Spune, te rog, n-am avut dreptate? Și cum Trent dădu din cap în sens afirmativ, ea adăugă: Dar de ce?

Trent tăcu.

— Ei bine — începu ea din nou — voi spune eu mai întîi ce am de spus, apoi sper că-mi vei explica de ce mi-ai îngreuiat atît de mult această sarcină. Cînd mi-am dat seama că ți-ai pus în gînd să nu vrei s-auzi nimic, hotărîrea mea de a vorbi s-a întărit mai mult decît oricînd; fără-ndoială, nu trebuie să înțelegi că mă hotărîsem să stărui să vorbesc dacă nu mi-ai fi îngăduit. Desigur că nu aș fi avut îndrăzneala să vorbesc dac-aș fi fost vinovată, după cum credeai. Astăzi ai intrat în salonul meu fără să

bănuiești că voi avea curajul să aduc vorba despre acest subiect. Ei bine, acum ai înțeles.

Doamna Manderson renunțase la orice șovăială. Ea „se înflăcărase“, după cum avea obiceiul să spună vorbind de sine însăși și, stăpînită de dorința vie de a spulbera orice neînțelegere din cauza căreia își pierduse liniștea de atîta vreme, se simțea stăpînă pe situație.

— Am să-ți spun acum povestea greșelii pe care ai făcut-o — urmă ea, în timp ce Trent, cu mîinile crispate pe genunchi, o privea în ochi cu o expresie greu de descifrat. Trebuie să mă crezi, domnule Trent, că este o mărturisire absolut sinceră, cu confuziile, disimulările și greșelile cu totul firești la care nimeni nu se gîndește înainte de a le privi ca adevăruri. Te rog să înțelegi că nu te condamn cîtuși de puțin și nu m-a supărat niciodată faptul că ai tras prea grăbit o anumită concluzie. Știai că există o neînțelegere între mine și soțul meu, mai știai și ce înseamnă deseori o asemenea situație. Ai aflat, înainte de a o spune eu, că el adoptase atitudinea omului lezat; și am făcut greșeala, ba chiar și prostia, pot spune, de a încerca să-i explic că eroarea era a lui. Ți-am dat explicația pe care o acceptasem și pentru mine însămi înainte de a înțelege blestematul adevăr. Ți-am vorbit de dezamăgirea lui Manderson că nu eram o femeie mondenă. Ei bine, lucrul acesta e adevărat, era foarte contrariat. Dar am simțit că dumneata nu păreai convins de asta și bănuiai altceva. Ți-ai dat seama, cred, că am avut nevoie de cîtva timp ca să înțeleg nedumerirea dumitale, fiindcă o asemenea presupunere mi se părea cu totul absurdă. Da, soțul meu

era gelos pe John Marlowe. Ai ghicit. Și cînd am observat că ai ghicit asta, m-am purtat ca o proastă: vreau să înțelegi că a fost o lovitură foarte gravă pentru mine, deoarece sperasem că umilința și încordarea se terminaseră, și greșeala soțului meu dispăruse o dată cu el. Pe scurt, domnule Trent, m-ai întrebat dacă secretarul soțului meu nu era amantul meu; da, trebuie să vorbesc deschis, fiindcă vreau să înțelegi de ce mi-am pierdut firea și am izbucnit în plîns. Dumneata ai interpretat atitudinea mea ca o mărturisire; ai crezut că sînt în stare de așa ceva, ai bănuit, poate, că am luat parte și la crimă, că am consimțit... Asta m-a jignit nespus; dar poate că era foarte natural să crezi asta, nu știu ce să zic.

Trent, a cărui privire nu se abătuse o clipă de la chipul doamnei Manderson, își lăsă capul în jos la auzul acestor cuvinte și nu-l ridică pînă ce tînăra femeie nu continuă:

— În realitate, numai șocul și mîhnirea, împreună cu amintirea tuturor mizeriilor pe care le-am îndurat din cauza acestei bănuieli m-au făcut să izbucnesc în plîns. Dar cînd, recăpătîndu-mi stăpînirea de sine, puteam să lămuresc situația, dumneata erai plecat. Ea se ridică, se duse la un mic birou de lîngă fereastră, deschise un sertar și scoase un plic lung și sigilat: Acesta e manuscrisul dumitale — zise ea. L-am citit și recitit de nenumărate ori și am fost uimită, ca toată lumea de altfel, de priceperea dumitale în întîmplări de acest fel — urmă ea, pe față cu un surîs fugar, puțin răutăcios. Cînd am citit manuscrisul, domnule Trent, mi s-a părut splendid. Aproape uitasem că era propria mea poveste, atît

de mult m-a interesat. Și acum, ținîndu-l în mînă, vreau să-ți exprim cele mai calde mulțumiri pentru atitudinea dumitale generoasă și cavalerească de a renunța mai degrabă la un triumf decît de a pune în primejdie reputația unei femei. Dacă totul s-ar fi petrecut așa cum ai presupus dumneata, faptele ar fi fost dezvăluite de îndată ce poliția ar fi preluat cazul încredințat ei de dumneata. Crede-mă, mi-am dat foarte bine seama de mărinimia gestului făcut și ți-am rămas mereu recunoscătoare chiar și atunci cînd mă simțeam cu totul copleșită de bănuielile dumitale.

Exprimîndu-și aceste mulțumiri, vocea doamnei Manderson tremura puțin, și ochii îi străluceau. Trent nu observă această mică schimbare, fiindcă stătea mereu cu capul aplecat, părînd a nu auzi nimic. Ea puse plicul în mîna pe care el o ținea cu palma deschisă pe genunchi, cu un gest ușor și atît de gingaș, că-l făcu pe Trent să ridice capul.

— Puteți . . . — începu el cu voce tărăgănată.

Cum stătea în picioare în fața lui, ea îi făcu un semn să tacă.

— Nu, domnule Trent, lasă-mă să termin, înainte de a spune dumneata ceva. Pentru mine e o enormă ușurare faptul că am rupt, în sfîrșit, tăcerea și vreau să-mi termin povestea cît timp mă stăpînește încă mulțumirea de a fi avut curajul s-o încep.

Ea se înfundă din nou în sofaua de pe care se ridicase.

— Voi spune acum ceva ce nu știe nimeni. Presupun că oricine bănuia că exista o neînțelegere între mine și soțul meu, cu toate că am făcut tot ce mi-a stat în putință să ascund această situație

de fapt. Dar nu cred că a existat cineva pe lume care să fi ghicit ideea care se înfipsese în mintea soțului meu. Știu că cei ce mă cunosc mă socot a nu fi în stare de așa ceva. Și apoi, închipuirea lui era cu desăvîrșire potrivnică faptelor reale. Voi arăta situația reală. Am întreținut relații amicale cu domnul Marlowe chiar din clipa cînd s-a angajat la noi. Cu toată inteligența sa, soțul meu pretindea că tînărul are mintea cea mai ageră pe care o întîlnise vreodată, dar eu îl priveam totuși ca pe un băiat. Știi că sînt cu cîțiva ani mai în vîrstă decît el și el avea o lipsă de ambiție atît de mare, încît mă făcea să simt și mai mult această diferență. Într-o zi, soțul meu m-a întrebat care e calitatea cea mai remarcabilă a lui Marlowe, și eu i-am răspuns spontan: „Bunele sale maniere". Am fost foarte uimită cînd, la auzul acestor cuvinte, Manderson s-a întunecat la față și mi-a răspuns după o tăcere scurtă, fără să mă privească: „Da, așa e, Marlowe e un gentleman".

Nu am mai vorbit un cuvînt despre asta, pînă cînd, acum un an, Marlowe a făcut tocmai ceea ce eram absolut convinsă că va face: s-a îndrăgostit nebunește de o tînără fată americană. Dar, spre marea mea părere de rău, dintre toate fetele întîlnite de mine în mod obișnuit, el a ales-o pe aceea care merita cel mai puțin dragostea lui. Era fiica unor părinți foarte bogați și făcea tot ceea ce dorea; foarte frumoasă, foarte bine educată, foarte sportivă, ceea ce se cheamă o femeie-atlet, nu o interesa nimic altceva pe lume decît propria ei plăcere. Era una dintre cele mai reușite tinere gen „flirt" pe care am cunoscut-o vreodată și în același timp cea mai rafi-

nată. Toţi ştiau asta, fapt despre care şi Marlowe trebuie să-şi fi dat seama; dar ea îl ducea de nas cum îi plăcea. Nu ştiu cum a izbutit s-o facă, dar îmi pot închipui. Fără-ndoială că-l plăcea, dar era tot atît de limpede că se juca cu dînsul. Situaţia asta era atît de ridicolă, încît pur şi simplu m-am înfuriat. Într-o zi i-am cerut lui Marlowe să mă plimbe cu barca pe lac, toate acestea petrecîndu-se la proprietatea noastră de lîngă Lake George. Niciodată nu mai rămăsesem pînă atunci atît de multă vreme singuri. În barcă i-am vorbit. Cred că am fost foarte amabilă, şi el m-a ascultat cu multă îngăduinţă, dar nu a crezut un cuvînt din ceea ce i-am spus. A avut îndrăzneala să susţină că n-am înţeles de loc firea lui Alice. Cînd am făcut o aluzie foarte discretă la viitorul lui, fiindcă ştiam că el nu poseda aproape nimic, mi-a răspuns că dacă Alice îl iubeşte, o să-şi creeze repede o situaţie. I-am răspuns că speranţa lui era fără îndoială îndreptăţită, fiindcă el avea foarte bune relaţii, după cum ştii, şi era foarte simpatic. Dar curînd după aceea a înţeles că eu aveam dreptate în părerea mea despre Alice.

Cînd ne-am întors din această plimbare, l-am găsit pe soţul meu aşteptîndu-ne pe mal. Mi-amintesc că a început să glumească cu Marlowe; în rest, după aceea nu şi-a schimbat niciodată atitudinea faţă de el, din care cauză am avut nevoie de multă vreme ca să-mi dau seama de ceea ce gîndea despre mine şi tînărul său secretar. Faţă de mine s-a arătat în seara aceea rezervat şi tăcut, însă nu supărat. De fapt, din clipa în care această idee i s-a înfipt în minte, s-a purtat cu mine indiferent şi rece. După cină, nu mi-a adresat cuvîntul decît o singură dată.

Domnul Marlowe îi vorbise despre un cal pe care-l cumpărase pentru ferma din Kentucky, și soțul meu m-a privit, spunîndu-mi: „Marlowe poate fi un gentleman, dar rareori se lasă păcălit la un negoț de cai". Cuvintele lui m-au surprins, dar în clipa aceea, și chiar data următoare, cînd Manderson m-a găsit din nou împreună cu Marlowe, nu mi-am dat seama de ceea ce-i umbla prin cap. Puțin timp după aceea, într-o dimineață, Marlowe a primit cîteva rînduri drăgălașe din partea fetei americane care-i cerea s-o felicite pentru logodna ei cu altul. Ne înapoiasem la New York. La micul dejun, Marlowe era atît de întunecat la față, încît am crezut că e bolnav și de îndată ce am terminat masa, m-am dus după el în camera în care lucra, ca să-l întreb ce se întîmplase. El n-a spus un cuvînt, dar mi-a întins biletul primit de la tînăra fată și s-a întors cu fața spre fereastră. Eu m-am bucurat că totul se terminase, dar îmi părea și foarte rău de el. Nu-mi amintesc ce i-am spus, însă știu că am pus mîna pe brațul lui, cum stătea la fereastră, uitîndu-se fix în grădină, și în clipa aceea a apărut soțul meu în cadrul ușii, cu cîteva hîrtii în mînă. Ne-a aruncat o privire, s-a întors și s-a dus în biroul său. Am crezut că poate auzise ce-i spusesem lui Marlowe ca să-l consolez și socotise că e mai discret să se retragă astfel. Marlowe nu-l văzuse și nici nu-l auzise. Soțul meu a părăsit New York-ul chiar în dimineața aceea, plecînd spre vestul Statelor Unite, în timp ce eu eram în oraș. Nici de data aceasta nu mi-am dat seama de ceea ce-l frămînta, fiindcă avea obiceiul să plece adesea pe neașteptate, dacă anumite interese urgente o cereau.

Numai după o săptămînă de la înapoierea sa am înțeles întreaga situație. Manderson era livid la față și cu o expresie bizară și cum m-a văzut, m-a întrebat unde-i domnul Marlowe. Tonul cu care mi s-a adresat m-a făcut să înțeleg într-o clipă tot ceea ce gîndea despre mine.

M-am sufocat, cuprinsă de o revoltă fără margini. Vreau să mă înțelegi, domnule Trent! Nu cred că aș fi fost atît de jignită dacă cineva m-ar fi bănuit că vreau să mă despart de soțul meu, părăsindu-l pentru oricare altul. Fără îndoială că aș fi putut face asta. Dar bănuiala aceea josnică, grosolană... cu un om în care avea încredere... și apoi gîndul acelei prefăcătorii... Am văzut roșu în fața ochilor. Fiecare fibră a mîndriei mele s-a încordat, făcîndu-mă să tremur de indignare, și chiar în clipa aceea m-am jurat să nu-i arăt niciodată lui Manderson, nici prin vorbă nici într-altfel, că știam că fusese în stare să mă bănuiască de o asemenea faptă. M-am hotărît să nu-mi schimb felul meu obișnuit de a mă purta, și nu mi-am schimbat hotărîrea pînă la sfîrșit. Deși știam că din clipa aceea între mine și soțul meu se ridicase pentru totdeauna un zid indestructibil, chiar dacă mi-ar fi cerut iertare și eu i-aș fi acordat-o, nu i-am arătat o singură dată de atunci că eram conștientă de schimbarea petrecută cu el.

Și așa a continuat viața noastră. N-aș mai putea trece din nou printr-o astfel de încercare. Dacă rămîneam singuri, și asta nu se întîmpla decît cînd nu aveam încotro, soțul meu era tăcut și-mi arăta o politețe rece. Niciodată nu mi-a făcut vreo aluzie în legătură cu ceea ce gîndea, dar eu știam, și

el, la rîndul său, își dădea seama că eu știam. Fiecare dintre noi se încăpățîna în atitudinea lui. Cu Marlowe, Manderson era și mai prietenos decît înainte, Dumnezeu știe de ce. Mi-am închipuit că plănuiește vreo răzbunare, dar m-am înșelat. Marlowe e sigur că nu a știut niciodată de bănuiala soțului meu. Noi doi am rămas buni prieteni, deși n-am mai avut nici o discuție intimă de cînd cu deziluzia suferită de el. Dar mi-am stabilit norma de conduită să nu-l văd mai puțin decît înainte. Apoi am venit în Anglia să ne instalăm la *White Gables*, și după aceea . . . s-a petrecut groaznicul sfîrșit al soțului meu. Doamna Manderson făcu un gest cu mîna dreaptă, arătînd că terminase, și adăugă, în timp ce-l privea pe Trent cu o expresie ciudată: Restul îl cunoști mai bine decît oricare altul.

Privirea aceasta îl miră pe Trent, dar îi pieri imediat din minte. Era copleșit de un simțămînt de mulțumire. Chipul său recîștigase vioiciunea din trecut. Cu mult înainte ca doamna Manderson să-și fi terminat povestirea, fusese convins de adevărul ei, așa după cum chiar din primele zile cînd o cunoscuse la *White Gables*, se îndoise de ipoteza pe care imaginația sa o crease pe temelii ce i se păruseră foarte solide.

El spuse:

— Nu știu cum să încep ca să-mi exprim scuzele pe care vi le datorez. Nu găsesc cuvinte să vă spun cît sînt de rușinat și cît de umilit mă simt dîndu-mi seama de eroarea crudă, grosolană, pe care am comis-o cu bănuielile mele. Da! V-am bănuit. Aproape că uitasem că am fost în stare de o asemenea prostie. Aproape. . . dar nu cu totul. Uneori, cînd eram singur,

îmi aminteam de această nebunie și mă condamnam fără milă. Am încercat să revizuiesc desfășurarea faptelor, am încercat să mă scuz.

Ea îl întrerupse cu vioiciune:

— Vai, domnule Trent, ce copilărie! Fii rezonabil! Nu m-ai văzut decît de două ori în viața dumitale înainte de a veni la mine cu soluția misterului.

Din nou, chipul doamnei Manderson căpătă expresia bizară și fugitivă pe care Trent o mai observase.

— Dacă vorbești de nebunie — continuă ea — apoi e într-adevăr absurd din partea unui om ca dumneata să mă faci să cred că o femeie ca mine are cuvîntul „inocență" gravat pe frunte cu litere mari, atît de mari, încît după ce m-ai văzut de două ori ai și respins toate acuzațiile grave ce mi s-au adus.

— Ce vreți să spuneți prin cuvintele „un om ca dumneata"? întrebă Trent, cu asprime. Mă socotiți lipsit de orice intuiție normală? Nu susțin că impresionați lumea cu caracterul dumneavoastră simplu și transparent, ceea ce Calvin Bunner denumește „un caz străveziu". Nici nu spun că un străin nu ar putea să vă creadă capabilă de răutate, dacă ar avea probe îndestulătoare; dar sînt convins că omul care, după ce v-a văzut și a trăit în „atmosfera" dumneavoastră, v-a bănuit de faptele oribile închipuite de mine, nu e decît un imbecil, acel gen de neisprăvit căruia îi e frică să se încreadă în propriile lui simțuri... Recunosc că am făcut tot ce mi-a stat în putință să vă împiedic de a discuta acest subiect. A fost o lașitate de ordin moral din partea mea. Mi-am dat seama că doreați să alungați orice neînțelegere, și eram revoltat la gîndul că am putea discuta

despre calomnia mea îngrozitoare. Am încercat să vă dovedesc, prin acțiunile mele, că le socotesc ca inexistente. Nădăjduiam că mă veți scuza în tăcere. Nu pot să-mi iert această greșeală și nu mi-o voi ierta niciodată. Cu toate acestea, dacă ați ști. . . Amuți deodată, apoi urmă cu o voce din nou liniștită: Ei bine, primiți vorbele mele ca pe o scuză? Îmbrac haina cea mai zdrențăroasă și-mi pun pe cap cenușa cea mai zgrunțuroasă . . . Vă asigur că nu voiam în nici un caz să ajung aici — sfîrși el, șovăitor.

Doamna Manderson rîse, molipsindu-l și pe Trent, care cunoștea foarte bine izbucnirea spontană a acelor note de voioșie, expresie a unei bucurii desăvîrșite. El se străduise adesea s-o amuze numai pentru plăcerea de a-i auzi rîsul.

— Îmi place să te văd, domnule Trent, în starea aceasta sufletească — zise ea. Șocul pe care-l simți căzînd la pămînt după o călătorie prin aer e foarte distractiv. Iată că acum rîdem amîndoi cu adevărat. Ce veselă încheiere pentru explicațiile noastre! Și cînd mă gîndesc că m-am temut atît de mult de clipa cînd trebuia să vorbesc deschis! După cum vezi, acum totul s-a sfîrșit și nu vom mai vorbi niciodată despre asta.

— Sper că nu — zise Trent cu o sinceră ușurare. Și fiindcă v-ați hotărît să vă arătați atît de bună cu mine, mărturisesc că nu sînt atît de pretențios să insist să mă loviți cu fulgerele dumneavoastră. Și acum, doamnă Manderson, ar fi mai bine să plec. A schimba subiectul după convorbirea dintre noi, ar fi ca și cum ne-am juca de-a v-ați ascunselea, după ce am suferit un cutremur. Și se ridică în picioare.

— Da, ai dreptate! zise ea. Totuși, nu! Așteaptă!

Mai e ceva, care face parte din același subiect și, fiindcă ne aflăm împreună, e mai bine să unim toate fragmentele. Te rog ia loc. Ea luă plicul cu manuscrisul lui Trent de pe masa unde-l pusese. Vreau să vorbesc despre el — adăugă ea.

Trent se încruntă, aruncîndu-i o privire întrebătoare.

— Bine, și eu aș vrea același lucru — spuse el, domol — dacă nu vă supără. Țin foarte mult să știu un singur lucru.

— Spune!

— Deoarece motivul meu de a distruge aceste informații era pur și simplu o închipuire, pentru ce nu l-ați folosit? Cînd am început a-mi da seama că am fost nedrept, mi-am explicat tăcerea dumneavoastră, spunîndu-mi că nu v-ați putut hotărî să puneți o frînghie de gîtul unui om, orice-ar fi făcut el. Înțeleg foarte bine simțămîntul acesta. Oare asta să fie cauza că nu ați făcut uz de manuscris? M-am mai gîndit și la o altă posibilitate: mi-am spus că poate cunoașteți un fapt oarecare în stare să justifice sau să scuze fapta lui Marlowe. Și m-am mai gîndit că, poate, în afară de sentimentele umanitare, ați simțit o adevărată repulsie de a fi amestecată în mod public într-un proces criminal. De multe ori a fost nevoie de constrîngere pentru a sili martori importanți să-și facă depozițiile în astfel de cazuri. Ei simt că ar fi o pîngărire înfăptuită chiar în umbra spînzurătorii.

Doamna Manderson își mîngîia buzele cu plicul, fără să-și ascundă cu totul un zîmbet.

— Presupun că nu te-ai mai gîndit și la altă posibilitate, domnule Trent — zise ea.

— Nu — răspunse el, uimit.
— Mă refer la ipoteza că dumneata te-ai înșelat acuzîndu-l pe Marlowe, tot așa cum s-a întîmplat și cu mine. Nu, nu! Să nu-mi spui că lanțul probelor e complet. O știu prea bine. Dar ce fel de probe? Că Marlowe a jucat în noaptea aceea rolul soțului meu, că a ieșit afară, sărind pe fereastra camerei mele și că și-a fabricat un alibi? Am citit de mai multe ori manuscrisul dumitale și nu văd cum s-ar putea pune la îndoială toate aceste lucruri.
Trent o privea țintă pe tînăra femeie. Nu încerca să umple tăcerea scurtă care urmă. Doamna Manderson își netezi fusta cu aerul preocupat al unei persoane care-și concentrează gîndurile. În cele din urmă, zise încet:
— Nu am folosit faptele pe care le-ai descoperit, fiindcă mi s-a părut aproape sigur că ar fi fatale pentru domnul Marlowe.
— Sînt de părerea dumneavoastră — observă Trent cu voce ștearsă.
— Și — continuă tînăra femeie, ridicînd spre el o privire gînditoare — deoarece știam că e nevinovat, nu am voit să-l expun acestui risc.
Din nou urmă o tăcere scurtă. Trent își frecă bărbia, dînd impresia că se gîndește la această afirmație; dar în sinea sa își repeta, fără prea mare convingere, că această atitudine era foarte dreaptă și potrivită, feminină, și-i plăcea ca Mabel să se arate feminină. Îi era îngăduit — mai mult decît îngăduit — să creadă neclintit în caracterul ales al unui prieten, împotriva celor mai clare demonstrații ale inteligenței. Totuși, pe el îl supăra asta. Ar fi preferat ca această declarație a încrederii ei în Mar-

lowe să fie mai puțin categorică. Era prea irațional să spună că „știe". De fapt (asta admitea fără ocol), ei nu i se potrivea de loc felul acesta de a se exprima. Dacă a fi irațional cînd rațiunea te duce la o concluzie neplăcută constituia o trăsătură specific feminină, și dacă doamna Manderson poseda această trăsătură, ea știa s-o camufleze mai bine decît oricare altă femeie.

— Vreți să mă faceți să cred — zise el, în sfîrșit — că Marlowe și-a construit un alibi prin mijloace pe care numai un om desperat le-ar fi încercat, ca să se disculpe de o crimă pe care nu a comis-o? V-a spus el că e nevinovat?

Tînăra femeie rîse nerăbdătoare.

— Ah, va să zică dumneata crezi că m-a influențat! Nu, cîtuși de puțin. Este numai simpla mea convingere că n-a comis această crimă. Ah, văd că afirmația mea pare absurdă! Oh, cît de lipsit de judecată ești, domnule Trent! Chiar acum mi-ai explicat, și foarte sincer, că faptul de a mă fi bănuit a fost o nebunie din partea dumitale, după ce m-ai văzut și, ca să folosesc propriile dumitale cuvinte, după ce ai trăit în „atmosfera" mea. Trent tresări. Ea continuă, privindu-l: Eu și atmosfera mea îți sîntem recunoscătoare, dar trebuie să apărăm și drepturile altor atmosfere. Eu știu mai multe lucruri despre atmosfera lui Marlowe decît știi dumneata acum despre a mea. A trăit fără întrerupere în apropierea mea timp de mai mulți ani. Nu pretind că știu totul despre el, dar sînt convinsă că nu e în stare să comită o crimă, să verse sîngele altuia. Gîndul că el a putut plănui o crimă e de neconceput pentru mine, ca și acela că dumneata ai fi capabil să furi poșeta unei femei.

Sînt gata să cred că dumneata poţi ucide un om... dacă el merită moartea şi ar avea o şansă egală să te ucidă. Şi eu aş omorî în astfel de împrejurări. Dar domnul Marlowe, ar fi incapabil să comită aşa ceva, în ciuda oricărei provocări. Avea un caracter integru, şi privea natura umană cu un fel de mărinimie, gata să găsească scuze pentru absolut orice. Şi nu era poză; aşa era firea lui. Nu făcea niciodată paradă de asta, dar se purta întotdeauna astfel. Uneori, era chiar enervant... Mi-aduc aminte, de pildă, că, pe cînd ne aflam în America, s-a vorbit de cîteva ori de linşaj în faţa lui Marlowe. El tăcea, pe chip fără nici o expresie, făcîndu-te să crezi că nu aude; însă puteai să simţi cum aversiunea se degaja din fiinţa lui în valuri. Violenţa fizică îl dezgusta la culme şi o ura. Era un om foarte ciudat în anumite privinţe, domnule Trent. Dădea impresia că este capabil de bucurii neaşteptate; cunoşti, desigur, simţămîntul acesta pe care ţi-l provoacă anumiţi oameni, nu-i aşa? N-am fost în stare cîtuşi de puţin să ghicesc rolul pe care l-a jucat în evenimentele din noaptea aceea. Dar nici chiar cineva care l-ar cunoaşte mai puţin nu ar putea să-l bănuiască o clipă că a răpit viaţa unui om.

Doamna Manderson făcu o mişcare hotărîtă cu capul şi se lăsă pe spate, pe pernele sofalei, privindu-l liniştită pe Trent.

— Atunci —. zise Trent, care o ascultase cu cea mai mare atenţie — sîntem siliţi să luăm din nou în considerare alte două eventualităţi, pe care nu le-am crezut serioase pînă în această clipă. Acceptînd afirmaţiile dumneavoastră, înseamnă că Mar-

lowe a putut să ucidă pentru a se apăra sau poate că a făcut-o prin accident.

Tînăra femeie încuviință din cap.

— M-am gîndit, nici vorbă, la aceste două eventualități cînd am citit manuscrisul.

— Dar presupun că v-ați gîndit ca și mine că, în cazul acestor două posibilități, lucrul cel mai natural și, neîndoios, cel mai sănătos pentru el ar fi fost să declare în mod public adevărul în loc să construiască un sistem întreg de minciuni, care, dacă era descoperit, îl învinovățea fără scăpare în ochii legii.

— Da — murmură ea, cu voce obosită. M-am gîndit uneori la toate astea pînă m-a apucat durerea de cap. Și mi-am închipuit că poate un altul săvîrșise crima și Marlowe îl acoperă pe adevăratul vinovat ca să-l salveze. Dar asta nu pare probabil. M-am străduit să pătrund acest mister, dar după cîtva timp am renunțat. Eram numai absolut convinsă că Marlowe nu e un asasin și că dacă aș dezvălui descoperirile dumitale, judecătorul și jurații l-ar socoti fără doar și poate vinovat de crimă. Mi-am făgăduit mie însămi să vorbesc cu dumneata despre toate astea dacă ne vom mai întîlni vreodată, și iată că mi-am ținut făgăduiala.

Trent stătea cu bărbia sprijinită în mînă și cu ochii pironiți asupra covorului. Excitația urmăririi adevărului se accentuă încet dar sigur în mintea lui. Descrierea caracterului lui Marlowe făcută de Mabel nu i se părea de necontestat, însă ea vorbise cu atîta convingere, încît el nu putea să înlăture cu totul felul ei de a vedea. Și simțea că teoria sa era adînc zdruncinată.

— Nu mai rămîne de făcut decît un singur lucru — zise Trent, în cele din urmă, ridicînd capul. Trebuie să-l văd pe Marlowe. Nu pot lăsa ancheta nelămurită. Vreau să descopăr adevărul. Puteți să-mi spuneți care a fost atitudinea lui Marlowe după ce eu am părăsit *White Gables?*

— Nu l-am mai văzut de atunci — răspunse doamna Manderson, simplu. După plecarea dumitale am fost cîtva timp bolnavă și nu am mai ieșit din camera mea. Cînd am părăsit patul, el era dus la Londra, ca să aranjeze afacerile cu avocații. Nu s-a întors pentru ceremonia înmormîntării. Și imediat după aceea eu am plecat în străinătate. La cîteva săptămîni mi-a trimis o scrisoare în care-mi spunea că se făcuse lichidarea afacerilor și dăduse avocaților tot ajutorul posibil. Îmi mulțumea în mod grațios pentru ceea ce el numea amabilitatea mea, și-și lua rămas bun. Nu a amintit nimic în scrisoare de planurile lui de viitor, și mi s-a părut foarte ciudat faptul că nu a pomenit un singur cuvînt de moartea soțului meu. Nu i-am răspuns. Mi-ar fi fost imposibil s-o fac știind ceea ce știam. Pe vremea aceea mă înfioram ori de cîte ori mă gîndeam la mascarada din noaptea aceea. N-am mai vrut nici să-l văd, nici să mai aud de el.

— Așadar, nu știți ce s-a mai întîmplat cu dînsul?

— Nu, dar fără îndoială că unchiul Burton, domnul Cupples, pe care dumneata-l cunoști, va fi în măsură să-ți dea informații în legătură cu el. Acum cîtva timp mi-a spus că l-a întîlnit pe Marlowe la Londra și că a vorbit cu el. Eu am schimbat subiectul convorbirii. Mabel făcu o pauză, apoi adăugă cu un surîs malițios: Mă întreb ce-ai presupus că s-a întîmplat

cu domnul Marlowe după ce dumneata te-ai retras de pe scena dramei pe care ai construit-o, spre marea dumitale mulțumire.

Trent se înroși.

— Vreți neapărat să aflați? întrebă el.

— Da, te rog să-mi spui — replică ea cu calm.

— Îmi cereți să mă umilesc din nou, doamnă Manderson. Prea bine. Vă voi spune ceea ce am crezut că este foarte probabil să aflu cînd mă voi întoarce la Londra din călătoriile mele: am crezut că v-ați căsătorit cu Marlowe și că ați plecat împreună cu el să trăiți în străinătate.

Ea îl ascultă fără o tresărire.

— Fără îndoială că nu am fi putut trăi prea confortabil în Anglia cu resursele sale și ale mele — zise ea gînditoare. El nu avea practic aproape nimic în momentul acela.

Trent o privi cu gura căscată, după cum i-a spus ea mai tîrziu. Și Mabel Manderson rîse puțin încurcată.

— Vai, domnule Trent! Am spus oare vreo vorbă nelalocul ei? Dumneata trebuie să știi, desigur... Credeam că știe toată lumea... că doar am explicat de atîtea ori: dacă mă mărit, pierd tot ce mi-a lăsat soțul meu.

Cuvintele ei făcură asupra lui Trent un efect ciudat. Pentru o clipă chipul său se împurpură din cauza emoției și uimirii. Apoi, pe măsură ce sîngele i se retrăgea din obraz, el se îndreptă, într-o atitudine plină de încordare. Doamna Manderson își spuse în sinea sa, văzînd mîinile lui albindu-se, crispate pe brațele scaunului, că semăna cu un om

care se pregătește să îndure o durere aseuțită sub bisturiul chirurgului.

Trent nu putu decît să îngaime cu vocea lui obișnuită:

— Nu știam asta.

— Și, totuși, așa e — zise ea calm, jucîndu-se cu un inel de pe deget. În fond, domnule Trent, nu e un lucru atît de extraordinar. În ceea ce mă privește, mă socot fericită. Asta m-a apărat, cel puțin de cînd s-a răspîndit această veste, de multe atenții de genul celor pe care o femeie în situația mea trebuie în general să le suporte.

— Desigur — murmură Trent, cu gravitate... Și atențiile de altă natură?

Ea îi aruncă o privire întrebătoare.

— Ah! zise ea rîzînd. Atențiile de altă natură mă tulbură și mai puțin. N-am întîlnit încă un om atît de nesăbuit să vrea să ia de soție o văduvă cu înclinații egoiste, cu gusturi și obiceiuri luxoase, care, în afară de puținii bani moșteniți de la tatăl ei, nu mai are nimic.

Ea clătină din cap, și gestul ei avu ceva care-l făcu pe Trent să piardă și ultimele rămășițe de stăpînire de sine.

— Ah, nu ați întîlnit niciodată un astfel de om! exclamă el, ridicîndu-se brusc și îndreptîndu-se spre ea. Ei bine, vă voi dovedi că pasiunea omenească nu este totdeauna înăbușită de lăcomia de bani. Îmi voi termina misiunea și vă voi spune ceea ce, fără îndoială, oameni mai aleși decît mine au vrut să vă spună, dar nu au avut îndrăzneala nebună s-o facă. S-au temut să nu fie ridicoli.

Eu nu mă tem; m-ați obișnuit cu acest sentiment în după-amiaza asta.

În timp ce vorbea, Trent începu să rîdă zgomotos, desfăcîndu-și brațele.

— Priviți-mă! Contemplați cel mai frumos spectacol al secolului! Vedeți un om care vă declară că vă iubește și care îndrăznește să vă ceară să renunțați la o mare avere, ca să trăiți lîngă el!

Tînăra femeie își ascunsese fața în mîini, dar el o auzi vorbind întretăiat:

— Te rog, domnule Trent, nu vorbi așa!

El răspunse:

— Ar fi foarte important pentru mine să-mi îngăduiți să vă spun tot ce am de spus înainte de a vă părăsi. Poate că nu e potrivit, dar îmi iau asupra mea riscul. Trebuie să-mi ușurez sufletul și să mă spovedesc fără să ascund nimic. Acesta-i adevărul! M-ai tulburat din prima dată de cînd te-am văzut, fără s-o știi, cînd stăteai pe marginea falezei de la Marlstone, cu brațele întinse spre mare. Frumusețea dumitale mi-a îmbătat atunci sufletul. Cînd treceam pe lîngă dumneata, mi se părea că toată natura înconjurătoare cînta pentru dumneata cîntul ei de dragoste, purtat de briză și de razele soarelui. Și cîntecul acesta mi-a rămas în urechi. Dar dacă nu ar mai fi existat și altceva, frumusețea dumitale nu ar mai fi însemnat pentru mine decît o amintire. Însă cînd te-am condus de la hotel spre casă, cu mîna sprijinită pe brațul meu, oare ce s-a întîmplat atunci? Știu doar atît: că farmecul dumitale adînc m-a cucerit și că nu voi uita ziua aceea niciodată, orice soartă ar fi hărăzită iubirii mele. Pînă în ziua aceea îți admiram frumusețea cum ai admira-o pe

aceea a unui lac liniștit; dar începînd din ceasul acela am simțit graja ei divină. Însă apele acestui lac le-am găsit tulburate în dimineața următoare, în dimineața cînd ți-am pus întrebări, frămîntat de îndoieli tot atît de amare cum e chinul, cînd te-am văzut fără mască, palidă și suavă, emoționată și vibrantă, cu ochi strălucitori și mîini nervoase, cînd m-ai făcut să înțeleg că o făptură ca dumneata a fost singură atît de multă vreme și că și-a irosit viața. Atunci m-a cuprins aproape nebunia, și sufletul meu tînjea să se deschidă, să-ți spună tot ceea ce-ți voi spune abia acum: că viața nu va mai avea nici un farmec pentru mine, fiindcă nu mă vei putea iubi niciodată; că voi rămîne totdeauna vrăjit de părul negru și de glasul dumitale încîntător.

— Oh, taci! strigă ea deodată, dîndu-și capul pe spate, cu chipul în flăcări și strîngînd cu mîinile pernele din jur. Vorbea iute și sacadat, aproape gîfîind. Nu-mi vorbi așa, fără noimă! Ce-nseamnă asta? Nu te mai cunosc, pari cu totul alt om! Nu mai sîntem copii, ai uitat? Vorbești ca un adolescent care s-a îndrăgostit pentru întîia oară. E o nebunie de neconceput, o știu, chiar dacă dumneata nu-ți dai seama. Nu vreau să te mai ascult. Ce s-a-ntîmplat cu dumneata? Și adăugă, aproape plîngînd: Cum poate un om ca dumneata să debiteze asemenea sentimentalisme? Unde e stăpînirea de sine?

— A pierit! exclamă Trent cu un rîs brusc. S-a împrăștiat în univers! Și eu o voi urma într-o clipă — continuă el, uitîndu-se în ochii ei cu un aer grav. Acum, viața mă interesează mai puțin. N-aș fi îndrăznit niciodată să-ți declar dragostea mea din cauza imensei dumitale bogății. Ar fi fost prea greu.

Cred că simțămîntul acesta al meu nu are nimic meritoriu în sine; nu era în realitate decît o formă de lașitate, teama de ceea ce ai fi gîndit și ceea ce cu siguranță mi-ai fi răspuns și, presupun, și teama de bîrfeala lumii. Dar norii s-au spulberat, am vorbit și nu mă mai tem. Acum pot privi lucrurile în liniște, acum, după ce ți-am mărturisit deschis adevărul. Poți să mă privești ca pe un sentimental sau cum vrei să-mi spui. Doar declarația mea nu e făcută după reguli științifice. Iar dacă te plictisește, uit-o. Dar te rog să mă crezi că ea e pentru mine tot atît de serioasă pe cît ți se pare dumitale de comică. Ți-am spus că te iubesc, că te respect și că mi-ești dragă mai mult decît orice pe lume. Acum, dă-mi voie să mă retrag.

Drept răspuns, ea își întinse brațele spre el.

Capitolul XIV

SCRIIND O SCRISOARE

— Dacă insiști — zise Trent — cred că va fi neapărat cum vrei tu. Dar aș fi mai bucuros să scriu scrisoarea asta cînd voi fi departe de tine. Totuși, fiindcă trebuie, dă-mi, te rog, o tăbliță mai albă decît o stea sau decît mîna unui înger: vreau să spun, o foaie de hîrtie, care să nu aibă imprimată pe ea adresa ta. Și nu trebuie să subapreciezi sacrificiul pe care-l fac. Niciodată în viața mea nu m-am simțit mai puțin dispus ca acum să fac corespondență.

Doamna Manderson îi dădu cele cerute.

— Și ce să scriu? întrebă el, ținînd nehotărît penița deasupra hîrtiei. Să-l compar cu o zi de vară? Ce să-i spun oare?

— Ceea ce vrei să-i comunici — sugeră Mabel.

El clătină din cap.

— Ceea ce vreau să-i comunic? Ceea ce ard de nerăbdare să strig în ultimele douăzeci și patru de ore tuturor bărbaților, femeilor și copiilor pe care i-am întîlnit este: „M-am logodit cu Mabel și sînt fericit!“ Dar n-ar fi un început bun pentru o scrisoare strict formală, ca să nu zic sinistră. În sfîrșit, am apucat să scriu: „Scumpe domnule Marlowe“, dar cum să mai continui?

— Scrie: „Vă trimit un manuscris, care cred că ar putea să vă intereseze“ — îi suflă Mabel.

— Îți dai seama — replică Trent — că această frază destinată să-l impresioneze pe Marlowe nu conține decît două cuvinte care să aibă mai mult de o silabă?[1] Ea este destinată să impresioneze, nu să-l facă să se simtă în largul lui. Așa că să folosim cuvinte mai lungi.

— Nu înțeleg de ce! protestă Mabel. Știu că așa e obiceiul, dar de unde vine obiceiul ăsta? Am primit o mulțime de scrisori de la avocați și oameni de afaceri și toate încep în mod obișnuit cu: „Referindu-ne la ultima noastră comunicare“, și continuă astfel pînă la sfîrșit. Totuși, cînd stau de vorbă cu ei, nu-mi vorbesc astfel. Mi se pare ridicol.

— Dar lor nu li se pare cîtuși de puțin ridicol — zise Trent, lăsînd tocul jos cu un aer de ușurare

[1] Afirmația e valabilă pentru limba engleză.

și ridicîndu-se de pe scaun. Dă-mi voie să-ți explic. Un popor ca al nostru, căruia nu-i place să-și întrebuințeze creierul, se descurcă de obicei foarte bine cu un vocabular extrem de simplu și redus. Cuvintele lungi sînt anormale și, ca orice alt lucru anormal, ele sînt sau foarte caraghioase, sau extraordinar de solemne. Să luăm, de pildă, expresia „anticipare inteligentă". Dacă o astfel de expresie ar fi folosită în oricare altă țară din Europa, n-ar atrage de loc atenția. La noi, însă, ea are un caracter de proverb: zîmbim cu toții cînd o auzim într-o cuvîntare sau o citim într-un articol de fond; ea e socotită ca una din cele mai fericite expresii care s-au rostit vreodată. De ce? Tocmai fiindcă e alcătuită din două cuvinte lungi. Ideea pe care o exprimă e tot atît de comună ca friptura rece de berbec. Apoi mai e expresia „inexactitate terminologică". Ce sforăitor o spunem! Folosind cuvinte lungi, provocăm un adevărat haz. Același lucru se petrece cînd vrem să fim foarte serioși; ne exprimăm seriozitatea prin vorbe lungi. Cînd un avocat începe o frază prin cuvintele „potrivit instrucțiunilor comunicate reprezentantului nostru", sau printr-o altă bolboroseală asemănătoare, are impresia că a cîștigat pe drept cei șase șilingi și opt penny. Nu rîde! E absolut adevărat. Dar oamenii de pe continent nu au acest sentiment. Ei caută totdeauna ideile, și rezultatul e că toți negustorii sau chiar țăranii folosesc zilnic un vocabular care pentru cei mai mulți englezi e tot atît de neînțeles ca limba greacă. Îmi amintesc că acum cîtva timp am cinat cu un prieten al meu, birjar de cupeu la Paris. Am mîncat într-un birt mic și murdar, peste drum de Poșta centrală, lîngă

Hale, unde clientela e compusă din birjari sau hamali. Conversaţia avea un caracter general şi am avut impresia că unui birjar de la Londra, dacă ar fi fost de faţă, i-ar fi venit destul de greu s-o înţeleagă. Cuvinte ca „funcţional“, „de neuitat“, „exterminare, „independenţă“ zburau în fiecare clipă deasupra meselor. Şi cei care le rosteau erau nişte birjari vulgari, veseli şi rubiconzi. Ia, te rog, aminte — continuă Trent, ridicînd tocul, în timp ce doamna Manderson străbătea camera — nu-ţi povestesc toate astea pentru a ilustra şi mai bine punctul meu de vedere. Nu susţin că e neapărat nevoie ca birjarii să fie intelectuali. Dimpotrivă! În această privinţă împărtăşesc părerea lui Keats că Anglia e fericită cu birjarii săi de cupeu, naivi, care sînt delicioşi, şi mă mulţumesc cu farmecul lor simplu. Dar cînd ajungem la oamenii care constituie forţa cerebrală a lumii industriale din ţara asta. . . atunci, mă-nţelegi!

— Oh, nu, nu, nu! strigă doamna Manderson. În clipa asta nu ştiu decît că trebuie să-ţi stăvileşti cu orice preţ limbuţia, dacă vrem să terminăm scrisoarea pentru domnul Marlowe. Nu vei scăpa de ea. Hai!

Şi ea îi puse din nou tocul în mînă, în timp ce Trent se strîmba cu dezgust.

— Te sfătuiesc să nu mă descurajezi în tirada mea — zise el, mîhnit. Te rog să mă crezi că e mai greu de trăit cu oamenii tăcuţi decît cu cei cărora le place să se întreţină cu alţii. Oh, fereşte-te de firile mute! Îţi mărturisesc că aş prefera să nu scriu scrisoarea asta. E aproape o lipsă de delicateţe. E ca şi cum ai amesteca două stări de spirit, diferite, pe de o parte

să scrii scrisoarea pe care vreau s-o scriu, pe de altă parte, să mă aflu în aceeași încăpere cu tine.

Mabel îl conduse către scaunul din fața biroului și-l forță ușor să se așeze.

— Totuși, te rog să încerci. Vreau să văd ce scrii și aș dori ca Marlowe să primească scrisoarea cît mai curînd posibil. Vezi, eu aș fi destul de mulțumită să las lucrurile așa cum sînt, dar tu susții că trebuie să aflăm adevărul, și dacă trebuie, aș vrea să-l descoperi cît se poate de repede. Scrie scrisoarea acum, știu că poți s-o faci, dacă vrei; cum o termini, o și expediem. Nu ți s-a întîmplat niciodată să dorești să fi scăpat și să fi expediat o scrisoare care te plictisește, ca să n-o mai poți opri chiar dacă ai vrea, numai pentru a-ți spune că nu merită să te mai preocupe?

— Voi face tot ce dorești — zise Trent, scriind data pe hîrtie ca și cum ar fi trimis-o de la hotel.

Doamna Manderson îi privi cu plăcere capul aplecat asupra biroului, schițînd un gest de mîngîiere, dar fără să-l atingă. Apoi se duse la pian și începu să cînte foarte încet. Trecură zece minute, înainte ca Trent să vorbească.

— Și dacă Marlowe îmi răspunde că nu vrea să spună nimic?

Doamna Manderson se uită la el peste umăr.

— Oh, nu va avea curajul să facă asta în nici un caz. Va vorbi ca să nu-l denunți.

— Orice-ar fi, n-am de gînd să-l denunț. Mi-ai spus că nu mi-ai îngădui s-o fac; de altfel, chiar dac-ai consimți, n-aș face-o. Cazul mi se pare acum prea nesigur.

— Dar — zise Mabel rîzînd — sărmanul Marlowe nu ştie că nu vrei să-l denunţi, nu-i aşa?

Trent oftă.

— Ce lucru extraordinar e codul onoarei! observă el gînditor. Sînt anumite lucruri pe care le-aş face, fără să mă gîndesc de două ori, şi care pe tine te-ar umple de ruşine dacă le-ai făptui, cum ar fi, de pildă, să dau un pumn ca să învineţesc ochiul celui ce m-a insultat, sau să înjur cînd cineva m-ar lovi peste picioare într-o cameră întunecată, unde nu-l pot vedea. Totuşi, acum mă sfătuieşti în toată liniştea să-l păcălesc pe Marlowe cu o ameninţare voalată, pe care nu vreau s-o pun în aplicare; un act pe care nici cel mai afurisit diavol nu l-ar face niciodată, chiar dacă ar fi absolut convins de vinovăţia lui; ei bine, nici eu n-o voi face!

Trent luă din nou tocul ca să scrie, şi tînăra femeie, zîmbind cu îngăduinţă, începu să cînte la pian în surdină.

După cîteva minute, Trent zise:

— În sfîrşit, am încheiat cu distinse salutări. Vrei să-ţi citesc ce-am scris?

Mabel străbătu în fugă camera întunecată de crepuscul şi întoarse comutatorul unei lămpi de pe birou. Apoi, aplecîndu-se peste umărul lui Trent, citi următoarele:

„Scumpe domnule Marlowe,

Poate vă veţi reaminti că ne-am întîlnit în împrejurări destul de triste în luna iunie, anul trecut, la Marlstone.

În calitate de reprezentant al unui ziar am avut atunci misiunea de a efectua o anchetă indepen-

dentă, în legătură cu împrejurările care au provocat moartea lui Sigsbee Manderson. Am efectuat această anchetă și am ajuns la anumite concluzii. Veți afla, citind manuscrisul alăturat, destinat inițial ziarului meu, care au fost concluziile mele. Din motive pe care nu doresc să le amintesc aici, am luat hotărîrea, în ultimul moment, să nu-l public și nici să nu vi-l comunic dumneavoastră, iar în afară de mine numai două persoane îi mai cunosc conținutul".

Cînd ajunse la această ultimă frază, doamna Manderson ridică iute ochii de pe hîrtie, cu sprîncenele încruntate.

— Două persoane? întrebă ea curioasă.

— Unchiul tău e a doua persoană. L-am căutat ieri seară și i-am spus întreaga poveste. Ai ceva împotrivă? M-am simțit mereu vinovat că am fost foarte puțin comunicativ cu el, fiindcă îi făgăduisem că-l voi ține la curent cu toate descoperirile mele, și mă temeam să nu fi interpretat tăcerea mea în mod greșit. Acum, cînd totul se va lămuri definitiv și nu mai e cazul să fii apărată, nemaifiind nevoie, am vrut ca domnul Cupples să afle totul. Apoi, e și un sfătuitor inteligent, are un fel al său propriu de a te povățui, și m-aș bucura foarte mult ca el să fie de față cînd mă voi întîlni cu Marlowe. Am impresia că la întrevederea aceea două capete de partea mea vor fi mai de folos decît unul singur.

Ea oftă, strîngîndu-i mîinile.

— Da, fără îndoială, unchiul trebuie să cunoască adevărul. Sper că nu-l va mai afla nimeni. Doresc

din inimă să se înmormînteze toată această oroare, să se înmormînteze pe veci! Acum sînt foarte fericită, iubitule, dar voi fi și mai fericită cînd îți vei satisface curiozitatea, vei afla totul și imediat după aceea vei uita tot ce ai aflat. Ea continuă citirea scrisorii:

„Totuși, de foarte curînd am aflat cîteva fapte care m-au făcut să-mi schimb părerea. Nu vreau să spun că aș avea de gînd să public ce am descoperit, dar m-am hotărît să vă scriu și să vă solicit o întîlnire absolut confidențială. Dacă știți ceva în legătură cu cele întîmplate ce ar pune cazul într-o altă lumină, cred că nu v-ar putea opri nimic care să vă facă să nu-mi împărtășiți totul.

Aștept un cuvînt de la dumneavoastră, ca să știu cînd, cum și unde vă pot vedea, afară numai dacă nu preferați ca întrevederea să aibă loc la mine, la hotel. Oricum, doresc ca domnul Cupples, pe care desigur vi-l amintiți și care a luat cunoștință de documentul anexat, să asiste la această întrevedere.

Primiți cele mai alese salutări de la

Philip Trent“.

— Ce scrisoare rigidă! zise ea. Acum sînt sigură că nici la hotel n-ai fi putut s-o redactezi în termeni și mai rigizi.

Trent băgă scrisoarea și manuscrisul într-un plic lung.

— Da — încuviință el. Cred că atunci cînd o va primi, i se va face părul măciucă. O scrisoare ca asta nu trebuie cu nici un chip să ajungă-n altă parte. Ar fi mai bine s-o trimit cu un comisionar însărcinat să i-o înmîneze personal. Dacă

Marlowe e absent, nu trebuie s-o lase la biroul lui.
Doamna Manderson făcu un gest de aprobare.
— Am eu grijă de asta. Așteaptă cîteva minute.

*
* *

Cînd Mabel Manderson se înapoie în cameră, îl găsi pe Trent căutînd în sertarul cu partituri. Ea se așeză pe covor lîngă el, acoperită pe jumătate de faldurile fustei sale de un cafeniu-închis.
— Spune-mi ceva, Philip — zise ea.
— Aș dori ca ceea ce vrei să-ți spun să se afle printre puținele lucruri pe care le știu.
— Cînd l-ai văzut ieri seară pe unchiul meu, i-ai vorbit despre... despre... noi?
— Nu — răspunse el. Îmi amintesc că mi-ai recomandat să nu vorbesc cu nimeni despre asta. Tu, numai tu ești aceea care vei hotărî dacă e cazul ca lumea să fie pusă la curent acum sau mai tîrziu, nu-i așa?
— Atunci, vrei să-i spui? murmură ea, lăsîndu-și ochii în jos, spre mîinile sale împreunate. Aș vrea să-i spui tu. Dacă te gîndești bine, cred că o să înțelegi de ce. Atunci totul e în ordine — încheie dînsa, ridicîndu-și din nou ochii spre el, și timp de cîteva clipe, în cameră se așternu tăcerea.

*
* *

Trent se înfundă în fotoliu, lăsîndu-se pe spate.
— Cît de ciudată e lumea! strigă el. Mabel, vrei să cînți la pian ceva, care să exprime bucuria

simplă, naturală, fără nimic spinos sau tulbure, ci numai bucuria care s-a revărsat spre binefacerea universului? Este o stare care nu poate dura la infinit, așa că trebuie s-o gustăm pînă la epuizare.

Mabel Manderson se duse la pian și, gînditoare, făcu vreo cîteva acorduri. Apoi începu să improvizeze, să creeze variații pasionante pe tema ultimului fragment din Simfonia a 9-a, care seamănă, probabil, cu încîntătoarea vibrație provocată de deschiderea porților paradisului.

Capitolul XV

DE DOUĂ ORI VICLENIE

În camera care domina de sus parcul Sf. James, lîngă fereastră se afla un birou vechi, masiv, din lemn de stejar. Încăperea spațioasă părea mobilată și decorată de un om cu gust, dar pretutindeni observai amprenta unui celibatar. John Marlowe descuie biroul și scoase un plic lung și gros din fundul unui sertar.

— După cîte înțeleg — zise el către Cupples — ați citit acest manuscris.

— L-am văzut pentru prima dată acum două zile — replică domnul Cupples, care ședea pe o sofa, examinînd camera cu o privire blajină. L-am discutat amănunțit.

Marlowe se întoarse către Trent:

— Iată manuscrisul dumneavoastră — spuse el, punînd plicul pe masă. L-am citit de trei ori. Nu cred că altcineva ar fi fost în stare să se apropie atît de mult de adevăr ca dumneavoastră în această relatare.

Trent păru că nu ţine seamă de compliment. Stătea liniştit lîngă masă, cu ochii aţintiţi la foc, cu picioarele sale lungi băgate sub scaun.

— Vreţi să spuneţi — zise el, trăgînd plicul mai aproape — că mai există multe lucruri pe care aveţi să ni le dezvăluiţi acum, ca să cunoaştem întregul adevăr? Sîntem gata să vă ascultăm. Cred că va fi o istorisire lungă şi cu cît va fi mai lungă, cu atît mai bine, îmi va satisface curiozitatea; aş vrea să înţeleg totul. Cred că ceea ce dorim amîndoi să aflăm în primul rînd e cu ce ochi îl priveaţi pe Manderson şi relaţiile dumneavoastră cu el. Mi-am dat seama de la început că firea acestui om, mort acum, a fost factorul esenţial al acestei drame.

— Aveţi dreptate — observă Marlowe cu amărăciune.

El străbătu camera şi se aşeză pe un scaun aflat în apropiere de şemineu.

— Voi începe precum doriţi.

— Daţi-mi voie să vă spun mai întîi — interveni Trent, privindu-l pe Marlowe drept în ochi, în timp ce punea degetul pe plic — că, deşi am venit să vă ascult, n-am încă nici un motiv să mă îndoiesc de concluziile consemnate aici. Vă daţi seama că ceea ce ne veţi spune constituie apărarea dumneavoastră?

— Da, foarte bine.

Marlowe era de un calm desăvîrşit şi absolut stăpîn pe sine: un om cu totul diferit de ființa aceea nervoasă şi tracasată de la Marlstone, cu un an şi jumătate mai înainte, pe care şi-o amintea Trent. Înalt şi zvelt, făcea impresia unui bărbat sănătos şi viguros. Avea o frunte senină, iar ochii săi albaştri erau foarte limpezi, deşi, cînd făcea o pauză ca să-şi adune ideile, mai păstrau încă acea expresie care stîrnise atît de mult curiozitatea lui Trent la prima lor întîlnire. Numai ridurile ce-i crispau colțurile gurii arătau că se găsea într-o situație grea, căreia era hotărît să-i facă față.

— Sigsbee Manderson era un om anormal — începu Marlowe cu o voce liniştită. Cei mai mulți oameni foarte bogați pe care i-am întîlnit în America îşi acumulaseră bogățiile fie datorită unei lăcomii ieşite din comun, fie printr-o muncă anormală, printr-o forță personală anormală sau un noroc anormal. Nici unul dintre ei nu se bucura de o inteligență remarcabilă. Pe Manderson, la rîndul lui, îl desfăta acumularea banilor; asta era ideea lui fixă; era un om cu o voință de fier; avusese şi el partea lui de noroc, dar se deosebea de ceilalți prin inteligența lui deosebită. Poate că în America vi se va spune că perseverența lui nemiloasă în atingerea scopurilor era trăsătura esențială a caracterului său; dar acolo sînt sute de oameni de afaceri în stare să-şi urmărească planurile cu aceeaşi lipsă de respect pentru alții, dacă ar fi putut concepe planuri ca ale lui.

Nu vreau să spun că americanii nu sînt inteligenți; ca națiune, poate că sînt de zece ori mai inteligenți decît noi; dar eu nu am întîlnit niciodată un alt

american care să fi dovedit atîta chibzuință și prevedere, să fi avut o memorie, o tenacitate și o inteligență atît de sigure, calități de care a dat dovadă Manderson în toate acțiunile sale de-a lungul carierei lui financiare. Era supranumit adesea în ziare: „Napoleonul Wall Street-ului", dar puțini oameni știau atît de bine ca mine cît de potrivită era această poreclă. În primul rînd nu uita niciodată un fapt care putea să-i fie de folos într-o bună zi; el își vedea de afaceri după un plan dinainte stabilit, folosind aceleași metode pe care Napoleon, din cîte am citit, le folosea în planurile lui de campanie. El studia fenomenele vieții financiare cu ajutorul unor rapoarte speciale întocmite pentru dînsul la mici intervale de timp, pe care le avea mereu la îndemînă; de îndată ce se bucura de un moment de răgaz, studia din nou rapoartele despre cărbune, grîu sau căile ferate, sau despre oricare altă problemă economică. Apoi concepea cel mai îndrăzneț și rafinat plan de luptă dintre toate cele imaginate de ceilalți oameni de afaceri. După cîtva timp, lumea a izbutit să descopere că Manderson nu lua niciodată într-o afacere hotărîrea care părea evident cea mai bună; însă nimeni nu a reușit să-și dea seama exact de această trăsătură genială; el acționa totdeauna prin surprindere, și o mare parte din succesele sale se datorau acestui factor. În clipa cînd se auzea că patronul pornește la atac, Wall Street-ul se alarma, și toți adversarii săi păreau că cedează ca prin farmec. Planuri asemănătoare cu cel pe care vi-l voi descrie s-au înfiripat în mintea multor oameni și poate că Manderson

l-a ticluit pînă în cele mai mici amănunte dimineaţa, pe cînd se bărbierea.

Am crezut totdeauna că cele cîteva picături de sînge indian din vinele sale ar putea explica în mare măsură viclenia şi cruzimea care-l caracterizau. Dar, ciudat, în afară de el şi de mine, nimeni nu cunoştea acest amănunt. Am făcut această descoperire într-o zi, cînd mi-a cerut să mă folosesc de înclinaţia mea spre cercetările genealogice, ca să lămuresc istoria foarte obscură a familiei sale. Am aflat atunci că în vinele lui curgea sîngele unei căpetenii indiene irocheze numit Montour şi a soţiei acestuia, o franţuzoaică teribilă, care a condus acum două sute de ani întreaga politică a triburilor indiene. În vremea aceea, bărbaţii din familia Manderson făceau negoţ de blănuri la graniţa Pennsylvaniei şi mai mulţi dintre ei s-au căsătorit cu femei indiene. Poate că prin vinele lui Sigsbee Manderson curgea sînge indian şi de la alţi strămoşi decît Montour, din uniri anterioare şi ulterioare; nu am putut desluşi antecedentele unor femei din familia Manderson, fiindcă înainte ca ţara să ajungă în stadiul civilizării complete, s-au scurs multe generaţii de pionieri. Din cercetările întreprinse mi-am format convingerea că există mult sînge indian în arborele genealogic a o mulţime de americani din zilele noastre. Membrii familiilor venite mai tîrziu s-au căsătorit mereu cu membrii familiilor mai vechi, şi la acestea din urmă se găseau numeroase urme de sînge indian, cu care de altfel se şi mîndreau. Dar Sigsbee Manderson mai degrabă se ruşina de sîngele său amestecat, simţămînt care cred că s-a accentuat cînd a apărut problema negrilor după războiul de secesi-

une. El a rămas ca trăsnit cînd i-am comunicat taina ascendenților săi, și de atunci a ascuns-o cu mare grijă față de oricine. Desigur că n-am vorbit cu nimeni despre asta în timpul vieții sale și cred că era convins că nici n-o voi face; dar bănuiesc că din clipa aceea am început să-i fiu nesuferit. Asta s-a petrecut cam cu un an înainte de moartea lui.

— Avea Manderson — întrebă Cupples atît de brusc, încît ceilalți tresăriră — vreo convingere religioasă precisă?

Marlowe se gîndi o clipă.

— Nu știu să fi avut vreuna. Adorația și rugăciunea îi erau cu totul necunoscute, în măsura în care mi-am putut eu da seama, și nu l-am auzit niciodată vorbind de religie. Mă îndoiesc să fi avut vreodată un simțămînt adevărat în legătură cu Dumnezeu, sau să fi fost capabil să cunoască dumnezeirea prin emoții. Dar cred că am înțeles că pe cînd era copil i s-a dat o educație religioasă cu un puternic accent moral. Viața sa particulară, în sensul limitat al acestui cuvînt, era ireproșabilă. Aș putea spune că era aproape un ascet, dacă nu țin seama de faptul că fuma. Am trăit lîngă el timp de patru ani, și în vremea asta nu l-am surprins cu nici o minciună, cu toate că folosea viclenia sub alte forme. Puteți să înțelegeți sufletul acestui om, care nu a șovăit să ia orice măsură ca să-i înșele pe semenii săi, care a folosit orice truc al pieței ca să-i ruineze, dar care avea, totuși, scrupule severe să nu rostească vreo minciună nici măcar în chestiunile cele mai neînsemnate? Ei bine, aceasta era firea lui Manderson și nu numai a lui! Presupun că starea asta de spirit se poate compara cu aceea a unui soldat, om

cinstit de felul său, dar care nu șovăie o clipă să-l doboare pe inamic. Regulile jocului îndreptățesc această purtare și ele se pot aplica și în domeniul marii finanțe, cel puțin în privința oamenilor de afaceri. Numai că ei trăiesc într-un război neîntrerupt.

— O lume destul de tristă — observă domnul Cupples.

— Aveți dreptate — încuviință Marlowe. Spuneam așadar că oricine putea să aibă încredere în cuvîntul lui Manderson, dacă i-l dădea în mod formal. Prima oară cînd l-am auzit rostind o minciună grosolană a fost în seara morții sale, și pentru faptul că am auzit-o, am scăpat de a fi acuzat că l-am ucis și, deci, de a fi spînzurat.

O clipă, Marlowe se uită țintă la becul electric de deasupra capului său, iar Trent se mișcă nerăbdător în scaunul lui.

— Înainte de a ajunge la acest punct — zise detectivul amator — spuneți-ne exact care au fost raporturile dumneavoastră cu Manderson în cei cîțiva ani petrecuți alături de el?

— Am fost totdeauna în termeni foarte buni de la început pînă la sfîrșit — răspunse Marlowe. Nu putea fi vorba de o prietenie, fiindcă el nu era omul care să-și facă prieteni, însă relațiile noastre, privite din punctul de vedere al unui angajat de încredere și patronul lui, au fost excelente. După ce mi-am luat diploma la Oxford, am intrat imediat în serviciul lui ca secretar particular. Aș fi putut activa în cadrul societății conduse de tatăl meu, unde activez acum, dar acesta m-a sfătuit să colind lumea timp de un an sau doi. Am primit deci acest post de

secretar, care părea să-mi făgăduiască o întinsă și variată experiență, dar în loc să rămîn în serviciul lui un an sau doi, am rămas patru, adică pînă la moartea sa. Oferta de angajare din partea lui Manderson mi-a venit de la lucrul pe care mă bizuiam cel mai puțin în găsirea unei situații: jocul de șah.

Auzind aceste ultime cuvinte, Trent bătu din palme cu o exclamație surdă. Interlocutorii săi îl priviră uimiți.

— Șahul! repetă Trent. Ei bine, domnule Marlowe, știți ce m-a izbit în primul rînd cînd ne-am văzut pentru întîia dată? Privirea dumneavoastră. În clipa aceea nu știam unde o mai văzusem, dar acum știu. În ochii faimosului Nikolai Korceaghin, cu care am călătorit în același compartiment de tren timp de două zile. Mi-am spus atunci că nu voi uita niciodată expresia ochilor unui șahist, totuși, nu am recunoscut-o cînd v-am întîlnit pe dumneavoastră. Iertați-mă că v-am întrerupt — își curmă Trent tirada în mod brusc, reluîndu-și poziția nemișcată de mai înainte.

— Am jucat șah din copilărie și cu jucători buni — continuă Marlowe simplu. E un dar înnăscut, dacă se poate spune astfel. La universitate eram tot atît de tare ca oricare altul de acolo, și în timpul șederii mele în orașul universitar mi-am consacrat cea mai mare parte din timp șahului și societății dramatice a Universității din Oxford. Știți, desigur, că la Oxford ai nenumărate posibilități de a te distra în dauna studiilor, posibilități încurajate chiar de administrație. Ei bine, într-o zi, către sfîrșitul ultimului an de studii, dr. Munro, de la *Queen's College*, pe care nu-l învinsesem niciodată la șah,

m-a chemat la dînsul. A început prin a-mi spune că joc foarte bine șah. I-am mulțumit pentru amabilitate, și el a adăugat: „Se pare că-ți place și vînătoarea, nu-i așa?“ Am răspuns: „Din cînd în cînd“. „N-ai de făcut altceva mai bun?“ a continuat el. „Nu“, i-am răspuns eu. Tonul conversației nu-mi plăcea de loc, fiindcă bătrînul cam avea darul să-i scoată pe tineri din sărite cu felul său de a vorbi. El a mormăit ceva și mi-a spus pînă la urmă că se luau informații despre mine pentru un american foarte bogat, care voia să angajeze un secretar englez. Mi-a mai spus că americanul se numea Manderson. Părea că dr. Munro nu mai auzise de numele ăsta, fapt foarte posibil, fiindcă nu deschidea niciodată un ziar și timp de treizeci de ani nu dormise o singură noapte în afara incintei colegiului. Bătrînul gentleman mă informă că dacă aș izbuti să-mi îmbunătățesc ortografia, aș avea șanse să obțin acest post, fiindcă singurele condiții neapărat necesare puse de Manderson erau: să fii un bun jucător de șah, un bun călăreț și să fi trecut examenele Universității din Oxford.

Așa am ajuns eu secretarul lui Manderson. Noua mea funcție mi-a plăcut de la început foarte mult. Nu prea ai vreme să te plictisești cînd ești în floarea vîrstei și în serviciul unui plutocrat american foarte activ. În plus, mai eram și independent. Tatăl meu trecea pe atunci printr-o grea perioadă financiară și am fost foarte bucuros să mă pot lipsi de banii pe care mi-i trimitea el. La sfîrșitul primului an, Manderson mi-a dublat salariul. „Sînt mulți bani“ — mi-a spus dînsul — „dar nu cred că-i irosesc“. Mă-nțelegi că în vremea aceea aveam mai multe însăr-

cinări decît să-l însoțesc la călărie și să joc seara șah cu el, ceea ce era o obligație esențială. Mă ocupam de imobilele sale, de ferma lui din Ohio, îi organizam vînătorile în statul Maine, aveam grijă de caii, mașinile și iahtul lui. Eram un „mersul trenurilor" ambulant și un expert în cumpărarea țigărilor. Învățam mereu cîte ceva nou.

Ei bine, acum vă dați seama de raporturile mele cu Manderson în decursul ultimilor doi sau trei ani pe care i-am petrecut în serviciul său. În general, am avut o viață fericită. Făceam o muncă variată și interesantă; aveam și timp să mă distrez, și bani ca să cheltuiesc. La un moment dat, aproape că-mi pierdusem mințile după o tînără fată americană și am trecut atunci prin cîteva momente grele; dar perioada aceea mi-a dat posibilitatea să cunosc bunătatea doamnei Manderson.

Spunînd aceste cuvinte, Marlowe înclină ușor capul spre Cupples, apoi continuă:

— Poate că dînsa vă va vorbi o dată despre asta. În ceea ce-l privește pe Manderson, el s-a purtat cu mine mereu cu aceeași bunăvoință, în ciuda schimbării survenită în comportarea sa din ultimele luni, pe care o cunoașteți. M-a tratat bine și cu generozitate, dar fără simpatie, căci așa îi era firea; nu mi-a făcut nici o singură clipă impresia că era mai puțin mulțumit de contractul încheiat cu mine. Aceasta era exact situația raporturilor dintre noi. Și tocmai din cauză că atitudinea sa față de mine nu se schimbase cîtuși de puțin pînă în ziua morții, m-a uluit atît de mult descoperirea neașteptată din noaptea aceea: ura neîmpăcată pe care o nutrea în suflet împotriva mea.

Privirile lui Trent se încrucişară o clipă cu ale lui Cupples.

— Înainte de momentul acela, nu aţi bănuit niciodată că vă urăşte? întrebă Trent.

Iar Cupples întrebă aproape în acelaşi timp:

— Din ce cauză credeţi că vă ura?

— Pînă în seara aceea — răspunse Marlowe — nu am bănuit cîtuşi de puţin că ar putea avea un motiv de nemulţumire oricît de neînsemnat împotriva mea. Nu ştiu de cînd era stăpînit de acest sentiment şi nu-mi pot închipui ce anume l-a putut stîrni. M-am văzut silit să cred, gîndindu-mă, în cursul groaznicelor zile care au urmat după moartea sa, că ura lui se datora unei idei fixe, de nebun, care-şi închipuia că complotez împotriva lui, fiindcă ideile de acest fel sînt frecvente la demenţi. Nu încape nici cea mai mică îndoială că sentimentul acesta se născuse dintr-o idee fixă absolut nebunească. Dar cine poate sonda abisurile închipuirii unui bezmetic? Puteţi să înţelegeţi starea de spirit a unui om care se condamnă la moarte ca să-l dea pe cel pe care-l urăşte pe mîna călăului?

Cupples se mişcă brusc pe scaun.

— Vreţi să spuneţi că Manderson şi-a provocat el însuşi moartea? întrebă el.

Trent îi aruncă acestuia din urmă o privire nerăbdătoare, apoi începu să examineze cu atenţie chipul lui Marlowe, care se destindea. Datorită faptului că destăinuirile îl uşuraseră, obrajii lui îşi recăpătaseră culorile normale şi nu mai era încordat.

— Da, declar asta categoric! răspunse Marlowe scurt, privindu-l în ochi pe Cupples, care dădu din cap aprobator.

— Înainte de a trece la dovedirea afirmației dumneavoastră — remarcă bătrînul Cupples cu tonul cuiva care ar discuta o problemă de natură abstractă, ar trebui subliniat faptul că starea de spirit pe care i-o atribuiți lui Manderson era...

— Ar fi mai bine să ascultăm mai întîi întreaga poveste — îl întrerupse Trent, punînd ușor mîna pe brațul lui Cupples. Ne-ați explicat stadiul relațiilor dintre dumneavoastră și Manderson — continuă el, întorcîndu-se spre Marlowe. Vreți să ne istorisiți acum faptele care s-au întîmplat în noaptea crimei?

Marlowe se înroși puțin sesizînd ușoara subliniere a cuvîntului „fapte". Apoi se învioră.

— Eu și Bunner am cinat duminică seara cu domnul și doamna Manderson — începu el, cîntărindu-și cuvintele. Cina s-a desfășurat ca de obicei cînd luam masa împreună. Manderson a fost tăcut și posomorît, așa cum ne obișnuisem să-l vedem în ultima vreme. Noi, ceilalți trei, am susținut întreaga conversație. Cred că ne-am ridicat de la masă cam în jurul orei nouă. Doamna Manderson s-a retras în salon, și Bunner s-a dus la hotel să-și vadă un prieten. Manderson mi-a cerut să-l însoțesc pînă în livada din spatele casei, spunînd că vrea să-mi vorbească. Ne-am plimbat împreună în lung și-n lat, în timp ce el își fuma trabucul cu liniștea lui de totdeauna. Mi-a vorbit cu calm și hotărîre, fără să ne audă nimeni. Niciodată nu mi se păruse mai lucid și mai binevoitor ca atunci. Mi-a cerut să-i fac un serviciu important. Era vorba de o speculație financiară de mari proporții, a cărei taină trebuia păstrată. Bunner nu știa nimic, și chiar eu, cu cît aflam mai puțin, cu atît era mai bine, zicea el. Îmi cerea să-i respect

cu exactitate instrucțiunile, fără să caut să aflu temeiurile lor.

Felul acesta de a acționa era cu totul caracteristic metodei sale de lucru. Dacă avea uneori nevoie să se folosească de un om ca de o simplă unealtă, îi vorbea astfel, fără ocol. Se folosise de mine în felul acesta de multe ori. L-am asigurat că se poate bizui pe mine și că-i stau la dispoziție. „Imediat?" m-a întrebat el și bineînțeles că eu i-am răspuns „da".

Atunci, Manderson a aprobat din cap, continuînd, vă repet vorbele sale așa cum mi le amintesc: „Ei bine, ascultă! Există un om în Anglia angajat în această afacere ca și mine; omul acesta ar trebui să plece mîine la Paris cu pachebotul care părăsește luni portul Southampton cu destinația Le Hâvre. Numele său e George Harris, cel puțin, călătorește sub acest nume. Ți-amintești de numele lui?" „Desigur — am răspuns eu — acum o săptămînă mi-ați dat dispoziția să rețin o cabină pe numele acesta pentru pachebotul de mîine. V-am dat biletul". „Iată-l — a zise Manderson, scoțîndu-l din buzunar. Acum, a continuat el, subliniind cu vîrful trabucului, după obiceiul său, fiecare vorbă, George Harris nu trebuie să părăsească Anglia. Mi-am dat seama că pentru succesul planului meu trebuie să rămînă neapărat acolo unde este. Pe de altă parte, de Bunner am nevoie aici. Dar cineva trebuie să plece cu pachebotul de mîine, ca să ducă la Paris cîteva acte importante, fiindcă altfel tot planul meu se va prăbuși. Vrei să te duci dumneata?" „Negreșit, am răspuns. Sînt aici ca să ascult ordinele dumneavoastră".

Manderson și-a mușcat țigara și a continuat: „Prea bine, însă de data aceasta nu e vorba de

ordine obişnuite, de ceea ce se poate cere în general de la un angajat. Iată cum stau lucrurile. Nici eu și nimeni altul din anturajul meu nu trebuie să apară încă în afacerea care mă preocupă. E un lucru esențial. Dar oamenii împotriva cărora lupt te cunosc tot atît de bine ca și pe mine. Dacă se află în unele cercuri că secretarul meu s-a dus la Paris și a stat de vorbă cu anumite persoane, ceea ce se va afla imediat, totul s-a năruit", a încheiat el, zvîrlindu-și trabucul și aruncîndu-mi o privire cercetătoare.

Așa cum se prezenta combinația asta, nu-mi plăcea, însă nu voiam în nici un caz să compromit șansele lui Manderson în ultimă fază a acțiunii sale. Am vorbit liniștit. I-am spus că am înțeles că trebuie să-mi ascund identitatea și voi face tot ce e cu putință în direcția asta, fiindcă, de altfel, mă pricep foarte bine să mă deghizez.

Manderson a dat din cap aprobîndu-mă și a spus: „Foarte bine; știam că n-o să mă lași în clipa asta grea". Apoi mi-a dat instrucțiunile respective: „Iei mașina chiar acum și pleci la Southampton, deoarece cu trenul nu poți să ajungi la timp. Vei fi pe drum toată noaptea. Afară de cazul că se întîmplă vreun accident, vei ajunge acolo mîine la șase dimineața. Dar la orice oră ai sosi, du-te imediat la Bedford Hotel și întreabă de George Harris. Dacă-l găsești, spune-i că pleci la Paris în locul lui și roagă-l să-mi telefoneze aici, la Marlstone. Este foarte important ca el să afle asta cît mai curînd. Dacă nu-l găsești, înseamnă că a primit instrucțiunile pe care i le-am telegrafiat astăzi și nu s-a mai dus la Southampton. În această eventualitate

nu mai e nevoie să te interesezi de el, ci numai să aştepţi pachebotul. Poţi să laşi maşina la un garaj pe un nume de împrumut, dar cu nici un preţ să nu-l dai pe-al meu. Nu ştiu cum o să te deghizezi, însă oricum, ai grijă să fie ceva reuşit. Pe vapor vei călători sub numele de George Harris. Poţi face orice, dar fii cu băgare de seamă să nu vorbeşti cu nimeni prea mult. Cînd soseşti la Paris, închiriază o cameră la hotelul St. Petersburg. Vei primi acolo o notă sau un mesaj pentru George Harris cu adresa la care trebuie să duci trusa de piele pe care ţi-o voi da. Aceasta e încuiată cu cheia şi să ai mare grijă de ea. Ai înţeles bine tot ce ţi-am spus?"

Am repetat instrucţiunile. L-am întrebat apoi dacă după ce voi da trusa în primire, mă voi putea întoarce în Anglia. „De îndată ce vei voi — mi-a răspuns el. Să nu uiţi însă un lucru: orice s-ar întîmpla, nu trebuie nici să-mi scrii, nici să-mi telefonezi în tot timpul acestei călătorii. Dacă nu vei primi mesajul din partea mea imediat după sosirea dumitale la Paris, vei aştepta pînă cînd îl vei primi, zile întregi de va fi nevoie. În special să te fereşti de orice comunicare cu mine. Mă-nţelegi? Acum pregăteşte-te cît mai iute posibil. Te voi însoţi şi eu în maşină o bucată de drum. Grăbeşte-te!"

Asta a fost, după cîte-mi amintesc, esenţialul convorbirii mele cu Manderson din seara aceea. M-am dus imediat în camera mea, am îmbrăcat un alt costum de haine şi am înghesuit repede în valiză cele cîteva obiecte de care aveam nevoie. Eram cu totul zăpăcit, nu atît din cauza caracterului straniu al misiunii mele, cît a grabei cu care

trebuia să lucrez. Mi-aduc aminte că ultima oară cînd v-am întîlnit v-am spus — adăugă Marlowe, întorcîndu-se spre Trent — că Manderson avea aceeași înclinare ca și compatrioții lui să acționeze în viață ca într-un roman. Era încîntat, celelalte lucruri fiindu-i indiferente, să creeze mistere și melodrame și mi-am spus că punerea în scenă a acestei noi afaceri îi era absolut caracteristică. Am coborît scara în grabă și l-am găsit în bibliotecă. Acolo mi-a înmînat o trusă de piele groasă, lungă de aproape zece degete și lată de șase, care era închisă cu o curelușă cu broască. Am putut s-o bag, forțînd-o puțin, în buzunarul lateral al hainei mele, apoi m-am repezit să scot mașina din garajul din spatele casei.

Pe cînd aduceam mașina dinaintea peronului, m-a străfulgerat un gînd care m-a descumpănit. Mi-am amintit că nu aveam decît cîțiva șilingi în buzunar. În ultimul timp mă găseam, din propria mea vină, în lipsă de bani; vă voi spune din ce cauză, fiindcă, după cum veți vedea numaidecît, acesta e punctul esențial al celor petrecute. Trăiam de cîtăva vreme din împrumuturi. De cînd intrasem în serviciul lui Manderson, aruncam banii în dreapta și în stînga fără nici o chibzuială; fiind foarte sociabil, aveam mulți prieteni din categoria de tineri din New York, care nu au altă preocupare decît să cheltuiască sumele importante primite de la părinții lor. Și, deoarece eram foarte bine plătit, mă străduiam din răsputeri să-i urmez cu totul în această amuzantă ocupație. Am izbutit să înscriu la capitolul „credit" cîteva sume în registrul meu personal pînă cînd am început, mai degrabă din simplă curiozitate, să

fac speculaţii de bursă. E o poveste veche, mai ales în Wall Street. Am crezut că e uşor, şi la început am avut noroc. Mi-am făgăduit să fiu totdeauna prevăzător şi aşa mai departe. Dar a venit ziua cînd m-am aventurat mai mult decît îmi îngăduiau mijloacele. Într-o singură săptămînă nu numai că depăşisem creditul din registrul meu, după cum s-a exprimat Bunner, cînd i-am spus, dar mai contractasem şi unele datorii. Primisem o lecţie serioasă. Pentru a ieşi din impas, m-am dus la Manderson şi i-am spus ce făcusem, vorbindu-i de situaţia în care mă aflam. El m-a ascultat, zîmbind sarcastic, apoi mi-a avansat o sumă în contul salariului meu, arătîndu-mi, cu acest prilej, un sentiment oarecum ceva mai apropiat de simpatie decît oricînd, ca să pot ieşi din încurcătură. „Să nu mai joci la bursă“, a fost tot ce mi-a spus el.

Dar în seara aceea de duminică, Manderson ştia că nu aveam aproape nici o lăscaie. Ştia că şi Bunner îmi cunoştea situaţia. Poate ştia şi că împrumutasem cîteva lire de la Bunner ca bani de buzunar, pînă la viitorul cec ce mi se cuvenea, de altfel, foarte redus, datorită avansului luat ca să-mi plătesc datoriile. Vă rog să ţineţi bine minte că Manderson era la curent cu toate acestea.

După ce am oprit automobilul în faţa peronului casei, m-am dus numaidecît în bibliotecă şi i-am explicat lui Manderson situaţia grea în care mă găseam.

Ceea ce a urmat, oricît de neînsemnat ar părea, mi-a dat impresia că Manderson nu era sincer cu mine. Abia am pronunţat cuvîntul „cheltuieli“, că el şi-a şi dus mîna în mod mecanic la buzunarul

din stînga pantalonilor, unde avea totdeauna un mic portofel cam cu vreo sută de lire în bilete de bancă. Asta era o obișnuință atît de înrădăcinată la el, încît am fost foarte uimit văzîndu-l că-și întrerupe brusc gestul schițat; dar am fost și mai uimit auzindu-l scoțînd o înjurătură cu voce scăzută. Era pentru prima oară cînd înjura în fața mea, însă Bunner îmi spusese că patronul se manifestase deseori în felul acesta cînd erau singuri. M-am întrebat imediat: „Și-o fi rătăcit portofelul?" Dar mi s-a părut că nici pierderea a o sută de lire nu-i putea modifica în nici un chip planul, și vă voi lămuri de ce. Cu o săptămînă înainte, cînd mă dusesem la Londra pentru diferite comisioane, inclusiv reținerea unei cabine pentru George Harris, retrăsesem o mie de lire pentru Manderson de la bancherii săi și, potrivit indicațiilor sale, cerusem să mi se dea suma în bancnote de o valoare mică. Nu cunoșteam intențiile lui Manderson în legătură cu această sumă în numerar neobișnuit de mare, dar știam sigur că biletele de bancă se găseau într-un sertar al biroului său din bibliotecă, încuiat cu cheia. Cel puțin, în după-amiaza aceea bancnotele se aflau acolo, fiindcă îl văzusem pe Manderson stînd la birou și numărîndu-le.

Însă în loc să se ducă la birou, Manderson a rămas nemișcat, cu ochii la mine. Părea furios, dar, treptat, și-a recăpătat stăpînirea de sine pînă ce s-a liniștit cu totul. „Așteaptă-mă în mașină, a murmurat el; mă duc să caut bani". Am ieșit împreună, și în timp ce eu îmi îmbrăcam pardesiul în hol, l-am văzut intrînd în salon, care, după cum știți, avea o ușă spre vestibul.

Am început să mă plimb în lungul și-n latul peluzei din fața casei, fumînd o țigară. Mă întrebam ce se întîmplase cu cele o mie de lire. Poate că Manderson le încuiase în salon; dar de ce acolo? Apoi, pe cînd treceam prin dreptul unei ferestre a salonului, am observat silueta doamnei Manderson conturîndu-se pe fondul perdelei subțiri de mătase. Stătea în dreptul scrinului. Fereastra era deschisă și, în trecere, am auzit-o spunînd: „Nu am aici nici măcar treizeci de lire; îți ajung?" Nu am putut auzi răspunsul, însă umbra lui Manderson s-a suprapus în clipa următoare peste aceea a soției sale, și am auzit clinchetul banilor. Apoi, cum el stătea lîngă fereastră și eu eram pe punctul de a mă îndepărta, am deslușit aceste cuvinte, pe care le pot repeta foarte exact, fiindcă m-au uimit într-atît, încît mi s-au întipărit adînc în memorie: „Acum plec. Marlowe m-a convins să fac o plimbare cu mașina sub clar de lună. A stăruit foarte mult, spunînd că mă va ajuta să dorm și poate că are dreptate".

V-am povestit că timp de patru ani nu-l auzisem niciodată pe Manderson spunînd direct nici un fel de minciună, mare sau mică. Eram convins că înțelesesem moralitatea foarte superficială a acestui om ciudat și aș fi jurat că dacă i s-ar fi pus o întrebare pe neașteptate, pe care nu ar fi putut-o evita, sau ar fi refuzat să răspundă, sau ar fi spus adevărul. Și ce-mi auziseră urechile? Nu era nici măcar un răspuns la o întrebare, ci o afirmație intenționată, exprimată în termeni preciși, și cu totul falsă. Lucrul de neînchipuit se produsese. Aveam aproape senzația că cineva pe care-l cunoșteam

foarte bine mă pălmuise chiar în clipa cînd simțeam unul pentru altul o foarte mare simpatie. Sîngele mi s-a urcat la cap și m-am oprit pe peluză. Am stat acolo încremenit pînă ce am auzit pașii lui Manderson la ușa principală, cînd mi-am revenit și m-am urcat în mașină. El mi-a întins un săculeț de bancă în care se aflau cîteva bancnote și aur. „Aici e mai mult decît ai nevoie", a spus Manderson, în timp ce eu băgam mecanic săculețul în buzunar.

Timp de cîteva minute, am discutat cu Manderson, efectuînd un „tour de force", de care e un om în stare cînd e foarte încordat și emoționat, despre ruta cea mai bună a călătoriei mele. Traseul acesta spre Southampton îl străbătusem de mai multe ori, ziua, și cred că am discutat cît se poate de calm și de natural. Dar în timp ce vorbeam, mintea mi se îneca în temeri și bănuieli stîrnite din senin. Nu-mi dădeam seama de ce anume mă temeam. Simțeam o teamă de nedescris în legătură cu Manderson. Abia mi se strecurase teama în suflet, că m-a copleșit ca o armată invadatoare. Simțeam, aproape eram convins, că se va petrece cu mine ceva nedrept și sinistru. Cu toate acestea părea sigur că Manderson nu mă dușmănea. Apoi, gîndurile mi se îmbulzeau în minte cu o rapiditate uluitoare, în căutarea unui răspuns la întrebarea de ce mințise Manderson? Și-mi simțeam sîngele pulsîndu-mi cu putere în urechi cu întrebarea: „Unde sînt cele o mie de lire?"

Rațiunea se lupta zadarnic să înlăture gîndul că între teama mea și dispariția banilor nu era nici o legătură. Instinctul meu de om amenințat de

o primejdie nu voia să țină seamă de glasul ei. Cînd mașina porni, angajîndu-se pe curba drumului, parcă altcineva decît mine izbuti să țină volanul și să conducă automobilul, făcînd din cînd în cînd observații ocazionale, banale, pe măsură ce alunecam sub clar de lună. Mă stăpîneau o zăpăceală și o alarmă nelămurită cu mult mai îngrijorătoare decît orice teamă întemeiată pe care o simțisem vreodată.

Vă amintiți că la vreo milă de casă drumul trece pe lîngă un grilaj cu o poartă spre stînga, unde era intrarea pe terenul de golf. Acolo Manderson mi-a spus să opresc ca să coboare, și eu am oprit mașina. „Ții minte totul, limpede?“ m-a întrebat el. Am făcut o sforțare supraomenească să-mi amintesc și să repet toate instrucțiunile pe care mi le dăduse. „Perfect, a zis dînsul. La revedere. Să nu pierzi punga“. Acestea au fost ultimele lui cuvinte pe care le-am auzit în timp ce automobilul se îndepărta încet.

Marlowe se ridică de pe scaun, apăsîndu-și ochii cu mîinile. Era congestionat de emoția pricinuită de propria lui povestire, și i se citea în priviri groaza provocată de aceste amintiri, ceea ce îi făcu pe cei doi ascultători să nu scoată o vorbă. El se scutură cu un gest asemănător unui cîine, apoi rămase în picioare în fața șemineului, cu mîinile la spate și continuă:

— Fără-ndoială că știți amîndoi ce înseamnă oglinda retrovizoare de la un automobil.

Trent făcu iute un semn de aprobare, dînd din cap cu fața însuflețită mai dinainte de ceea ce urma să audă, însă Cupples, care simțea o antipatie

blajină dar neînduplecată împotriva automobilelor, își mărturisi imediat ignoranța.

— E o mică oglindă rotundă sau adesea dreptunghiulară — îl lămuri Marlowe — montată în partea dreaptă a parbrizului, chiar în fața celui ce ține volanul, și așezată astfel încît el să poată vedea fără să se-ntoarcă dacă vreo altă mașină din spate e pe punctul de a-l depăși. E vorba de un dispozitiv obișnuit, și de un astfel de dispozitiv dispunea și automobilul acela. Cînd mașina s-a pus în mișcare și nu l-am mai auzit pe Manderson vorbind în spatele meu, am văzut în oglindă o imagine pentru care aș da orice pe lume s-o pot uita.

Marlowe tăcu o clipă, cu ochii la peretele din fața lui.

— Am văzut chipul lui Manderson — începu el iar, cu o voce joasă. Stătea pe șosea, numai la cîțiva metri în spatele mașinii, uitîndu-se după mine; razele lunii îi luminau fața din plin, și oglinda îi surprinsese întîmplător chipul pentru o clipă.

Reflexul condiționat este într-adevăr un lucru minunat. Nu am mișcat nici mîna, nici piciorul pe mecanismele de conducere ale mașinii. Într-adevăr, aș putea spune că obișnuința de a conduce m-a făcut să rezist acestui șoc. Desigur că ați citit în cărți că uneori poți vedea iadul în privirea unui om, însă nu vă puteți da seama cît de potrivită e această metaforă.

Dacă n-aș fi știut că e vorba de Manderson, nici nu i-aș fi recunoscut chipul. Era chipul unui om nebun, hidos, răvășit de o ură imbecilă, cu dinții dezgoliți de un rînjet ca al unei maimuțe sălbatice, și plin de triumf... Și-apoi ochii... În mica oglindă

retrovizoare nu am putut avea decît imaginea chipului său. N-am văzut nimic din gesturile care subliniau probabil masca aceea lividă întoarsă spre mine. Şi această imagine groaznică nu am zărit-o decît o clipă. Maşina s-a îndepărtat, mărindu-şi viteza, şi pe măsură ce înaintam, mintea mea, în care se spulberase acum orice urmă de îndoială şi nedumerire, era tot atît de activă ca şi motorul din faţa mea. Acum ştiam.

În manuscrisul dumneavoastră, domnule Trent, aţi făcut aluzie la iuţeala automată cu care se rînduiesc ideile unei concepţii noi, care-ţi luminează mintea pe neaşteptate. E absolut adevărat. Intensitatea urii cu care cei doi ochi mă priveau din spate plini de venin mi se revărsa în minte ca lumina unui reflector. Acum gîndeam foarte clar, ba chiar cu sînge rece, fiindcă ştiam de ce, mai bine zis ştiam acum de cine trebuia să mă tem, şi instinctul îmi spunea că nu e clipa să mă las pradă emoţiilor care mă copleşeau. Omul mă ura cu energia unui nebun. Lucrul acesta l-am înţeles într-o clipă, oricît de necrezut părea. Dar chipul lui Manderson din noaptea aceea de neuitat îmi dezvăluia ceva mai mult decît o ură neîmpăcată. Îmi arăta triumful acelei uri, o satisfacţie oribilă; bucuria crudă a omului care mă vedea îndreptîndu-mă spre destinul meu. Asta mi-era clar. Dar care era acel destin?

Am oprit maşina. Străbătusem cam vreo două sute cincizeci de metri şi o cotitură bruscă m-a ascuns vederii din locul unde coborîse Manderson. M-am lăsat pe spate în scaunul meu şi am început să mă gîndesc. Nu mă îndoiam că trebuia să mi se întîmple

ceva. Unde? La Paris? Probabil, fiindcă de ce mă trimisese acolo cu bani și cu bilet? Dar de ce la Paris? Asta mă uimea, fiindcă nu aveam idei melodramatice despre orașul acesta. Deocamdată, punctul acesta nu l-am putut lămuri și m-am întors la alte aspecte care îmi atrăseseră atenția în seara aceea. De ce mințise că eu îl convinsesem să meargă la o plimbare sub clar de lună? Ce urmărea cu minciuna asta? Manderson, îmi spuneam eu, se va întoarce fără mine, în timp ce eu mă aflam în drum spre Southampton. Ce va spune despre mine? Cum va explica faptul că s-a întors singur și fără mașină? Și, punîndu-mi această sinistră întrebare, prin minte îmi fulgeră cea mai misterioasă dintre nedumeririle mele: „Unde sînt cele o mie de lire?“ Și în aceeași clipă zvîcni și răspunsul: „Cele o mie de lire sînt în buzunarul meu“.

Am coborît din mașină. Genunchii îmi tremurau și eram gata să leșin. Acum aveam impresia că întrezăresc întregul complot. Toată povestea cu documentele care trebuiau duse la Paris fusese ticluită ca să mă-nșele. Eu aveam banii lui Manderson asupra mea, și el va declara că i-am furat; după toate aparențele, s-ar naște convingerea că voiam să fug din Anglia, după ce-mi luasem toate măsurile de prevedere. El ar anunța imediat poliția, știind cum s-o pună pe urmele mele. Aș fi arestat la Paris, dacă aș ajunge pînă acolo, trăind sub un nume fals, după ce mă deghizasem și după ce călătorisem într-o cabină pe care o reținusem dinainte tot sub un nume fals. Crima mea ar fi astfel crima unui om care, încolțit de pierderea unei sume de bani, avea o nevoie desperată s-o înlocuiască. Iar

tot ceea ce aș povesti eu ar fi socotit cu desăvîrșire de necrezut și imposibil.

Deoarece toate aceste sinistre circumstanțe acuzatoare se ridicau împotriva mea, am scos trusa cea groasă din buzunar. Copleșit de intensitatea momentului, nu am șovăit o clipă în convingerea că banii se găseau acolo. În trusă se putea afla foarte bine un teanc de bancnote. Dar cîntărindu-l în mînă, mi s-a părut că în el se găsea mai mult decît atît. Era prea voluminos ca să fie umplut numai cu bancnote. Dar ce mai pusese Manderson la cale, că să mă acuze? La urma urmei, o mie de lire nu însemna o tentație prea mare pentru un om ca mine, ca să riște ocna! Și, cuprins de această nouă agitație, nu mi-am dat seama ce fac, am apucat cu degetele banda de piele care înconjura punga ceva mai sus de încuietoare și am smuls ciocul încuietorii. Știți că, de obicei, încuietorile astea nu sînt prea solide.

Marlowe tăcu și se îndreptă spre biroul de stejar de lîngă fereastră. Deschise un sertar plin cu diferite obiecte, scoase o cutie cu o mulțime de chei desperecheate și alese una, care se deosebea de celelalte prin faptul că era legată cu o panglică de culoare roz.

Cheia aceasta i-o întinse lui Trent.

— O păstrez ca pe un fel de amintire funebră — zise el. Asta e cheia încuietorii pe care am forțat-o. Aș fi putut evita cazna de a smulge încuietoarea, dar nu știam că această cheie se afla în clipa aceea în buzunarul din stînga al pardesiului meu. Fără îndoială că Manderson o strecurase acolo pe cînd pardesiul meu atîrna în cuierul din hol sau pe cînd stătea lîngă mine în mașină. S-ar fi putut să nu

dau de această cheie micuță timp de săptămîni de zile; de fapt, nici nu am dat de ea decît după două zile de la moartea lui Manderson, însă poliția ar fi găsit-o la o percheziție, în cinci minute. Și atunci eu, în posesia pungii cu conținutul ei în buzunarul meu, cu un nume fals și deghizat cu ochelari, nu aș fi fost în stare să dau altă explicație decît pe aceea, foarte puțin convingătoare, că nu știam că această cheiță se află în buzunarul meu.

Trent se jucă o clipă cu cheița agățată de mica panglică roz, apoi întrebă cu însuflețire:

— De unde știți că această cheiță e de la trusa aceea?

— De îndată ce am găsit-o, m-am urcat sus, în camera în care se afla punga, și am încercat-o la micul lacăt al acesteia. Știam unde o pusesem și sînt convins că și dumneavoastră știți, domnule Trent, nu-i așa? întrebă Marlowe, cu oarecare ironie.

— *Touché*[1] — zise Trent, zîmbind în silă. Într-adevăr, pe masa de toaletă din camera lui Manderson, printre alte felurite obiecte, am găsit o trusă voluminoasă, a cărei încuietoare fusese forțată. Acum declarați că dumneavoastră ați pus-o acolo. Eu, cînd am descoperit-o, n-am înțeles nimic — încheie Trent și tăcu.

— Nu aveam nici un motiv s-o ascund — zise Marlowe. Dar să ne întoarcem la istorisirea mea. Am smuls încuietoarea trusei și am deschis-o la lumina uneia din lămpile mașinii. Ar fi trebuit

---

[1] Atins (în limba franceză în text).

să prevăd ce voi găsi mai întîi acolo, dar n-am prevăzut. El tăcu, uitîndu-se la Trent.

— Era ... — începu Trent mecanic, dar se opri. Vă rog, fiţi bun şi nu încercaţi să mă faceţi să intervin mai mult decît am făcut-o — zise detectivul, întîlnind privirea celuilalt. V-am felicitat deja în manuscris pentru inteligenţa dumneavoastră. Nu mai e nevoie s-o dovediţi, determinîndu-l pe judecătorul care sînt eu acum să vă ajute în mărturisirea dumneavoastră.

— Prea bine — încuviinţă Marlowe. Dar n-am putut să rezist. Dacă dumneavoastră aţi fi fost în locul meu, aţi fi ghicit mai bine decît mine că în trusă se afla micul portofel al lui Manderson. De cum l-am văzut, mi-am amintit desigur de furia de neînţeles care-l cuprinsese cînd îi cerusem bani şi el îl căutase degeaba în buzunar. Desigur că a fost un pas greşit din partea lui. El pusese în trusă portofelul său împreună cu cealaltă sumă care trebuia să fie privită ca obiectul jafului comis chipurile de mine. Am deschis portofelul acesta. Conţinea, ca de obicei, cîteva bancnote pe care nu le-am numărat. Am mai văzut îndesate în compartimentele trusei pachetele de bancnote care erau aşa cum le adusesem de la Londra, precum şi două săculeţe de piele de căprioară, pe care le-am recunoscut imediat. Atunci inima a început să-mi bată parcă voind să-mi spargă pieptul în faţa acestui element cu totul neprevăzut. În ei, Manderson îşi păstra diamantele pe care le cumpărase de cîtva timp, ca să investească banii. Nu le-am deschis; am simţit pietrele minuscule jucînd sub presiunea degetelor mele. Habar nu aveam cîte mii de lire valorau. Noi ne gîndisem

totdeauna că Manderson cumpăra diamante numai pentru a le specula. Dar în clipa aceea m-am convins că fusese vorba de prima acțiune în cadrul complotului urzit împotriva mea, spre a mă distruge. Fiindcă trebuia să se dovedească existența unei ispite mari, pentru ca un om ca mine să poată fi acuzat de furt. Mișcarea aceasta o ticluise cu gîndul răzbunării.

Acum, mi-am spus eu, cunosc tot planul lui și trebuie să acționez. Mi-am dat seama fulgerător de ceea ce-mi rămînea de făcut. Îl lăsasem pe Manderson la o depărtare de vreo milă de locuința sa. Îi trebuiau douăzeci de minute, sau numai cincisprezece, dacă mergea iute, ca să se înapoieze acasă, unde fără îndoială va povesti versiunea lui despre furtul comis de mine și va telefona probabil și la poliția din Bishopsbridge. Eu mă despărțisem de el numai de vreo cinci sau șase minute, fiindcă tot ceea ce v-am povestit acum mi-a trecut prin minte cu o iuțeală neobișnuită. Ar fi fost foarte ușor să-l ajung cu mașina din urmă, înainte de a ajunge acasă. Fără îndoială că discuția dintre noi va fi penibilă. Dar gîndindu-mă la ea, eram tot mai hotărît s-o provoc și toată teama mea s-a spulberat cînd am început să mă bucur de satisfacția de a-i putea spune tot ceea ce gîndeam despre el. Poate că puține persoane se hotărîseră vreodată să-i facă o scenă lui Sigsbee Manderson; însă eu eram nebun de furie. Complotase împotriva onoarei și a libertății mele, înșelîndu-mă cu perfidie. Iar la ceea ce va urma după această întrevedere nu mă gîndeam o clipă. Toate s-ar fi aranjat de la sine.

Întorsesem mașina și tocmai pornisem în viteză spre *White Gables*, cînd am auzit un foc de revolver tras în fața mea, spre dreapta.

Am oprit imediat. Primul gînd care mi-a fulgerat prin minte a fost că Manderson trăsese în mine. Apoi mi-am dat seama că detunătura nu fusese chiar atît de apropiată. Pe drum, nu am zărit pe nimeni, deși acesta era scăldat în razele lunii. Îl lăsasem pe Manderson într-un anumit loc, în spatele cotiturii, care nu se afla mai departe de o sută de metri în fața mea. Cam după o jumătate de minut, sau așa ceva, am pornit din nou și am luat virajul cu o viteză foarte mică. Apoi m-am oprit brusc — și cîteva clipe am rămas încremenit.

Manderson zăcea mort pe terenul de sport, în partea cealaltă a grilajului; îl vedeam foarte bine sub clarul de lună.

Marlowe făcu o altă pauză, și Trent îl întrebă încruntat:

— Era întins chiar pe terenul de golf?

— Desigur! observă Cupples. Acolo era al 8-lea sector al peluzei pentru golf. Pe măsură ce Marlowe vorbise, bătrînul devenise tot mai curios, și acum se juca nervos cu barba sa rară.

— Zăcea pe peluză, chiar lîngă fanion — răspunse Marlowe. Era întins pe spate, cu brațele larg deschise; vestonul și pardesiul îi erau descheiate; razele lunii îi luminau obrazul livid și hidos și plastronul cămășii, scînteind pe dinții lui dezgoliți și pe unul din ochi. Celălalt ochi... l-ați văzut. Nu mă îndoiam că era mort. Și cum stăteam încremenit, fără să fiu deocamdată în stare să-mi adun gîndurile, am putut să văd chiar și un fir de sînge, care se

scurgea pînă la ureche, din orbita sfărîmată. Aproape de cadavru, se afla pălăria lui neagră de fetru, iar la picioarele sale, un revolver.

Cred că am rămas numai cîteva secunde uluit, cu ochii aţintiţi asupra corpului neînsufleţit; apoi am coborît din maşină şi m-am apropiat încet de Manderson. În clipa aceea mi-am dat seama de realitate în toată adîncimea ei şi de primejdia groaznică în care mă aflam. Nebunul din faţa mea voise să mă lipsească nu numai de cinste şi libertate, el plănuise şi moartea mea, moartea ruşinoasă pe eşafod. Ca să fie şi mai sigur de condamnarea mea, nu pregetase să-şi pună capăt vieţii; o viaţă, care fusese fără îndoială de multă vreme ameninţată de un impuls dement spre sinucidere; agonia sa se transformase, poate, într-o bucurie josnică la gîndul că o dată cu moartea lui îmi răpea şi mie viaţa. Aşa cum o vedeam în clipa aceea, situaţia mea era desperată. Dacă mi se păruse cu totul deznădăjduită, cînd mă gîndisem că Manderson se hotărîse să mă denunţe ca hoţ, apoi cum putea fi acum, cînd cadavrul său făcea din mine un ucigaş?

Am ridicat revolverul de jos şi am observat, aproape fără emoţie, că era al meu. Bănuiesc că Manderson îl luase din camera mea în timp ce eu scoteam maşina din garaj. În momentul acela mi-am adus aminte că Manderson îmi sugerase să gravez pe revolver iniţialele mele, ca să se deosebească de arma lui absolut identică.

M-am aplecat asupra cadavrului şi m-am convins că nu mai trăieşte. Trebuie să vă spun că nu am observat nici atunci, nici mai tîrziu, zgîrieturile şi echimozele de la încheieturile mîinilor, care au fost

privite ca o dovadă a luptei duse cu un agresor. Dar eu nu mă îndoiesc cîtuși de puțin că Manderson s-a rănit singur, cu intenție, înainte de a-și trage un glonț în ochi; asta făcea parte din planul său.

Deși nu am descoperit acest amănunt important, cînd am văzut cadavrul, am fost sigur că el nu uitase, în ultimul său gest, să strîngă împotriva mea elemente acuzatoare, excluzînd cu desăvîrșire ipoteza sinuciderii. E limpede că-i venise foarte greu să țină revolverul cu brațul întins, și pe chipul său nu am descoperit nici o urmă de fum sau de arsură. Rana era absolut curată și nu mai sîngera. M-am ridicat și m-am plimbat nervos pe peluză în lung și-n lat, recapitulînd toate elementele care mă acuzau în mod copleșitor.

Eu fusesem ultimul om văzut împreună cu Manderson în viață. Eu îl convinsesem, după cum o mințise pe soția sa și, după cum am aflat mai tîrziu, îl indusese în eroare și pe valet, să mă însoțească într-o plimbare de la care nu s-a mai întors niciodată. Îl ucisese pistolul meu. Era adevărat că, descoperind planul pus la cale împotriva mea, evitasem să se acumuleze și alte fapte acuzatoare: fuga, faptul că mă deghizasem, posesia unei adevărate comori. Dar, la urma urmei, la ce mai serveau toate acestea? Așa cum se prezenta situația, ce speranță mai puteam avea? Ce-mi rămînea de făcut?

Marlowe se apropie de masă și se sprijini cu mîinile pe ea, aplecîndu-se înainte.

— Aș vrea — urmă el, foarte grav — să ajungeți să înțelegeți ce era în mintea mea cînd m-am hotărît să fac ceea ce am făcut. Nădăjduiesc să nu vă plictisească faptul că trebuie să insist asupra acestui

punct. Vă gîndiţi, poate, amîndoi, că m-am purtat ca un neghiob. Dar, la urma urmei, poliţia nu m-a bănuit o singură clipă. Cred că m-am plimbat pe peluză cam un sfert de oră, chibzuind asupra situaţiei ca la o partidă de şah. Trebuia să gîndesc bine şi cu sînge rece; fiindcă siguranţa mea depindea de răsturnarea planului unuia din oamenii cei mai prevăzători care trăiseră vreodată. Şi vă rog să nu uitaţi că mai erau amănunte ale planului, pe care eu încă nu le cunoşteam şi aşteptau să mă strivească.

Am văzut imediat care sînt primele două planuri, la înfăptuirea cărora trebuia să pornesc. Mi-am dat seama că şi unul, şi altul puteau fără îndoială să-mi fie fatale. Potrivit primului plan, trebuia să trec deschis la fapte, fără ascunzişuri: să transport în casă cadavrul lui Manderson, să povestesc întreaga întîmplare, să depun diamantele şi bancnotele şi să am încredere în puterea adevărului şi a nevinovăţiei. Dar merită să izbucnesc în rîs, gîndindu-mă la situaţia pe care voiam s-o creez! Mă vedeam transportînd cadavrul în casă şi dînd explicaţii despre purtarea mea. Şovăitor, cuprins de o adevărată ruşine faţă de absurditatea acuzaţiei, nedovedită cu nimic, pe care o susţineam, a unei uri nebuneşti şi a unei trădări diabolice împotriva unui om care, după cîte ştiam, nu rostise măcar o singură vorbă neplăcută împotriva mea. Oriîncotro căutăm o cale de scăpare, îmi dădeam seama că şiretenia lui Manderson mi-o luase înainte. Disimularea permanentă a urii sale fusese o trăsătură caracteristică a stratagemei lui; numai un om cu o desăvîrşită stăpînire de sine ca a sa fusese capabil să facă asta. Vă puteţi da singuri seama cum fiecare afirmaţie din povestirea

mea ar fi fost posibil să apară, în umbra morţii lui Manderson, ca o minciună grosolană. Mă vedeam povestind toate astea în faţa curţii cu juri, ca să mă dezvinovăţesc! Îmi închipuiam expresia de pe chipul magistratului care mă asculta! Îi citeam gîndurile pe fiecare trăsătură a feţei; îndrăzneala de a prezenta un conglomerat atît de neruşinat de fapte lipsite de legătură nu ar fi făcut decît să spulbere toate şansele de a beneficia de o comutare a pedepsei capitale.

E adevărat că nu fugisem. Adusesem cadavrul în casă şi înapoiasem banii şi diamantele. Dar cu ce mă puteau ajuta toate acestea? Ele nu dovedeau decît că, după săvîrşirea crimei, mă cuprinsese teama şi nu mai avusesem destulă energie să păstrez roadele faptei mele; purtarea aceasta ar fi sugerat, probabil, că nu avusesem de gînd chiar să-l ucid pe Manderson, ci numai să-l ameninţ, şi că mă părăsise curajul cînd îmi dădusem seama ce făcusem. Puteam să întorc planul ăsta pe toate feţele şi nu vedeam nici o şansă de a scăpa de condamnare.

Potrivit celui de-al doilea plan, care-mi răsărise-n minte, trebuia să mă folosesc de situaţie şi să fug imediat. Dar şi comportarea aceasta mi-ar fi fost fatală. Cadavrul era acolo. Nu aveam timp să-l ascund atît de bine, încît să nu fie găsit la primele cercetări sistematice. Dar orice-aş fi făcut cu cadavrul, locatarii de la *White Gables* s-ar fi îngrijorat, fără-ndoială, dacă ar fi văzut că Manderson nu se întoarce acasă în cel mult două-trei ore. Martin ar fi bănuit că e vorba de un accident de maşină şi ar fi telefonat la poliţie. Începînd din revărsatul zorilor toate drumurile ar fi fost cercetate şi toate localităţile

prevenite telegrafic. Poliția ar fi acționat, presupunînd existența unei crime. Ea ar fi întins plasa cu foarte mare atenție pentru un fapt atît de important ca dispariția lui Manderson. Porturile și stațiile de cale ferată terminus ar fi fost supravegheate cu o mare vigilență. În mai puțin de douăzeci și patru de ore, cadavrul ar fi fost descoperit și întreaga țară, aproape întreaga Europă, ar fi fost pe urmele mele; nu cred să fi existat un singur loc pe pămînt unde să se fi putut ascunde omul învinuit de uciderea lui Sigsbee Manderson, fiindcă toate ziarele ar fi răspîndit în întreaga lume vestea acestei morți senzaționale. Fiecare străin ar fi devenit suspect; orice bărbat, orice femeie, orice copil s-ar fi transformat într-un detectiv amator; și oricare ar fi fost locul unde aș fi părăsit mașina, ea i-ar fi pus pe toți pe urmele mele. Am luat hotărîrea, dacă mă vedeam silit să aleg între două căi la fel de desperate, s-o adopt pe aceea de a spune adevărul, oricît de necrezut ar părea.

Dar căutam cu desperare și o poveste care să fie mai plauzibilă decît adevărul. Puteam să-mi salvez capul printr-o minciună? Fel de fel de gînduri defilau cu iuțeala fulgerului prin mintea mea; nu e cazul să le mai repet acum. Fiecare dintre ele avea cîte o latură nefolositoare și primejdioasă; dar toate se năruiau față de faptul — sau ceea ce ar fi putut fi considerat ca un fapt — că-l convinsesem pe Manderson să mă însoțească la o plimbare și că de la această plimbare nu se mai întorsese viu. În timp ce dădeam tîrcoale cadavrului întins pe peluză, am înlăturat cu iuțeală o idee după alta, și cum minutele treceau, fatalitatea părea că mă apasă din ce în

ce mai greu. Și, deodată, mi-a venit o idee foarte ciudată.

Am murmurat de cîteva ori și pe jumătate conștient, ca un fel de refren, cuvintele pe care Manderson le spusese soției sale, că-l convinsesem să iasă la plimbare înainte de a se culca: „Marlowe m-a convins să mă plimb cu el cu mașina sub clar de lună; a ținut morțiș să-l însoțesc“, și mi-am dat seama deodată că repetam fără să vreau aceste cuvinte cu vocea lui Manderson.

Așa cum ați descoperit și dumneavoastră domnule Trent, am un dar înnăscut de a imita. În trecut imitasem de mai multe ori vocea lui Manderson atît de bine, încît izbutisem să-l înșel și pe Bunner, care trăia în preajma patronului chiar mai mult decît soția acestuia. Dacă vă amintiți — continuă Marlowe, întorcîndu-se spre Cupples — era o voce puternică, metalică și cu o forță atît de puțin obișnuită, încît te distra s-o imiți, și mie mi se părea a fi foarte ușor. Am repetat cuvintele acelea din nou, pentru mine, în felul acesta (el le pronunță tare, imitîndu-l pe Manderson, și Cupples holbă uimit ochii) apoi am dat cu pumnul în zidul nu prea înalt lîngă care mă aflam: „Manderson nu s-a întors viu! am zis eu tare. Ei bine, Manderson o să se întoarcă viu!“

În cîteva secunde, mi-am schițat în minte liniile mari ale noului meu plan. Nu mi-am pierdut vremea cu amănuntele. Orice clipă era foarte prețioasă. Am ridicat cadavrul, l-am întins pe podeaua mașinii și l-am acoperit cu o cuvertură. Apoi am luat pălăria și revolverul. Eram convins că pe peluză nu mai rămăsese nici o urmă a dramei din noaptea aceea. Pe măsură ce conduceam mașina înapoi, spre *White*

Gables, planul conceput mi se desfășura dinaintea ochilor cu o iuțeală și o ușurință atît de mari, că mă prindea cu totul. Poate că totuși voi scăpa, mi-am spus eu. Ar fi foarte simplu, numai să-mi păstrez sîngele rece. Dacă nu se iveau cine știe ce evenimente neprevăzute și puțin probabile, nu puteam să nu izbutesc. Îmi venea să strig de bucurie.

Apropiindu-mă de casă, am micșorat viteza și am cercetat drumul cu privirea. Nu era nici țipenie de om. Am întors mașina spre cîmpul din cealaltă parte a drumului, cam la douăzeci de pași de mica poartă din colțul cel mai îndepărtat al proprietății, și am oprit-o în spatele unei căpițe de fîn. Și, pe cînd, pe cap cu pălăria lui Manderson și cu pistolul său în buzunar, străbăteam anevoie drumul și deschideam portița, tîrînd cu greu cadavrul, îngrijorarea mea s-a potolit în foarte mare măsură. Eram aproape sigur că reușesc dacă acționez iute și cu sînge rece.

Marlowe se afundă într-unul din marile fotolii de lîngă șemineu și oftă adînc, ștergîndu-și fruntea îmbrobonită de sudoare. Cei doi ascultători ai lui respirară și ei adînc, în tăcere.

— De-aici înainte știți totul — zise Marlowe, luînd o țigară dintr-o cutie de lîngă el și aprinzînd-o.

Trent, urmărind tremurul ușor al mîinii care ținea chibritul, observă în sinea sa că nici mîna lui nu părea a fi prea sigură în momentul acela.

— Pantofii care m-au trădat — urmă Marlowe după o scurtă pauză — m-au strîns tot timpul cît i-am purtat, dar n-am bănuit de loc că s-ar putea să crape în vreun loc. Mi-am dat seama că pe iarba moale de lîngă șopronul unde lăsasem cadavrul, precum și între colibă și casă nu trebuia să rămînă

nici o urmă a pașilor mei, așa că îndată ce am intrat pe portiță, am scos pantofii lui Manderson și i-am încălțat. Mi-am lăsat pantofii, împreună cu jacheta și pardesiul, lîngă cadavru, de unde le-am luat mai tîrziu. Am lăsat dinadins urme de pași pe pietrișul moale de lîngă ușa cu geamuri de la bibliotecă și alte cîteva urme pe marginea covorului. Am trecut prin clipe îngrozitoare cînd a trebuit după aceea să dezbrac cadavrul de haine, ca să-l îmbrac cu hainele cafenii și cu alți pantofi și să pun lucrurile în buzunare; iar scoaterea protezei din gură a fost ceva oribil. Capul lui Manderson... dar de ce să vă mai spun toate astea! Totuși, în momentele acelea nu am simțit o groază prea mare; gîndiți-vă că în felul acesta îmi scoteam ștreangul de la gît. Îmi pare rău că nu m-am gîndit să scot manșetele și să leg șireturile la pantofi cu mai multă grijă. Și-apoi, am săvîrșit o gravă greșeală punînd ceasul într-alt buzunar decît în cel destinat pentru el. Dar eram atît de grăbit!

Însă în privința whisky-ului v-ați înșelat. După o dușcă bună, n-am mai băut, în schimb am umplut o sticlă pe care am scos-o din bufet și am luat-o cu mine. Mă aștepta o noapte întreagă plină de încordare și îngrijorare și nu știam cum să-i fac față. Pe cînd mă aflam la volanul mașinii, în drum spre Southampton, am simțit nevoia să mai dau pe gît cîte o dușcă. În manuscris, dumneavoastră vă arătați foarte generos în privința timpului pe care mi l-ați acordat pentru acoperirea acestui traseu în cursul nopții. Susțineți că pentru a ajunge la Southampton cu mașina aceea la șase și jumătate dimineața, în împrejurările existente, un om trebuia,

chiar dacă ar fi condus ca un demon, să fi părăsit Marlstone cel mai tîrziu la miezul nopții. Dar eu nu apucasem să îmbrac cadavrul cu celălalt costum de haine, să-i pun cravata, să am grijă de lanțul de ceas și de toate celelalte decît la douăsprezece și zece minute; apoi a trebuit să mă duc la mașină și să pornesc motorul. E drept, sînt convins că un alt om nu ar fi luat asupra sa toate riscurile pe care le-am luat eu în noaptea aceea, unde mai pui, și fără faruri. Acum, cînd mă gîndesc la drumul acela, mă cutremur.

Nu am aproape nimic de spus despre ceea ce am făcut în casă. După ce Martin m-a lăsat singur, m-am gîndit iar la fazele următoare ale planului meu, în timp ce descărcam revolverul și-l curățam bine, folosindu-mă de batista mea și de un toc de pe birou. Teancurile de bancnote, trusa și diamantele le-am pus la locul lor în biroul cu rulou, pe care l-am deschis și l-am închis cu cheia lui Manderson. Cînd am urcat scara, am trecut printr-un moment de panică, fiindcă, deși Martin, care stătea în oficiul lui, nu mă putea vedea, se putea ca cineva să treacă spre etajul superior. Cîteodată o întîlnisem pe Célestine, fata din casă de origine franceză, dînd tîrcoale pe acolo, cînd toți ceilalți oameni de serviciu erau culcați. Știam că Bunner avea un somn adînc; în privința doamnei Manderson, auzisem că avea obiceiul să se culce la ora unsprezece; îmi închipuiam chiar că facultatea ei de a dormi bine o ajuta, probabil, să-și păstreze întreaga frumusețe și vitalitate în pofida unei căsătorii despre care știam cu toții că era nefericită. Cu toate acestea, nu mi-a fost de loc ușor să urc treptele cu urechea la pîndă,

gata să fac cale-ntoarsă și să mă retrag în bibliotecă la cel mai mic zgomot venit de sus. Dar nu s-a întîmplat nimic din toate acestea.

Cînd am ajuns la etajul de sus, m-am dus mai întîi în camera mea și am pus la loc revolverul, iar cartușele în tocul lor. Apoi am stins lumina și am intrat tiptil în camera lui Manderson.

Ce-am făcut acolo, știți. A trebuit să-mi scot pantofii împrumutați și să-i pun în fața ușii, pentru lustruit; am lăsat acolo jacheta lui Manderson, vesta, pantalonii și cravata neagră, după ce mai întîi am scos totul de prin buzunare; am ales un costum, o cravată și o pereche de pantofi, ca să îmbrac cadavrul, apoi am pus dantura în bolul pe care l-am luat de pe lavoar și l-am așezat lîngă pat, lăsînd acele amprente copleșitoare pe care le-ați descoperit. Amprentele de pe sertarul de la comodă e mai mult ca sigur că le-am lăsat cînd l-am închis după ce am scos cravata care trebuia s-o înlocuiască pe aceea de seară. Apoi a trebuit să mă întind în pat și să-l răvășesc. Toate acestea le știți, în afară de starea mea de spirit, pe care nu v-o puteți închipui și nici eu nu v-o pot descrie.

Momentul cel mai critic a fost cînd, abia la începutul executării planului meu, am auzit-o pe doamna Manderson vorbindu-mi din camera învecinată, unde bănuiam că e adîncită în somn. Deși mă pregătisem pentru această eventualitate, în clipa aceea mi-am pierdut capul. Cu toate acestea...

Fiindcă veni vorba, trebuie să vă împărtășesc următoarele: Dacă doamna Manderson, în ciuda tuturor așteptărilor, ar fi fost încă trează, și din cauza asta nu aș mai fi putut să fug pe fereastră, mă hotărîsem

să rămîn pur și simplu acolo unde eram, timp de cîteva ore, fără să-i vorbesc, și după aceea să părăsesc casa în grabă și fără zgomot, pe drumul obișnuit. Martin ar fi dormit în momentul acela, și chiar dacă aș fi fost auzit, nu m-ar fi văzut nimeni. Aș fi îmbrăcat cadavrul după cum plănuisem, străduindu-mă să fac tot posibilul ca pe drum spre Southampton să recîștig timpul pierdut. Singurul neajuns ar fi fost faptul că nu aș fi putut prezenta un alibi de necontestat, dacă nu soseam la hotelul de acolo la șase jumătate dimineața; dar m-aș fi străduit să ajung cît mai repede la docuri și să culeg de acolo toate elementele care mă interesau. În orice caz, aș fi putut ajunge acolo cu mult înainte de plecarea pachebotului, fixată pentru amiază. În felul acesta nu vedeam cum aș fi putut fi bănuit de săvîrșirea unei crime. Dar să presupunem, mă gîndeam, că cineva m-ar fi acuzat. În cazul acesta, dacă eu n-aș fi ajuns la Southampton, să zicem, decît la zece dimineața, desigur că nu aș mai fi putut răspunde: „Nu puteam să ajung la Southampton atît de repede după ce l-am împușcat“, ci aș fi spus pur și simplu că, după ce-l părăsisem pe Manderson la zece și jumătate, întîrziasem pe drum din cauza unei pane de motor. Aș vrea să văd omul care ar fi capabil să aducă vreo dovadă că am avut vreo legătură cu crima, socoteam eu. Nimeni nu ar fi în stare s-o facă! Oricine ar fi putut folosi pistolul din camera mea, chiar dacă s-ar fi dovedit că fusese arma crimei. Și atîta vreme cît s-ar fi crezut că Manderson s-a întors teafăr acasă, nimeni nu m-ar fi putut acuza în chip rațional că eu l-aș fi împușcat. Eram absolut convins că o asemenea bănuială nu putea răsări în

mintea nimănui. Totuşi, am vrut să adaug la argumentele în favoarea mea elementul absolutei imposibilităţi fizice. Îmi dădeam seama că în felul acesta aş fi fost de zece ori mai sigur. Deci, de îndată ce am ştiut, după respiraţia doamnei Manderson, că aceasta adormise din nou, am străbătut camera ei numai în ciorapi şi, după zece secunde, mă şi aflam pe peluză, cu legătura mea în mînă. Nu cred să fi provocat nici cel mai mic zgomot. Perdeaua de la uşă era făcută dintr-o stofă groasă, care nu foşnea, şi cînd am împins batantele uşii cu geamuri ca să ies afară, nu s-a auzit absolut nimic.

— Spuneţi, vă rog — zise Trent, cînd Marlowe făcu o pauză ca să-şi aprindă o nouă ţigară — de ce aţi luat asupra dumneavoastră riscul de a trece prin camera doamnei Manderson ca să ieşiţi din casă? Chiar de la începutul anchetei am înţeles de ce a trebuit să părăsiţi casa prin partea aceea; dacă aţi fi ieşit printr-o fereastră dintr-altă parte, aţi fi fost în primejdie să vă vadă Martin sau un alt servitor care ar fi stat la fereastră să respire aerul curat al nopţii. Însă în partea aceea a clădirii mai erau trei camere neocupate: două, de musafiri, şi budoarul doamnei Manderson. Mi s-ar fi părut mai puţin primejdios, după terminarea tuturor pregătirilor, în camera lui Manderson, să fi părăsit fără zgomot camera aceea, furişîndu-vă afară printr-una din cele trei încăperi pomenite... Faptul că aţi ieşit pe uşa de la balconul odăii doamnei Manderson, după cum vă daţi seama — adăugă Trent, glacial — putea stîrni, dacă acest amănunt ar fi fost descoperit, felurite bănuieli în legătură cu tînăra doamnă. Cred că m-aţi înţeles.

Marlowe se întoarse spre Trent înroșindu-se ca focul.

— Sper să mă credeți, domnule Trent — zise el cu o voce care tremura puțin — dacă vă asigur că de mi-ar fi apărut atunci în minte o asemenea posibilitate, aș fi preferat să iau asupră-mi indiferent orice risc, decît să fug pe fereastra aceea. Totuși, e adevărat — continuă Marlowe mai calm — că pentru cineva care n-o cunoaște pe doamna Manderson, ideea că ar fi știut de crima săvîrșită împotriva soțului ei nu ar fi părut cu totul neroadă. Scuzați-mi expresia.

Marlowe privi cu atenție capătul arzînd al țigării sale, neluînd în seamă, cu bună știință, fulgerul care se aprinse pentru o clipă în ochii lui Trent la auzul acestor cuvinte și a tonului cu care fuseseră rostite. Detectivul se stăpîni imediat.

— Observația dumneavoastră este cu totul îndreptățită — zise el, foarte liniștit. Și sînt convins că. în clipa aceea nu v-ați gîndit la posibilitatea la care am făcut aluzie. Dar chiar înlăturînd această ipoteză, mi se pare că ar fi fost mai sigur pentru dumneavoastră să fi procedat cum am mai spus, adică să săriți pe fereastra unei camere neocupate.

— Credeți? zise Marlowe. Tot ceea ce vă pot spune e că n-aș fi avut curajul să fac asta. Vă repet că atunci cînd am intrat în camera lui Manderson, m-am simțit ușurat de mai mult de jumătate din temerile mele. Vedeam problema în fața mea reducîndu-se la un spațiu limitat, cu o singură primejdie, cunoscută de mine, care venea din partea doamnei Manderson. Dar aproape reușisem; eram sigur că nu-mi mai rămînea decît să aștept ca ea să adoarmă din nou

după cele cîteva clipe cînd se trezise, pentru care, după cum v-am spus, fusesem pregătit să-i fac față. Exceptînd accidentele, nu mai vedeam în fața mea nici un obstacol. Închipuiți-vă însă că eu, cu hainele și pantofii lui Manderson în mînă, aș fi deschis din nou ușa, îndreptîndu-mă, numai în ciorapi și cămașă, către una din camerele neocupate. Razele lunii se revărsau în coridor prin fereastra de la capătul lui. Chiar dacă fața mi-ar fi fost ascunsă în umbră, nimeni nu ar fi confundat silueta mea cu aceea a lui Manderson. S-ar fi putut ca Martin să circule prin casă tiptil, cum îi era obiceiul; sau Bunner să iasă din camera lui. Se mai putea ca și una din fetele din casă, despre care aș fi crezut că doarme, să apară deodată la colțul coridorului; o întîlnisem adesea pe Célestine rătăcind prin locuință chiar la ore și mai tîrzii. E adevărat că toate acestea erau puțin probabile, însă mie mi se păreau a fi foarte posibile. Trebuia să țin seama de neprevăzut. Or, separat de restul casei, închis în camera lui Manderson, în momentul acela știam ce aveam de făcut. Întins, îmbrăcat, pe pat, și trăgînd cu urechea la respirația pe care abia o deslușeam prin ușa deschisă, în ciuda îngrozitoarei mele îngrijorări, eram mult mai puțin neliniștit decît fusesem în clipa cînd văzusem cadavrul pe gazon. Ba chiar mă socoteam fericit că avusesem norocul să vorbesc cu doamna Manderson, ca să întăresc unul din punctele esențiale ale planului meu, repetînd că Manderson mă trimisese la Southampton.

Marlowe îl privi pe Trent, care făcu un semn că înțelege punctul său de vedere.

— Știți, fără îndoială — continuă Marlowe — ce am făcut la Southampton din clipa cînd am ajuns acolo. Hotărîsem să trag foloase din povestea lui Manderson despre misteriosul Harris și să acționez potrivit planului meu. Era o minciună foarte bine ticluită și mai perfectă decît orice-aș fi putut improviza eu. Am mers atît de departe, încît înainte de a pleca, am telefonat chiar din bibliotecă la un hotel din Southampton și am întrebat dacă Harris se află acolo. După cum prevăzusem, la hotelul acela nu era nici un Harris.

— Din cauza asta ați telefonat? întrebă Trent cu însuflețire.

— Am telefonat, ca să am prilejul să mă așez așa, încît Martin să nu-mi poată vedea chipul, ci numai jacheta și pălăria pe cap, avînd totuși o poziție obișnuită de-a lui Manderson. Și găsindu-mă în bibliotecă, fără îndoială că era mai bine să cer o convorbire telefonică adevărată. Fiindcă, dacă aș fi dat numai impresia că telefonez, funcționara de la centrala telefonică v-ar fi declarat fără șovăire că de la *White Gables* nu se ceruse nici un număr telefonic în noaptea aceea.

— Într-adevăr, primul lucru pe care l-am făcut a fost să interoghez telefonista — mărturisi Trent. Admir ideea acelei convorbiri telefonice și a telegramei pe care ați trimis-o decedatului ca să-i spuneți că Harris nu a sosit și că deci urmează să vă întoarceți . . .

Un zîmbet forțat lumină o clipă chipul lui Marlowe.

— Nu știu ce-aș mai putea să vă povestesc. M-am înapoiat la Marlstone și l-am întîmpinat pe prietenul

dumneavoastră, detectivul, cu tot sîngele rece pe care-l mai aveam. Dar cînd am auzit că și dumneavoastră vă ocupați de acest caz, am primit o lovitură puternică, fără să fie totuși șocul cel mai cumplit. Momentul de adevărată panică pentru mine a fost acela cînd v-am văzut venind în ziua următoare dinspre șopronul unde lăsasem cadavrul. Timp de o clipă îngrozitoare am crezut că sînteți pe cale să mă acuzați pe loc de crimă. Dar acum, cînd v-am mărturisit totul, nu-mi mai faceți impresia unui om atît de înspăimîntător.

Marlowe închise ochii și se lăsă, o vreme, tăcerea. Apoi, Trent se ridică pe neașteptate.

— Vreți să-mi puneți o întrebare? întrebă Marlowe, grav.

— Nici gînd! replică Trent, întinzîndu-și picioarele. Eram numai puțin amorțit. Nu am de pus nici o întrebare. Sînt absolut convins că nu ați spus decît adevărul; și nu numai fiindcă totdeauna mi-ați fost simpatic sau fiindcă explicațiile dumneavoastră m-ar scuti de alte plictiseli (acestea fiind mai totdeauna motivele care te îndeamnă să dai crezare cuiva), ci fiindcă, din vanitate, nu pot concepe ca un om să mă mintă vreme de o oră, fără s-o simt. Istorisirea dumneavoastră este extraordinară, dar și Manderson a fost un om extraordinar, ca și dumneavoastră. Făcînd ceea ce ați făcut, ați acționat ca un nebun, dar sînt de aceeași părere cu dumneavoastră că dacă ați fi acționat ca un om normal, nu ați fi avut nici cea mai mică șansă în fața unui judecător și a unui juriu. Apoi mai e ceva ce nu se poate nega, orice părere am avea despre acest caz: sînteți un om de curaj.

Marlowe se înroși, șovăind emoționat în căutarea unui răspuns. Dar, înainte de a-l rosti, Cupples se ridică tușind sec.

— În ceea ce mă privește — zise el — eu nu v-am socotit vinovat nici o singură clipă.

Marlowe se întoarse spre dînsul, recunoscător și mirat, în timp ce Trent îl privi neîncrezător.

— Însă — adăugă Cupples, ridicînd mîna — aș vrea să vă pun o întrebare.

Marlowe înclină din cap, fără să răspundă.

— Presupunînd — spuse bătrînul — că un altul ar fi fost suspectat și dat în judecată ca făptaș al acestei crime, ce-ați fi făcut dumneavoastră?

— Cred că datoria mea ar fi fost limpede. M-aș fi dus să povestesc toată întîmplarea avocaților apărării și m-aș fi pus la dispoziția lor.

Trent rîse din toată inima. Acum, cînd încercarea se sfîrșise, își recăpătase vechea sa exuberanță și bună dispoziție.

— Parcă le și văd mutrele! zise el. Dar, în realitate, nici dumneata, nici nimeni altul nu a fost vreodată în primejdie. Nu au existat probe împotriva nimănui. L-am văzut în dimineața aceasta pe Murch la Scotland Yard și mi-a spus că și-a însușit concluzia lui Bunner, adică aceea prin care se admitea o răzbunare din partea unei „mafii" americane. Iată sfîrșitul cazului Manderson. Slavă Domnului! Ca să vezi cum poate un om să se poarte ca un imbecil, cînd e convins că a acționat cît se poate de inteligent!

El luă plicul voluminos de pe masă și-l aruncă în foc.

— O fac pentru dumneavoastră, scumpul meu prieten! Chiar şi fără asta, pămîntul n-o să se oprească din rotaţia lui. Dar uite, s-a făcut tîrziu, aproape ora şapte, iar eu şi Cupples avem o întîlnire la şapte şi jumătate. Trebuie să plecăm. Domnule Marlowe, vă spun la revedere. Şi, privindu-l în ochi, urmă: Sînt un om care s-a străduit din răsputeri să vă lege ştreangul de gît. Dar, ţinînd seama de împrejurări, poate că nu mă veţi condamna. Vreţi să-mi daţi mîna?

Capitolul XVI

ULTIMA PICĂTURĂ

— Ce-ai vrut să spui afirmînd că avem o întîlnire la şapte şi jumătate? întrebă Cupples, cînd ieşi împreună cu Trent pe poarta imensei clădiri în care locuia Marlowe. Chiar avem o întîlnire?

— Desigur — replică acesta. Vei cina cu mine. Nu există decît un singur fel de a sărbători cum se cuvine această zi, şi anume printr-un dineu, pe care-l voi plăti eu. Nu, nu! Eu te-am invitat întîi! Iată-mă, în sfîrşit, ajuns la capătul unei anchete, fără îndoială unice, un caz care mă frămîntă de aproape un an, şi dacă nici asta nu merită o cină excelentă, nu ştiu ce alt motiv mai potrivit s-ar putea găsi. Nu ne vom duce la clubul meu, Cupples. Vreau să fie o sărbătoare şi e destul să fii văzut într-un club londonez stăpînit de o emoţie plăcută, ca întreaga carieră să-ţi fie distrusă. Pe lîngă asta, la

clubul meu se servesc mereu aceleaşi feluri de mîncare, sau cel puţin au totdeauna acelaşi gust, fără să ştiu de ce. Cina veşnic neschimbată de la clubul meu a plictisit milioane de membri ca mine şi-i va mai plictisi încă; dar în seara asta, noi cel puţin să dispreţuim ospăţul lor banal. Nu vom intra într-un restaurant unde coridorul e străjuit de satrapi. Ne vom duce la Sheppard.

— Cine e Sheppard? întrebă Cupples domol, în timp ce urcau pe Victoria Street.

Însoţitorul său mergea cu pas săltăreţ, şi un poliţist, uitîndu-se la chipul lui, zîmbi cu îngăduinţă, cu ochii la expresia de fericire, pe care o punea numai pe seama alcoolului.

— Cine e Sheppard? repetă Trent, ca un ecou, ironic. Dă-mi voie să-ţi spun, Cupples, că întrebarea asta este foarte caracteristică pentru starea de spirit care ne-a stăpînit pe toţi în aceste zile de nelinişte. Ţi-am propus să luăm cina la Sheppard, şi deodată te-ai oprit şi, înainte de a-i trece pragul, ai căutat să afli, cu frenezia specifică orgoliului intelectual, cine e Sheppard. Eu nu mă sinchisesc de curiozităţile omului modern. Află deci că Sheppard e un local în care se cinează, dar nu ştiu cine e acest Sheppard. Nu m-am întrebat niciodată dacă Sheppard există! Poate că e un mit de origine totemică! Tot ceea ce ştiu e că poţi mînca acolo un jigou de berbec care i-a făcut pe mulţi americani să blesteme ziua cînd s-a născut Cristofor Columb! . . . Taci!

Un automobil se apropie lin de trotuar, şi şoferul ascultă instrucţiunile lui Trent cu o înclinare maiestuoasă a capului.

— Mai există și un alt motiv care mă face să te conduc la Sheppard — urmă Trent, aprinzînd înfrigurat o țigară. Mă voi căsători cu cea mai încîntătoare femeie din lume. Cred că asociația de idei este limpede.

— Te vei căsători cu Mabel! strigă Cupples. O veste minunată, scumpul meu prieten! Lasă-mă să-ți strîng mîna, Trent. Iată ceva splendid! Vă felicit pe amîndoi din tot sufletul. Și fără a dori să stăvilesc revărsarea exuberanței tale, care e fără-ndoială foarte firească, fiindcă mi-aduc aminte că și eu am trecut prin astfel de clipe cu mulți ani în urmă, pot să-ți spun că am sperat ca acest lucru să se întîmple. Mabel a fost foarte nefericită și e totuși fără-ndoială o femeie destinată îndeplinirii marelui scop al omenirii, și anume de a avea o foarte bună influență asupra vieții unui om cinstit. Nu-i cunoșteam gîndurile în legătură cu dumneata, dar de cîtăva vreme îmi dădeam foarte bine seama de gîndurile dumitale — zise Cupples, făcînd cu ochiul ca cel mai monden om din lume. Am observat asta — continuă el — din seara cînd ați luat cina amîndoi în casă la mine, și dumneata îl ascultai pe profesorul Peppmüller, dar fără să-ți dezlipești ochii de ea. Mai sînt cîțiva bătrîni ca mine care văd limpede, scumpul meu prieten.

— Mabel spune că și-a dat seama de asta chiar mai înainte — replică Trent, oarecum descurajat. Și eu care credeam că joc minunat rolul indiferentului! E drept că n-am știut niciodată să mă prefac. Așa că nu m-aș mira să fi întrezărit ceva și bătrînul Peppmüller prin dublele sale lentile convexe. Dar oricît de nebun aș fi fost ca pretendent

nedeclarat — continuă Trent cu o nouă însuflețire — acum o să fiu și mai nebun. În privința felicitărilor, îți mulțumesc de mii de ori, fiindcă știu că pornesc din inimă. Dumneata ești omul în stare să facă un cap lung de trei coți, dacă ar crede că ne înșelăm unul asupra celuilalt. Fiindcă veni vorba, m-am purtat cît se poate de prostește în seara aceea. Simt nevoia să flecăresc mereu. Încearcă să mă suporți. Poate că ar fi mai nimerit să-ți cînt un cîntec, unul din cele care-ți plac mai mult. Care era cîntecul pe care-l cîntai mereu altădată? Nu era cam așa? și Trent recită strofa următoare, bătînd repede tactul cu tocul pantofului în podeaua mașinii:

„A fost odată un negru bătrîn, cu un picior de lemn;
N-avea pic de tutun și nici n-avea cui să ceară,
Iar un alt moșneag negru, ca o vulpe de viclean,
Avea mereu tutun în cutia bătrînă ca și el".

Și acum, corul:

„Da, avea mereu tutun în cutia bătrînă ca și el".

— Dar văd că nu cînți! Credeam c-o să spargi norii!

— N-am cîntat în viața mea cîntecul ăsta! protestă Cupples. Îl aud pentru prima oară.

— Ești sigur? întrebă Trent, cu un aer plin de îndoială. Ei bine, trebuie să te cred pe cuvînt. În orice caz, e un cîntec foarte frumos; nici unul din cîntecele de pe la concerte nu valorează cît el. Oricum, se pare că exprimă simțămintele mele din momentul de față mai bine decît orice altceva; îmi

țîșnește spontan de pe buze. E tocmai cum a spus episcopul de Bath și Wells, ascultînd un discurs al lui Balfour: „Cînd inima se revarsă, limba trebuie să vorbească".

— Cînd s-a întîmplat asta? întrebă Cupples.

— Cu prilejul propunerii legii referitoare la declarația obligatorie, în caz de boală, a păsărilor de curte, care, după cum îți amintești, a fost o măsură destul de nepotrivită. Aha — se întrerupse el, cînd taxiul făcu un viraj brusc și pătrunse într-o arteră principală aglomerată — am și ajuns!

Taxiul se opri.

— Iată-ne la destinație — zise Trent, plătind taxiul și conducîndu-l pe Cupples într-o sală lungă, cu pereții acoperiți de lambriuri și cu mese multe, unde răsuna zumzetul conversațiilor. Iată casa unde se hrănesc înfometații; uite și havuzul înconjurat de trandafiri, dar văd că trei bookmakeri[1] stau la masa mea favorită mîncînd carne de porc. Hai să ne așezăm la masa aceea, din colțul opus.

Trent stătu îndelung de vorbă cu unul dintre chelneri, în timp ce Cupples, adîncit într-o meditație plăcută, se încălzea la un foc puternic, ce ardea cu flăcări mari.

— Aici putem fi aproape siguri — își continuă Trent vorba de îndată ce se așeză — că vinul e făcut din struguri. Ce bem?

Cupples se deșteptă din visare.

— Cred — zise el — că voi bea lapte cu sifon.

— Vorbește mai încet! suflă Trent. Chelnerul-șef suferă de inimă și ar putea să te audă. Ca să vezi,

---

[1] Persoană care ține registrele pariurilor la cursele de cai.

lapte cu sifon! Cupples, poate ești convins că ai o constituție viguroasă și n-aș putea nega că nu-i așa, dar te previn că obiceiul de a amesteca diferite băuturi a pricinuit moartea multor oameni chiar mai robuști decît dumneata. Ascultă-mi sfatul cît mai e timp! Umple-ți paharul cu vin de Samian și lasă sifonul pentru hoardele turcești. Iată că sosește cina!

El dădu chelnerului un alt ordin, care aranjă felurile aduse în fața lor, apoi dispăru numaidecît. Trent era, nici vorbă, un client respectat.

— Am trimis — zise el — să aducă un vin pe care-l cunosc și nădăjduiesc că-l vei gusta. Dacă ai făcut vreun legămînt, te rog în numele tuturor sfinților temperanței, bea apă, care se găsește la îndemîna dumitale, însă nu-ți crea o celebritate ieftină comandînd lapte cu sifon.

— N-am făcut niciodată vreun legămînt — spuse Cupples, examinîndu-și porția de friptură de berbec cu un ochi încîntat. Nu mă dau în vînt după vin, și atîta tot. Am cumpărat într-o zi o sticlă de vin și am băut-o, ca să văd cum este, și m-am îmbolnăvit. Dar fără-ndoială că a fost un vin prost. Voi gusta din vinul pe care mi-l oferi, fiindcă mă inviți dumneata, și te asigur, scumpul meu Trent, că sînt fericit să fac ceva neobișnuit, ca să-ți arăt cu cîtă rîvnă iau parte la acest eveniment. Nu am mai fost de mulți ani atît de fericit. Am ajuns să văd — medită el cu voce tare, în timp ce chelnerul îi umplea paharul — că misterul Manderson a fost dezlegat și acuzatul a fost disculpat, desăvîrșindu-se astfel fericirea lui Mabel și a dumitale; ei bine, toate astea mă copleșesc! Beau în sănătatea dumitale,

scumpul meu prieten! încheie Cupples, sorbind o mică înghițitură de vin.

— Ai o inimă mare! exclamă Trent, adînc mișcat. Aspectul dumitale nu exprimă îndestul grandoarea sufletului pe care-l ai. M-aș fi așteptat mai curînd ca un elefant să dirijeze orchestra Operei, decît să bei dumneata în sănătatea mea. Dragul meu Cupples! Fie ca nasul dumitale să-și păstreze mereu nuanța roză, delicată, de acum! Nu, te rog, nu! izbucni el, observînd o ușoară strîmbătură pe fața lui Cupples în timp ce sorbea din vin pentru a doua oară. Nu vreau să mă împotrivesc gusturilor dumitale. Îți cer scuze. Voi comanda tot ce dorești, chiar dacă chelnerul-șef și-ar da sufletul de rușine la auzul cererii mele.

După ce lui Cupples i se aduse băutura sa de sihastru, și chelnerul se retrase, Trent îl privi, peste umăr, cu subînțeles.

— În hărmălaia convorbirilor din acest turn al lui Babel — zise el — putem vorbi tot atît de liniștiți de parcă ne-am găsi pe o colină părăsită. Chelnerul o încîntă pe tînăra casieriță, șoptindu-i cine știe ce nimicuri la ureche. Sîntem ca și singuri. Spune acum, ce gîndești despre întrevederea de azi după-amiază? întrebă el, începînd să mănînce cu mare poftă.

Continuînd să-și taie friptura de berbec în bucățele foarte mici, Cupples răspunse:

— Lucrul cel mai straniu cred că a fost ironia situației însăși. Noi cunoaștem amîndoi ura aceea nebunească a lui Manderson împotriva lui Marlowe, care e atît de misterioasă pentru acesta din urmă. Noi știm de gelozia, de obsesia lui, și i-am ascuns-o

lui Marlowe, ceea ce a fost mai bine, din consideraţie pentru sentimentele lui Mabel. Marlowe nu va afla niciodată de bănuiala patronului său. Foarte ciudat! Îmi vine să cred că aproape fiecare dintre noi se mişcă, inconştient, în reţeaua părerilor, adesea cu totul greşite, pe care ceilalţi oameni le au despre noi. Îmi amintesc, de pildă, cum acum cîţiva ani am descoperit cu totul întîmplător că vreo cîţiva dintre prietenii şi cunoscuţii mei credeau că m-am convertit în taină la catolicism. Această invenţie absurdă se întemeia pe faptul, care pentru mulţi părea convingător, că într-o zi, în timpul unei convorbiri, am declarat că înclin spre ideea unui post săptămînal fără carne. Fără-ndoială că părerea lui Manderson despre secretarul său se întemeia pe ceva tot atît de şubred. Mi-ai spus, mi se pare, că Bunner ţi-a vorbit despre înclinarea înrădăcinată şi probabil ereditară a lui Manderson spre gelozie, spre suspiciune... În privinţa istorisirii lui Marlowe, ea mi s-a părut foarte sinceră şi nu o găsesc, în punctele sale esenţiale, chiar atît de extraordinară, o dată ce am căzut de acord, şi, fără-ndoială, sîntem de acord că în cazul Manderson e vorba de un om mai mult sau mai puţin smintit.

Trent rîse cu hohote:

— Totuşi, îţi mărturisesc — zise el — că acest caz mi s-a părut oarecum altfel decît unul obişnuit.

— Da, însă numai în privinţa desfăşurării amănuntelor — ripostă Cupples. În fond, ce lucru anormal se poate găsi în faptele esenţiale? Un smintit concepe o bănuială nebunească; el urzeşte un plan viclean împotriva duşmanului său închipuit, şi înfăptuirea acestui plan atrage după sine propria-i

distrugere. Din toate acestea, pentru oricine cunoaşte cît de cît comportarea demenţilor, ce poate să pară deosebit? Acum să examinăm faptele lui Marlowe. El se află într-o situaţie foarte primejdioasă, de-care, deşi este nevinovat, nu poate scăpa spunînd adevărul. Este asta o situaţie excepţională? El se salvează datorită unei combinaţii ingenioase şi îndrăzneţe. Mi se pare că aşa ceva s-ar putea întîmpla în fiecare zi şi probabil că se şi întîmplă.

Cupples începu să-şi mănînce friptura de berbec, prefăcută în bucăţele mărunte.

— Aş vrea să ştiu — începu Trent să vorbească după terminarea primului fel — dacă s-a întîmplat vreodată ceva pe pămînt ce nu s-ar putea minimaliza cu metoda asta de argumentare ce tinde să demonstreze totdeauna că e vorba de lucrul cel mai obişnuit şi mai simplu din lume.

Un zîmbet uşor lumină chipul lui Cupples.

— Nu trebuie să mă acuzi de a fi folosit un paradox fără noimă — răspunse el — poate că adevăratul sens a ceea ce am susţinut adineauri va apărea mai limpede numai dacă adaug cîteva observaţii care mi se par cît se poate de interesante. Să vedem.. Ei bine, eu găsesc că istoria vieţii micului peşte de mare, numit cambulă, pe care o cunoaştem numai datorită cercetărilor lui Poulton, e un lucru foarte interesant.

— Nu ştiu nimic despre asta — răspunse Trent. Poate că ştiinţa a surîs la naşterea umilă a cambulei, dar eu n-am auzit niciodată vorbindu-se despre chestiunea aceasta.

— Poate că nu e un subiect chiar atît de atrăgător — recunoscu bătrînul, meditativ — şi nu e cazul

să-l mai discutăm. Vreau numai să spun, scumpul meu Trent, că în jurul nostru se petrec neîntrerupt fapte remarcabile, pe care nu trebuie decît să le observăm; și nu aducem nici o laudă simțurilor noastre dacă socotim drept remarcabile numai faptele înconjurate de aureola amănuntelor senzaționale.

Trent aplaudă cu însuflețire, lovind cu mînerul cuțitului în masă, în timp ce Cupples se întrerupse, ca să bea dintr-o singură înghițitură amestecul său de lapte cu sifon.

— Nu te-am mai auzit de ani de zile ținînd un discurs atît de lung — urmă detectivul. Pesemne că ești tot atît de surescitat ca și mine. Suferim amîndoi de neastîmpărul violent, numit de oameni în mod greșit doar bucurie. Dar oricît mă încîntă această stare, nu pot să rămîn nepăsător auzind cum cazul Manderson e privit ca un incident banal. Spune ce vrei, dar ideea de a se da drept Manderson în acele împrejurări a fost foarte ingenioasă.

— Ingenioasă, desigur, dar nu extraordinară. În împrejurările acelea, ca să folosesc propriile dumitale cuvinte, nu a fost de loc ciudat ca un om inteligent să conceapă o asemenea idee. Era firesc ca ea să-i răsară-n minte. Marlowe era cunoscut pentru priceperea sa de a imita vocea lui Manderson: avea talent de actor și spiritul unui jucător de șah; în plus, cunoștea perfect toate obiceiurile casei. Sînt de aceeași părere cu dumneata că ideea a fost executată magistral; dar totul era în favoarea sa. Totuși, în ceea ce privește ideea de bază, nu găsesc că se poate compara, ca ingeniozitate, cu aceea de a folosi forța reculului de la o armă de foc în momentul descărcării,

ca să manevreze mecanismul de încărcare și descărcare. Cu toate acestea recunosc, așa cum am făcut de la început, că în privința amănuntelor cazul are particularități neobișnuite. E vorba de complexitatea lui.

— Te-a izbit, într-adevăr, prin complexitate? întrebă Trent, ironic.

— Cazul s-a complicat — continuă Cupples netulburat — fiindcă, după ce Marlowe a început să bănuiască ceva, o a doua minte subtilă a intervenit în planurile urzite de mintea lui Manderson. Dueluri de natura asta se petrec adesea în afaceri și în politică, dar, cred, cu mult mai rar în domeniul crimei.

— Susțin chiar că în acest domeniu nu se petrece niciodată — răspunse Trent. Și mă întemeiez pe faptul că nici chiar cei mai isteți criminali nu apelează decît rareori la subtilități strategice. Și cînd o fac, nu sînt prinși niciodată, deoarece polițiștii inteligenți dispun de o și mai puțină subtilitate strategică decît un criminal cu inteligență mijlocie. Dar această calitate, ce ține oarecum de profesiune, nu apare decît cînd și cînd în acțiunile criminale. Iată, de pildă Crippen. A fost un criminal foarte isteț. A rezolvat problema centrală a fiecărui asasinat, și anume înlăturarea cu foarte mare grijă a cadavrului. Dar cît de departe a mers cu acest joc? Criminalul și polițistul sînt de multe ori tacticieni iuți și îndrăzneți, dar nici unul dintre ei nu e în stare decît de întocmirea sau rezolvarea unui plan foarte simplu. La urma urmei, calitatea de care am vorbit e rară în orice domeniu al vieții.

— După toate cele auzite — zise Cupples, care deocamdată părea plictisit de discuția aceasta

abstractă — eu am rămas cu un punct nelămurit care ar trebui dezlegat. Dacă Marlowe nu ar fi bănuit nimic și ar fi căzut în cursă, e aproape sigur că ar fi fost spînzurat. Mă întreb de cîte ori o fi avut succes planul de a-l învinui de crimă pe un nevinovat? Îmi închipui că sînt nenumărate cazuri de acuzaţi recunoscuţi drept vinovaţi în baza unor probe de necontestat care au murit proclamîndu-și nevinovăţia. De acum înainte nu voi mai semna, ca jurat, nici o sentinţă de condamnare la moarte pronunţată în temeiul unor asemenea probe.

— În ceea ce mă privește, eu nu am aprobat niciodată o asemenea condamnare — interveni Trent. Condamnarea la spînzurătoare în astfel de cazuri mi se pare în totală contradicţie cu principiul clar neîndoielnic, exprimat prin cuvintele: „Nu se știe niciodată". Eu sînt de părerea acelui jurat american care afirmă că nu trebuie spînzurat nici chiar un căţeluș acuzat că ar fi furat dulceaţă numai pe temeiul probelor, chiar dacă e plin de dulceaţă pe bot. Există însă un caz în analele proceselor criminale din Statele Unite, care e un exemplu izbitor pentru ceea ce susţin, nu numai prin faptul că uneori sînt învinuiţi de crimă oameni nevinovaţi, dar cel ce a condus intriga a făcut tot ceea ce a pus la cale și Manderson; el și-a sacrificat propria-i viaţă, pentru a fi sigur de moartea victimelor sale. Probabil că ai auzit de cazul din Campden.

Cupples recunoscu totala sa ignoranţă în această privinţă și se servi cu un alt cartof.

— John Masefield a scris o piesă foarte izbutită cu acest subiect — urmă Trent — și, dacă se va mai reprezenta din nou la Londra, să te duci neapărat

s-o vezi dacă-ți plac emoțiile tari. Am văzut deseori femei plîngînd pe ascuns la teatru, pe cînd ascultau o melodramă sentimentală oarecare. Dar, cerule, ce crize de nervi le-ar apuca, însoțite fără-ndoială de leșinuri, dacă ar vedea piesa asta interpretată cum trebuie! Iată elementele principale ale cazului: John Perry și-a acuzat mama și fratele de a fi ucis un om, jurînd că și el ajutase la săvîrșirea asasinatului. A istorisit faptele cu o mulțime de amănunte și a găsit răspunsuri la toate întrebările, fără să fie însă în stare să explice cum a dispărut cadavrul; dar judecătorul, care pesemne că la judecarea procesului era beat mort, nu a ținut seamă de asta. Mama și fratele lui au negat săvîrșirea faptei. Totuși, cei trei au fost găsiți vinovați și spînzurați numai pe temeiul mărturiei lui John. După doi ani, omul pentru uciderea căruia ei fuseseră condamnați s-a reîntors la Campden. El fusese răpit de pirați și dus cu ei în largul oceanului. Dispariția lui îi sugerase lui John sinistra lui idee. Toți crezuseră că John spune adevărul, fiindcă el se denunțase și pe sine ca făcînd parte dintre vinovați. Părea ceva cu totul evident, fiindcă cine se putea gîndi că cineva s-ar condamna pe sine la moarte numai ca să provoace spînzurarea altora? Este exact același lucru pe care l-ar fi susținut acuzarea dacă Marlowe ar fi mărturisit adevărul. Nici măcar un singur jurat dintr-un milion nu ar fi dat crezare complotului urzit de Manderson.

Cupples reflectă cîteva clipe înainte de a răspunde, apoi zise:

— Eu nu am cunoștințele dumitale în materie de istorie criminală; în realitate, nu știu nimic din

acest domeniu; dar imi răsar în minte unele amintiri din copilărie în legătură cu drama asta. Noi cunoaştem, datorită celor ce ţi-a declarat Mabel, ceea ce s-ar putea numi „adevărul psihologic“ al cazului Manderson, adică violenţa urii născute din gelozia pe care el o ascundea. Aşa că noi putem înţelege că a fost în stare să întocmească un asemenea plan. Dar, în general, justiţia nu este capabilă să-şi facă datoria cînd e vorba de pătrunderea adevărului psihologic. Uneori, acest adevăr e ascuns cu bună-ştiinţă, cum e în cazul Manderson. Alteori, cred că este ascuns numai fiindcă oamenii simplişti sînt într-adevăr incapabili de a-l exprima, şi nimeni altcineva nu-l ghiceşte. Pe cînd eram un băieţandru la Edinburgh, toată ţara a trecut printr-o încordare nebună din cauza crimei de la Sandyford Place.

Trent încuviinţă din cap:

— Cazul doamnei M'Lachlan. A fost absolut nevinovată.

— Părinţii mei erau de aceeaşi părere. Şi cînd am ajuns destul de matur să citesc şi să înţeleg întîmplarea aceea îngrozitor de mîrşavă, am avut şi eu aceeaşi convingere. Dar misterul acestui caz a fost atît de mare, şi sarcina de a deosebi adevărul din urzeala minciunilor rostite de fiecare persoană interesată s-a dovedit a fi atît de lipsită de nădejde, încît toţi au fost absolut convinşi de nevinovăţia bătrînului James Fleming. Detectivii de la Scotland Yard au adoptat un punct de vedere sau altul. Cazul a provocat dezbateri în parlament. Presa s-a împărţit în două tabere, care s-au războit cu o furie nemaipomenită pînă atunci. Este însă sigur, deoarece văd că ai citit despre cazul acesta, că dacă adevărul

psihologic în legătură cu acel bătrîn ar fi fost cunoscut, n-ar mai fi rămas nici o umbră de îndoială asupra cazului. Dacă ceea ce s-a bănuit despre temperamentul său e adevărat, atunci el a fost în stare s-o ucidă pe Jessie M'Pherson și apoi să arunce vina asupra sărmanei creaturi nătîngi, care era gata-gata să fie condamnată la pedeapsa capitală.

— Chiar și un bătrîn ramolit ca Fleming poate fi o taină de nepătruns pentru tot restul speței umane — zise Trent — și mai ales în fața justiției. Legea nu strălucește de loc cînd se află în fața unui caz care pretinde un simț psihologic rafinat. Ea greșește destul de ușor în cazuri asemănătoare cu a lui Fleming și cu al celor de o teapă cu el. Iar în ceea ce-i privește pe oamenii cu o fire mai viguroasă, cînd sînt amestecați în afaceri criminale, indiferent dacă le pierd sau le cîștigă, cred că au impresia că s-au rătăcit în adîncul unei jungle pline de maimuțe. Pe de o parte, dă-mi voie să spun că e bine ca din cînd în cînd să dai cu nasul de realități. Însă mă întreb cu ce pedeapsă s-ar fi ales Marlowe din partea celor douăsprezece realități cu chipuri congestionate, care se aflau pe banca juraților? După cum a spus el însuși, situația lui ar fi fost atît de rea, încît nu mai merita să se apere. Nu ar fi putut să invoce nici măcar o singură dovadă în sprijinul spuselor sale. Poți să ți-l închipui pe procuror perorînd și făcîndu-l praf? Și pe judecători cîntîndu-i în strună procurorului în concluzii? Să-ți închipui jurații — ai fost pînă acum jurat, nu-i așa? — în camera lor de deliberare, indignîndu-se față de cutezanța minciunilor, spunîndu-și unul altuia că e vorba de cel mai limpede

caz întîlnit de ei și susținînd că ar fi avut o mai bună părere despre Marlowe, dacă nu și-ar fi pierdut sîngele rece în momentul critic și ar fi fugit cu prada, așa cum se gîndise de la început? Închipuie-ți că ai fi făcut parte din acel juriu, fără să-l fi cunoscut pe Marlowe, și că ai fi tremurat de indignare față de faptele ce se desfășurau dinaintea ochilor dumitale: lăcomia de bani, asasinat, jaf, lașitate neașteptată și minciuni nerușinate, perseverente și desperate! În realitate, Cupples, amîndoi l-am crezut vinovat pînă în clipa cînd...

— Te rog, te rog! interveni Cupples cu însuflețire, lăsîndu-și cuțitul și furculița pe masă. Am avut cea mai mare grijă, cînd am mai vorbit despre asta seara trecută, să nu spun nimic care ar fi putut presupune că am crezut un asemenea lucru. *Eu* am fost întotdeauna sigur de nevinovăția lui.

— Într-adevăr, mai înainte, la Marlowe acasă, ai lăsat să se înțeleagă asta. Și mă întrebam ce-ai vrut să spui cînd ai afirmat: „Desigur că nu a fost vinovat!“ Cum ai putut fi sigur? De obicei, ești mult mai puțin categoric, Cupples.

— Am spus că am fost „sigur“ — repetă Cupples cu hotărîre.

Trent ridică din umeri.

— Dacă, după ce ai citit manuscrisul meu și după ce am discutat împreună amănunțit întregul caz în seara trecută — urmă el — ai fost într-adevăr sigur că Marlowe e nevinovat, atunci nu-mi mai rămîne să-ți spun decît că nu se mai poate avea nici un pic de încredere în rațiunea umană. Atitudinea asta, pe lîngă faptul că ar vădi un om care nu și-a însușit concepția unui creștin adevărat, mai

e și absolut ridicolă; ar mai însemna și că e vorba de un pozitivism necorespunzător, în afară de cazul că eu nu înțeleg acest sistem. De ce, Cupples...

— Lasă-mă să-ți spun ceva — îl întrerupse Cupples din nou, încrucișîndu-și mîinile deasupra farfuriei sale. Fii convins că sînt departe de a-mi pierde judecata. Sînt sigur că Marlowe e nevinovat și am fost totdeauna sigur din cauza unui fapt pe care eu îl cunosc și l-am cunoscut de la începutul întîmplării. Mi-ai cerut acum să-mi închipui că fac parte dintre jurații însărcinați să dea verdictul în procesul lui Marlowe. Ar fi un exercițiu nefolositor pentru mintea mea, fiindcă știu că aș asista la acest proces în altă calitate. M-aș afla pe banca martorilor, depunînd mărturie în apărarea acuzatului. Ai rostit acum cîteva clipe cuvintele: „Nu ar fi putut să invoce nici măcar o singură dovadă în sprijinul spuselor sale". Ei bine, eu aș fi depus mărturie că dovada asta există. Iar dovada aceasta este decisivă — încheie Cupples, luînd din nou furculița și cuțitul și continuîndu-și mulțumit masa.

Vorbele atît de hotărîte ale lui Cupples îl făcură pe Trent să se albească la față de emoție. Cînd Cupples tăcu, obrazul lui își recăpătă culoarea și el dădu cu pumnul în masă, strigînd cu un rîs forțat:

— Absolut imposibil! Probabil că ai avut vreo halucinație după una din cunoscutele dumitale orgii cu lapte și sifon. În realitate, nu poți pretinde că în timp ce eu mă străduiam la Marlstone să lămuresc această sinistră întîmplare, dumneata știai că Marlowe e nevinovat!

Cupples dădea din cap cu violență, în timp ce înghițea ultima bucățică de friptură. Apoi, după ce

termină de mestecat, își șterse cu grijă mustața rară, se aplecă înainte, pe deasupra mesei, spre Trent, și zise:

— Este cît se poate de simplu. Eu l-am împușcat pe Manderson.

*
* *

Trent îl auzi ca prin vis pe Cupples spunînd:

— Mi-e teamă că te-am speriat.

Tînărul se strădui să-și alunge uluirea, ca un scafandru care se căznește să iasă la suprafață, și duse paharul la gură cu un gest mecanic. Însă răsturnă jumătate din el pe fața de masă și-l așeză cu grijă la loc, fără să mai bea. Trase adînc aer în piept și-l expiră într-un rîs fără nici o veselie.

— Continuă — zise el.

— Nu este însă vorba de crimă — începu Cupples încet, măsurînd latura mesei cu lungimea furculiței. Îți voi spune întreaga poveste. În seara aceea de duminică îmi făceam ca de obicei mica mea plimbare igienică înainte de culcare. Am plecat de la hotel cam pe la zece și un sfert. Am mers pe marginea cîmpului ce se întinde în spatele proprietății *White Gables*, ca să scurtez cotitura cea mare a drumului, și am ieșit pe șosea chiar în fața porții din apropierea celei de-a opta găuri de pe terenul de golf. Am intrat pe acest teren cu gîndul de a parcurge peluza pînă la faleză ca să mă întorc prin partea aceea. Nu am apucat să fac decît cîțiva pași, că am auzit apropiindu-se o mașină care a oprit dinaintea porții. L-am recunoscut imediat pe Manderson. Îți amintești? Ți-am spus că-l mai vă-

zusem o dată în viață, după cearta din fața hotelului. Ei, bine, atunci, pe terenul de golf l-am văzut. M-ai întrebat dacă l-am mai văzut după ceartă și n-am vrut să te mint.

Trent scoase un geamăt surd. Sorbi o înghițitură de vin și rosti împietrit:

— Continuă, te rog!

— Era, după cum știi, un minunat clar de lună, însă eu mă găseam în umbra arborilor ce străjuiesc zidul de piatră, așa că nici Manderson, nici Marlowe nu puteau bănui că se află cineva în apropierea lor. Am auzit tot ce s-a-ntîmplat, așa cum ne-a povestit Marlowe, și am văzut mașina pornind spre Bishopsbridge. N-am putut zări chipul lui Manderson în clipa aceea, fiindcă stătea cu spatele la mine, dar, spre marea mea uimire, l-am văzut cum, cuprins de furie, amenința cu pumnul stîng mașina ce se îndepărta. Apoi am așteptat ca el să se îndrepte spre *White Gables*, fiindcă nu aveam nici o poftă să mai dau ochi cu dînsul. Dar el n-a plecat. Dimpotrivă, a deschis poarta pe care tocmai intrasem și a rămas o clipă absolut nemișcat pe gazon. Avea capul aplecat înainte, cu brațele atîrnînd de-a lungul corpului, uitîndu-se țintă la un punct de pe pămînt. Cîteva clipe a încremenit așa, apoi și-a ridicat brusc brațul drept, băgîndu-l în buzunarul pardesiului. Atunci, în lumina lunii, i-am văzut chipul livid, cu ochii sticloși și gura deschisă de i se vedeau dinții, și am înțeles fulgerător că omul acela nu era în toate mințile. Abia-mi răsărise gîndul acesta în minte că am văzut strălucind un obiect în razele lunii. Manderson ținea un revolver, țintind spre pieptul său.

Aici se putea adăuga că totdeauna am să pun la îndoială faptul că Manderson voia într-adevăr să se sinucidă atunci. Marlowe e bineînțeles convins de asta, fiindcă nu știe nimic de intervenția mea. Mai curînd cred că el a vrut doar să se rănească, pentru ca apoi să-l acuze pe Marlowe de jaf și tentativă de asasinat.

Însă în clipele acelea am crezut că are de gînd să se sinucidă. Înainte de a-mi da seama de ceea ce fac, am ieșit din întuneric și l-am apucat de braț. El s-a smuls din strînsoarea mea cu un mormăit furios, dîndu-mi o lovitură puternică în piept și îndreptînd revolverul spre capul meu. Dar înainte ca el să apese pe trăgaci, l-am apucat de încheieturile mîinilor, agățîndu-mă cu toată puterea de dînsul. Îți amintești cît de zdrelite erau încheieturile mîinilor lui? În clipa aceea știam că luptam pentru a-mi salva viața, fiindcă în ochii săi citeam gîndul crimei. Ne-am luptat ca două brute, fără să scoatem o vorbă. Am încercat să-i aplec în jos mîna cu pistolul, fără să dau drumul celeilalte mîini. N-aș fi crezut niciodată că aș avea puterea să lupt astfel. Apoi, cu un gest instinctiv, am izbutit să-i îndepărtez mîna liberă și am apucat cu iuțeala fulgerului arma pe care i-am smuls-o dintre degete. Ca printr-o minune, revolverul nu s-a descărcat. Am făcut cîțiva pași înapoi, însă Manderson s-a năpustit asupra mea, ca o pisică sălbatică, să mă sugrume. Atunci am apăsat pe trăgaci, țintind orbește spre obrazul lui. Cred că se afla cam la un metru de mine. Genunchii i s-au îndoit deodată și s-a prăbușit.

Am aruncat pistolul și m-am aplecat asupra trupului întins pe gazon. Am simțit cum bătăile inimii lui s-au stins sub mîna mea. Am stat acolo îngenuncheat, zăpăcit, încremenit și nu știu cît timp a trecut pînă cînd am auzit zgomotul automobilului care se întorcea.

Află, Trent, că în timp ce Marlowe străbătea peluza în lung și-n lat cu chipul vînăt și crispat în razele lunii, eu mă aflam numai la cîțiva metri de el, ghemuit la umbra unei dobrițe. N-am îndrăznit să mă arăt. Chibzuisem. Mă gîndeam că cearta mea violentă din dimineața aceea cu Manderson se comenta acum de locatarii hotelului. Te asigur că din clipa cînd l-am văzut pe Manderson prăbușindu-se, mi-au apărut dinaintea ochior toate riscurile situației în care mă aflam. Și am devenit deodată viclean. Mi-am dat într-o clipă seama ce aveam de făcut: trebuia să mă întorc cît mai repede la hotel, fără a fi observat, și să mă pregătesc să joc un anumit rol. Nu trebuia să suflu nimănui nici o vorbă despre cele întîmplate. Bineînțeles, presupuneam că Marlowe va povesti deschis împrejurarea în care a găsit cadavrul lui Manderson. Eram convins că el va accepta ideea unei sinucideri și credeam că asta va fi și părerea tuturor.

După ce Marlowe a ridicat în cele din urmă cadavrul de jos, m-am furișat de-a lungul zidului și am ieșit în șosea, în apropierea cabanei clubului, unde nu mă putea vedea. Îmi recîștigasem cumpătul și sîngele rece. Am trecut drumul, am sărit gardul viu și am străbătut pajiștea alergînd, ca să ajung la poteca pe care venisem și care duce la hotel,

trecînd prin spatele proprietății *White Gables*. Cînd am ajuns la hotel, gîfîiam din greu.

— Gîfîiam! repetă Trent în mod mecanic, uitîndu-se fix, parcă hipnotizat, la interlocutorul său.

— Mă-nțelegi? Alergasem foarte iute — îl lămuri Cupples. Ei bine, apropiindu-mă de hotel prin spatele lui, am putut să arunc o privire în sala de lectură, prin fereastra întredeschisă. Nu era nimeni înăuntru. Am sărit pe fereastră, și odată ajuns înăuntru, am sunat. Apoi m-am așezat ca să scriu o scrisoare pe care avusesem de gînd s-o scriu a doua zi. Am văzut că pendula arăta ora unsprezece și ceva. Cînd un băiat a intrat, ca urmare a faptului că sunasem, i-am cerut un pahar cu lapte și o marcă poștală. Curînd după aceea, m-am urcat în camera mea ca să mă culc, dar n-am fost în stare să adorm.

Neavînd ce să mai spună, Cupples tăcu, privindu-l pe Trent care stătea tăcut, cu capul între mîini, cu un aer de pașnică uimire.

— N-a fost în stare să adoarmă! murmură Trent în cele din urmă, cu vocea stinsă. Asta e urmarea obișnuită a unei oboseli prea mari din timpul zilei. N-aveai de ce să te alarmezi.

Apoi amuți din nou, după care își ridică obrazul foarte palid către Cupples, zicînd:

— Cupples, m-am vindecat. Nu voi mai încerca niciodată să dezleg misterul vreunei crime. Cazul Manderson este ultima anchetă a lui Philip Trent. Pînă la urmă, trufia lui s-a prăbușit.

Și, recăpătîndu-și deodată zîmbetul obișnuit, adăugă:

— Aş fi putut să suport orice în afară de demonstraţia pe care mi-ai făcut-o adineauri despre neputinţa raţiunii umane. Cupples, n-am absolut nimic să-ţi spun în afară de următoarele: m-ai învins! Beau în sănătatea dumitale, cu scopul de a mă umili. Dar dumneata vei fi cel care va plăti consumaţia!

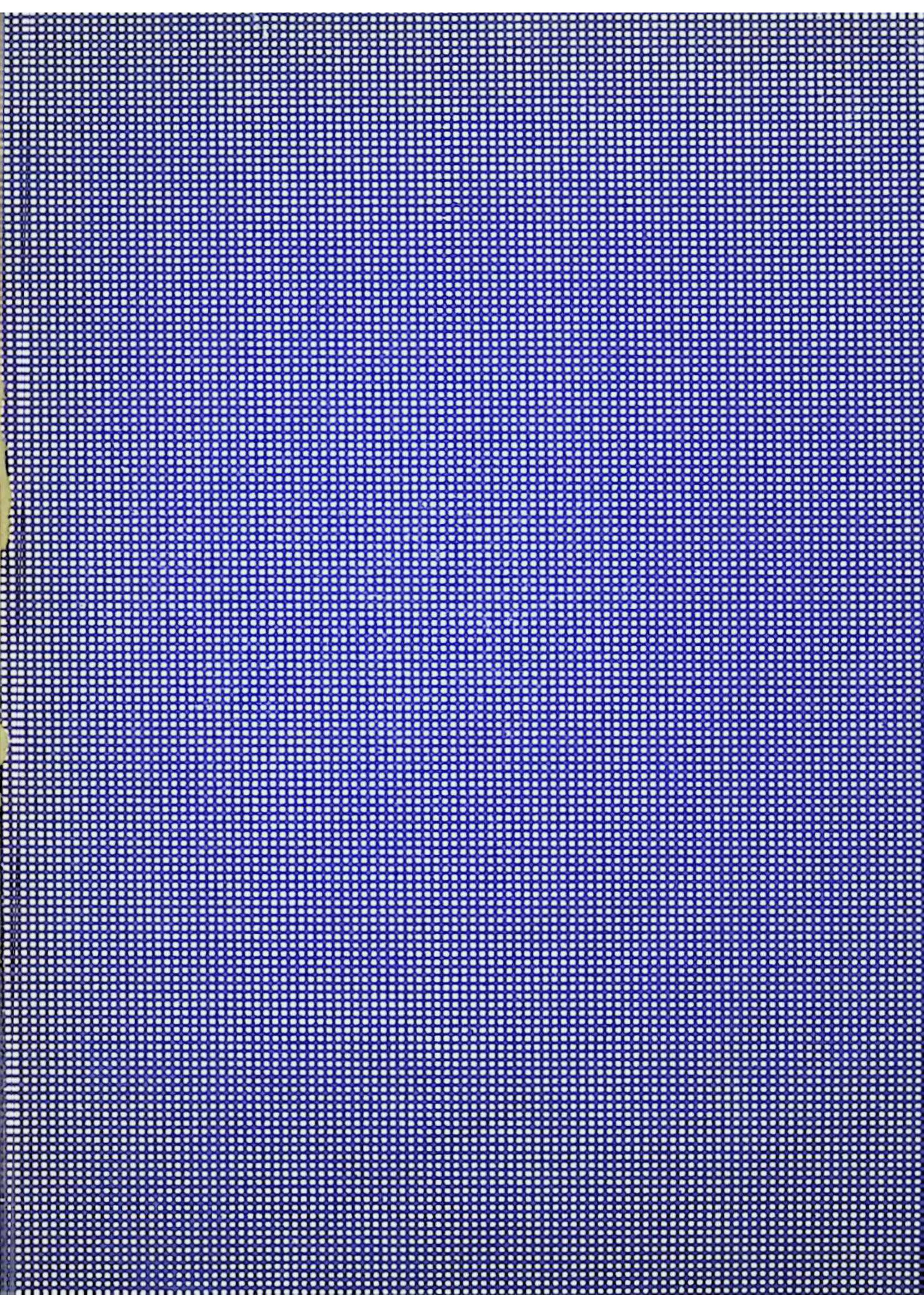
— Sfîrşit —

Camil Baciu	GRĂDINA ZEILOR
Victor Bîrlădeanu	OPERAȚIA „PSYCHO“
Mioara Cremene	MĂRIREA ȘI DECĂDEREA PLANETEI GLOBUS
Alex. Forje	CONTRAINFINIT
Gheorghe Săsărman	ORACOLUL
Dumitru Todericiu	AVENTURĂ ÎN ADÎNC
* * *	VÎRSTA DE AUR A ANTICIPAȚIEI ROMÂNEȘTI

Redactor: M. WESTFRIED
Tehnoredactor: ELENA GĂRĂJĂU

Apărut 1969. Comanda nr. 9107. Hîrtie ziar de 50 g/m² 1000×700/32. Coli de tipar 9,25. C. Z. pentru bibliotecile mici 8R—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 514 la Întreprinderea Poligrafică Cluj,
str. Brassai nr. 5—7,
Cluj — Republica Socialistă România

Lei 6,50